

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ותשעים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ו' בכסליו התשנ"ו (29 בנובמבר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
משאל-עם בעניין הסכם עם סוריה	
מעצר אזרחים פעילי ימין	
לכידת כנופיה שהבריחה עשרות כלי נשק מירדן	
תערוכת "בזק" בשבת	
שאלות ותשובות	
תקרית פח"ע בדרך לבית-אל	
התנקשות בנשיא בנק "מוסטרויבנק"	
כתבה בטלוויזיה על הארגון "אייל"	
אפשרות קיום מצוות של אסירים יהודים בבית-המעצר "ניצן"	
היחידה המיוחדת ללוחמה בטרור	
יחידה לשיטור קהילתי	
הימורים לא-חוקיים	
מקום הכליאה של האסירים הביטחוניים מרמת-הגולן	
תשלומי "בזק" באילת	
שמירת "בזק" על צנעת הפרט	
שידורי "קול ישראל" לחוץ-לארץ	
סקר רדיו בעניין קיצור תקופת מאסר של אסיר	
פעילות ניידת "קול ישראל" בשכונות חרדיות בשבת	
אגרת הטלוויזיה	
הסכם בין קופת-החולים הכללית לבין "בזק"	
חשבונות שגויים של "בזק"	
תקציב הסיוע למוזיאונים ולתיאטראות	
קרן ישראלית-סינית למחקר	
חילופי גברי בוועדות הכנסת	
הצעה לסדר-היום	
המאבק באיידס – יעדים	
הצעה לסדר-היום	
הצורך בחקיקת חוק כוללני בנושא האיידס	
הצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד–1993	
(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)	
הצעה לסדר-היום	
חטא על פשע ב"תנובה"	
הצעות לסדר-היום	
ניצולי שואה מאושפזים כחולי נפש	
הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – הגנה על בני נוער), התשנ"ה–1995	

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק לאיסור אלימות בשידורי טלוויזיה (בשידורי רשות השידור, בשידורי הערוץ השני, הרשת השנייה וערוצי הכבלים), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – עיון בחוזה לפני חתימתו), התשנ"ה–1995

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

הצעה לסדר-היום הפסקה מיידית של שיווק ופרסום קלטות ודיאו על גילוי עריות במשפחה

שאלות ותשובות

הכשרת נהגי משאיות

הצעות לסדר-היום

העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות

שאלות בעל-פה

הכפשת שמם של קצינים דרוזים במינהל האזרחי

הצעות לסדר-היום

לימודי קצינים באוניברסיטת בר-אילן

הצעות לסדר-היום

קבורתו של החייל הבדואי בנצרת

פיגועים חבלניים ברמת-אפעל, בעיר העתיקה ובקריית-שמונה; ירי "קטיושות" לעבר אצבע-הגליל; האירועים בגבול הצפון; ההסלמה בלבנון; מצב הביטחון בדרום-לבנון, ביש"ע ובחברון; אירועי דרום-לבנון; המצב הביטחוני בגבול הלבנון

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – שכר שרים)

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הנהגת לימוד חובה מגיל שלוש החל משנת הלימודים התשנ"ו–1996), התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תגמול בגין שירות מילואים ארוך), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח לעקרת בית), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד חולה במחלה ממארת), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

הצעת חוק זכויות לעיוור, התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעה לסדר-היום

החוק בעניין הלאמת רכוש יהודי רומניה

הצעה לסדר-היום

מדיניות ישראל כלפי הפרת זכויות האדם בניגריה

הצעה לסדר-היום תפקוד הוועדה הקרואה בבני-ברק וקיום בחירות בעיר

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח בזאת את ישיבת מליאת הכנסת.

שרת התקשורת לא נמצאת. נתחיל עם שאלתא שיענה עליה השר לביטחון פנים. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משאל-עם בעניין הסכם עם סוריה

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הצהיר בעבר, כי יקיים משאל-עם בעניין הסכם שלום עם סוריה. הצהרות והבטחות אלו לא קיבלו מעולם תוקף של החלטת ממשלה.

רצוני לשאול:

1. מה היא מידת מחויבותך כראש הממשלה בפועל להבטחות אלה של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, למה ראש הממשלה בפועל, ראש הממשלה.

משה פלד (צומת):

אני מחויב לכתוב. שאלתי את השאלה הזאת לפני שלושה שבועות.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא מחויב לשום כתוב. דבר כזה אפשר לתקן.

משה פלד (צומת):

אתה צודק. אני מתקן: מה היא מחויבותך כראש הממשלה?

2. האם יובא נושא משאל-העם לדין בממשלה וינתן לו תוקף של החלטת ממשלה לביצוע? תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני מבקש, קודם כול, לברך את השר לביטחון פנים – זו פעם ראשונה שאני מכהן כיושב-ראש כשהוא משיב – גם על התפקיד החדש. אני משוכנע שהוא יעשה שם שינויים דרמטיים שמתחייבים. כעת הוא משיב בשם ראש הממשלה, אז גם כממלא-מקום ראש הממשלה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על שאילתא של חבר הכנסת פלד בשמו של ראש הממשלה ושר הביטחון.

התשובה היא כזאת: אנו נשארים נאמנים להבטחותיו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

ברצוני לשאול: האם למשאל-העם ולמחויבות שעכשיו העמדת אותה בתוקף, יש איזו הגבלה של זמן, או שתוקפה הוא עד בחירות 1996? תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אין לי מה להוסיף על התשובה שנתתי בשאילתא הראשונה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר לביטחון פנים. תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד.

אנחנו עוברים לשאילתא מס' 514, של חבר הכנסת יוסי אחימאיר. בבקשה.

שרת התקשורת, את פשוט לא היית כאן.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני לא הייתי צריכה להיות כאן. אני חמישית בסדר השאילתות.

היו"ר ע' עלי:

בשאילתות בעל-פה את מופיעה ראשונה. אבל היות שלא היית, התחלנו עם השר שחל. נסיים עם השר שחל ונחזור אלייך.

מעצר אזרחים פעילי ימין

יוסף אחימאיר (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, פנה אלי אזרח, משה כהן, שישב בבית-קפה ב-19 בנובמבר 1995 ושוחח עם חברים. בהגיעו הביתה הוא נעצר ונלקח לחקירה, שם הואשם כ"חשוד בחבלה בתהליך השלום". זאת – בעקבות הלשנה.

שאלות:

1. מה היא הסיבה לחקירת האזרח ומה העלתה החקירה?

2. האם חקירה כזאת לא פוגעת בדמוקרטיה ובזכויות האזרח? תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אחימאיר. השר שחל, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת יוסי אחימאיר.

1. ביום 19 בנובמבר 1995 נחקר אותו אדם במשטרת ירושלים בעקבות מידע – אני מוסיף בעל-פה: מידע ספציפי – שהגיע למשטרה וחייב בדיקה יסודית. הוא הוזמן למשטרה, נחקר במשך כשלוש שעות ושוחרר לאחר שהתברר שאין בסיס לחשדות שהועלו נגדו.

2. משטרת ישראל פועלת בתוקף תפקידה במסגרת חוקי מדינת ישראל. כל מידע מודיעיני המגיע לידי המשטרה נבדק בהתאם.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר לביטחון פנים. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף אחימאיר.

חבר הכנסת בא-גד, אין פרוצדורה של קריאות ביניים בשאלות בעל-פה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

כאשר הגשתי את השאלות לא ידעתי ששר המשטרה יהיה גם השר לביטחון פנים, וזה מה שמסביר אולי את פשר הדאגות שלי.

אזרחים רבים היום, אני יודע זאת מניסיוני, פוחדים לדבר, נזהרים בלשונם, חוששים. זוהי אווירה שהיא אולי תוצאת מקרה כמו זה של משה כהן. האם, אדוני השר לביטחון פנים, אתה מודע למצב הזה?

דן תיכון (הליכוד):

כמה מקרים היו לאחרונה?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני קודם כול מודע למצב הזה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

באמת?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

תסלחי לי, אין נוהג להפסיק אותי.

אני חרד מאוד מאוד מהכללות, ואני חרד ורואה בדאגה רבה גם חקיקת חירום. את דעתי זו הבעתי גם בדיונים פנימיים וגם בישיבות הממשלה. חופש הביטוי והזכות לבטא את דעתך יישמרו מכל משמר.

אוסף נקודה. עמדתי היתה מאז ומתמיד, שמשטרת ישראל איננה רשאית ואיננה צריכה לפתוח בחקירה על דעות והתבטאויות של אזרח. לכן, בכל מקרה שמדובר בהתבטאות, הפנייה היא ליועץ המשפטי לממשלה. זה גם עניין רצוני וגם על-פי החוק. בשום מקרה, והיו לעתים פגישות ובקשות שהמשטרה תפתח בחקירה, אמרתי והשיבותי כל הזמן בישיבות ממשלה ובהופעות, שלדעתי המשטרה איננה צריכה להיות הגורם שבא לשאול בלי לקבל הנחיה מפורשת מהיועץ המשפטי לממשלה האם התבטאות מסוימת מגיעה לכלל עבירה על-פי הגדרתה בחוק. כך אנהג גם בעתיד בכל מקרה מן הסוג הזה.

במקרה הזה – חוץ מהשאלתא שלך, ביקשתי אישית לקבל פרטים עליו. מדובר במידע ספציפי שנמסר למשטרה על האיש על-ידי שני אנשים. המשטרה היתה מחויבת, על-פי המידע הזה, לברר אותו. לכן באותו יום, כשהיא הגיעה למסקנה שמדובר בחשדות שאין להם בסיס, היא הודיעה לאיש ושחררה אותו, עם כל המשתמע מזה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אזרחים חוששים מהלשנות.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

לא צריך להגזים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר לביטחון פנים ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 515, של חבר הכנסת רפאל איתן.

לכידת כנופיה שהבריחה עשרות כלי נשק מירדן

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השר לביטחון פנים, ב"דיעות אחרונות" פורסם, כי נחשפה רשת שהבריחה נשק מירדן לישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – כיצד ייתכן מסחר בלתי חוקי בנשק דרך הגבול עם ירדן?

3. כיצד ניתן למנוע את ההברחה ואת העברת הנשק לגורמים עוינים?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר לביטחון פנים, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת רפאל איתן.

1. התשובה היא חיובית.

2. שני האירועים של סחר בלתי חוקי בנשק בין ירדן לישראל נחשפו באזור נהריים. זהו אזור המצוי בריבונות ירדנית, אשר לגביו נקבעו בחוזה השלום עם ירדן הסדרים מיוחדים לביקורי ישראלים וירדנים למטרות תיירות.

באירוע הראשון נעצרו ארבעה חשודים מהגליל ונתפסו ארבעה אקדחים. באירוע השני נתפסו 15 חשודים ונתפסו 15 אקדחים ורובה מסוג קלצ'ניקוב.

3. חקירת האירועים מתנהלת במקביל ובשיתוף פעולה עם הצד הירדני. גם בירדן נעצרו חשודים ונתפסו כלי נשק.

כדי לטפל בבעיות הביטחון באזור נהריים, הוקמה ועדת תיאום משותפת לישראל ולירדן, שבה משתתפים כל גורמי הביטחון משני הצדדים. בנוסף מתוכננת הקמת גדר סביב מובלעת נהריים, באחריות צה"ל.

אני סבור, כי עיקוב והעמקת הבדיקות של העוברים למובלעת וממנה, וכן הקמת הגדר, יצמצמו את הסיכונים הפליליים והביטחוניים המצויים באזור.

היו"ר ע' עלי:

תודה לכבוד השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

האם קיימת תופעה של אגירת נשק במגזר הערבי ובמגזר היהודי? המקרה האחרון הוא הפרסום מהיום על קיבוץ עין-חרוד המאוחד, שם נחשף מחסן נשק גדול מאוד. כך על-פי העיתון. אני לא משווה בין שני המקרים, אבל אני מדבר על התופעה.

האם אגירת הנשק הזאת היא לצרכים פליליים או לצרכים לאומניים?

יש לי שאלה נוספת. ידוע שבחתונות יורים. עם איזה נשק הם יורים, ומה ניתן לעשות כדי שהתופעה תיפסק?

לפני חודש או חודשיים פורסם כי אחד החוגגים נהרג כתוצאה מירי בחתונה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

השאלתא הנוספת של חבר הכנסת רפאל איתן ראויה להצעה לסדר-היום, כי הבעיה מורכבת ומקיפה. אשתדל להשיב עליה בקצרה.

אשר לשאלה הכללית, האם יש שיתוף פעולה בתחום הפלילי בין ישראלים, ערבים ויהודים, לבין תושבים מעבר לגבול או תושבי שטחים – התשובה היא חיובית. השלום הגיע לשלום הרבה יותר מהר מאשר הסכם אוסלו, לצערי הרב. בעניין זה קיימת בעיה אמיתית, שהולכת ומחריפה.

האם קיים שיתוף פעולה גם בענייני נשק? התשובה היא חיובית. כן, אבל זאת לא מגמה אלא מקרים ואירועים בודדים, שחלקם נתפסו. אני מניח שחלק גם לא התגלה. היו מקרים גם בנתניה, של מכירות נשק בכמויות לא מבטלות.

אני לא משווה לזה את עניין עין-חרוד, שם מדובר בסיפור אחר.

אשר לעניין הירי בחתונות, הנשק שמשתמשים בו הוא בדרך כלל נשק ברשיון. אבל, אם אתה שואל אותי אם יש נשק במגזר הערבי בכלל, אתה יודע זאת בדיוק כמוני: קיימות כמויות לא מבטלות של נשק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר לביטחון פנים. שרת התקשורת תשיב על שאלתא בעל-פה מס' 5392, של חבר הכנסת רפאל פנחסי. חבר הכנסת פנחסי, בבקשה.

תערוכת "בזק" בשבת

רפאל פנחסי (ש"ס):

העיתון "יום ליום" טוען, כי תערוכה בהשתתפות "בזק" פתוחה בשבת. דובר "בזק" טוען, שהמוזיאון הלאומי בחיפה קבע זאת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה ייעשה בנדון?

היו"ר ע' עלי:

תודה. שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הפרטים בהחלט נכונים. יש מוזיאון למדע בחיפה, מוצלח מאוד, מרשים מאוד, הוא פתוח גם בשבתות.

חיפה היא עיר מעורבת, של חילונים ודתיים, ערבים ויהודים. והואיל והמוזיאון פתוח גם בימי השבוע, ומי שאינו רוצה ללכת בשבת יכול ללכת באחד מימי החול, הרי ששום דבר לא ישונה בעניין זה, והוא ימשיך להיות פתוח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לשרה על התשובה. מתשובתה אני מבין שאכן חברה ממשלתית משתתפת יחד עם המוזיאון בחילול שבת.

ברצוני לשאול, האם מדיניות הממשלה היא, שחברה ממשלתית, שהיא באחריות הממשלה, עושה תערוכה בימי שבת?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה, בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני לא מכירה שום חוק הקובע שמוזיאונים יהיו סגורים בשבת. אין במדינת ישראל מוזיאון גדול וראוי לשמו שאינו נהנה מתמיכה ממשלתית.

לפי דבריו של חבר הכנסת פנחסי, אנחנו צריכים לנעול את הכול, ומי שלבית-הכנסת – ילך לבית-הכנסת, ומי שירצה לעשות מהומות ברחובות או ללכת לים – ילך למהומות ברחובות וילך לים, ומקומות התרבות יהיו סגורים ונעולים. ובכן, מקומות התרבות יהיו – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – אי-אפשר לעבור על זה כך, זו הסתה במסגרת תשובה על שאילתא.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אתה מפריע לשרה להשלים את תשובתה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זו חברה ממשלתית – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני, המוזיאון פתוח, ומוצגיה של החברה הם רק חלק של המוצגים שממוקמים באותו מוזיאון. אני חושבת שבמוזיאון הזה ובתצוגה הזאת יש הישג עצום.

חבר הכנסת, ככל שאני מכירה גם את החינוך החרדי-הדתי, והיות שיש במוזיאון טכנולוגיות מאוד מתקדמות, אז במקום להילחם בדבר, אני ממליצה מאוד – ואנחנו מוכנים לעזור במסגרת סל תרבות – שתלמידי המוסדות שלכם יבואו באמצע השבוע ויבקרו שם ויקבלו הסברה רבה, מפני שזה נוגע לטכנולוגיה שמעשירה מאוד את הדעת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת לשאלות רגילות. משרד התקשורת – בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני לא מבינה מה קורה. שיניתם את סדר-היום?

היו"ר ע' עלי:

מונח לפני סדר-יום מודפס, ואני פועל על-פיו. את יכולה לשבת, מצדי. השר לביטחון פנים, בבקשה להשיב לשאלות.

שרת התקשורת ש' אלוני:

רגע. אני מוכנה לענות, אבל אין לפני עכשיו השאלות.

היו"ר ע' עלי:

אז נפנה תחילה לשר לביטחון פנים, ואת תמשיכי אחריו. אני עובד לפי סדר-יום שמונח לפני.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, היה שיבוש בדברים. אני ביקשתי להקדים, הודיעו לי שמאחרים אותי. אני מאוד מצטערת. החומר מוכן, אבל הוא לא כאן. אני אלך ואדאג להביא אותו.

היו"ר ע' עלי:

גברתי השרה, אני מבין אותך. אני רק שואל רק למה את מתרעמת עלי. אני רק ממלא את תפקידי –

שרת התקשורת ש' אלוני:

גם אני.

היו"ר ע' עלי:

הראיתי לך את סדר-היום שמונח לפני.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אבל אני הראיתי לך – – –

היו"ר ע' עלי:

אין לי טענות. את יכולה ללכת, השר ישיב עכשיו, את תשיבי אחר כך.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני רק מסבירה. זה מקובל עלי.

היו"ר ע' עלי:

בסדר גמור. אני לא רציתי לקפח אותך ולהקדים את השר.

אדוני השר לביטחון פנים, נא להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

תקריט פח"ע בדרך לבית-אל

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר המשטרה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

רצ"ב מכתבו של מר משולם, המספר כיצד ערבים רגמו את מכוניתו באבנים ובבלוקים, עת נסעו הוא, אשתו ושני ילדיו לבית-אל. כדי להניס את התוקפים הוא ירה כמה יריות באוויר. כשהודיע לשלטונות על התקרית, עיכבו אותו ואת משפחתו לחקירה ולקחו ממנו את נשקו.

רצוני לשאול:

1. למה המשטרה לא התייחסה לתוקפים והכבידה על המותקפים?

2. למה אין המשטרה מחזירה למר משולם את נשקו?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1-2. ביום 11 ביולי 1995 אירע אירוע של יידוי אבנים בציר קלנדיה – תקריט שבה היה מעורב האיש. בתום האירוע נלקח נשקו של האיש לצורכי חקירה, בהתאם להנחיות.

ביום 17 באוגוסט 1995 הוחזר הנשק לידי האיש, לאחר שהמפקדים בשטח הנחו להפסיק ולהחרים נשקים באירועים מסוג זה.

בעקבות עלייה במספר אירועים מסוג זה, הפעילה משטרת ישראל כוחות מיוחדים בציר קלנדיה, ונעצרו כמה חשודים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יהודי נוסע לביתו באחד מאזורי ארץ-ישראל, ערבים זורקים אבנים, והוא נוסע במכונית עם אשתו וילדים קטנים. נוצרת בהלה, התקפה, לא יודעים מה יהיה, איך הוא יעבור. הם בסכנה. הדבר היחיד שאדם זה עושה: יוצא ויורה כמה יריות באוויר.

באה משטרת ישראל, ובנוכחות הערבים הפורעים האלה לוקחת ממנו את הנשק, הופכת אותו לעבריינין מסוכן. זה מעודד את הפורעים. איך ייתכן דבר כזה במדינת ישראל? והוא עוד נשאר בלי נשק וצריך להמשיך לנסוע לביתו, כי הוא מטובי הבנים של עם ישראל וארץ-ישראל. והוא נוסע ללא הגנה.

אני שואל: האם ננקטה איזו פעולה נגד אותם שוטרים שעשו את המעשה החמור הזה? וכשאתה אומר "מעשה חמור", הרי זו לשון המעטה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. בבקשה, אדוני השר.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

ידידי חבר הכנסת דב שילנסקי, עמיתי למקצוע דב שילנסקי, יודע בדיוק כמוני, שכאשר יש ירי לוקחים לצורכי חקירה בליסטית את כלי הנשק שממנו ירו, על מנת לבדוק האם מישהו נפגע או לא נפגע.

גם אם אתה או אני נעשה מעשה דומה, אפילו במקרה של התגוננות לגיטימית, על-פי הגנת הצורך בחוק העונשין, גם אז ייקחו את הנשק כדי לבדוק אותו.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם כשאין נפגעים?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

גם כשאין נפגעים. ההנחיה אומרת כך: האירוע הזה גם נבדק, כי הבעיה היא בעיה של נסיעה לאחר מכן העלולה להיות מסוכנת ללא נשק.

דב שילנסקי (הליכוד):

אלמלא הגשתי את השאילתא לא היו מחזירים לו את הנשק.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת דב שילנסקי, לא אמת. זה לא מקרה ראשון ולא מקרה אחרון. היו מקרים, ואני מטפל בהם, ובמקרים רבים מטלפנים אלי, ואחרי יום או יומיים אנחנו מתייעצים עם אלוף הפיקוד, מטפלים בנושא הזה ומחזירים את הנשק, כדי לא להשאיר אותו ללא נשק.

אשר לטיפול, אני עניתי בתשובה, שהמשטרה הציבה מארבים, ואכן היא תפסה והביאה לדין אותם מידי אבנים ערבים שהשתמשו בציר הזה כדי להפריע לנוסעים ישראלים.

התנקשות בנשיא בנק "מוסטרויבנק"

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

ביום 17 באוקטובר 1995 נורה ונפצע קשה ברחוב במוסקבה מיכאיל ז'וראבלוב, נשיא "מוסטרויבנק", בנק הבנייה של מוסקבה, הבנק הרוסי הראשון שפתח סניף ייצוגי בישראל. הבנק הזה אמור לממן השקעות של עיריית מוסקבה וחברות הקשורות בה במפעלי בנייה בארץ והשתתפות של קבלנים ישראלים במפעלי בנייה במוסקבה. באחד מאלה מנהל הפרויקט הוא המרגל המשוחרר קלמנוביץ.

ברצוני לשאול:

1. האם התעניינה משטרת ישראל בהתנקשות זו?

2. האם יש חשד שהיא קשורה בעסקי הבנק בישראל?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני מתכבד, אדוני היושב-ראש, להשיב לחברת הכנסת נעמי חזן על שאלות 1 ו-2 בצמצום רב, מסיבות שאני מקווה שהיא תבין אותן.

מידע הקשור לנושא זה הגיע למודיעין המשטרה. כל הנושא עדיין נמצא בבדיקה מודיעינית. אני לא מוכן להוסיף דבר על מה שעניתי כאן, גם על השאלה הנוספת, אם תשאלו.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי רק הערה פרוצדורלית. נשמע לי מוזר מאוד ששר מסרב מראש להשיב על שאלה נוספת, לפני ששמע אותה. על כן יש לי שאלה נוספת, וייתכן מאוד שאני אצטרך להסביר את השאילתא כדי לשאול את השאלה הנוספת. ב-17 באוקטובר נורה ואחר כך מת מפצעיו נשיא בנק "מוסטריבנק", נשיא הבנק הרוסי הראשון שפתח סניף בישראל. הבנק הזה אחראי להשקעות בענף הבנייה בישראל וגם להשקעות של קבלנים ישראלים ברוסיה.

היו"ר ע' עלי:

כל זה כתוב בשאילתא. מה השאלה הנוספת?

נעמי חזן (מרצ):

השאלה הנוספת היא: משום שיש פה היבט ישראלי ברור לחלוטין, אני רוצה לשאול את שר המשטרה, איזה צעדים הוא נוקט כדי למנוע המשך אלימות גם בארץ וגם בחוץ-לארץ בכל מה שקשור לעסקי הבנק הזה? תודה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני מקווה שאת חוש ההומור לא השארת בבית היום. כשאמרתי שאני לא אוכל להשיב גם על השאלה הנוספת זה היה בהומור, וחלילה לי להימנע מלהשיב.

נעמי חזן (מרצ):

ההומור שלי מחודד מאוד.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

כנראה, מה אני יכול לעשות.

גם כאן לא אוכל, לצערי, לפרט בתשובה, והסיבות הן סיבות של חקירה המתנהלת במקרה זה. באופן כללי אני יכול לומר, שהוקם מפלג מיוחד ביחידה הארצית לחקירות פליליות, ויש בו מספר לא קטן של שוטרים מומחים לטפל בבעיה שאנחנו קוראים לה עבירות בין-לאומיות. מטעמי חקירה אני לא מוכן להיכנס בנושא הזה לתשובה מפורטת יותר.

כתבה בטלוויזיה על הארגון "אייל"

חבר הכנסת י' אחימאיר שאל את שר המשטרה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

ב-22 בספטמבר 1995 שודרה ב"יומן השבוע" כתבה על הארגון הקיצוני "אייל", ובה נראו כמה בחורים על קברות לוחמי הלח"י כשהם מאיימים במעשי רצח.

רצוני לשאול:

1. האם בדקה המשטרה אם היה זה מעמד אמיתי או אירוע שבזים לצורכי הטלוויזיה ו"אייל"?

2. האם בדקתם אם אין בדברים שנאמרו משום חשש המרדה, שגם הטלוויזיה, נותנת הבמה, שותפה לה?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1. הנושא נחקר בימים אלה.

2. בדברים שנאמרו יש משום הסתה, המרדה ועבירה על סעיף 140 לחוק העונשין. העונש המרבי בגין עבירה זו הוא שבע שנות מאסר.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אחימאיר.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אדוני השר, בינתיים קרה מה שקרה. האם לא היה מחדל זה של משרדך? הכתובת היתה רשומה על הקיר, כלומר, בטלויזיה. ואולי תאמר לנו סוף-סוף מי הוא אבישי רביב הזה, ראש ארגון "אייל"? את מי ומה הוא משרת?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

כשאני אדע אני אשמח מאוד להשיב לך.

אפשרות קיום מצוות של אסירים יהודים בבית-המעצר "ניצן"

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר המשטרה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

נודע לי, כי לקראת חג שמחת תורה הועברו שלושה אסירים מכלא "איילון", אגף לשומרי מצוות, לכלא "ניצן", ונמנע מהם לקיים את כל מצוות החג מפאת חוסר מניין, העדר ספר תורה, איסור יציאה לריקודים – פרט לשעה אחת להתאווורות – וזאת למרות הבטחה מפורשת שניתנה לי בערב החג.

רצוני לשאול:

1. מדוע מופלים אסירים יהודים בקיום מצוות דתם?

2. מדוע הופרדו הנ"ל ולא האסירים הפליליים שאיימו עליהם?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

2-1. שלושת האסירים הועברו ערב שמחת תורה מהאגף התורני בבית-הסוהר "איילון" מכיוון שהיה קיים חשש מידי שייפגעו עקב סכסוך עם אסירים אחרים באגף. מדובר באסירים שבשל אופי העבירות שביצעו לא ניתן לשבצם ברוב אגפי שירות בתי-הסוהר, ולכן נדרשה היערכות מתאימה לקליטתם במקום אחר. היערכות כזו לא נתאפשרה בו במקום, ולכן הוחזקו האסירים ימים מספר בבית-המעצר "ניצן". בינתיים הושלמה כל ההיערכות הדרושה, והאסירים שובצו באגפים שבהם ביקשו להשתבץ.

אוסף, שבימים האלה קרה, לצערי, האירוע הטרגי כתוצאה מבעיות שיבוץ של אנשים שומרי מסורת ביחד, אם כי אני דרשתי ממבקר המשטרה לקיים חקירה, שיבדוק האם הדברים נבדקו עד תום בעת השיבוץ במקרה של קהלני.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה לשר. השר התעלם, הוא לא ענה על האי-אפשרות לקיים את מצוות הדת. אני בטוח שמשום מוסלמי לא היו שוללים את החג המרכזי, כמו שמחת תורה, לא היו מונעים ממנו לקיים את מצוות הדת. ועל כך לא קיבלתי תשובה. כדאי לשים לב בעתיד.

השאלה הנוספת שלי, וטוב שהשר אמר – לאחר הפגיעה באיתן קהלני הנמצא בטיפול נמרץ בבית-החולים "אסף הרופא" – – –

היו"ר ע' עלי:

השר השיב לך מראש. הוא כיוון לדעתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא. פניתי אתמול לשר בבקשה לתת לשני אחיו שנמצאים בבית-הסוהר – יהודע וחזקיהו – לבקר את האח במצבו. לא קיבלתי תשובה עד היום, אף שזה עניין – אני מקווה שלא של רגעים. אני שואל: המחווה ההומנית, האם תינתן אפשרות לשני האחים לבקר את אחיהם? והאם ילמדו לקח ממה שקרה, וסוף-סוף יפרידו את האסירים הביטחוניים היהודים מהאסירים הפליליים?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני רוצה לומר לחבר הכנסת בא-גד, שמנהיגך לסיעה, חבר הכנסת רחבעם זאבי, הקדים אותך ופנה אלי בעניין ביקור המשפחה, ואני אבדוק את הבעיה מייד לאחר שאסיים להשיב כאן. אתמול במקרה לא יכולתי להשיב, כי הייתי בצפון, באזור קו התפר, לאחר ירי ה"קטיושות".

היחידה המיוחדת ללוחמה בטרור

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות על הדחת קצין המבצעים של הימ"ם על רקע תכנון המבצע לחילוץ נחשון וקסמן הי"ד נכונות?

2. האם השינויים המתוארים ב"מעריב" מ-23 באוקטובר 1995 נכונים?

3. כיצד פועלת המשטרה להגברת הזיקה בין הימ"ם לבין צה"ל?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1. בעקבות המתחים הפנימיים שנוצרו ביחידה לאחר האירוע, החליט מפכ"ל המשטרה להרגיע את הרוחות והחליט כי טוב יעשה אם הקמב"ץ יועבר מתפקידו לתפקיד הולם אחר, בלי קשר להמשך קידומו בעתיד. מדובר בקצין מצטיין בעל ידע מקצועי רב ובעל כושר מנהיגות ויכולת ביצוע גבוהה.

2. לא עומדים להתבצע שינויים בפיקוד יחידת הימ"ם, למעט חילופי תפקידים רגילים על-פי תכנון מוקדם וללא קשר לאירועים אחרים.

3. הימ"ם פועל בשיתוף פעולה מלא והדוק עם כל גורמי הצבא – הן בתכנונים המבצעיים והן בביצוע השוטף של הפעולות השונות.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כפי שכתוב, הגשתי את השאילתא לשר אחר, לשר המשטרה, ופתאום עונה לי השר לביטחון פנים. אני מברך אותך, אדוני השר.

השאלה המתבקשת היא, בעקבות המתחים, אילו מתחים, גלו לציבור אילו מתחים היו.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני מוכן להגיד לך כך: היו התייחסויות או הערכות שונות של מפקדים בנושא רגיש מאוד. מדובר באירוע ערב חטיפתו של נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה.

רחבעם זאבי (מולדת):

חילוצו.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

הכוונה היתה לחילוצו. אני חושב שחבר הכנסת רחבעם זאבי מנחש את התשובה עוד לפני שאני אומר אותה. אני חושב שזה לא יהיה נכון להעלות כאן את הפרטים בנושא הזה. אני מוכן ברצון רב לומר לך בעל-פה.

יחידה לשיטור קהילתי

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

ב"איגרת לשוטרים" שפורסמה לאחרונה מבשר המפכ"ל על הקמת היחידה לשיטור קהילתי הכפופה ישירות למפכ"ל.

רצוני לשאול:

1. מה הם היקף היחידה ומהותה?

2. אילו שבע תחנות נבחרו כמודל לשלב הראשוני?

3. מה הם פרטי תוכנית הרפורמה, ומתי היא תיושם במלואה?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1. היחידה לשיטור קהילתי הוקמה כדי לתרום לשיפור איכות שירותי המשטרה הניתנים לציבור. התפקיד המרכזי של היחידה הוא להוביל במשטרה תהליכי שינוי ופיתוח תוך התמקדות ופיתוח מודלים של משטרה קהילתית בתחנות המשטרה וביחידות המטה.

2. התחנות שנבחרו כמודל לשלב הראשוני הן: אשדוד, ראשון-לציון, בית-שמש, לוד, תחנות השכונות ונצרת-עילית. אגב, אני מזמין אתכם לבקר. אתם תראו שם שוני ממה שהיה בעבר. במקום דלפק גבוה – אזרחים נמצאים למטה, שירותים כמעט כמו בבנק, לרבות הגשת כוס קפה לאזרח שבא להתעניין, עם בעיה שיש לו, במשטרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אומרים דלפק ולא דלפק.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

3. שיטת השיטור הקהילתי היא שיטה אלטרנטיבית לשיטת השיטור המסורתית, המושתתת על קביעת יעדי המשטרה על בסיס צורכי השטח, והפעלה משותפת של מוסדות וארגונים בקהילה לשם השגתם. שיטה זו היא "יזמת" יותר ומבזרת יותר, במטרה ליצור שותפויות עם מכלול הגופים הפועלים בקהילה על מנת לפתור בעיות שמחייבות "פתרון שורש". התוכנית תיושם במלואה עד 1 בינואר שנת 2000.

ברשות היושב-ראש, אתכבד להעביר לחבר הכנסת דוד מגן שני ספרים שהוכנו בקשר להפעלת השיטה. כשיהיה לך זמן פנוי ותרצה לעיין, תוכל גם לקבל פרטים בנושא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר. חבר הכנסת מגן, שאלה נוספת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני לא בטוח שיהיה לי זמן פנוי, אבל בהחלט ארצה – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה רומז למשהו בזה שלא יהיה לך זמן פנוי?

דוד מגן (הליכוד):

רציתי לתבוע לא את עלבונה של הכנסת, אבל משהו קרוב לזה. לא ייתכן שחבר כנסת יקבל עדכון על רפורמה שכזאת דרך העיתונות, אם כי זה עיתון של המשטרה שהועבר אלי, וממנו למדתי על כך. ביחסי ממשלה-כנסת ראוי היה שהרעיון הטוב הזה יידון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה טרם אישור הסופי וטרם יישומו. אינני חבר ועדת הפנים, אבל אני עוקב אחרי דיוניה. אני מקווה, שהיה ניסיון, או שיש ניסיון בכיוון תהליך הזה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, מסרתי גם כאן, במליאה, על שינויים בתחום של שיתוף הקהילה, לרבות הקמת המועצה הציבורית לצמצום העבריינות, שאנחנו מייעדים בעיקר לבעיית האלימות, עוד לפני כל האירועים האחרונים.

אדוני, חבר הכנסת דוד מגן, אנא ממך, תן לי אפשרות לקיום דיון רציני כדי שאוכל להסביר את הדברים האלה בפני פורום כלשהו. אתה רוצה שזו תהיה הוועדה לביקורת המדינה – ועדה לביקורת המדינה; ועדת הפנים – ועדת הפנים; המליאה – המליאה, אין לנו כל בעיה בנושא הזה אלא בדיוק להיפך.

הימורים לא-חוקיים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר המשטרה ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

בתאריך 24 באוקטובר 1995 נחשפה לראשונה רשת של הימורים בלתי חוקיים, שמשתתפים בה אנשים פרטיים, ובהם גם שחקני כדורסל רבים מהליגות הבכורות.

רצוני לשאול:

1. האם תופעת ההימורים השחורים ידועה למשטרה?

2. מה ייעשה למיגור התופעה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. הטיפול בנושא הועבר לחקירת היחידה הארצית לחקירת פשעים.

מקום הכליאה של האסירים הביטחוניים מרמת-הגולן

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

במענה למכתבי אליך מיום 17 בינואר 1995, הורית לרכז 16 אסירים תושבי רמת-הגולן בבית-הסוהר "השרון". ביום 22 באוקטובר 1995 הם הועברו לכלא "שאטה", אבל חמישה מהם הועברו ב-25 באוקטובר 1995 לבאר-שבע, בניגוד להחלטה הקודמת לרכזם בכלא אחד ובניגוד להחלטת בית-המשפט המחוזי בבאר-שבע בעתירה 169/94, מיום 17 במאי 1994.

רצוני לשאול:

1. למה פוזרו האסירים בבתי-כלא שונים?

2. האם הם ירוכזו בכלא בצפון הארץ, לפי החלטת בית-המשפט והבטחתך הקודמת?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. האסירים תושבי רמת-הגולן הוחזקו באגף "דקל" בבית-הסוהר "השרון".

בעקבות פינוי חמישה בתי-סוהר בשטחים, בוצעו שינויים מהותיים בייעוד האגפים השונים וניידו אוכלוסיות אסירים רבות. במסגרת זו הוסב ייעודו של אגף "דקל", האגף נסגר לאסירים ביטחוניים, והאסירים הביטחוניים תושבי רמת-הגולן הועברו לבתי-סוהר בצפון.

בצפון יש שני בתי-סוהר שבהם כלואים אסירים ביטחוניים: בית-הסוהר "שאטה", המיועד לאסירים שיתרת מאסרם היא עד שלוש שנים, ובית-הסוהר "אשמורת", לאסירים שיתרת מאסרם היא עד 15 שנים. כל האסירים שהתאימו לקריטריונים הללו הועברו לבתי-הסוהר בצפון, מלבד חמשת האסירים שיתרת מאסרם היא מעבר ל-15 שנים, אשר הועברו לבית-הסוהר "אוהלי קידר", שבדרום.

היו"ר ע' עלי:

כעת שרת התקשורת תשיב על שאלתות.

תשלומי "בזק" באילת

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שרת התקשורת ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

בעניין תשלומי "בזק" באילת, רצוני לשאול:

האם תשלומי "בזק" באילת פטורים ממס ערך מוסף?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שירותי "בזק" הניתנים באילת פטורים ממע"מ, וזאת מכוח סעיף 5(ה) לחוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים), התשמ"ה-1985.

שמירת "בזק" על צנעת הפרט

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שרת התקשורת ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

ביום שישי, 16 ביוני 1995, שודרה ב"קול ישראל" הידיעה בעניין אפשרות קבלת רשימת המתקשרים לשירות 177. המשפטן משה נגבי אמר בשידור, שזוהי פגיעה בצנעת הפרט.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין "בזק" מביאה לידיעת הציבור שהיא נוהגת להעביר פרטי המתקשרים לשירות 177?

2. מה ייעשה כדי למנוע פגיעה בצנעת הפרט?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חברת "בזק" דיווחה למנוייה, הן במודעות בעיתונות והן בדוורור ישיר, על העברת מספרי הטלפון הפונים ל-177 לידי מזמין השירות.

2. כדי למנוע פגיעה בצנעת הפרט, מועבר מספר הטלפון שממנו נערכה הפנייה ל-177 בלבד, ולא כל מידע נוסף.

שידורי "קול ישראל" לחוץ-לארץ

חבר הכנסת י' שפי שאל את שרת התקשורת ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

רשות השידור צמצמה את שידוריה לחוץ-לארץ החל מינואר 1995 מנימוקים תקציביים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף הקיצוץ השידורים?

2. האם מנסה משרד התקשורת למצוא מקורות מימון חלופיים?

3. האם מאז ינואר 1995 הוחלט על קיצוץ נוסף בשידורים? אם כן – מה הוא היקפו?

4. מה היא עמדתה העקרונית של רשות השידור בנוגע לעתיד השידורים לחוץ-לארץ?

שרת התקשורת ש' אלוני:

1. "קול ישראל" משדר לחוץ-לארץ ב-14 שפות. בחודשים האחרונים קוצץ זמן השידור בארבע מהן.

2. משרד התקשורת עושה מאמצים לאתר מקורות מימון כדי להמשיך את מתכונת השידורים המלאה, לרבות מגעים עם משרד החוץ. בעבר השתתפו במימון משרד החוץ והסוכנות היהודית, אבל הם חדלו לממן.

3. מאז ינואר 1995 נעשו הקיצוצים הבאים: אנגלית לחוץ-לארץ – מ-72.5 דקות ליום ל-45 דקות; צרפתית לחוץ-לארץ – מ-72.5 דקות ליום ל-35 דקות; ספרדית – מ-40 דקות ליום ל-20 דקות; רוסית – מ-260 דקות ליום ל-250 דקות.

4. עמדת משרד התקשורת היא, כי חיוני וחשוב לשמור על הקשר עם יהדות התפוצות ולספק לה מידע שוטף באמצעות שידורי רשות השידור. עם זאת, ללא סיוע במימון השידורים לא תוכל רשות השידור לשאת בעול כבד זה, ולא יהיה מנוס מקיצוץ בהיקף נוסף, משום שבתקופה הזאת רשות השידור קיבלה על עצמה הרחבת שידורים לכמה ארצות שמטעמים אלה ואחרים אנחנו מעוניינים לשדר בהן, בייחוד במזרח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, תודה על התשובה. את בעצמך אומרת בתשובתך, שמאוד חיוני לשמור את הקשר במסגרת השידורים הללו, אך זו רק בעיה של תקציב. צריכים לעשות כל מה שביכולתנו על מנת שיהיה תקציב – לא מדובר על תקציב ענק – ולהמשיך את הקשר, ואולי אפילו לחזק אותו.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני חבר הכנסת, אני מציעה שתפעיל את הקסם שלך בוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. הוא צריך להפעיל את הקסם שלו על חברי ועדת הכספים.

סקר רדיו בעניין קיצור תקופת מאסר של אסיר

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שרת התקשורת ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בתוכנית "הכול דיבורים", בשבוע שעבר, נערך סקר בין המאזינים, שנתבקשו לומר אם בעד או נגד קיצור תקופת מאסרו של הרב יאיר לוי בגין התנהגות טובה. ה"סקר" נעשה בתקופה קרובה להחלטת השב"ס אם להיענות לבקשתו.

רצוני לשאול:

1. האם אין טעם לפגם בסקר שכזה?

2. האם לא חשבו עורכיו שיש בזה משום השפעה לא מקצועית על הגורמים הקובעים?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן, יש טעם לפגם בסקר זה. מנהל הרדיו העיר על כך לעורכי הסקר.

2. עורכי הסקר היו, והם עודם משוכנעים, כי ועדה המורכבת משופט מחוזי ומאישים נכבדים נוספים לא תושפע בקבלת החלטות מקצועיות מסקר כזה או אחר.

פעילות ניידת "קול ישראל" בשכונות חרדיות בשבת

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שרת התקשורת ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

העיתון "משפחה" טוען – רצ"ב צילום הידיעה – כי ניידת "קול ישראל" הסתובבה בשבת בשכונות החרדיות קריית-משה וגבעת-שאול, לרבות ברחובות הסגורים לתנועה בשבת. הדבר גרם לפגיעה בתושבים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מה היתה מטרת בוא ניידת השידור?

3. האם תינתן הוראה לכבד את רגשות הציבור שומר השבת?

שרת התקשורת ש' אלוני:

2-1. לרשות השידור לא ידוע על ניידת שהסתובבה בשבת באזורים הסגורים לתנועה בשכונות קריית-משה וגבעת-שאול. חקרו ובדקו ולא מצאו עקבות.

3. רשות השידור נוהגת לכבד את רגשות הציבור שומר השבת, וכך ייעשה גם בעתיד.

אתה העלית שאילתא על כך שהסתובבה ניידת כלשהי. אם אומנם הסתובבה, ואם אומנם שמעת, או שזו שמועה מפי שמועה – בדקו ולא היתה שם ניידת. יקפידו בעתיד לבוא, כשם שהקפידו בעבר, ויקפידו יותר שמא משהו ישתבש. יכול להיות שמישהו השתמש בשמה, או דבר דומה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח על תשובת השרה, שאכן להבא יקפידו לשמור על רגשות הדתיים ולא יסתובבו בשכונות שלהם בשבת.

המקרה איננו על-פי שמועה, אלא הופיע בכתבה בשבועון "משפחה", אבל לא הסתפקתי בכך אלא ביקשתי גם לבדוק בשטח, ויש לי עדים. אם השרה רוצה היא יכולה להיפגש עם מי שהיו עדים להופעת הניידת, ולא רק להופעתה, אלא גם להקלטת עוברי אורח בשכונה, דבר שפגע ברגשות הדתיים, וזה מיותר אם אנחנו רוצים לחיות זה לצד זה. ידוע שרגשות השידור עובדת בשבת, אבל אין היא חייבת להיכנס לתוך השכונות הדתיות החרדיות.

דרך אגב, אני מציין שהשאילתא הוגשה ביולי, ואת התשובה אני מקבל בסוף נובמבר.

שרת התקשורת ש' אלוני:

היא נשלחה אליך בדואר. מה שקרה הוא, שעל כל השאילתות שקיבלתי בתקופת הפגרה השבתי בדואר, ואף שהן נשלחו בדואר ישירות לחברי הכנסת, ביקשו ממני לחזור ולהעלות אותן כאן. כך שאני מצטערת על התרעומת שלך.

אם מותר לי, אני לא צריכה להיפגש עם האנשים. אם הם יכתבו לי מכתב ויעידו שבתאריך זה וזה ובמקום זה וזה אומנם היתה ניידת, אבקש לקבל את החומר ואבדוק אותו. אני חושבת שיש להקפיד ולא להיכנס לאותם אזורים שבהם הדבר פוגע באנשים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אשמח לעשות את זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה ולחבר הכנסת פנחסי.

אגרת הטלויזיה

חבר הכנסת ד' תיכון שאל את שרת התקשורת ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

מקבלי גמלאות ומשתכרי שכר מינימום משלמים על-פי החוק אגרת טלויזיה בשיעור שנתי העולה על 50% משכרם החודשי.

רצוני לשאול:

1. כמה בעלי מכשירי טלויזיה קיימים בישראל?
2. כמה מהם משלמים אגרת רדיו וטלויזיה?
3. מה הוא סך כל אומדן ההכנסות לעומת ההכנסות בפועל?
4. האם האגרה בישראל זולה יחסית לאגרות המשולמות באירופה?
5. האם נשקל מתן פטור, או פטור חלקי, לגמלאים ו/או נתמכים ו/או משתכרי שכר מינימום?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בישראל 1,200,000 בעלי מקלטי טלויזיה.
2. 830,000 משלמים אגרת טלויזיה; אגרת רדיו בוטלה במרס 1994.

3. אומדן הכנסות מאגרות טלוויזיה לשנת 1995 הוא 316.8 מיליון שקל. זהו גם צפי ההכנסות בפועל לשנה זו.

4. כן, האגרה בישראל זולה ביחס לאגרות המשולמות באירופה.

5. על-פי חוק, מוענקת לכל מי שמקבל השלמת הכנסה הנחה בשיעור של 50%. מקבלי הבטחת הכנסה, עיוורים, חירשים ואילמים אינם משלמים אגרה כלל. לגבי שאר האוכלוסיות, יש לפנות לרשויות הרווחה והביטוח הלאומי, שבעבר עסקו במימון פטורים למעוטי הכנסה.

הסכם בין קופת-החולים הכללית לבין "בזק"

חבר הכנסת י' אחימאיר שאל את שרת התקשורת ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

על-פי פרסום בעיתונות, קופת-החולים הכללית ו"בזק" חתמו על הסכם להפעלת "כרטיס חכם" לחברי הקופה. כרטיס זה מציע לחברי הקופה מגוון של שירותים.

רצוני לשאול:

1. מה היו הקריטריונים לשיתוף פעולה זה?

2. מדוע לא מבוצע הפרויקט בשיתוף עם קופות-החולים "מכבי", "לאומית" ו"מאוחדת"?

3. האם ייזום מנכ"ל "בזק" פנייה גם לקופות-החולים הנ"ל בנושא זה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

1. האפשרות לשיתוף פעולה בין קופת-חולים הכללית לבין "בזק" בנושא הפעלה משותפת של ארנק אלקטרוני נולדה ביוזמת קופת-החולים הכללית – לא ביוזמת "בזק" – ובימים אלה משרד התקשורת בוחן את הנושא, היינו, הוא עדיין לא הופעל; זה דבר תקדימי וצריך לבדוק אותו, כי אם הוא תקדימי לאחד הוא עשוי להיות תקדימי לכולם.

2. כאמור, הנושא מצוי בבדיקה, ועדיין לא ניתן אישור לחברת "בזק" לתת את השירות בשיתוף עם גורמים אחרים, וכאשר נגמור את הבדיקה דין אחד יהיה לכולם.

אני מוכנה שתעקוב אחרי הדברים, אבל אם לא תשמע שיש אישור, משמע שאין אישור.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אחימאיר.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

תודה על התשובה. למרות התשובה, בכל זאת כאשר כבר קיים חוק ביטוח בריאות ממלכתי ויש שוויון בין הקופות, לפי גודלן כמובן, למה משרד התקשורת או "בזק" נותנים עדיפות לקופה אחת?

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא. היתה פנייה של חברה אחת, ו"בזק" הביאה את הנושא לפנינו. ברגע שהם יקבלו היתר, זה היתר לכולי עלמא.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

מה שאת אומרת הוא שיהיה שיתוף בין "בזק" ובין יתר הקופות?

שרת התקשורת ש' אלוני:

דין אחד יחול על כולם, אין יותר חזקות לקבוצה זו או אחרת. אנחנו דנים בעיקרון אם צריך לאפשר את הנושא הזה בדרך הזאת, אם יוחלט שכן – כל קופות-החולים וכולי עלמא יקבלו הודעה שאומנם יש שירות כזה והם רשאים ליהנות ממנו.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

תודה רבה.

חשבונות שגויים של "בזק"

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שרת התקשורת ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

פורסם, כי "בזק" תחזיר מיליון שקל שנגבו בטעות מלקוחות על רקע תקלה במחשב.

רצוני לשאול:

1. מה היתה התקלה?

2. מה הם הלקחים שהופקו ממקרה זה?

3. כמה חשבונות שגויים עוכבו מעבר ל-109,000 שנשלחו?

שרת התקשורת ש' אלוני:

3-1. חבר הכנסת דוד מגן, היתה תקלה במחשב, והסכום אומנם לא היה מיליון כפי שאתה ציינת, אבל הוא היה הרבה כסף – 589,230 ש"ח. היתה פשוט שגיאה במחשב. הדבר אותר, הלקחים הופקו. אגף שיווק ואגף מערכות ומחשבים ב"בזק" יגבירו את אמצעי הפיקוח ויבדקו את השינויים המשפיעים על חשבון הטלפון. אגף מערכות ומחשבים ישקוד על פיתוח סביבה מתאימה לבדיקת תהליכים ממוחשבים. לאגף מערכות ומחשבים תוחדר מתודולגיה חדשה לאבטחת איכות נתונים. יבוצע תיעוד מפורט לכל תקלה ותקלה.

מעבר ל-109,000 החשבונות הנ"ל לא הופקו חשבונות שגויים נוספים. היו 109,000 חשבונות שגויים, הם נבדקו, והכסף הוחזר. הסכום כולו היה 589,230 ש"ח. המערכות נבדקות, ואני מקווה שהמחשב לא "ישתגע" עוד פעם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, עברנו את עידן האשמת הגולם במחשב. זה בדרך כלל תירוץ שהיה מקובל בשנות ה-70. אבל אני מוכן להסכים עמך: תמיד יכולה לקרות תקלה. הדבר שצריך לעניין אותנו הוא, האם התקלה אותרה דרך הבקרה הפנימית או, שלאחר שהחשבונות נשלחו וחלק מהאנשים שילמו אותם, מישו מהאזרחים או גורם חיצוני איתר את התקלה. אם התקלה אותרה במערכת הפנימית, הרי שלמרות התקלה מגיעות תשבחות למערכת. ואם היא נתגלתה על-ידי גורם חיצוני, צריך לעבד את הלקחים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני רוצה לומר לך, שהתקלה אותרה בפנים. ההודעה יצאה מהמערכת.

אני יודעת שיש חברי כנסת שמתעניינים בהישגים שיש לנו עכשיו בתחום התקשורת. נפתחה אתמול תערוכה יוצאת מן הכלל ביריד התערוכות בתל-אביב, של אפשרות לקיים בקו אחד גם משרד, גם טלפון עם ראייה, גם שירותים נוספים של אותו קו טלפון, על-ידי קופסה קטנה. לחברי כנסת שמתעניינים, אני מציעה להציץ ולראות. זה "בזק" ועוד 20 חברות ישראליות. אנחנו מצויים בין 30 המדינות המתקדמות בעולם בתחום הזה, עם הישגים יוצאים מן הכלל.

התקלה היא תקלה, ויש לתקן אותה, ולא הכול ב"בזק" הוא "טיפ-טופ". אבל היות שאנחנו אוהבים להתלונן, אני רוצה להגיד לכם שיש לנו במה להתגאות, בהישגים של חברות ישראליות, ובכלל זה השירות של "בזק".

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה.

תקציב הסיוע למוזיאונים ולתיאטראות

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שרת האמנויות והמדע ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

נוכח טרונות מצד חלק ממנהלי המוזיאון והתיאטראות על חלוקת תקציבים ללא קריטריונים, רצוני לשאול:

1. מה הוא תקציב משרדך השנה למוזיאונים ולתיאטראות?

2. מה הם סעיפי הסיוע – גירעון, שוטף, פיתוח וכו'?

3. כמה יקבל כל גוף השנה?

4. מה הם הקריטריונים שלפיהם נקבעים הסכומים?

תשובת שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הקצבת משרדנו למוזיאונים – 26,986,000 ש"ח. הקצבת משרדנו לתיאטרונים – 26,346,000 ש"ח.

הסיוע הוא להשתתפות בתקציבי המוסדות.

3. פירוט התקציבים המיועדים לגופים בתחום המוזיאונים והתיאטרון השנה, באלפי ש"ח: מוזיאון תל-אביב – 997; מוזיאון "הארץ" – 333; מוזיאון בית-רובין – 30; בית-התפוצות – 3,947; מוזיאון חיפה – 726; מוזיאון "טכנודע" – 977; מוזיאון "חצר היישוב הישן" – 33; מוזיאון האסלאם – 120; מוזיאון המשכן לאמנויות – 100; מוזיאון בית-שטורמן – 60; מוזיאון מעיין-ברוך – 20; בית לוחמי הגטאות – 1,533; מוזיאון בית-גורדון – 43; מוזיאון ניר-דוד – 70; מוזיאון תל-חי – 60; מוזיאון בית אורי ורמי – 20; מוזיאון חניתה – 13; מוזיאון בית-אוישישקין – 69; מוזיאון השפלה – 69; מוזיאון יד-מרדכי – 85; מוזיאון ברעם – 33; מוזיאון בית-הכנסת האיטלקי – 66; מוזיאון ישראל – 12,407; מוזיאון פתח-תקווה – 33; מוזיאון חדרה – 47; מוזיאון באר-שבע – 60; מוזיאון קצרין – 27; מוזיאון בית-אהרנסון – 33; מוזיאון בית-המאירי – 27; מוזיאון ינקו דאדא – 50; מוזיאון הרצלייה – 80; מוזיאון השמנים – 27; מוזיאון גולני – 50; מוזיאון בית יגאל אלון – 86; מוזיאון מכון איילון – 60; מוזיאון משואה – 285; מוזיאון רמת-גן – 106; מוזיאון ערד – 43; גלריה באוניברסיטת תל-אביב – 26; מוזיאון ג'ו אלון – 69; בית-מריס – 20; מוזיאון מזכרת-בתיא – 33; מוזיאון קריית-שמונה – 19; מוזיאון יפעת – 27; מוזיאון עין-שמר – 33; מוזיאון השרון – 27; מוזיאון הטבע – 13; מוזיאון שיבלי – 19.

פרויקטים במוזיאונים שונים ברחבי הארץ – 1,000.

תיאטרון "הבימה" – 19,550; התיאטרון הקאמרי – 9,356; תיאטרון חיפה – 7,837; תיאטרון "החאן" – 2,770; תיאטרון בית-הגפן – 1,091; תיאטרון באר-שבע – 7,704; תיאטרון "גשר" – 4,384; תיאטרון "הקיבוץ" – 119; בית-ליסין – 3,599; תיאטרון מרכז תל-אביב-עכו – 462; תיאטרון "הבמה" – 113; תיאטרון "פרגוד" – 60; תיאטרון "ביממה" – 478; תיאטרון על"ה – 113; תיאטרון "תמונע" – 136; התיאטרון היידי – 290; תיאטרון ערבי – 2,000; תיאטרון ילדים ונוער – 2,102; עמותה לקידום התיאטרון ביפו – 113.

4. הקריטריונים פורסמו בילקוט הפרסומים 4042, בתאריך 12 בספטמבר 1992.

קרן ישראלית-סינית למחקר

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שרת האמנויות והמדע ביום ט"ו בחשוון התשנ"ו (8 בנובמבר 1995):

לפני כשבוע פורסם, כי ישראל וסין הקימו קרן דו-לאומית למחקרים, שהיקפה – 5 מיליוני דולר. זהו ניסיונה הראשון של סין בשיתוף פעולה כנ"ל.

רצוני לשאול:

אילו גורמים בארץ ייטלו חלק בפרויקט ובאיזה היקף תקציבי?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

מותר לי קצת לספר לכם – שתשמחו. אנחנו התחלנו בקרן משותפת למדע עם סין, של מיליון דולר כל מדינה. הם ביקשו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הייתם צריכים לעשות את זה יחסית לגודל האוכלוסייה.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

לא, אז לא יהיה לך כסף לך. כל התקציב שלנו לא יספיק. אבל הם ביקשו להכפיל ולשלוש. יש עבודה משותפת יפה מאוד.

יש לנו כמה הפתעות, גם אתם וגם עם מדינה כמו דרום-קוריאה. אנחנו חתמנו הסכמים, והם באו עם משלחות של 20-30 איש, שרצו שמייד ייכנסו אצלנו לעבודה בתחום המחקר. השיטה שלנו היא כמובן שיושבים יחד ויוצא "קול קורא".

ודאי שמתם לב בפרסומים של "קול קורא", שהוא לתחומים שנקבעים על-ידי ועדה לאומית מיוחדת, אנחנו קוראים לה ועדת השלושה-עשר, שבוחנת מה הם הנושאים. אתה יודע, באוניברסיטה אתה לא יכול להתערב כי יש חופש אקדמי. משום שאלה תקציבים אקסטרה, ועדת התשתיות בוחנת מה הם הנושאים החשובים ביותר לקידום המדע בתשתיות שבתוך זמן קצר, של כמה שנים, יוכלו לבוא ליישום. זה כמו במיקרו-אלקטרוניקה, בחומרים וכיוצא באלה.

יש לי תשובה מפורטת איך אנחנו עושים "קול קורא". אני אשמח מאוד, אם תרצו לשמוע יותר פרטים, כי אנחנו עובדים לא רק אתם. עכשיו הכפלנו גם את התקציבים למחקר עם בריטניה. הכפלנו את המחקרים עם דרום-קוריאה. הגדלנו את התקציבים, ושם הכסף בא בייחוד מגרמניה למחקרים משותפים. אונסק"ו בימים אלה מקיימים גם כן מרכז למחקר, ואנחנו יכולים להיות גאים בהישגים, כאשר הכוונה היא "קול קורא" לפי הדרכה של הוועדה המיוחדת, ועדת השלושה-עשר, שהיא ועדה מקצועית לתשתיות, והמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, שאלה נוספות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סקרנותי התעוררה לאחר ששמעתי או קראתי את הודעת המשרד, כי זה ניסיון ראשון של סין בשיתוף פעולה מן הסוג הזה. זו כמובן גם כאן מחמאה, ואני אומר זאת כאיש אופוזיציה. כולנו קוראים, לומדים ושומעים על סין, שמכמה בחינות היא מעצמה, היא בוודאי כר נרחב, חסר גבולות, בכל מה שקשור לפוטנציאל ההישגים המחקריים שאפשר למצות.

אני רק רוצה להציע, שאנו לא ננהג כדרכנו לראות כמה כסף הם משקיעים בקרן, ואיך אנחנו יכולים לעזור להם בדברים שאנחנו ממציאים, אנחנו ה"לידרים". נדמה לי, שבמחשבה מקורית אפשר ללמוד מהם לא מעט דברים כדי ליישם אותם דווקא כאן ולא רק בסין.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

אם אדוני מרשה לי להוסיף לעניין זה כמה מלים. לא מרבים אצלנו לעסוק במחקר ופיתוח. אנחנו מאוד ערים, מאוד מאוד מאוד ערים למה שנקרא קניין רוחני. יש לנו בעיה גדולה, שהואיל ולא היו תקציבים למחקר, ובייחוד לא למחקר תשתיתי – אתה יודע, נשארו הרבה מחקרים על האצטבאות, ופרופסורים שלנו שלא היו להם מעבדות, חצי שנה עבדו בחוץ-לארץ ואת כל ה-know how, הידע, היו משאירים בחוץ, ושם עשו את הכסף.

א. אנחנו שומרים – ואני ביקשתי גם חקיקה די ברורה, כמעט כמו האמריקנית, בכל מה שנקרא קניין רוחני שלנו. ב. אנחנו עובדים בנושאים שהם חשובים ויכולים לתרום לחברה הישראלית. אנחנו תורמים לאחרים, אבל בנושא הזה אנחנו לא שמים את הדגש במה שנקרא מחקר בסיסי, אלא תשתיתי, ואם אפשר יישומי, לצרכים במערכת הכללית שאוניברסיטאות לא יכולות לחלק בשל אופיין האקדמי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

תודה לכם.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, על-פי הודעה שקיבלתי מיושב-ראש סיעת העבודה והקואליציה, ובהתאם לנהוג בבית הזה, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי מטעם סיעת העבודה בוועדת הכנסת: במקום חבר הכנסת רענן כהן יכהן חבר הכנסת אלי גולדשמידט. תודה רבה לכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מירום.

הצעה לסדר-היום

המאבק באיידס – יעדים

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים כעת לסדרה של הצעות לסדר-היום בנושא מחלת האיידס. תחילה: המאבק באיידס – יעדים, מאת חבר הכנסת יוסי כץ, הצעה מס' 7778. אחריו – חבר הכנסת יורם לס.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני שב עתה מכינוס בין-לאומי בהשתתפות יושבי-ראש ועדות רווחה ובריאות בכמה מדינות, חברי פרלמנט ממדינות שונות, שבאו אלינו לכנסת כדי לקיים דיון במסגרת הכינוס השנתי של המלחמה נגד האיידס.

כמה נתונים לגבי הנושא במדינת ישראל. במדינת ישראל יש או היו כ-400 חולי איידס, כי כ-260 מהם נפטרו. יש כ-1,500 נשאים, שידועים לנו או למערכת הבריאות; יש המעריכים את מספר הנשאים בכ-5,000, אחוז גדול מאוד מהם צעירים. כ-30% מהנשאים הם נשים.

במידה רבה, המצב יציב. אולי אי-אפשר לדבר על בלימה, אבל יש בהחלט שכיחות נמוכה במספר חולי האידס, בעוד אצל שכנינו הפלשתינים ובמדינות ערב ניכרה בשנה-שנתיים האחרונות עלייה מסוימת.

כ-70 ילדים שהם נשאים של המחלה לומדים במערכת החינוך במדינת ישראל. ישראל היא אחת מ-12 מדינות שהכניסו את נושא האידס למערכת החינוך.

אפשר לומר, שמחלת האידס דורשת תגובה ציבורית שלנו, של חברי הכנסת, ושל המדינה בשני תחומים עיקריים. התחום הראשון הוא התחום של מניעת התפשטות המחלה ובלימתה, באמצעים רפואיים, באמצעים של פרסום מידע ציבורי רחב; והתחום השני, לא פחות חשוב, לפחות מבחינת כיושב-ראש ועדה, שהיא לא רק ועדת בריאות, אלא היא גם ועדת עבודה, הוא התחום של ההתייחסות החברתית לחולי האידס ונשאי האידס, למנוע פגיעה בהם, למנוע פגיעה בכבודם, למנוע פגיעה בתנאי העסקתם ולא להתיר את פיטוריהם, ואלה דברים שהכנסת חייבת להירתם למענם. היא חייבת להירתם גם מבחינת העלאת התודעה הציבורית, גם מבחינת דרישה ממשד הבריאות וממשרד האוצר להקצות משאבים, לא רק לגופים הממסדיים, לא רק לגופים הממלכתיים שמטפלים בנושא, משום שהרבה מאוד פעמים למדנו לדעת, שחולים ונשאים, ובמיוחד נשאים, אינם פונים לממסד. הם נרתעים והם מעדיפים לפעול או להיות בקשר חברתי, שהוא חשוב מאוד עבורם, עם עמותות וולונטריות.

אני יכול לקדם בברכה את חברי הפרלמנט שהצטרפו אלינו ביצע. אלו חברי פרלמנט וראשי ועדות שעוסקים בנושא הזה במסגרת פעילותם הפרלמנטרית.

ובכן, אנחנו צריכים להעלות את התודעה, לעמוד, כמו שאומרים, על הרגליים האחוריות ולדרוש הקצאת משאבים לנושא, ללוות את הפעילות המבורכת שנעשית על-ידי משרד הבריאות ולהמשיך לטפל בנושא.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת כץ, מאין באים חברי הפרלמנט?

יוסי כץ (העבודה):

הם באים ממדינות שונות.

היו"ר ע' עלי:

אם תזכיר את המדינות, אולי ידעו שאתה מברך אותם.

יוסי כץ (העבודה):

יש כאן נציגים של: בלגיה, הודו, אירלנד, ליטביה, לסוטו, זאיר, אסטוניה, אורוגוואי, פראגוואי, ויש עוד כמה מדינות שנציגיהן הגיעו לכאן. אלה הדוברים.

בנימין טמקין (מרצ):

קולומביה.

יוסי כץ (העבודה):

קולומביה, זה הכי חשוב. איך יכולתי לשכוח את קולומביה, כשחבר הכנסת טמקין יושב מולי? בכל אופן, ללא ספק הנוכחות שלהם מעידה על כך שישראל הפכה להיות במה ראויה לדיון בנושאים האלה.

היו"ר ע' עלי:

תרשה לי לצרף גם את ברכתי לכל חברי הפרלמנט שהוזכרו כאן. אני מבין שמתקיימים כאן דיונים פורים עם חברי הכנסת שלנו, ונקווה שיחד המאבק יצליח ושנשיג את היעד של מיגור המחלה הקשה הזאת. בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אין ספק שאנחנו צריכים לתרום יותר, לפחות בתחום החקיקה. אין זה סוד שכמה חברי כנסת נרתמו לטיפול בנושא הזה, הגישו הצעות חוק פרטיות, הם עברו דיון טרומי ונמצאות על שולחנה של ועדת העבודה והרווחה: חברי הכנסת נעמי בלומנטל, בנימין טמקין, יורם לס ומאיר שטרית. אלה הצעות שראיתי אותן מונחות על שולחן הוועדה לדיון בתקופה הקרובה ביותר.

אני משוכנע, שאם נשכיל למצוא את שביל הזהב, בין החובה שלנו כלפי הציבור במדינת ישראל להביא לגילוי המחלה, לחשיפתה, לבלימתה ולמלחמה בה עצמה, לבין הצורך להגן על החולים והנשאים מפני חדירה לצנעת הפרט, מפני אמצעים בלתי נכונים ובלתי צודקים של רשויות, של מעבידים ושל קהילות חברתיות שבהן הם נמצאים – אם נצליח למצוא את שביל הזהב בין שני אלה, אכן נוכל להביא לכנסת הזו חקיקה מבורכת, שתתרום את תרומתה בתחום הזה.

כבר בחודש הקרוב אנחנו נחדש את הדיון בהצעות החוק, והפעם מתוך מגמה לקדם חלק מהנושאים שאמורים להיות מוסדרים בחקיקה זו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

הצורך בחקיקת חוק כוללני בנושא האידס

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה; הצעה מס' 7779.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, דברי הם המשך לדבריו של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ, כאשר את עיקר הדברים אני מקדיש לצורך בחוק אידס כוללני – ואני מדגיש, כוללני – למדינת ישראל.

הסיבה לכך שאנחנו זקוקים לחוק אידס כוללני היא, שהנושא הזה קשור באינטרסים מנוגדים. מצד אחד, אנחנו חייבים לשמור על כבוד האדם וכבוד החולה ועל זכויותיו, גם במישור האזרחי, גם במישור של זכותו לקבל טיפול; ומצד אחר, אנחנו חייבים גם להגן על החברה.

רק הבוקר התפרסם בעיתון סיפור, שאלמלא קראתי אותו לא הייתי מאמין שדבר כזה יכול לקרות, על תלמיד תיכון בבאר-שבע שנדבק באידס מאשה שבסך הכול נטפלה אליו במועדון לילה, וכנראה עשתה את זה בכוונה. אני מביא את הסיפור המזעזע הזה – למעשה היא נטפלה לשני תלמידי תיכון, שאחד מהם בבדיקה, היום הוא כבר נשא – כדי להראות ולהבהיר את הצורך באיזון: מצד אחד לשמור על זכויות האזרח; מצד אחר, להגן על החברה. שני הדברים האלה עומדים במידה רבה בניגוד זה לזה, וצריך המחוקק למצוא בחוק אחד, לא חד-צדדי, את שביל הזהב ביניהם, בין שתי המגמות המנוגדות האלה.

בוודאי קיים גם הנושא של התקציב. חוקים צריכים גם לתת שיניים. לא מספיק לדבר על חינוך לבריאות. צריך לתקצב את זה. צריך להבהיר לאן הולך הכסף וכמה כסף. צריך להורות לרשתות התקשורת, להורות בחוק, ולא על-פי שרירות לב או טוב לב של מישור, להקצות זמן לנושא הזה. על כל הדברים האלה ביחד החוק הכוללני צריך לעבור.

אדוני יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה ואדוני שר הבריאות, מונח לפני הכנסת מסמך של 44 עמודים צפופים, 11 פרקים ו-39 סעיפים, שעבדנו עליו במשך כמעט שנה כמעט עם כל גורם אפשרי, החל מעורך-דין שהתמסר לעניין וכתב את החומר, דרך נציגים של משרד הבריאות, לא באופן רשמי אך נציגים של משרד הבריאות, לרבות יושב-ראש ועדת ההיגוי, דרך, כמובן, הארגונים הלא-ממשלתיים, בשלוש ישיבות בכנסת, שהיו בחלקן פורמליות ובחלקן במסגרת ועדת משנה של ועדת העבודה והרווחה. המסמך הזה יונח השבוע, לאחר שעבר עיבוד, על שולחן הכנסת.

העברתי אותו למשרד הבריאות, ולא אומר לפני כמה זמן, אך לפני זמן מספיק. אני פונה, מעל דוכן הכנסת, לאפשר למשרד הבריאות להעביר את חוק האידס בקריאה טרומית במליאת הכנסת בתקופה הקרובה ביותר, כדי שהמסמך הכוללני יונח על שולחן ועדת העבודה והרווחה. אני פונה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה להקים לנושא הזה ועדת משנה. העניין הזה מורכב ומסובך. אם כל אחד מאתנו יבוא עם הנקודה שלו, יעשה חוק אחד מיוחד לגבי הזכות לעבודה, ויבוא חבר כנסת שני לגבי חוק מיוחד על הזכות ללימודים באוניברסיטה, וחוק שלישי על הזכות לשרת בצבא וחוק רביעי על מה צריכה לעשות החברה, למשל, במקרה כמו זה שהתפרסם היום בעיתון, שקרה בבאר-שבע, לא נצא מזה ולא נגיע לשום מקום.

בנימין טמקין (מרצ):

כך אפשר להגיד שצריך להקים ועדת משנה על כל מחלה.

יורם לס (העבודה):

ידידי, חבר הכנסת טמקין, גם אתה יושב-ראש ועדת משנה לנושא מסוים, ואני מעריך מאוד ומכבד את עבודתך בנושא הנוער. הרי את הנימוק הזה אפשר להחזיר לכל אחד. גם אין צורך לקבל את דעתי, אבל תרשה לי להביע את דעתי.

אני מביע את דעתי, שמחלת האידס איננה מחלה ככל המחלות. לראשונה, ואני אומר זאת במלוא האחריות, בהיסטוריה המודרנית יש לך כאן צירוף בלתי אפשרי של מחלה שהיא גם מידבקת, שגם אין לה שום טיפול והיא גם הורגת – בביטחון כמעט מלא. הקומבינציה הזו אינה קיימת בשום מקום. יש בנושא היבטים משמעותיים מאוד, ולא רק רפואיים, חברתיים. לאושרנו, אנו לא מדינה של העולם השלישי, אבל כמי שבוודאי ער לדברים בהיבט הבין-לאומי אתה יודע, שהמחלה הזאת הולכת לחסל אוכלוסיות במרכז אפריקה. זה לא כתמים לבנים, כמו שנאמר. זה לא איזה עניין קטן וזניח, וזו לא עוד מחלה. לכן זה שווה ועדת משנה של ועדת העבודה והרווחה. אני גם חושב, שמגיע לכנסת בכלל שתהיה לה ועדה לנושא בריאות, אבל אלה הם כבר שיקולים רחבים ועמוקים מני ים.

בהזדמנות הזו, אני לא אנצל ואקח את הזמן לפרט את החוק, שהוא מורכב מאוד, מסובך מאוד, ויש בו באמת מאות נקודות לבירור. המסמך ישנו. עבדנו עליו קבוצה גדולה של אנשים באופן בלתי פורמלי זמן רב, ואני מקווה שהכנסת ומשרד הבריאות ביחד ייתנו את דעתם לנושא, ונגיע, עוד בכנסת הזו, אם ירצה השם, כפי שנאמר בימים אלה ובמיוחד בימים אלה, לחוק אידס למדינת ישראל. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני.

הצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד-1993

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חברת הכנסת נעמי בלומנטל להעלות הצעת חוק, מס' תתתכ"ו, הצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד-1993.

בנימין טמקין (מרצ):

זו הצעת חוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה של חבר הכנסת לס היתה במסגרת ההצעה לסדר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רגילה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל היא הצעת חוק. לכן, גם זמנה רחב יותר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום אנו מציינים כאן בכנסת את יום האיידס הבין-לאומי, שחל ב-1 בדצמבר, ואנו חוזרים ואומרים, שמי שהם נשאים, ומי שחולים במחלת האיידס, חיים את הפחד, את הסכנה ואת המצוקות יום יום ושעה שעה. הייתי רוצה לומר להם, לכולם: אנו אתכם. אנו מבינים את

המצוקות, אנו מבינים את הקשיים, ואנו כאן, בכנסת ישראל, נעשה כל שביכולתנו על מנת להקל עליכם את העומס הגופני והנפשי, שהוא כבד מנשוא. אני אומרת את זה כמעין התחייבות.

אני רוצה לומר כאן, שיש לנו פולמוס ואולי אפילו ויכוח עם חבר הכנסת הנכבד שדיבר לפני, משום שחבר הכנסת לס העמיד את ההגנה של החברה מפני ההידבקות אל מול מצוקתם או צוריהם של החולים והנשאים, ולא היא. השניים, המצוקות והצרכים של הנשאים והחולים מצד אחד, וצרכי החברה, אנשים שהם אינם נשאים וחולים מן הצד השני, חד המה. הם לא מתנגשים זה בזה, משום שצריך להבין, וחשוב להדגיש את זה, שיש כמה דרכים להידבק במחלת האיידס, שהן דרכים ישירות להידבקות, ואפשר להתמודד אתן. אנו יודעים שהסיבות להידבקות הן עירוני דם או נגיעה של דם בדם זמן רב, דבר שלא קורה בדרך כלל, או שאפשר להיזהר ממנו.

לגבי עירוני דם, אני מבינה שהבדיקות שנעשות בבנק הדם בישראל הן מן הטובות בעולם, כך שכמעט שאין הידבקות בעירוני דם. היו לנו בעבר מקרים קשים מאוד, והם עדיין קיימים. הקטע הקשה מאוד, המציאות שאי-אפשר לחיות אתה, ויש כאלה שכבר לא חיים אתה, לצערנו, היא המציאות שבה ניתנו עירוני דם נגוע לחולי המופיליה. קרה כך בכל העולם. חלק ניכר מאותם חולים שקיבלו את העירוניים – אותה זריקה שהיתה צריכה להציל אותם, בדיעבד התברר שהיא זו שהרגה אותם. העירוניים האלה ניתנו בשנות ה-80, ורבים מאלה שקיבלו את העירוניים כבר אינם אתנו.

אמרתי: סיבה אחת להידבקות היא עירוני הדם, שהיום הם בטוחים כמעט במאה אחוז, כך שכאשר אדם מקבל תרומת דם, הדם הוא נקי. סיבה אחרת היא קיום יחסי מין. זה לא דבר קל. אי-אפשר לבוא ולומר: תשמעו, תיזהרו. בטוח שזה לא קל, אבל הסיבה ברורה וחד-משמעית. אפשר להשתמש בקונדומים, ואפשר להשתמש באותם אמצעי מניעה שמונעים את ההידבקות. הם מונעים גם דברים אחרים, אבל הם בפירוש מונעים את ההידבקות.

ידוע לי שיש ארצות, בעיקר באפריקה, שיש בהן גברים מבוגרים שיודעים שהם נגועים, והם לוקחים בחורות צעירות, מאלצים אותן לקיים אתם יחסי מין ומדביקים אותן.

דומני שלא קל לאשה, לנערה, לסרב; לא קל לה לומר: אני לא מוכנה לקיים יחסים אלא אם כן תשתמש באמצעי מניעה שמונעים הידבקות במחלה; לא קל, אבל בהסברה נכונה יכול להיות, הייתי מאמינה שהיינו יכולים להצליח למנוע הידבקות ביחסי מין. זאת המטרה שלנו, משום שזאת בפירוש, בין השאר, מחלת מין, ואפשר להימנע לא ממין, אבל אפשר להימנע מהידבקות, וזה תלוי בנו. חשוב שהציבור ידע את זה. חשוב שההסברה תאמר: זאת הדרך להידבק, אתה יכול להימנע ממנה.

דבר נוסף הוא חלב אם, אבל אנחנו מנסים, אני חושבת ששר הבריאות גם יוכל להתייחס לכך, נשים בהיריון, נשים בלידה – לנסות שזה לא יקרה. אני חושבת שזה בידינו.

הקטע הקשה ביותר הוא הנושא של העברת המחלה ביחסי מין, אין מה לדבר. לכן, מצד אחד אפשר להיזהר ואפשר להביא לכך שאיש לא יידבק; אם לא מעירוני דם, אם נזהרים ביחסי המין, אם לא מחלב אם – אין דרך אחרת שבה נדבקים במחלה האיומה הזאת – משמע אפשר שלא להידבק. אם אנחנו מצויים היום בדרגה לא גבוהה, וישראל היא מהארצות שבהן מספר הנשאים והחולים – הלוואי שכך זה ימשך, שלא יהיו בכלל – הוא, באחוז, מהנמוכים בעולם, אפשר אפילו להפחית ואפשר שהמחלה הזאת לא תתפשט.

החקיקה שלנו צריכה להיות חקיקה בכיוון של הבנה שיש איידס, שזאת מחלה מידבקת, שזאת מחלה קטלנית, אבל אנחנו חייבים להיות אתה, להיות עם הנשאים, להיות עם החולים. אם נצא בחקיקה שמנדה ומוציאה מתוך החברה שלנו את הנשאים והחולים – עשינו ההיפך, משום שכך הם לא יאמרו: אני נשא, או: אני חולה, אלא הם יסתירו את הנשאות שלהם ובכך הם ידביקו עוד ועוד אנשים. חבר הכנסת לס אומר שאולי אפשר לנקוט נגדם סנקציות, אבל איזו סנקציה ואיזה עונש יכול להיות לחולה איידס כאשר המחלה היא העונש הקשה ביותר שנפל עליו?

אני יודעת שאנחנו עוסקים גם בנשאים שנמצאים בבתי-סוהר, ונמצא כאן חבר הכנסת רפאל איתן, שאנחנו יחד, בוועדה למלחמה בנגע הסמים, עוסקים גם בנושא הזה, נשאים בבתי-הסוהר, נשאים שהם נרקומנים.

לכן המגמה שלנו בחקיקה צריכה להיות הפוכה, וזאת המגמה שהיתה, התקבלה ועברה בארצות-הברית, להבין שאנחנו צריכים למצוא דרך להיות נכון עם חולים ונשאים, ליצור להם סביבה נעימה, סביבה נוחה, סביבה עוזרת, סביבה תומכת, ולא להיפך. אם זאת תהיה האווירה, הרי שהם עצמם יעזרו לנו במאבק נגד ההידבקות, כי אין להם שום אינטרס להדביק. אבל יכול להיות שחלק, מתוך נקמה בגלל היחס שלנו, מנסה להדביק. אם לא יהיה מוטיב של נקמה – אבל בואו נגיד שזה דבר שולי; אותם נשאים, נגיד נשא צריך ללכת לרופא שניים או לרופא אחר. אם הוא ידע שכשהוא יספר שהוא נשא הוא לא יקבל את הטיפול, הוא לא יספר שהוא נשא. אם הוא לא יספר שהוא נשא, הרופא לא יזהר, והרי הוא יכול לא רק להידבק בעצמו אלא גם להדביק אחרים.

לכן הכיוון צריך להיות הכיוון שאמרתי קודם לכן, כיוון של פתיחות, כיוון של חקיקה שתבוא ותאמר: אסור לפטר ממקום העבודה, חייבים לתת טיפול בבתי-החולים, חייבים הרופאים, האחיות, העובדים הסוציאליים, כל הצוות שמטפל בכל רשויות הבריאות, לתת את הטיפול, ולא למצוא תירוצים כפי שאנחנו שומעים, שכאשר הם חושדים שמישהו הוא נשא או שמעו שמישהו הוא נשא הם מתחילים לומר: אין לי תור עכשיו, תבוא בעוד חודש, או לא נותנים טיפול כלל.

שמעתי שבבית-חולים במרכז הארץ שוכב, לצערנו, חולה איידס, שוכב נשא – לא מגישים לו את האוכל כאילו הוא נגוע מכל נגוע. קשה להאמין שזה קורה בחברה מודרנית, כאשר אנשי רפואה, כאשר כולנו צריכים לדעת שלא נדבקים. גם אם אנחנו נותנים נשיקה לחולה איידס, גם אם משתמשים באותם שירותים, גם אם נוטלים ידיים, אם שותים מאותה כוס – זה לא מידבק, חד-משמעית. לא צריך כל כך להיזהר. חולה שוכב בבית-חולים – לא צריך לפחד ממנו. למה צריך להיות כתוב בגדול שהוא נשא? הנשאים סובלים מזה סבל רב.

עם זאת, אינני אומרת שמוטב שהם יסבלו מאשר אנחנו נסבול. לא כך המצב. אם הם סובלים, גם אנחנו נסבול, כי הם יסתירו את הנשאות שלהם, ואם הם יסתירו אותה – סכנת ההידבקות בחברה הרבה יותר גדולה. לכן, המגמה הפוכה.

ברוח זאת הצעת החוק שלי, שמדברת על כך שאנשי רפואה, כל הסגל שצריך לטפל – חייב לתת את הטיפול. אני בטוחה ששר הבריאות יגיד שגם היום הם חייבים על-פי כל הפקודות, אבל אני יודעת מהשטח, ואני אשמח לשמוע את התשובה שזה לא מה שמתקיים. החולים והנשאים לא מקבלים את הטיפול; אולי את הזריקות כן, את הטיפול התרופתי כן, אבל לא את היחס, לא את האוכל כפי

שאחרים מקבלים אותו, לא את הקרבה כפי שאחרים מקבלים אותה, ואני קיבלתי תלונות מתלונות שונות במשך הזמן הזה.

אני אומרת לך, שר הבריאות, חבר הכנסת אפרים סנה, שאני לא חייבת להעביר חוק כזה; אני לא אעמוד ואבקש, אבל לי חשוב שהמגמה, ואני חושבת שזאת צריכה להיות המגמה של כולנו, המגמה הסוחפת בכל ההתייחסות שלנו – לרבות מערכות הבריאות, המערכות המשפטיות – תהיה מגמה של הבנה שאנחנו עומדים וחיים עם הנשאים ועם החולים, עם המגפה הנוראה הזאת, ואיך אנחנו, על-ידי הסברה, נמנעים מהידבקות, ולא על-ידי חקיקה, אלא חקיקה הפוכה, חקיקה שתחיה עם האיידס ותמצא דרכים שהנשאים והחולים לא ינסו להסתיר את המחלה, אלא להיפך, ואנחנו נמצא את הדרך הטובה ביותר כדי לתת להם איכות חיים שגם תשקף, או תביא לאיכות חיים טובה שלנו יחד אתם.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת יוסי כץ, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שקיים היום, במסגרת הכנסת, דיון רחב היקף ורב משתתפים מכל רחבי העולם, לרבות מר ינון שנקר, שיזם את הכנס, שבו דנו בדרכים הנקוטות ברחבי העולם, בחינוך למאבק בנגיף הנורא, נגיף האיידס. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר הבריאות, הבמה לרשותך.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפתח דברי גם אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה על כך שהוא אירח היום בכנסת פורום גדול ומכובד, לרבות אורחים מחוץ-לארץ, שהעלה את מחלת האיידס על ראש דאגתם ועל ראש דאגתנו.

גם את יוזמת החקיקה וגם את ההצעה לסדר-היום שהעלו חבר הכנסת לס וחברת הכנסת בלומנטל אני רואה בחיוב, כי מן הראוי שניתן את דעתנו על המחלה הזאת, שהיא מכה עולמית, המפילה בארצות מסוימות רבבות חללים, ואנחנו צריכים לשמור מכל משמר שהמכה הזאת, גם אם היא באה אל פתחנו, תבוא בשיעור קטן. ואכן זה מה שקורה.

חשוב לי מאוד שידע הבית וידע הציבור, שאצלנו בישראל ממדי המחלה מצומצמים ביותר. כרגע בכל מדינת ישראל יש בסך הכול 65 חולים, כן ימעטו. הנתון החשוב עוד יותר הוא לא רק המספר אלא קצב הגידול, והצלחנו לגרום לכך שקצב הגידול אצלנו אינו מואץ. יש מספר קבוע של כ-12 נשאים המתגלים מדי חודש, והשיעור הזה איננו עולה. בארבע השנים האחרונות רמת התחלואה נשמרת, והיא נשמרת ברמה מאוד מאוד נמוכה. בארצות המקבילות אלינו בעולם – אני מתכוון לארצות אירופה המערבית, שאתן אנחנו נמצאים פחות או יותר באותו מועדון, אני מדבר מבחינת רמת שירותי הבריאות – שם המצב לא טוב, שם יש עלייה. חשוב שנשמור על הנתונים הטובים שיש אצלנו בארץ בנושא מחלת האיידס.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, תסלח לי. אדוני רופא במקצועו, אבל המאזינים וגם חברי הכנסת אולי ירצו להבין יותר – אדוני אמר שיש לנו 65 חולים ו-12 נשאים נוספים מדי חודש. אני יודע את התשובה, אבל אני חושב שכדאי שאדוני יסביר לכולם את התשובה.

שר הבריאות א' סנה:

אני אסביר. יש שני שלבים, יש שלב נשאות גורם המחלה, שבו עדיין אין ביטויים קליניים, ויש שלב מחלת האיידס, כאשר המחלה היא פעילה. אלה שני שלבים שונים. כרגע מצויים בארץ 65 איש שמחלת האיידס מקננת בהם כמחלה. ידועים 1,274 איש שיש להם פוטנציאל החולי, שהם נושאים בדמם את הגורם שמביא למחלה, אבל עדיין אין לה ביטויים חלניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

והם בטיפול?

שר הבריאות א' סנה:

הם בהשגחה. עדיין אין במה לטפל, אבל הם בהשגחה, כי הם נושאים את פוטנציאל ההדבקה. אלה שני מספרים שונים, וצריך באמת להבדיל ביניהם, בין החולי המוחשי המעשי לבין הנשאים. יש רק 65 איש בכל הארץ. עד כה נפטרו בארץ מהמחלה הזאת בכל השנים 266 חולות וחולים.

כאמור, הנתון החשוב ביותר הוא, ששיעור התחלואה נבלם. אין גידול בשיעור התחלואה, וזה הדבר החשוב. כיצד הגענו לזה? ובכן, קרוב לוודאי שהגורם שיותר מכל גורם אחר מביא להאטת התחלואה הוא ההסברה והחינוך. זו אחת הדוגמאות הטובות שבהן ההשקעה בחינוך, בהסברה, חוסכת אחר כך טיפול יקר. והלוא הרבה פעמים אני נדרש לבימה הזו בענייני מימון מערכת הבריאות. ופה, כמו בכמה סוגים של סרטן, כמו במחלות הלב, המניעה זולה לאין שיעור מהטיפול כאשר חולים במחלה.

ולכן, משרד הבריאות משקיע כסף רב מדי שנה, כסף שאין לו, במסע פרסום, בעיקר בקרב בני הנוער, כיצד להימנע מלהידבק באיידס. אנחנו רואים בכך השקעה שתמנע תחלואה. אנחנו שומעים נציגים של בעלי מקצוע מארצות בעולם, שהטיפול באיידס עולה להם הון עתק. בהשקעה קטנה, לעניות דעתי, אנחנו מצליחים למנוע את הדבר הזה ביחד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האם מחלת האיידס בעלייה בישראל? או איך המצב כעת?

שר הבריות א' סנה:

כפי שאמרתי – זה החיסרון של הנעדרים מאולם המליאה – הרמה נשמרת כל הזמן, רמת הגידול או רמת התחלואה נשמרת, היא אותה רמה, והיא נמוכה, בניגוד לכל מה שקורה בארצות המערביות המפותחות.

אני רוצה לומר כמה דברים בנושא החקיקה. יש פה שתי מגמות שונות ומנוגדות: האחת של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ששמה את הדגש בהגנת החולה, והמגמה השנייה, של הפרופסור לס, ששם את הדגש בהגנת החברה.

יורם לס (העבודה):

והאיזון.

שר הבריות א' סנה:

והאיזון הוא תפקיד המחוקק.

אני מוכרח לומר, שאנחנו ביקשנו להסיר מסדר-היום הצעה קודמת של חבר הכנסת לס. היא החמירה מדי עם החולים, היא הגבירה את הסטיגמטיזציה, היא פגעה בצנעת הפרט, ולכן נאלצנו להוריד אותה.

אני חושב, שצריך למצוא איזון בין שתי הגישות. נכון, חובתנו – בוודאי חובתי, כשר הבריות – להגן על החברה. אבל אסור לפגוע בחולים. צדקה חברת הכנסת בלומנטל. האנשים כבר נמצאים בעיצומו של סבל איום ונורא, ולא צריך להוסיף נידי על סבל ועל סכנת מוות, כמובן, שמרחת מעל ראשם.

לכן הוקמה ועדת היגוי לאומית עליונה, ואני הוריתי לה לקחת את כל הצעות החקיקה ולראות כיצד מוציאים משהו תחיקתי שאנחנו יכולים באמת לחיות אתו בשלום, להגן על החברה ולהגן על החולים. לגבי הצעתה הספציפית של חברת הכנסת בלומנטל, אם היא עומדת על כך, אני אתמוך בהעברתה בקריאה טרומית, אלא אם היא מעוניינת למזג אותה בהצעה נרחבת יותר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בקריאה טרומית.

שר הבריאות א' סנה:

אני אתמוך בקריאה טרומית. אם כי, אני אומר שוב, יש בה ליקויים מספר שיצטרכו לעבור שיפור ותיקון. מבחינת גישה, שימת הדגש ביחס השווה לחולי האידס והצורך בזהירות בטיפול, בחיטוי וכו' – אין לי שום התנגדות. אני אבקש מהבית לאשר את ההצעה כהצעה טרומית, ואני מקווה ששני המציעים יסתפקו בהודעתי. אני חוזר ומודה להם על שהעלו את העניין על סדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם נשאל את חבר הכנסת יוסי כץ, האם הוא מסתפק בהודעת השר?

יוסי כץ (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם גורמים בכך משהו לשני חברים שרצו להתבטא. חבר הכנסת יורם לס?

יורם לס (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה להציע להסיר את הצעת החוק, אני לא מדבר על ההצעות לסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון. רק חבר הכנסת עובדיה עלי יצא ניזוק. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר שאני מנצל – אני לא נוהג לעשות זאת – את הפרוצדורה הקיימת המאפשרת לי לבקש להסיר הצעת חוק כאשר בעצם אני בהחלט מסכים עם רוח הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל וגם עם התפיסה הפילוסופית העומדת מאחוריה.

אני חושב שאדוני השר הציג בדרך כלל את הדברים באופן יפה ונכון. עם זאת אני מוכרח לומר, שהאלטרנטיבה שהצגת, כאילו יש פה מי שדואג לזכויות הפרט, מצד אחד – – –

שר הבריאות א' סנה:

יש שתי מגמות, הפרט והחברה.

בנימין טמקין (מרצ):

תאמין לי, אני יודע. לא לכך התכוונתי. אני אבהיר את עצמי, ויהיה ברור. כאילו יש, מצד אחד, זכויות הפרט של החולה, ומהצד השני – דאגה לחברה, והן עומדות בסתירה זו לזו, וצריך למצוא פשרה ביניהן. הדבר לא מתאים לעניין הזה, ואני אגיד למה.

אני חושב, שבמקרה הזה הגנה על זכויות הפרט היא דווקא זו ששומרת יותר מכול על האינטרס החברתי הכולל. אני אסביר, מכיוון שהפחד הגדול ביותר – הפגיעה החמורה ביותר שיכולה לקרות לחברה כחברה זה שהחולים או הנשאים, או האנשים שבפוטנציה הם כאלה, לא ירצו להיבדק ולא ירצו שידעו שהם חולים, הם יסתירו את העובדה הזאת, ואז הם יכולים לפגוע עוד יותר קשה בחברה, אם אתה יוצר מצב שבו יש איזה עונש או איזה מעקב או איזה דבר שפוגע בזכויות שלהם כבני אדם ומטביע בהם סטיגמה חברתית.

אנחנו צריכים להיות מעוניינים בכך, שכל נשא וכל חולה ירגיש שהוא לא צריך להסתיר, שלא תהיה אפליה מפני שהוא חולה, ושלא תהיה פגיעה בזכויותיו כפרט כאשר הוא חולה או נשא, כי אז כל אדם יהיה מוכן להיבדק, יהיה יותר מוכן להיחשף.

חבר הכנסת לס הזכיר דוגמה שהוא קרא בעיתון, מקרה של אדם – רמזת אפילו שאולי זה נעשה בכוונה – שהדביק ילד, או נער הלומד בתיכון. אני מוכרח לומר, יש מעשים רעים שנעשים על-ידי כל מיני קבוצות אוכלוסייה. השאלה היא, האם אתה לוקח את הדוגמה הזאת, ואז מפעיל אמצעים כנגד כל הקטגוריה החברתית שאליה שייך אותו אדם שעושה שימוש רע במחלתו או בכל עניין אחר. הרי ברור, למשל, שכל אדם יכול להרוג עם סכין – אני לא מדבר על שימוש באקדח – כל אדם יכול בפוטנציה להרוג אדם אחר באמצעות סכין. מה תעשה? תאסור על שימוש בסכינים? תבדוק כל אדם שיש לו סכין בבית?

אני חושב – אתה ציירת את זה יפה מאוד, חבר הכנסת לס – שדווקא בגלל האופי המיוחד של המחלה הזאת, דווקא בגלל אופיה, שמצד אחד היא מסוכנת, מבחינת ההדבקה, ומצד שני היא יוצרת קושי חברתי לנשאים, אנחנו צריכים להיות זהירים במיוחד ולרצות שהחברה תתמודד עם הבעיה הזאת באופן פתוח, ולא ליצור פחד אצל הנשאים או החולים עקב העובדה שהם כאלה. אני מודה לאדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערה. בראשית דבריו אמר חבר הכנסת טמקין דבר שמאוד מקובל בכנסת, ואין לי טענה אליו. הוא אמר: אני תומך בחוק, אבל פורמלית עליתי להתנגד כדי שאקבל את רשות הדיבור. אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שהדבר הזה נעשה מקובל ושגרתי בכנסת הזאת. בדרך כלל אני הייתי מונע תופעה כזאת, ואם חבר כנסת היה אומר כך, הייתי מפסיק אותו ולא נותן לו לומר את דבריו. אנחנו צריכים לנהוג כבוד כלפי עצמנו. אבל מכיוון שהדבר הזה נעשה שגרה, אני מודה ומתוודה, שכשאתי רואה שכולם נוהגים כך, כשאתי רוצה להתבטא גם אני נוהג כך.

חבר הכנסת טמקין, אין לי טענה אליך, אני רק חושב שצריך לסתום את הפרצה הזאת. עד כמה שאני מבין, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שהוא גם משפטן, יהיה בימים אלה יושב-ראש ועדת הכנסת – מובן שנאחל לו הצלחה, זה תפקיד שצריך להיות א-פוליטי, מעל כל המפלגות – ואני כבר ממליץ בפניו שיטפל בדבר הזה, כדי שאנחנו לא נשתמש בפרצה הזו, כי כולנו משתמשים בה.

בנימין טמקין (מרצ):

מזמן שאני בכנסת, לא הרבה זמן, הדבר הזה מקובל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אומר שזה נעשה לאחרונה. אפשר לומר שאתה בכנסת לאחרונה.

בנימין טמקין (מרצ):

דן תיכון (הליכוד):

זה מקובל, אני לא מציע לשנות. זה כמו הצעה אחרת בהצעות לסדר-היום, שאתה אומר שאתה מבקש להסיר כדי לקבל רשות דיבור.

היו"ר ד' שילנסקי:

התכוונתי גם להצעה אחרת. אני שמח שקורה מקרה שיש לי חילוקי דעות עם ידידים. אם אנחנו תמיד מסכימים, זה מתחיל להיות משעמם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ביקשתי להציע הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני במקרה יצא לדקה ולא הספיק לשמוע שהוא הפסיד את רשות הדיבור שלו להצעה אחרת, היות שחברי הכנסת יוסי כץ ויורם לס הסתפקו בתשובת השר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אז אין בעיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר הבעתי בשמך את צערך על כך שאתה מפסיד את רשות הדיבור.

הצעתו של חבר הכנסת טמקין התייחסה להצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד–1993,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעה לסדר-היום

חטא על פשע ב"תנובה"

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי, אומנם לא ניתנה לך זכות הדיבור להצעה אחרת בעת הדיון על הנושא הקודם, אבל ניתנת לך עכשיו רשות הדיבור בהצעה היסודית שהגשת, הצעה לסדר-היום מס' 7703, בנושא: חטא על פשע ב"תנובה". רק תלמיד חכם יכול לנסח כותרת כל כך יפה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני חשבתי אם לנסח את זה "חטא על חטא" או "חטא על פשע".

היו"ר ד' שילנסקי:

בכל אופן, מי שלמד מהמקורות יודע איך להתבטא.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הבריאות, שמדבר עם העוזרות שלו – – –

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

נמצא כאן סגן שר הבריאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני משיב? אני שמח.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, יש לנו כבוד, נמצאים כאן גם שר הבריאות וגם סגן שר הבריאות. אתה רואה עד כמה מחשיבים את ההצעה שלך, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

הנושא הוא רציני, הוא עלה בצורה מאוד רצינית בכלי התקשורת, במיוחד בעיתון "מעריב". כל הקומפלימנטים, המחמאות, מגיעים לעיתון "מעריב" שחשף אותו. אני בסך הכול מנסה להביא את דבריו, בבחינת שופר שמשמיע את הדברים.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה על משקל "האומר דברים בשם אומרם מביא גאולה לעולם".

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעשיה של "תנובה" הם בבחינת הוספת חטא על חטא, שכן "תנובה" נוהגת כמנהג היצורים הללו הנלכדים ברשת – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש שאלה האם להמשיך לשתות חלב.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי ייתן לך תשובה האם אפשר ומותר לשתות את החלב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אפשר לשתות סיליקון. נשתה סיליקון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מעשיה של "תנובה" הם בבחינת הוספת חטא על חטא, שכן "תנובה" נוהגת כמנהג היצורים שנלכדים ברשת והם מתחילים לבעוט ולהשתולל, ובכך להסתבך עוד ועוד, וכל זה במקום לעשות את הדבר ההגיוני, הפשוט כל כך: לעמוד לרגע, להרהר רגע, ואז לתקן את המעוות ובכך לסיים את הפרשה.

"מעריב", אדוני היושב-ראש, ראוי למלוא האשראי של הכבוד וההערכה על עבודתו בפרשה, שכן "מעריב" הוא שחשף את פרשת החלב העמיד, והוא התמיד במאבק עד שהוסר החלב הזה מעל המדפים. הוא גם העיתון שממשיך לדווח על הקורה ב"תנובה" ועל הסתבכותה באי-אמירת האמת בעניין החדרת הסיליקון האסור בחלב, והסיפור הרי ידוע, לרבות הכחשה של "תנובה" בעיתונות, במסגרת מודעות ענק שעלו הון עתק, שבהן נאמר, אני מצטט, שאין מקום לבהלת שווא, שכן בבדיקות בלתי תלויות הוכח מעל לכל ספק שאין כל תוספת סיליקון בחלב. זאת פרסם "מעריב" במודעות ענק שעלו סכומי עתק לציבור; לא באיזו כתבה עיתונאית שמישהו יכול לטעון: הובנתי כראוי, לא הובנתי כראוי. במודעות בעיתונות, תחת הכותרת: "תנובה". את האמת הרי כולנו יודעים כיום.

אבל, כאמור, "תנובה" ממשיכה להסתבך ולהתנהג כאילו המתרחש בתוכה אינו מעניינו של הציבור. כך בעניין ההצעות למתן בונסים של מיליוני שקלים למנהל המחלבה שבה הוכנס הסיליקון לחלב על מנת שיואיל ויאות לפרוש, ובכך "תנובה" מחנכת אותנו, כי יש שכר גדול לכישלון, וזו נוסחה מופלאה שראוי שכולנו נאמצה...

אדוני היושב-ראש, בשל סד הזמן אינני נכנס לפרטי הפרשה הארוכה והקשה הזאת, שבה כשלה "תנובה", שבה כשלו מנהליה הבכירים, לרבות המנכ"ל, ובראש ובראשונה המנכ"ל, ושבה כשל גם משרד הבריאות בניסיון לחפות על מעשי "תנובה", שכן הדברים ידועים.

ועדת החקירה שבדקה את הנושא הגישה דוח, ויושב-ראש ועדת החקירה, פרופסור דנון, הגדיר את התנהגות "תנובה" כמערכת של הונאה מתמשכת, וזה ציטוט. כמי שמכיר את פרופסור דנון – אדם אציל, יסודי, רציני, לא אדם מתלהם – אם הוא מגיע למסקנה, שהתנהגותה של "תנובה" מוגדרת כמערכת של הונאה מתמשכת, צריך להתייחס לעניין הזה בכל כובד הראש.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לגשת אל החלק שאמור לסיים את הפרשה ולסגור את מעגל ההסתבכות הזה. על "תנובה" לאמץ את כל המלצות הוועדה בכל המישורים, לרבות מישור המסקנות האישיות, ועל האשמים לתת את הדין. עליהם להתפטר. כל הניסיונות האלה לקרוא להם לחזור מהתפטרותם הם ניסיונות נואלים, שצריך לדחות אותם על הסף. עליהם גם לעמוד לדין על מעשיהם.

אין להסתפק כאן בהתפטרות. הם עשו מעשים חמורים, ויש להעמידם לדין על התנהגותם. כך לגבי מנהל המחלבה ברחובות, כך לגבי מנהל אגף החלב, כך לגבי טכנולוג החלב של "תנובה", וכך לגבי מנהל המעבדה ברחובות. אבל מי שצריך ללכת לפני כל אלה, ללכת לפניהם תרתי משמע, הוא המנהל הכללי, יצחק לנדסמן.

דן תיכון (הליכוד):

הוא כבר הלך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מסתפק, כפי שאמרתי. אדוני הנכבד, חבר הכנסת דן תיכון, אם היית מאזין לדברי – אני לא מסתפק בכך שהוא הולך. קודם כול, שמעתי ניסיונות להחזירו מההתפטרות, וקראתי להם ניסיונות נואלים. יתירה מזו, אני לא מסתפק בכך. כאן פגעו בבריאות הציבור, כאן הונו את הציבור בצורה מתמשכת, וצריך להעמידם לדין על כך. לא צריך להסתפק רק בכך שהם ילכו וייתנו להם סכומי עתק כפיצויים. בבחינת יראו וייראו.

אני מזכיר, לפי דוח הוועדה, שלנדסמן כשל בפרשת הסיליקון, והוא גם נתן ידו להטעיית הציבור בכל הפרשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני יכול לשאול אותך שאלה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אחרי שאסיים את דברי תשאל אותי, אם היושב-ראש יאפשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם יישאר זמן, כמובן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על "תנובה" מוטלת החובה לפעול ברוח מסקנות הוועדה, שאם לא כן, על הממשלה למנוע סיוע לקיבוצים שהם בעליה של "תנובה" בשותפות עם המושבים. בעת הסדרת חובותיהם היה הסדר של נטילת המניות של "תנובה" מידיהם תמורת הסיוע שקיבלו ביד נדיבה.

אסור לאפשר ל"תנובה" לנהל את העניין בחדרי חדרים ובהתעלמות מן הממצאים החמורים ומן המסקנות של ועדת-דנון. לנו ולמדינה יש כלים ואמצעים נאותים לאלצה לנהוג כנדרש וכמתבקש בפרשה זו.

חבר הכנסת דן תיכון, אם היושב-ראש יאשר, אני אשמח להשיב.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה מאפשר לי?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן. מאחר שעובדיה עלי דיבר כל כך בקצרה, השאיר לנו הרבה זמן, בזמן הזה אפשר. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

כחבר ועדת הכספים, האם ידוע לך, שבעקבות הסדר הקיבוצים, מה שנקרא ההסדר המשלים, הופכת המדינה לבעלת 25% ממניות "תנובה"? האם אתה לא חושב שהגיע הזמן שהמדינה תתערב במוסד הזה ותאמר את אשר יש לה לומר ואת אשר אמרת כאן, כי בעצם היום הממשלה היא מבעלי "תנובה".

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, בסיום דברי כיוונתי לדעת גדולים, לדעתך, ואמרתי את הדברים בצורה מפורשת. בעקבות הסדר הקיבוצים היום יש למדינה 25% מהמניות, ובעצם יש לה אפשרות של שליטה ב"תנובה", ואין כל סיבה שהמדינה לא תתערב בצורה יסודית מאוד, מעמיקה מאוד, תבחן את העניין ותנהל את "תנובה".

כאן מדובר בהונאה מתמשכת. לכן גם הגדרתי את הנושא חטא על פשע או חטא על חטא. הם לא רק עשו מעשה שלא ייעשה, הם ניסו להטעות את הציבור, להונות את הציבור פעם אחר פעם. זה דבר שאי-אפשר להתייחס אליו בשוויון נפש. יכולה להיות לפעמים טעות, שגיאה, אולי מישהו לא ידע על דבר כלשהו והיה כשל נקודתי במערכת כלשהי. כאן יש כשל מערכתי, לא כשל נקודתי. לא איזה מנהל מחלבה עשה איזה מעשה שטות. כאן ההנהלה ניסתה לא רק לחפות אלא תקפה בצורה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה דעתך על יושב-ראש מועצת המנהלים ומועצת המנהלים של "תנובה"? האם יש להם חלק בעניין הזה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אם יושב-ראש מועצת המנהלים ומועצת המנהלים ידעו על העניין הזה – בוודאי, אם יש להם חלק בכך, אני סבור שגם הם צריכים לתת את הדין. אני, בכל אופן, ביקשתי בדברי, ואני חוזר ומבקש, שמשרד הבריאות, שיש לו אחריות – – –

דן תיכון (הליכוד):

משרד הבריאות בתחום הבריאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מדבר כרגע על משרד הבריאות שממונה על נושא בריאות הציבור. הוא צריך להתלונן וצריך לדאוג להעמיד לדין את האנשים שנוגעים ואת כל הפקידים מלמעלה עד למטה, שזה לא ייעצר בש"ג; המנכ"ל, ואם צריך – יושב-ראש מועצת המנהלים וכל המנהלים הבכירים של "תנובה", שעסקו בסוגיה הזאת. אבל, במקביל, על משרד האוצר ועל משרד החקלאות ועל כל מי שעוסק בעניין הזה, טפל באפיקים האחרים שדיברנו עליהם בעניין השליטה, בעניין המניות ובנושאים אחרים.

מכל מקום, אי-אפשר להתייחס לכך בשוויון נפש. צריך לקום ולעשות מעשה, ואני מצפה ממשרד הבריאות, כפי שאמרתי, להעמידם לדין על מעשה ההונאה המתמשכת. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, הציבור רוצה לדעת אם אדוני שותה חלב "תנובה".

דן תיכון (הליכוד):

שלחו אותך להוציא את הערמונים מן האש.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אפילו המגזר הערבי שגידל פרה, עז וכבשה, רובו הפסיק זאת, לצערי הרב, לפני הרבה שנים, ואנחנו ובנינו גדלים על חלב, בין היתר על חלב "תנובה" ועל השמנת ועל המוצרים של "תנובה".

מה שמפריע לי הוא לא העובדות שהציג חבר הכנסת עובדיה עלי, ואלה עובדות, אלא הניסיון לקשור את הקיבוצים לנושא הזה. אני לא יודע למה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנת.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

זו היתה השאלה של חבר הכנסת דן תיכון, לא שלך, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני העליתי זאת גם בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת דן תיכון. אני אגיד לך איך אני קושר את זה. היו שלבים שהתק"ם קם ואמר שהוא דורש מלנדסמן להמשיך. היו שם התבטאויות אומללות, שהוא בכלל לא מתייחס לציבור בעניין הזה. הואיל והממשלה היא בעלת המניות היום, 25% מהמניות ב"תנובה", היא לא יכולה לעמוד מנגד, היא חייבת לדרוש מעשה. לכן בא נושא הקיבוצים. הסדר המניות קשור לנושא חובות הקיבוצים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מסכים אתך, אבל עדיין 25% הם לא 75%. גם אני אישית נגד כל מתן חיפוי – בנושא הזה במיוחד ובכל נושא מכל צד אחר, לרבות הקיבוצים.

פרשת השימוש בסיליקון בחלב העמיד של "תנובה" היתה למעשה הפעם הראשונה בארץ שבה התרחש אירוע של רמייה במפעל שיש לו מיטב הטכנולוגיה, המעמד והאישורים המעולים של איכות GMP. אישורים אלה נשענים על עיקרון של בדיקה עצמית של המפעל – מגיעים לזה אחרי מוניטין, אחרי בדיקה של הרבה מאוד שנים, וזה מקובל – שיתוף פעולה עם הרשויות המוסמכות ואמינות לכל דבר.

אין למשרד הבריאות אפשרות ורצון להתייחס למפעלים מראש כלעבריינים ולהפעיל מערכות מודיעין. לפיכך, אם מתגלה כי מפעל לא רק עבר על החוק והכללים הנהוגים במתן הרישוי שניתן לו, אלא גם הפר את האמון שניתן בו, הרי מבחינתנו הדבר חמור שבעתיים ומצריך הסקת מסקנות מתאימות.

אף שבהתאם לכל הממצאים המקצועיים המקובלים בעולם, הסיליקון שהופץ בחלב איננו מסרטן, ואף מאושר בארצות-הברית על-ידי ה-FDA, מינהל המזון והתרופות, כתרופה נגד גזים לתינוקות, וכן מותר לשימוש במוצרי מזון, בתחילת ספטמבר אסר משרד הבריאות על "תנובה" לשווק את החלב העמיד שבו הוסף הסיליקון, זאת עד אשר הוברר חד-משמעית כי הופסק השימוש בתוסף הנ"ל בחלב העמיד וכן הוכחה תקינות המוצר לחלוטין.

יתר על כן, משרד הבריאות, בהתאם לתקנות בריאות הציבור סעיף 8א', ביטל את ההיתר המיוחד שניתן ל"תנובה" להשתמש בסמל GMP, תנאי ייצור נאותים, שניתן למפעל בעבר, דבר שהיווה פגיעה חמורה במוניטין של המפעל. כמו כן המליץ משרד הבריאות בפני המכון לבקרת איכות להקפיא מתן תקן איכות שנקרא ISO-9002 הניתן למפעלים בעלי סמל GMP. זאת אומרת, כל הפרויקטילגיות מבחינת מוניטין שהיום ניתנים למפעל הזה הופסקו, וזו פגיעה חמורה, כמתבקש.

יצוין, כי בשל חומרת העניין הגיש משרד הבריאות את כל הממצאים שהיו בידיו לפרקליטות המדינה להכנת תביעה כנגד "תנובה" על הפרת תקנות הפיקוח על המזון. זאת אומרת, הגשנו לפרקליטות, וזה בידיה, זו זכותה – ולדעתי, גם חובתה – להגיש תביעות.

לסיום, התנהגות "תנובה" לפני הפרסומים בנושא, כאשר פעלה בניגוד לתקנות, ואף לאחר מכן, כאשר בשלב הראשון הרחיקה לכת, ואף הכחישה את אשר עשתה, "זיכתה" את "תנובה" – נוסף על הצעדים המשמעותיים והמשפטיים שננקטו כנגדה בביקורת ציבורית נרחבת על-ידי התקשורת, הכנסת ועוד, וחמור מהם – באובדן האמון שהציבור רחש לה ובנזק בלתי הפיך בתדמיתה הציבורית, שספק אם תוכל לשקמה בעתיד הקרוב.

ברשות היושב-ראש, אני לא יכול לקרוא את כל החומר, אני אתן אותו לקצרניות. חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה יכול לראות, שבספטמבר ננקטו, יום אחרי יום, כ-15 פעולות של משרד הבריאות. השיא היה ב-12 לספטמבר, 12 יום אחרי "פיצוץ" הפרשה או גילוייה על-ידי "מעריב" – נשלחה הודעה למחלבות "תנובה" על ביטול ההיתר זאת אומרת, יום אחרי יום משרד הבריאות אכן טיפל בזה.

אנחנו נקפיד במשרד, שמפעלים רבים, אף אם יש להם מוניטין והם לא עשו שום עבירה, יעברו בדיקות פתע. זה טוב לבריאות, ואז הציבור לא יסבול.

היות שהמנכ"ל התפטר או התפטר, מנהל המחלבות הודח, מגישים תביעה משפטית, הופסקו להם הרשיונות המיוחדים וממשיכים לעשות בדיקה הדוקה יותר ב"תנובה", אני מציע דיון בוועדת הכלכלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אודה לסגן יושב-ראש הכנסת, עובדיה עלי, אם בתום ההצבעה הוא יחליף אותי, כי יש לי הצעה לסדר-היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

ברצון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן מבקש להסיר את ההצעה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי כדי שאוכל להתייחס לנושא בדרך זו, כי הצעה דחופה בנדון לא אושרה, משום מה.

המונופול של "תנובה" בשיווק תוצרת חקלאית גורם לעיוותים בשוק, להפסדים ליצרנים ולרווחים שאינם מוצדקים למונופול.

כדי שיהיה לנו משק של תחרות חופשית ויזמה פרטית, המבנה והמונופול של "תנובה" מחייבים טיפול נמרץ, מעמיק, יסודי ודחוף. דוגמה, עוף מצונן. לפני החגים הוא עלה לצרכן 11.5 שקלים לקילו, למגדל שילמו 4.2 שקלים לקילו. לאחר פרסום הסליקון בחלב העמיד העלו את המחיר לצרכן ל-14 שקל, והורידו את המחיר ליצרן ל-3.6 שקל כדי לכסות על ההפסדים.

למי יש הסבר – ופיקוח – מדוע לא יאפשרו למשווקים אחרים להתחרות ב"תנובה"? מדוע מפקירים את הצרכנים לשירות הלב של מונופול, ואיך משפיעות התנהגותה של "תנובה" ושיטותיה על המדד?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רפאל איתן חשף כאן עוד פן, הפן הכלכלי, ש"תנובה" מנצלת בצורה לא נאה – – –

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

– – –

רפאל איתן (צומת):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים הצבעה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

רפאל איתן (צומת):

מה הוחלט, לוועדת הכלכלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חושב שלוועדת הכלכלה, באופן טבעי.

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: חטא על פשע ב"תנובה", עוברת לדין בוועדת הכלכלה.

הצעות לסדר-היום

ניצולי שואה מאושפזים כחולי נפש

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 7727 ו-7742, בנושא: ניצולי שואה מאושפזים כחולי נפש. ראשון המציעים – סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דב שילנסקי. בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, הייתי מבקש מאדוני להשתמש בסמכות שיש לפעמים ליושב-ראש, וטוב שאדוני יושב עכשיו ולא אני, כי אז הייתי צריך לפנות לעצמי.

את ההצעה הזו עמדנו להעלות אנוכי וחבר הכנסת הירשזון, שמתמסר לנושא. באיזו קונסטלציה מסוימת יצא שאני מעלה את הנושא. מאחר שזו הצעה דחופה, אי-אפשר לעשות העברה מהאחד לשני. כידוע, אני מדבר בדרך כלל על השואה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אפשר להגיש הצעה רגילה – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

טבעי הוא שאני מדבר על השואה, אבל אני תמיד משתדל לגרום לכך שגם מי שלא חווה אישית את השואה ייקח חלק בדיונים בנושא הזה, וחבר הכנסת אברהם הירשזון עושה זאת יפה ובמסירות.

הייתי מודה לך, אדוני היושב-ראש, אם בתום הדיון תאפשר גם לחבר הכנסת אברהם הירשזון להתייחס לנושא הזה בכמה דקות, כי הוא מהצעירים שהנושא חשוב להם. אני רואה שגם סגן השר מסכים, כך שהכול ייעשה כהלכה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שילנסקי, אני מבקש מחבר הכנסת הירשזון, אם הוא רוצה, שיבקש להעלות הצעה אחרת, ואני אאפשר לו לעשות זאת ברצון. זה גם מסתדר עם התקנון.

דב שילנסקי (הליכוד):

יפה. בין תלמידי חכמים מוצאים תמיד פשרה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול להשתמש רק במלה אחת: זוועה. חשבתי שאותי כבר קשה לזעזע. לצערי, גורלי טלטל אותי לכל כך הרבה מקומות ועברתי כל כך הרבה אירועים, שלא בקלות ניתן לזעזע אותי. אבל אני רוצה להגיד לכם, שכאשר רעייתי, שגם היא ניצולת שואה, ואני ישבנו מול הטלוויזיה וצפינו בערוץ-2, הזדעזענו ממש ממה שראינו, זוועה.

לפני למעלה מ-40 שנה לקחו ניצולי שואה והכניסו אותם לבתי-חולים לחולי נפש, ללא כל הצדקה וללא טיפול שמתאים להם. בשלוש מכות, מכובדי, לקו ניצולי השואה. האחת, כל מה שעבר עליהם. השנייה, הזיכרון. רבים רבים מאחי ניצולי השואה אינם ישנים בלילות, כאשר עולים וצפים הזיכרונות, והם עוברים מחדש את כל הזוועות. המכה השלישית, שצוירת אולי הייתי אומר שהיא הקשה מכולם, אף שאחרי שתי המכות האלה איזו מכה נוספת יכולה להיות קשה עוד יותר – היא מכה קשה ביותר. כוונתי לכחש שבו נתקלנו כאשר עלינו לארץ מייד אחרי השואה. ההתנכרות, הזלזול, ביטויים כמו "כצאן לטבח", "אתם סבון", וכו' וכו'. וכן גם ההתעלמות.

ואני שואל: איך זה קרה שאנשים נקברו חיים במשך 40 שנה ויותר? ועוד אני שואל: איך זה שלא ידענו? אני שמעתי על כך בפעם הראשונה כאשר צפיתי בטלוויזיה, ואני מעורה בציבור ניצולי השואה, לא ניתקתי עצמי ממנו אף לא לרגע בכל תפקיד שמילאתי. בני משפחה רבים שלי הם ניצולי שואה ומדברים חופשי על השואה, ולא שמענו על הדבר הזה. פניתי אל הרבה חברים שלי, שמתמסרים וערים לנושא, ואף אחד מהם לא ידע. איך קרה הדבר הזה?

התשובה על כך היא, אולי שרבים רבים מניצולי השואה הם בודדים; אחד ממשפחה, בודד, יחיד, גלמוד, ללא קרוב וללא גואל, הוכנס לבית-חולים כזה. היו מקרים שחשבתי, לאן נעלם האיש הזה, לאן נעלם השני, כי זכרתי שהוא נשאר בחיים אחרי השואה. אבל הוא נעלם. וכך קרה שאף אחד לא יכול היה להתייחס.

קיבלתי מכתב ממישהו שכתב לי על ניצול שואה שנפטר כשהוא בודד וגלמוד בעולם, ואין מי שיקים לו מצבה, ובאותו יום בדיוק שבו שמעתי על הזוועה טיפילתי בעניין הזה. וחשבתי, שהוא לפחות נקבר בהיותו מת, ואילו האחרים נקברו בעודם בחיים.

אנחנו לא ידענו. אבל הרופאים? אדוני סגן השר, אינני בא אליך בטענות, זה עניין של שנים רבות, אבל אני שואל: איפה היו הרופאים? ועוד שאלה אני שואל: הרי היו שם מטפלים ומטפלות, עובדי

ניקיון, טבחים, ספקי מזון, כל כך הרבה אנשים מסתובבים שם. האם צריך היה לחכות עד שיבואו לשם אנשי ערוץ-2 של הטלוויזיה ויספרו את הזוועה הזאת? איפה היו כולם? רבים ידעו ושתקו.

כניצול שואה אני רואה כל ניצול שואה כאילו הוא אחי, ובתור שכזה אני כואב. אבל כיהודי וכישראלי אני מתבייש. וכל ישראלי חייב להתבייש.

אדוני סגן השר, אני פונה אליך ואני פונה אל השר. אינני יודע איך אפשר לתקן את הנעשה, אבל ברור שחייבים לעשות ולתקן זאת מיידית, ואינני יודע איך. צריך להתעמק בזה. קבעתי עם יושב-ראש הכנסת, שנלך לראות את המקום, לבדוק ולברר. אבל אתם הרי אנשי מקצוע, אתם בתוך העניין. למען השם, תעשו משהו. תרחמו, כל עוד הדבר אפשרי.

לא נוכל להחזיר להם את השנים האבודות, לא את השנים שבהן היו בין חומות השואה ולא את השנים שבהן נקברו כאן חיים, וכמה בכלל עוד נותר להם לחיות? כל יום של איחור הוא יום שחולף ולא יחזור לעולם. אין דבר בעולם שיוכל לפצותם על כל הימים שעברו.

אני פשוט מבקש: נשמה, לב, רחמים. לא להתחשב במשאבים, בכספים. מדינת ישראל קיבלה הון עתק בשביל ניצולי השואה, וגם אם לא היתה מקבלת, זה לא צריך היה להשפיע. צריך לקחת מכיסו של כל אחד ואחד.

אין לי מה להוסיף.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי על דבריו המרגשים. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אריה גמליאל.

חבר הכנסת הירשזון, רשמתי אותך להצעה אחרת. תתכונן לדבר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני פה.

דן תיכון (הליכוד):

האמת קשה – – –

היו"ר ע' עלי:

האמת קשה ומרה ונוראה. אני חושב שקשה להוסיף על הדברים המרגשים של חבר הכנסת שילנסקי.

בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני באמת התרגשתי מאוד מהדברים של חבר הכנסת שילנסקי, ואני מרגיש שכל מה שאומר כאן זה מעט ואולי אפילו מיותר. אבל גם אני מזועזע. איך זה יכול להיות שמאות ניצולי שואה חולי נפש מאושפזים עשרות שנים בבתי-חולים לחולי נפש, שעה שטיפול נאות ובזמן הנכון יכול היה להחזיר אותם למעגל החברתי? זה מחדל חמור מאוד, חמור ביותר.

הגילוי על מעשה הזוועה הזה, שפורסם בשבוע שעבר, צריך לזעזע אותנו. זוהי טרגדיה על גבי טרגדיה, טראומה על גבי טראומה, שכן מדובר כאן בחוסר ראייה אנושית, מקצועית. זה מחדל חמור ויחס בלתי אנושי.

ייתכן שמדובר בנזק בלתי הפיך ובמעוות אשר לא יוכל לתקון, אולם חייבים אנחנו ושומה עלינו לעשות מאמצים גדולים לנסות ולבדוק, אולי עדיין ניתן לסייע לאותם חולים, ואפילו במעט.

כמו כן יש לבדוק אם ננקטה כאן מדיניות מוטעית וחסרת אחריות, ויש לחקור ולמצות את העניין ולהסיק מסקנות לגבי האחראים לכך.

חשוב מאוד לציין, שהגישה, היחס הבסיסי שלנו לניצולי שואה צריך להיות יחס מיוחד מאוד ובעל רגישות גבוהה מאוד, כי כל מי שעבר את התופת הנאצית, את מאורעות השואה הנוראה והאיזומה על-ידי החיה הנאצית אשר כמוה לא היתה מעולם, הוא אדם אחר ושונה, כי הוא נושא בקרבו חותם טעון רגשות הטבוע עמוק בנפשו בלי יכולת להשתחרר ממנו כל ימי חייו. לכן גישתנו המקדמית לכל אדם ניצול שואה חייבת להיות ייחודית, רגישה ועדינה מאוד.

אין ספק שהיה פה מחדל חמור. אני חושב, שיש פה מערכת שנוטה קצת לריקבון – עד כדי כך, במערכת יש ריקבון. אם לא היתה רגישות לנושא הזה, סימן שבמערכת הזאת יש ריקבון. היה פה מחדל חמור של הרופאים הפסיכיאטרים, וחובתנו לבקר אותם גם אם הביקורת קשה מאוד, כי כל כוונתנו היא לתקן את הליקויים והמחדלים. כל מערכת, בכל נושא ובכל תחום קיימים בה ליקויים וכישלונות מדי פעם, פעמים בתחום כללי ופעמים בתחום מסוים ומוגדר.

במיוחד חובה עלינו לבקר את הרשויות שיש להן סמכויות רחבות וכוח בלתי ניתן לערעור מכוח החוק. רשויות אלה יכולות לפגוע בצורה חמורה ביותר בכבודו של האדם ובחירותו, והאדם הופך להיות

נשלט, בלי יכולת לערער ולהגן על כבודו וחירותו. יכולים לאלץ אותו על-ידי צו מפסיכיאטר מחוזי ועל-ידי המשטרה. אדם כזה הופך להיות חסר ישע, כיוון שיכולת הערעור היא כמעט בלתי אפשרית.

גם אופן הטיפול – הכול בידי הרופאים. במקרה של טעויות ושיקול דעת מוטעה, הרי שזה אסון לאותו אדם, וזה נוגע ממש לפיקוח נפש, כי הטיפולים הפסיכיאטריים הם טראומה קשה לאדם. ברגע שהוא נכנס למסגרת טיפול זו, ובמיוחד כאשר הוא מאושפז בבית-חולים לחולי נפש, נקבע לו על מצחו לכל ימי חייו תיו של חולה נפש. יתירה מזו, ברגע שהוא מתחיל בטיפולים על-ידי תרופות, עצם השימוש בתרופות הופך אותו לאדם נכה מבחינה נפשית. כל רופא פסיכיאטר חייב להיות מול עיניו כובד האחריות המוטלת עליו וחומר הנזק והתקלה שיכולים להיגרם כתוצאה מחוסר שיקול דעת נכון.

יש להוסיף, שהאחווה המקצועית של הרופאים הפסיכיאטרים המגינים זה על זה יוצרת מעין חומת מגן, כאילו כל הרופאים הם באותה רמה מקצועית ויש להם אותה יכולת אבחון. היא יוצרת מין תדמית אחידה, דבר מוטעה מעיקרו, כיוון שבכל מערכת מקצועית יש שוני בין איש לרעהו, יש אנשים מקצועיים יותר ויש אנשים מקצועיים פחות, ויש כאלה שהם כישלון. אשר על כן, צריכים לנפץ את החומה הזאת, כדי שיהיה אפשר לראות את המציאות כמות שהיא ולתקן את הליקויים השונים.

גם העוצמה הניתנת בידי הפסיכיאטר המחוזי גורמת לעתים לטעויות, ואף אם הן לא שכיחות והן קורות לעתים רחוקות – מכל מקום, אסור שהיוקרה והכבוד האישי ימנעו בחינה מחודשת ויכולת לערער על החלטה של פסיכיאטר מחוזי, כי בעניינים אלה, הקשורים לפגיעה בכבוד האדם וחירותו, אסור ששיקולים כאלה יהיו בכלל צד בשיקול הדעת. אדרבה, כל רופא שיהיו לו שיקולים כאלה, צריך לתת את הדין על כך.

חומרת הביקורת שלי על הפסיכיאטרים נובעת מכך שהיה לי ניסיון אתם. טיפולי במקרה מסוים, ופניתי אל הפסיכיאטר המחוזי וביקשתי ממנו שלא לאשפז חולה מסוימת. הוא אמר לי: יש לנו שיקולים מקצועיים. אמרתי לו: תראה, אני מכיר את האשה הזאת, היא עברה לידה, וטענו שיש לה דיכאון לידה. בחנו את העניין, שלחתי את אשתי לדבר אתה, היא שוחחה אתה שעה ארוכה, והרושם שלנו היה שהיא אשה בריאה. כמה שפניתי לפסיכיאטר המחוזי – הוא לא היה מוכן לשמוע בשום פנים ואופן. בעלה לקח אותה הביתה. הם שלחו שוטרים לקחת אותה בכוח מהבית. עד כדי כך. אני פניתי לשוטרים ואמרתי להם: רבותי, זו בושה וחרפה, מה שאתם עושים. אני אשכנע אותה שהיא תלך מעצמה, אבל אל תעשו את הבושות האלה. השוטרים שמעו בקולי, ואכן שלחנו אותה חזרה לבית-החולים, ושם התברר שהיא לא חולת נפש. היה לה גידול בראש, היא עברה ניתוח, אבל היא אשה בריאה לחלוטין, אין לה שום בעיה נפשית.

הסמכות הזאת שיש בידם, זה שהם חושבים את עצמם אנשי מקצוע שאי-אפשר בכלל לדבר אתם, והם יכולים להחליט מה שהם רוצים – הכוח והעוצמה משחיתים לפעמים את האדם.

מה שקרה עם ניצולי השואה הוא סימפטום שבמערכת הזאת יש ריקבון, וצריך לבדוק את המחדלים האלה. מי שצריך לתת את הדין – צריך לתת את הדין על כך. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שילנסקי, כשאתה מדבר על השואה – ואני לא נותן כאן ציונים, אלא לפי הכרתי אותך, סיפרת לי חלק מהחוויית שלך כנער נודד, אחרים גם לא שרדו, איך רעבת, מה אכלת, אם בכלל – אני רואה בך אישית דוברם של אלה שמתו, זיכרונם לברכה, ושל אלה ששרדו. לכן אני, אישית, גם כחבר כנסת וגם כאדם, מאוד נוגעות ללבי כל זעקה וצעקה שלך בנושא ניצולי השואה. יש לי הצעה בסוף דברי, ואני אציע אותה לך ולחבר הכנסת גמליאל.

במהלך 1993 הקים משרד הבריאות – שנתיים לפני תוכנית הטלוויזיה, ואני מברך את ערוץ-2 שגילה זאת – צוות פסיכיאטרי רב-מקצועי לבדיקת כל המאושפזים במערכת הפסיכיאטרית, אלה שמאושפזים יותר משנה בבתי-החולים. תהליך הבדיקה המדוקדק נעשה לגבי כ-5,000 מאושפזים. במסגרת זו אותרו כ-900 מאושפזים ממושכים ניצולי שואה. מ-5,000 – 900 ניצולי שואה, אלה שלא מתו. לפי הערכה ראשונית, כ-300 מהם יכולים להימצא במסגרת שונה מהמסגרת הפסיכיאטרית המקובלת.

בבדיקות מקובלות מקצועיות לא ניתן היום לשפוט החלטות שהתקבלו במדינת ישראל בשנות ה-50 על אשפוזיה של האוכלוסייה הנ"ל.

בהתאם לממצאים החדשים, הוכנה תוכנית להכנת מסגרות של הוסטלים ובתי-אבות ייחודיים עבורם. תוכנית זו מבוצעת בסיוע של ארגון "קליימס", שהוא ועידת התביעות של הארגונים היהודים העולמיים.

דן תיכון (הליכוד):

איזה ארגון?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

"קליימס". אני פשוט לא מבטא את זה נכון.

משרד הבריאות מקים לאוכלוסייה ייחודית זו במהלך 1996-1997 כ-300 יחידות במבנה של הוסטלים, בתי-אבות ליד מרכזים פסיכיאטריים. עבור ניצולי שואה המאושפזים במרכזים בצפון הארץ יוקם הוסטל בן כ-100 יחידות ליד לב-השרון. עבור מאושפזים מדרום הארץ יוקם הוסטל בן כ-100 מיטות ליד באר-יעקב.

היו"ר ד' שילנסקי:

מתי הם יהיו?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

ב-1996-1997. אבל יש לי הצעה כדי שיהיה גם מעקב.

לגבי שאר ניצולי השואה, אשר מצבם מצריך המשך אשפוז פסיכיאטרי, ישפץ משרד הבריאות, בסיוע ועידת התביעות, ה-claims conference, אגפים נפרדים במרכזים הפסיכיאטריים ברחבי הארץ. אגפים נפרדים, למה? – כי יכול להיות שהם צריכים טיפול ייחודי.

במקביל להתארגנות זו נבדקות תוכניות הטיפול הספציפיות לגבי כל החולים המאושפזים תקופות ממושכות.

משרד הבריאות מקווה, כי הבדיקה שנעשתה ותנופת הבנייה של היחידות הייחודיות יאפשרו הבניית תוכניות טיפול ייחודיות הן במישור הפסיכותרפויטי והן במישור החברתי, התמיכתי והארגוני.

אף שעל-פי הנוהג אין בתי-אבות קולטים אוכלוסייה של נפגעי נפש, משרד הבריאות החל בשנת 1995 בשיקום ניסיוני של נפגעי נפש בבית-האבות "נווה אורנים". התחלנו בזה ב-1995. ניסיונו בשנה האחרונה מלמד, כי ניתן לשקם נפגעי נפש לאחר שנות אשפוז רבות ולאפשר להם לחיות בבתי-אבות רגילים בקהילה, בגיבוי המערך האמבולטורי של בריאות הנפש. בביקורת שערך המשרד בבית-האבות "נווה אורנים" התברר, שהקשישים עצמם מרוצים מאוד, והנהלת בית-האבות אף היא שותפה לראייה זו.

אנו מקווים, שבמקביל למאמצי הצוות הטיפולי, הפתיחות החברתית והנכונות לקליטה של נפגעי נפש בקהילה יסייעו ויביאו לשיפור במצבה של אוכלוסייה זו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לדון בנושא זה בוועדת העבודה והרווחה. אני מדבר בשם המשרד. אני מוכן להתנדב ולהודיע לשר, שתבדקו בוועדה את כל המספרים, הנתונים שנתתי, ותבקרו. אני לא רוצה להקדים להתנדב ולהציע לכם ועדה משותפת, שגם אתה תהיה חבר בה, ויושב-ראש ועדת העבודה והרווחה או מישור מטעמו, ומהמשרד אצלנו אני אציע את ד"ר מרק, האחראי לכל נושא הפסיכיאטריה, יחד אתי ועם האחראי לאגף הפסיכיאטרי, ועדה שתלווה את הנושא. אם היא צריכה עוד ממצאים, אם היא צריכה עוד סריקה – שתדע אם 900 ניצולי השואה זה המספר הסופי או שיש אחרים; האם הבנייה באמת מתקדמת ב-1996, האם מתחילים בבנייה והאם הבנייה עונה על הצרכים של אותם אנשים; אולי צריך לגייס משאבים נוספים. אני מאוד מחשיב את הנושא הזה, ואני מקווה שהוא יבוא על פתרונו. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך, אדוני.

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון. אני משתמש בסמכותי, לאור הדברים שאמרתי קודם, שבגלל חוסר תיאום יצא שלא היית רשום. אם אתה רוצה, אתה יכול להגיד את דבריך גם מעל דוכן הנואמים. ליושב-ראש הישיבה יש סמכות מסוימת, וזה לא דבר פוליטי, זה דבר אנושי ורגיל מבחינת כבוד לנושא. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי, חבר הכנסת גמליאל, ראשית אני שמח שאתה הוא זה שהעלית היום את ההצעה לסדר-היום, משום שאין מי שיוכל לפרט טוב ממך את הדברים בצורה כל כך ברורה וכל כך מדויקת.

אני מבקש רק להוסיף דברים מספר. פתחת את דבריך ואמרת: זוועה. אני רוצה להוסיף עוד מלה, שלדעתי במקרה הזה היא לא יותר קלה: התעלמות, התעלמות מוחלטת מניצולי השואה במדינת ישראל. כי אם לא היתה התעלמות, לא היתה זוועה. ואנחנו יודעים שההתעלמות היא התעלמות מתמשכת של מדינת ישראל וממשלותיה.

אני רוצה להביא לכם דוגמה. אתה, חבר הכנסת גמליאל, דיברת על הפסיכיאטרים ועל הרופאים. אתה יודע מה זה שניצולת שואה צריכה לבוא לפני ועדה רפואית וכותבים לה: נבקשך לבוא לפני ועדה רפואית בתאריך זה וזה, מר זה וזה קצין חוקר? כך שולחת לה מדינת ישראל קצין חוקר. הרי אם היא צריכה להופיע, בכלל לעמוד בפני ועדה, זה כבר כמה ימי נדודי שינה מראש, כי ועדה יש לה קונוטציה של ועדה שונה. וככל שהזמן עובר כך גם מתחזקת הקונוטציה. כשהיא מקבלת הזמנה להופיע בפני קצין חוקר, כבר אין לה מה להופיע בפני הוועדה.

היחס בוועדות האלה אל ניצולי השואה הוא יחס משפיל, ורבים מהם מעדיפים שלא להגיע אליהן.

שנית, לא ייתכן במדינת ישראל, שמשדד האוצר, שהוא גם זה שאחראי ללשכה, הוא זה שייתן את המשכורות לרופאים. לפחות הרופאים היו צריכים לקבל את משכורתם ממשדד אחר, אולי ממשדד הבריאות, אדוני סגן השר, כדי שהם לא יהיו לויאליים למי שאומר להם מחר לחסוך בכספים.

אני גם חושב שדי בחוות הדעת של הרופאים בקופות-החולים שמטפלים בניצולי השואה, שמכירים אותם.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני, היום יש גם פסיכיאטריה בקופות-החולים. סליחה, אנחנו בתקופה חדשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אבל הפסיכיאטריה עברה ב-1 ביולי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

כן. אדוני סגן השר, בוא נרד מהנושאים הטכניים. עם יד על הלב, כמה הממשלה שאתה מכהן בה כסגן שר וכמה ממשלות קודמות ישבו ונתנו את הדעת על הסוגיה של ניצולי השואה? ואני לא מאשים מישהו במיוחד. אני אומר לך, מתוך הרגשתי, אני חושב שהיושב-ראש יחזק את דברי – אפס. לצערי הרב, במדינות אחרות זה נעשה בצורה יותר הוגנת ומאורגנת, בכלל זה בגרמניה עצמה. לכן, אני מציע לשנות את כל היחס.

אדוני היושב-ראש, כדי שלא לגזול זמן, ואני מודה לך מאוד על שנתת לי להופיע, אני מציע, הצעה אמיתית, להסיר את ההצעה מסדר-היום, משום שאני חושב שזאת יכולה להיות הזעקה הקשה ביותר של הכנסת כלפי ממשלות ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת הירשזון היה מחוץ לסדרים. עכשיו יש לנו שני חברי כנסת – חבר הכנסת דן תיכון וחברת הכנסת מאשה לובלסקי.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מדי יום שישי בשבועות האחרונים מקרינה הטלוויזיה את הסדרה המחודשת שנקראת "גרמניה של היטלר". זו סדרה בריטית מעולה, שנערכה לאחרונה. ביום שישי האחרון עסקה הסדרה בגורלם ובהשמדתם של יהודי אירופה. קשה מאוד היה לעקוב במשך כשעה וחצי אחר הסדרה. כמעט שלא היה אפשר לעקוב אחריה, שהרי הדברים נוראיים, נוראיים.

למחרת, בשבת, הקרין ערוץ-2 את אשר קורה לניצולי השואה בבתי-החולים. אני חושב שזו שערורייה שאין כמותה.

מציעים כאן להעביר את העניין לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני מציע להעביר את הדיון לוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני חושב שזה תפקידה של מבקרת המדינה, כדי שהיא תחקור ותבדוק איך זה קרה לנו, איך זה קורה במדינת ישראל של 1995-1996, שהרי פשוט קורה לנו הלא-ימין.

אשר להצעה שוועידת התביעות תממן את המוסדות הללו – אדוני סגן שר הבריאות, אני לא כל כך מאמין בארגון הזה, במיוחד לאחרונה, יש לי ספקות בעניין הנחיצות והיעילות שלו. בעבר הקמנו את הגוף הזה במשותף עם יהדות העולם. האם הגוף הזה מתפקד כהלכה – יש לי סימני שאלה רבים על כך. מכל מקום, המדינה שקיבלה את הכסף צריכה לעשות זאת במימון ישיר ומאמציה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת לובלסקי, סגנית השר, בבקשה, משם, היות שגם חבר הכנסת דיבר משם.

מאשה לובלסקי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מזדהה מאוד עם הדברים שנאמרו כאן. הכאב והטרגדיה הגדולים ביותר שהתרחשו בקרב העם שלנו הם מהשואה, ועדיין לא יצאנו מהטראומות ומהנזקים האנושיים שהיא גרמה. עם זאת, אני שואלת את עצמי, ופונה גם לחבר הכנסת הירשזון: כאשר נוריד את הנושא מסדר-היום ולא נביא אותו לכלל דיון בכנסת, האם הוא יצא נשכר מכך?

אני עצמי מקיימת בהרצלייה לשכה פרלמנטרית, ורוב האנשים שפונים אלי בנושאים שונים הם אנשים שעדיין נחשבים לניצולי שואה. אנחנו נמצאים כבר 50 שנה אחרי השואה – כמה זמן ייותר בידנו כדי לטפל באנשים האלה? לכן אני חושבת, שהאחריות היא עלינו, על כולנו, קודם כול על הממשלה.

יש לנו נוהל ופרוצדורה בשאלה איזו ועדה של הכנסת תטפל בנושא. בעיני עדיף שהנושא יועבר לטיפול לאחת מוועדות הכנסת, כדי שתהיה המשכיות. בכל פעם שאני רואה את הנחישות של חבר הכנסת דב שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת, ושל חבר הכנסת אבנר שאקי וחברים אחרים אני מלאת הערכה על כך שהם לא מרפים מכל ניסיון, לא רק להיטיב אלא גם לתקן עוולות רבות כל כך. וזו אחת העוולות. אם הנושא עלה על סדר-יומה של הכנסת, עדיף בעיני שהוא יועבר להמשך הטיפול בוועדת העבודה והרווחה, כפי שהמליץ כאן סגן שר הבריאות, אם יש צורך – בשיתוף ועדה אחרת של הכנסת, ויהיה מעקב כיצד הנושא מגיע לפתרונו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אנחנו ניגשים להצבעה. כידוע, אם יש הצעות להעביר לוועדה זו או אחרת, מעבירים לוועדת הכנסת כדי שהיא תחליט על הוועדה. כבר הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שההצעות של חברי הכנסת דב שילנסקי ואריה גמליאל, בנושא: ניצולי שואה מאושפזים כחולי נפש, תועברנה לוועדה שתחליט ועדת הכנסת.

**הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – הגנה על בני נוער),
התשנ"ה-1995**

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – הגנה על בני נוער), התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק ג'קט. ינמק חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – הגנה על בני נוער), התשנ"ה-1995.

בשנים האחרונות יש עלייה ניכרת בעישון של בני נוער. בנתונים שונים נמסר לנו, שהעישון בבתי-הספר צובר תאוצה, וגילי הנערים המתחילים בעישון הולך וקטן. פעם זה היה בגיל 17-18, היום מתחילים לעשן ולהתמכר לעישון בגיל צעיר יותר. נמסר לנו שבבתי-ספר מסוימים אפילו הקצו פינות לעישון.

הצעת החוק הזאת שגיבשנו כחברי הכנסת באה לנסות לצמצם את נגע העישון בקרב תלמידי בתי-הספר. עיקרה – הגבלות שונות על שיווק של מוצרי טבק לעישון בקרב בני הנוער.

על-פי הצעת החוק, יתוקן חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק על-ידי כך שלא יפרסמו לבני נוער פרסום שיש בו מתן או קבלה של תמורה או טובת הנאה בגין עשייתה. כלומר, לא יאמרו לבני נוער: תעשו דבר מסוים, ותקבלו טובת הנאה כלשהי בדבר שקשור לקופסאות סיגריות או לעישון.

נוסף על כך, בהגדרה של פרסומת בחוק אנחנו מציעים להרחיב את המסגרת הזאת ולציין, שפרסומת למוצרי טבק היא לרבות פרסומת למוצר כלשהו שגלומים בו שם מסחרי המשמש מוצר טבק או פרטים אחרים כלשהם.

הוספנו להצעת החוק העיקרית סעיפים שאוסרים פרסומת המכוונת לבני נוער. כלומר, לא יעשה אדם פרסומת למוצרי טבק המכוונת או מיועדת לבני נוער. דבר נוסף נוגע לאיסור פרסומת במקומות שבהם יש בני נוער. כלומר, לא יעשה אדם פרסומת למוצרי טבק באירוע, פסטיבל, או מקום בילוי או בידור, אשר בני נוער מהווים בו רבע או יותר מן המשתתפים או מקהל המבקרים במקום, לרבות בכל פרסום שנעשה במסגרתם של אותם אירועים. בכל אירוע, פסטיבל, שבו רבע ממספר המשתתפים הם בני נוער, תיאסר תעמולה או פרסומת למוצרי טבק, לסיגריות וכדומה. קחו לדוגמה את הפסטיבלים השונים, פסטיבל ערד או פסטיבל צמח. תיאסר שם פרסומת לסיגריות, כדי שלא לעודד בני נוער לצרוך יותר ויותר מוצרי טבק.

אשר לאדם המפיץ בעצמו מוצרים כאלה – אנחנו באים לאסור הפצת מוצרי פרסומת למוצרי טבק. כלומר, אדם לא יפיץ בעצמו – ועל-ידי אחרים, כמובן – בקרב בני נוער חפצים שאינם מוצרי טבק שכוללים פרסומת למוצרי טבק. גם חפצים שצורכים בני הנוער, תיאסר הפצתם בקרב בני הנוער, אם על גבי התווית של המוצר יש פרסומת לסיגריה או למוצר טבק כלשהם.

מאחר שאנחנו מייחסים חשיבות גדולה לנושא של מניעת עישון או הגבלת העישון בקרב בני הנוער, אנחנו מציעים לתקן את סעיף 11 לחוק העיקרי ולקבוע, כי העובר על הוראה מהוראות סעיפים אלו צפוי למאסר של שנתיים או לקנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977. כלומר, יש פה אמצעים כבדים על אותו אדם, כדי שהוא לא יפיץ מוצרים שבהם יש פרסומת למוצרי טבק.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אף שהתמותה בקרב המעשנים רבה, העישון בקרב בני הנוער נמצא בעלייה תלולה. כבר לפני שנים רבות נקבעו הסיגריות כחומר הגורם להתמכרות קשה. בני נוער רבים כבר מכורים היום לסיגריות, וקשה להם להשתחרר מהן.

אנחנו מביאים את הצעת החוק הזאת כדי להגן על בני הנוער ועל מנת למנוע התמכרות או חשיפה לסיגריות או למוצרי טבק כלשהם שמכוונים ומייעדים אותם לבני הנוער בפסטיבלים השונים, במקומות בילוי שונים ובאירועים לאומיים או אחרים, כפי שצינתי. יהיה אסור לפרסם מוצרי סיגריות לבני נוער שלוקחים חלק באותם פסטיבלים.

הפחתת העישון והפחתת תמותה ממנו הן יעד לאומי לחברה הישראלית. כגורם לתמותה, אפשר למנוע אותו גם בקרב מבוגרים וגם בקרב צעירים. לשם כך, חייבים למנוע את התמכרותם של בני הנוער לעישון.

אני יודע שהשנה, ב-1995, העביר משרד החינוך את תחום העישון לשירות הפסיכולוגי-ייעוצי וגם החלו בתוכניות מניעה בתחום העישון בבתי-הספר. אין די בזה. צריך לחדד, לחזק ולהרחיב זאת. אם היום לא ננקוט צעדים על מנת למנוע את הנגע הזה, אני חושב שבחודשים ובשנים הקרובות יתברר שמאוחר מדי לעשות זאת. בני נוער מתמכרים לסיגריות יותר ויותר וצורכים אותן, והגיל שבו מתחילים בעישון הולך ונעשה נמוך יותר. הצעת החוק הזאת באה לעשות את המעט למען אותם בני נוער, אותם הורים, ובעיקר למען החברה הישראלית. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן, השר בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן בשנים האחרונות חלה עלייה במספר בני הנוער המעשנים סיגריות. לפרסומות השונות נודעת השפעה שלילית על הציבור בכלל ועל בני הנוער בפרט. משרד הבריאות מכיר בצורך להגביל בחקיקה את הפרסומת למוצרי טבק לעישון. זה אחד הצעדים שאנו נוקטים לשם הפחתת הנזק הבריאותי הנגרם מעישון.

להזכירכם, שר הבריאות האריך את תוקף התקנה לאיסור עישון במקומות עבודה. לתקנה זו חשיבות רבה בהפחתת הנזקים הנגרמים מעישון פסיבי.

משרד הבריאות עמל קשות, בשיתוף עם הגופים המקצועיים השונים, לניסוח הצעת חוק להגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון, אשר תונח על שולחנה של הכנסת מטעם הממשלה. הצעת חוק זו כבר הועברה בראשית החודש כתזכיר חוק, והיא תובא לדיון בוועדת השרים לחקיקה בתחילת חודש דצמבר.

אדוני יושב-הראש, אשר להצעת החוק הנדונה, יש להגדיר בבירור מה נכלל בהצעת האיסור, ואני מצטט: "לאסור פרסומת למוצרי טבק שהיא מכוונת או מיועדת לבני נוער". אשר לאירועים, פסטיבלים או מקומות בילוי המיועדים לבני נוער – יש קושי לאמוד האם באירוע מסוים יותר מרבע מהמשתתפים הם בני נוער. ידוע לכולנו, שבמקרים רבים מאוד לא ניתן להבחין אם נערה או נער הם בני 16 או 19. כמו כן יש לתת את הדעת על ביצוע החוק בפועל ועל יכולת האכיפה הנגזרת מהאמור לעיל.

כאמור, אנו מכירים בצורך ועמלים כדי לעגן זאת בחקיקה. היות שהסוגיה בכללה תבוא על פתרונה בהרחבה במסגרת הצעת חוק ממשלתית, אנו מתנגדים, בשלב זה, ליוזמת החקיקה.

משה נסים (הליכוד):

לא יפה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

משה נסים (הליכוד):

תראה מה שאנו עושים לקואליציה – – –

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע. אני רוצה, שיאזינו לך. אני רואה שיש פה קצת נדודי עמים. אדוני סגן השר, שיחה עם חבר הכנסת משה נסים היא מאלפת, מעניינת ומלמדת תמיד, אבל רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני נדהם מאוד מהתשובה שלך על הצעת חוק זו של חברי הוועדה למאבק בנגע הסמים. על הצעת החוק הזו חתומים גם בני סיעתך, גם חברי סיעתך. חתום עליה חבר הכנסת בנימין טמקין מהקואליציה שלך.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

— — —

דוד מנע (הליכוד):

לא. בסדר.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אמרתי שהממשלה מכינה הצעת חוק.

דוד מנע (הליכוד):

כן. בסדר. הצעת החוק של הממשלה יכולה להשתלב בהצעת החוק הזו. מה הבעיה? היא יכולה להשתלב. למה אתם צריכים להתנגד להצעת החוק הזו? היא בסך הכול באה לאסור שיווק מוצרי סיגריות לבני נוער. מה הדבר הכל כך חשוב, שאתם כל כך מתנגדים לו? תאשר את הצעת החוק הזו, נאחד אותה עם הצעת החוק הממשלתית, ונעביר את זה. על הצעת החוק הזו חתומים כולם. חתום חבר הכנסת האשם מחאמיד וחתום חבר הכנסת בני טמקין, וחתומים אנשי מפלגת העבודה. כל חברי ועדת הסמים חתומים עליה. מה לך כי תלין? תודה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חברי הכנסת, נא לשבת.

אנו ניגשים להצבעה. הפעלתי את הלוח. חבר הכנסת מנע, תואיל לשבת מהר, כי הלוח מופעל.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 17

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק הגבלת הפרסומות למוצרי טבק לעישון (תיקון הגנה על בני נוער), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, 17 נגד ואין נמנעים. אני קובע, שהצעת החוק על הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – הגנה על בני נוער), התשנ"ה-1995, שהובאה על-ידי חבר הכנסת דוד מנע, הוסרה מסדר-היום.

חבר הכנסת טמקין וחבר הכנסת מנע, אני מבין שחבר הכנסת טמקין הגיע במרוצה, ולא ידע על מה הוא מצביע.

רבותי, אפשר להירגע.

בנימין טמקין (מרצ):

זה בכוונה. זה לא – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין. טוב. נראה שהגענו למצב, שגם בעניינים לא פוליטיים מגיעים להצבעה לפי סיעות.

דוד מנע (הליכוד):

אחר כך מתפלאים למה יש קיטוב בעם.

הצעת חוק לאיסור אלימות בשידורי טלוויזיה (בשידורי רשות השידור, בשידורי הערוץ השני, הרשת השנייה וערוצי הכבלים), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק לאיסור אלימות בשידורי טלוויזיה (בשידורי רשות השידור, בשידורי הערוץ השני, הרשת השנייה וערוצי הכבלים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק א'תקיא. דרך אגב, האם במגדל-העמק יש כבלים?

שאול עמור (הליכוד):

במגדל-העמק? צריך לשאול את הרב גרוסמן. יש כבלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. מגיע ליישוב כזה יפה, טוב ופורח, שיהיו בו גם כבלים.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת שאול עמור, מה תעשה שמעבירים שידורי לוויין מחוץ-לארץ, ואין על זה שום בקרה?

שאול עמור (הליכוד):

עדיין לא התחלתי לדבר, ואתה כבר מתחיל אתי, חבר הכנסת אברהם פורז? אענה לך על זה. קודם נעשה סדר בבית, ואחר כך נדבר על השידורים הזרים. קיבלת תשובה?

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. גברתי השרה, עד כמה שאני מבין, את עומדת לענות על ההצעה של חבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

כמה זמן יש לי?

היו"ר ד' שילנסקי:

עשר דקות תמימות, אבל עדיין לא הפעלתי את השעון. אפעיל רק כשתתחיל לדבר. חבר הכנסת בני טמקין יואיל בטובו לשבת, וכן חבר הכנסת יורם לס. אומנם הוא לא מפריע, אבל יש לו כיסא בכנסת.

שרת התקשורת ש' אלוני:

הוא רוצה לשמוע את זה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני רוצה שכולם ישמעו. שיהיה שקט. בבקשה.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה שולמית אלוני, חברי הכנסת, קודם כול, אני שמח להודיע לגברתי השרה, שגם בשיחותי הבוקר עם מנהלי הערוצים, מנהלי תוכניות הילדים בטלוויזיה בערוץ הראשון ובערוץ השני, הם הביעו שביעות רצון מהצעת החוק שאני עומד להציע לבית הזה.

קשה לי להתרכז, חבר הכנסת טמקין.

לפני כשנה הנחתי הצעת החוק הנוגעת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אנו מדברים על החוק שלך.

שאל עמור (הליכוד):

תאמין לי שאני מקשיב לך תמיד. אתה יודע שאני לא מפריע לאף אחד. באמת.

שרת התקשורת ש' אלוני:

חבר הכנסת עמור, כולנו מקשיבים לך.

שאל עמור (הליכוד):

לא. לא בגלל זה. פשוט, שייתנו לדבר.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מתנצל.

שאל עמור (הליכוד):

לפני כשנה הנחתי את הצעת החוק בנושא האלימות בסרטי טלוויזיה ובפרסומת בכל הערוצים: בערוץ הראשון, בערוץ השני ובכבלים. דווקא בצל הרצח המתועב של ראש הממשלה יצחק רבין שומה עלינו, חברי הכנסת, לפעול, לא בצנזורה, אלא בדרך של הגנה על נפשות ילדינו. אנחנו לא יכולים להגיד שאנחנו נגד אלימות – התקשורת לא יכולה להגיד שהיא נלחמת נגד האלימות, ואני מברך אותה על כך, ובו בזמן לסדר אלימות. יש סתירה בין שני הדברים האלה.

שרת החינוך, השרה אלון, ואברהם בורג, בהיותו יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, הביעו בכל הפגישות בוועדת החינוך את רצונם לפעול לצמצום האלימות בשידורי הטלוויזיה בכל הקשור לסרטים ולפרסומת. מדובר בהצעת חוק שתאפשר את חופש הביטוי, ובד בבד תגן על ילדים מפני חשיפה לאלימות פיזית, מילולית ומינית; והייתי קושר לזה גם את נושא ניצולן של נשים, ניצול המיניות של נשים בפרסומות השונות, כגון הפרסומת המפורסמת בנושא התפוז.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

מה עם האפליה הפוליטית?

שאל עמור (הליכוד):

האפליה הפוליטית? כרגע אנחנו עוסקים בחינוך.

אני רוצה לסבר את אוזני חברי הבית ולומר, שפרופסור האוזמן מאוניברסיטת משיגן מפרסם, בעקבות מחקרו האחרון שנעשה בארצות-הברית – דרך אגב, ארצות-הברית, המדינה הדמוקרטית, הרבה יותר יעילה ומחמירה בנושא הזה – נתונים שלפיהם ילדים מגיל 10, ילדים רכים, עד גיל 17 צופים ב-8,000 מקרי רצח לשנה וב-100,000 מקרי אלימות לשנה. נמצא במחקר הזה, ידידי חבר הכנסת פורז, שיש קשר בין צפייה בסרטים אלימים לבין התנהגות אלימה של בני נוער. ואני, כאיש חינוך, כמי שעסק כל חייו בנושא הזה, יכול לומר לכם, שילדים המועדים לאלימות, הצפייה המרובה בדברים האלה – וזאת אמרה לי הבוקר גם מנהלת תוכניות הטלוויזיה בערוץ הראשון – משפיעה בהחלט וגורמת להתנהגות אלימה במציאות.

אברהם פורז (מרצ):

על כך אין ויכוח. השאלה היא האם ניתן לטפל בזה בחוק.

שאל עמור (הליכוד):

כמו שאמר אותו פרופסור אמריקני, הקשר בין הצפייה בסרטי אלימות לבין התנהגות הנוער הוא כמו הקשר בין העישון לבין סרטן הריאה.

ובכן, עשו גם מחקר על תינוקות בגיל 14 חודשים, וגם שם נמצאה התגברות של האלימות כתוצאה מהצפייה הזאת.

באותו מחקר נמצא, שמכלל הנוער היושב בכלא האמריקני, 30% הגיעו לכלא בעקבות חיקוי של מעשים אלימים בטלוויזיה.

הדבר המדהים ביותר הוא, שבאחת העיירות הקטנות בקנדה, לאחר שנכנסה הטלוויזיה, ב-1973, במשך שנתיים גדלו שיעורי הפשיעה ב-160% – תוך שנתיים ימים. כך שכולנו מודעים לבעיה הכאובה הזאת.

לתקשורת השפעה על עיצוב נפש הנוער, ודווקא בעידן הזה של העדר נורמות וערכים ברורים בחברה הישראלית, לצערי הרב, והתרופפות התא המשפחתי, אנחנו, כאחראים בבית הזה – ואני חושב שגם התקשורת צריכה להיות אחראית כלפי העם הזה – חייבים לתת על כך את הדעת ולומר, שלא די לטפל בסימפטום – ולצערנו הרב, לאחרונה הסימפטומים חמורים מאוד וקשים מאוד; להזכירכם, רצח נהג המונית, שעד עכשיו אין לו שום סיבה מיוחדת, או מקרה הרצח בעמק האלכוהול – אלא צריך גם לטפל במחלה. הגיע הזמן שנטפל לא רק בסימפטום אלא גם במחלה.

אני לא אומר שהתקשורת היא כול-יכולה, אבל אם אנחנו מדברים על צמצום האלימות, צמצום האלימות צריך להיות במשפחה, בבית-הספר, בתקשורת, ובראש ובראשונה, תרתי משמע, בבית הזה, בכנסת, גם בכך שנחמיר את החקיקה בנושא הזה וגם בהתנהגות של חברי הבית כאן.

לכן אני קורא לבית הזה להתחיל בדוגמה האישית, ואני מבקש מהשרה לתמוך בהצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. גברתי השרה, בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

איך לקרוא לך מבחינה לשונית: אדוני היושב-ראש או אדוני יושב-הראש? יש על זה מחלוקת בלשונייה. לכן שאלתי אותך.

היו"ר ד' שילנסקי:

כפי שתגיד – זה יתאים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

כפי שאני אגיד – זה יהיה מקובל עליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני פתרתי את הבעיה על-ידי כך שאני אומר: אדוני היושב בראש.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

במגילת אסתר נאמר: "היושב ראשונה במלכות", זאת אומרת, היושב-ראש. אין בזה שום פגם.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, להצעה שבפנינו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני רק רוצה להעיר, שמקדמת דנה, מאז הכנסת הראשונה – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

יושב-הראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אדוני היושב-ראש, ובכנסת הראשונה היו הרבה חברי כנסת שהקיפו על הדקדוק הנכון בשפה העברית.

שרת התקשורת ש' אלוני:

היושב-ראש. אבל בעניין הזה יש מחלוקת בלשונייה, באקדמיה ללשון העברית. "לשונייה" זה של עגנון, מ"ספר המדינה".

חבר הכנסת עמור, אתה הבאת בפנינו בעיה רצינית מאוד וחשובה מאוד. היא רצינית והיא חשובה מפני שיש הרבה ערוצים, הם מתחרים אלו באלו והם רצים הרבה מאוד שעות.

אנחנו בבעיה נוספת. היום הטלוויזיה מחליפה את הבייבי-סיטר, והורים פחות ערים ופחות שמים לב למזון הרוחני או הוויזואלי, החזותי, שהילדים מקבלים דרך המכשיר הזה. על כן אין ספק שצריך לתת על כך את הדעת.

הנושא שאתה העלית – כבר שמעת בקריאת ביניים – יש בו איזה מתח בשני נושאים: הנושא הראשון הוא התחום של חופש הביטוי, היינו, באילו שעות אתה יכול להגביל ובאילו שעות לא, ומה הוא חופש הביטוי ומה איננו חופש הביטוי; והנושא הנוסף שבו יש מתח הוא, שאתה מציע למעשה ענישה כמו בחוק הפלילי, לפי דיני עונשין. על כן, אף שהכוונה שלך היא כוונה חינוכית ביסודה, אני חושבת שיש לנו פה בעיות קונסטיטוציוניות משפטיות.

משום כך אני בעד העברת החוק הזה לוועדה, אבל הייתי מבקשת שהוא יוכן לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, האמונה על שני הנושאים: גם מערכת הבג"צים בנושא חופש הביטוי – ועובדים היום גם על נושא חופש העיתונות, על צורותיה – וגם הנושא של החוק הפלילי.

אין ספק שחשוב שהבית הזה ידון וימצא מסגרת נכונה לטיפול בנושא שאפילו לא הייתי קושרת אותו לאסון הנורא שקרה לנו, מפני שהנושא של האלימות, כפי שהוא מופיע וכפי שהוא מעורר גירויים ויצרים בייחוד בקרב ילדים ונוער – ראוי לטיפול בדרך נכונה.

אני מציעה להעביר את הנושא לוועדה. תודה רבה. אם אתה מסכים לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

שרת התקשורת ש' אלוני:

למה?

אברהם פורז (מרצ):

שרת התקשורת ש' אלוני:

חבר הכנסת פורז, היתה לי ביום שני בעיה – ברשותך, אדוני היושב-ראש – – –

אברהם פורז (מרצ):

ועדת החוקה, חוק ומשפט עמוסה מאוד; יש לה הרבה מאוד עבודה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

חבר הכנסת פורז, אני מבקשת ממך, אני מדברת אליך, תן לי לגמור משפט. עיני לא צרה בוועדה שאתה עומד בראשה. ביום שני השבוע ביקשתי להעביר לוועדה שאתה עומד בראשה נושא שמטבעו הוא צריך להיות בוועדה שלך; קמה כאן סערת דברים ואמרו לי שזאת לא ועדה סטטוטורית ואינני יכולה לעשות את הדבר הזה. ואתה לא היית פה כדי להסביר לנו היפוכם של דברים. על כן אינני יכולה להציע להעביר את ההצעה לוועדה שלך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

ועדת הכנסת – – –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, סליחה, אני מבקש – – –

אברהם פורז (מרצ):

מזכיר הכנסת או אחד מסגני יודעים שהוועדה סטטוטורית.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני יודעת שאתה כועס עלי מאוד מאוד, אבל הפעם אין לך סיבה נכונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי שרת התקשורת, המדע והאמנויות.

יש הצעה אחרת להצעת חוק איסור אלימות בשידורי טלוויזיה, של חבר הכנסת בנימין טמקין, אשר מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבין את רוחה. חבר הכנסת עמור. חבר הכנסת עמור, אני מתייחס להצעת החוק שלך.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אני מבקש. חברי הכנסת.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עמור, אני מתייחס להצעת החוק שלך. אני מבין את רוחה ואני יודע שקיימים מחקרים שמנסים להוכיח קשר ישיר בין המראות בטלוויזיה לבין מעשים אלימים מצד בני נוער או בכלל. עם זאת, אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת עמור, שבתור מי שעוסק בעניין הזה באופן מתמיד, כי יש לנו

ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא אלימות בקרב בני נוער – ואם בכלל, גברתי השרה, גברתי השרה –
--

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש. חבר הכנסת עושה מאמץ.

בנימין טמקין (מרצ):

יש דיון בין שני שרים מאוד חשובים לי, אבל אני מבקש שהם גם ישמעו אותי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

סליחה.

בנימין טמקין (מרצ):

ועדת חקירה פרלמנטרית על אלימות בקרב בני נוער עוסקת בנושא הזה, כיוון שהכנסת הטילה עליה לבדוק את כל האספקטים הקשורים באלימות בקרב בני נוער. אם בכלל מעבירים לוועדה – אם בכלל – כי אז הייתי מציע שיעבירו לוועדה שממילא עוסקת בנושא הזה באופן ישיר, אותה ועדת חקירה פרלמנטרית שנבחרה כאן, שהטילו עליה ללמוד את הנושא הזה. ואני רוצה להודיע לחבר הכנסת עמור, שעומדים להתקיים דיונים מספר בנושא הקשר – – –

משה נסים (הליכוד):

פרלמנטרית – אי-אפשר. זאת ועדת חקירה לעניין – – – על-פי כתב סמכות.

בנימין טמקין (מרצ):

אי-אפשר. מאה אחוז. אני מקבל את ההערה של חבר ותיק ממני בכנסת – – –

משה נסים (הליכוד):

קצת.

בנימין טמקין (מרצ):

לומדים כל יום. בכל מקרה, מה שרציתי לומר הוא, שכפי שקיימים מחקרים שקושרים בין מעשי אלימות לבין צפייה במראות בטלוויזיה, קיימים מחקרים הטוענים בדיוק להיפך. אני רוצה להגיד לך, שאני דן הרבה עם בני נוער באופן ישיר; אני דן אתם בשאלות האלה, ומעניין מאוד שקיים כאן פער דורות בין אנשים כמונו, שנוטים לשייך את זה לטלוויזיה ובעבר אולי לא נתנו לשייך את זה לקריאת ספרים אלימים, לצפייה בתיאטרון שיש לו אלמנטים אלימים וכדומה. היום אנחנו משייכים את זה לטלוויזיה.

לפחות דבר אחד אני יכול להגיד לך: אי-אפשר לקבל את הקשר הזה באופן אוטומטי. זה דבר שדורש מחקר. אני מדבר על זה הרבה עם בני נוער, ואני אגיד לך מה התשובה שאני מקבל מהם. אם בני הנוער, אם הילד או הילדה קיבלו במשפחתם עד גיל שלוש או ארבע אהבה, טיפול, ולא התייחסו אליהם באלימות וכדומה, הם יכולים לראות מיליון סרטים אלימים בטלוויזיה ולא יעשו מעשה אלים כלשהו. ואילו אנשים אחרים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מה הצעתך? ביקשת להסיר. זה נאום.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, סליחה, עם כל הכבוד ליושב-ראש, ידוע שאנשים עולים לכאן. עליתי לפני שעה במסגרת דומה, והיושב-ראש העיר שמקובל בכנסת הזאת שאנשים עולים להסיר הצעת חוק וחופש הדיבור שמור להם לגבי תוכן הדברים שהם אומרים. אם בסוף אני אציע להסיר את הצעת החוק עקב העובדה שדיברתי קודם, זה מאה אחוז בסדר, גם אם אין קשר הגיוני בין הדברים.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, אני לא הערתי בקשר להגיוני או לא הגיוני, אלא על הזמן – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני אומר שאפילו אם לא היה קשר הגיוני – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני הערתי – – –

בנימין טמקין (מרצ):

בסוף אני אציע מה שאתה מבקש.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, לא, אני לא מבקש. לרשותך דקה אחת ודיברת שלוש דקות. פי-שלושה.

בנימין טמקין (מרצ):

זה מה שאתה אומר?

היו"ר ר' אדרי:

זה הכול.

בנימין טמקין (מרצ):

עד כמה שידוע לי, יכול להיות שאני טועה, יש חמש דקות למי שרוצה להסיר הצעת חוק – – –

יורם לס (העבודה):

חמש דקות.

היו"ר ר' אדרי:

זה חדש?

בנימין טמקין (מרצ):

הנה, אתה רואה?

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, אתך הסליחה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, זה נראה לו כאילו דיברת שעה.

היו"ר ר' אדרי:

אתך הסליחה.

בנימין טמקין (מרצ):

לא, לא, אני יודע שהיושב-ראש חשב באמת שזאת דקה ואני יודע שיש לי חמש דקות, כך שלא עברתי את מסגרת הזמן.

בקיצור, מה שאני רוצה להציע, חבר הכנסת עמור, הוא, שבמקביל, לפי הצעת השרה נעביר את ההצעה לוועדה סטטוטורית של הכנסת, תהיה אשר תהיה, ואני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, כי לי נראה שהעניין הוא לא רק משפטי אלא עניין חינוכי ממדרגה ראשונה, פסיכולוגי ממדרגה ראשונה, ויכול להיות שיש ועדה אחרת יותר מתאימה. כבר הציעו פה ועדה אחרת. אני מציע שנעביר את הנושא לוועדת הכנסת להחלטה, אבל בכל מקרה, אני מודיע לחבר הכנסת עמור, שאנחנו נקיים דיונים על הקשר בין אלימות לתקשורת במסגרת ועדת החקירה הפרלמנטרית, ואני מזמין אותנו להשתתף באותם דיונים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בנימין טמקין. חבר הכנסת עמור, אני מבין שרצית להעיר דבר מה.

שאל עמור (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

אני עוד לא שמעתי – – – בלי שום צנזורה – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה מוותר? אנחנו מצביעים. גברתי שרת האמנויות.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני ביקשתי להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל יש הצעה נוספת. לכן אני מציעה להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

להעביר לוועדת הכנסת, והיא תכריע.

חברי הכנסת, נצביע. מי בעד הצעת החוק ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לאיסור אלימות בשידורי טלוויזיה (בשידורי רשות השידור, בשידורי הערוץ השני, הרשת השנייה וערוצי הכבלים), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם

בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 26, נגד – 2, נמנע אחד – הצעת חוק לאיסור אלימות בשידורי טלוויזיה תעבור לוועדת הכנסת, אשר תכריע לאיזו ועדה להעבירה על מנת להכינה לקריאה ראשונה ושנייה.

אני מבקש להודות לחבר הכנסת עמור ולשרת התקשורת, המדע והאמנויות על תשובתה.

חברי הכנסת, אני מבקש, אם יש ויכוח, לא כאן – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שיש ויכוח בין מרצ למפד"ל; הוויכוח לא ייעשה כאן.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – עיון בחוזה לפני חתימתו), התשנ"ה-1995

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'תתקנד – הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – עיון בחוזה לפני חתימתו), התשנ"ה-1995, של חברת הכנסת נעמי חזן. גברתי, הנמקה מהמקום.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כלל ידוע בדיני חוזים, שחוזה נחתם בין עוסק לבין צרכן כאשר לצרכן יש אפשרות לבחון את המוצר. זה נעשה במקום העסק ויש אפשרות גם להסתכל ולעיין בחוזה.

יוצא מן הכלל אחד קיים כרגע בחקיקה הישראלית, והדבר נוגע לעסקי רוכלות. אבל הובא לתשומת לבי, אדוני היושב-ראש, על-ידי הרשות להגנת הצרכן, שבזמן האחרון נחתמים חוזים שאינם במקום העסק ולא לאחר עיון מעמיק בחוזה. מדובר בעיקר בדירות נופש. הצעת החוק שלי באה לסתום את הפרצה שקיימת בחוק, כדי לאפשר ביטול עסקאות מן הסוג הזה בתוך שבעה ימים, אם החוזה נחתם שלא במקום העסק וללא עיון מעמיק בחוזה עצמו.

אבקש תמיכת הכנסת להצעת חוק זו, שבאה לתת הגנה נוספת לצרכנים רבים במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת נעמי חזן, על הצעתך. אודה אם תואיל סגנית שר התעשייה והמסחר להשיב על הצעת החוק. גברתי סגנית השר, בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני מברכת על הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן. הצעת החוק הזאת נבחנה במשרדנו, במשרד התעשייה והמסחר. היא בהחלט חשובה במסגרת ההגנה על הצרכן. אנחנו עוברים תמורות גדולות בשנים האחרונות, ונעבור גם בשנים הבאות, בכל הרגלי המסחר, השייווק והקניות. לכן ההצעה הזאת חשובה ביותר.

זו גם הזדמנות בשבילי לבטא את ההערכה שלי לחברת הכנסת נעמי חזן, שעומדת בראש ועדת המשנה לנושאי צרכנות שליד ועדת הכלכלה. כל נושא וכל הצעת חוק שבאים לשפר את מעמדו של הצרכן בישראל, בהחלט מבורכים. ככל שהכנסת תעסוק בזה יותר, המודעות במערכות הכלכליות השונות במדינת ישראל תעלה, ואולי נגיע ברבות הימים למעמדנו כצרכנים כמו שנהוג ומקובל במדינות מערביות מתקנות.

לכן אני תומכת בהצעת החוק ומבקשת להעבירה להמשך חקיקה לוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר. יש לנו הצעה אחרת של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, המבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. אני רואה כאן אבסורד: לרשות מציע ההצעה עומדת דקה אחת, ואילו לרשות המנמק להסיר חמש דקות. אני מבקש להסב את תשומת לבך של הכנסת לסוגיה הזאת, שלעניות דעתי היא אכן טעונה תיקון. אדוני, חמש דקות לרשותך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לברך את חברת הכנסת נעמי חזן על ההצעה. אבל עם הברכה הזאת אני מבקש לומר מדוע אני מסתייג מן ההצעה. מיושבת-ראש הוועדה לצרכנות שליד ועדת הכלכלה הייתי מבקש – יש מושג של "תפסת מרובה לא תפסת". נראה לי שכאן – תפסת מעט לא תפסת. מדוע אני אומר את זה?

אני חושב, שאנחנו נמצאים כיום בשוק צרכנים מאוד מאוד מפותח, שהתפתח במיוחד בשנים האחרונות, וצריך מענה לבעיותיו. ראשית, הייבוא נפתח. יש לנו היום ליברליזציה בייבוא, תחרות עם תוצרת הארץ, ומגיעים לארץ מוצרים רבים מחוץ-לארץ. לצערי הרב, מפעלים הופכים להיות בתי-מסחר. אנחנו כבר יודעים שלא כל מה שמגיע מחוץ-לארץ הוא משופר ומתחרה בתוצרת הארץ. אומרים: נעליים מתוצרת איטליה, ואנשים קונים. מהר מאוד רואים שהעור פתאום כהה ומאבד מצבעו. אם כן, יש לנו הנקודה הזאת של ייבוא מחוץ-לארץ.

יש לנו מכירות אדירות בכרטיסי אשראי. יש לנו ערוץ קניות בטלוויזיה, שעומד להחיל לפעול בימים האלה ויהיה הסופרמרקט הגדול ביותר במדינה, ואינני מבין מדוע הוא לא משלם ארנונה, ומתחרה באותו סוחר ברמלה, בלוד או אפילו בתל-אביב, בעסק הקטן שלו, שמשלם ארנונה וצריך להתחרות עם כל המערכת. ערוץ הקניות לא משלם, גברתי סגנית השר. זו בעיה שצריך לשקול אותה. הוא משלם על זיכיון. זיכיון זה כאילו הוא קנה שטח. הוא מתחרה באנשים קטנים שקנו עסקים, סוחרים, אפילו רשתות שאספו כספים מבעלי מניות והקימו עסקים.

יש לנו ערוץ הקניות ויש לנו כרטיסי האשראי. יש לנו עולם המחשבים, שגם דרכו יש ותהיינה קניות. השאלה היא, איך אנחנו מקדמים את התקופה הזאת ביצירת מערכת שתענה על כך.

יש לנו ארגוני צרכנים. עם כל הכבוד, אני יודע שחלק מארגוני הצרכנים שייך לימין, חלק לשמאל, חלק לאמצע. אני לא רואה אותם בשטח. הציפיות שלי מהם הרבה יותר גדולות. במשקים מפותחים ארגוני צרכנים מגינים על הצרכן בגדול – בפרסומים, במודעות, בפניות. כאן אני לא חש שקרה משהו, התפתחות דרמטית בשנים האחרונות, כפי שאני מצפה.

יש בעיות נוספות של הגנה. אתן לכם דוגמה. אין ישראלי שאין לו חשבון בנק. כאשר אזרח הולך לקנות מוצר בחנות, הוא יודע מה מחירו. כשאדם הולך לבנק ופותח חשבון, הוא לא יודע מה המחיר.

נעמי חזן (מרצ):

זאת תובענה ייצוגית נגד הבנקים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן, אני מדבר על הבעיה בכללותה. האזרח פותח חשבון בבנק, פתאום הוא מקבל בלי רשותו מחיר בחשבון הזה. מורידים ממנו דמי שירות חודשיים, דמי פעולה וכל מיני עמלות. על פעולת מזומן הוא משלם. בנק זו פעולה חד-צדדית. אני לא אומר שכל הבנקים נוהגים לא בתקינות ולא כשורה, אבל אני יודע על הרבה מקרים שהצרכן שואל את עצמו: מדוע יש לבנק אפשרות להוריד מחשבוני באורח חד-צדדי?

יש לנו בעיה נוספת באפיק אחר. כולנו צרכנים של רשות שידור ממלכתית. איך מגינים על הצרכן כאשר החוק מחייב את רשות השידור הממלכתית להיות מאוזנת לאורך זמן? כך החוק אומר. איך אני

מגן על הצרכן שמשלם את האגרה ולפי החוק הוא צריך לקבל את השירות המאוזן? איך אנחנו מגינים עליו בפני רשות שידור לדורותיה? היום היא אובייקטיבית, מחר – לא.

כל הבעיות האלה מצריכות מענה, מענה רחב, על-ידי חוק צרכן רחב. אני גם שואל את חבר הכנסת רפאל איתן, מדוע לא יכול להיות חוק גורף שבו מי שמוכר מוצר לצרכן צריך לכתוב מה כלול בו. למה חבר הכנסת רפאל איתן ואני נאבקים בוועדה למאבק בנגע הסמים בראשותו על כך שעל סיגריות תפורסם התכולה?

הדברים ברורים. לכן, חברת הכנסת חזן, החוק שלך הוא נדבך, ללא ספק. רציתי לעורר את הבעיה ולהגיש הצעה אחרת. ההצעה האחרת שלי היא, שבועדת הצרכנות בראשותך תהיה מחשבה בגדול איך פותרים את כל הבעיות הללו. תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת החוק ומי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון עיון בחוזה לפני חתימתו), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 15, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – עיון בחוזה לפני חתימתו), התשנ"ה–1995, של חברת הכנסת נעמי חזן, נתקבלה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה.

אני מודה לחברת הכנסת נעמי חזן ואני מודה לגברתי סגנית שר התעשייה והמסחר על תשובותיה הענייניות.

הצעה לסדר-היום הפסקה מיידית של שיווק ופרסום קלטות וידיאו על גילוי עריות במשפחה

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 7718 ו-7740, בנושא: הפסקה מיידית של שיווק ופרסום קלטות וידיאו על גילוי עריות במשפחה, של חברי הכנסת יצחק לוי ומשה מאיה. אדוני חבר הכנסת יצחק לוי, הבמה לרשותך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר, נמסר לי, שב"במבט" שודרה כתבה – אני לא ראיתי את הכתבה – שבה הציגו קלטות שמופצות בארץ, שיש בהן מעשי מין של קטינים ומעשי מין של גילוי עריות. כפי שאמרתי, אני לא ראיתי את הכתבה, אבל הובאו לידיעתי גם המודעות שמתפרסמות בעיתונים בנושאים האלה.

נמסר לי גם, גברתי סגנית השר, שאת הגבת. אני מעריך מאוד את תגובתך, גברתי השרה, ואני בהחלט מזדהה אתה, ובכל זאת אני מעלה את הצעתי, אף שלכאורה היה מקום לומר: היתה תגובה נאותה של סגנית השר, סגנית השר הביעה התנגדות, היא רואה בדברים האלה מעשים חמורים, אמרה שהיא תפעל, אם כך, מה יש לנו לדבר? הכול נאמר. אני מעלה את הנושא מפני שאני חושב שבדברים האלה אנחנו עושים מעט מדי ומאוחר מדי.

המודעות בעיתון "ידיעות אחרונות" – אינני יודע, אולי יש מודעות כאלה גם בעיתונים אחרים, מעולם לא בדקתי זאת, זה לא המדור הראשון שאני רץ לקרוא בו אותו סוג מודעות – המודעות ב"ידיעות אחרונות" אינן מודעות שהתפרסמו לראשונה בשבוע שעבר או לפני שבועיים, אלא הן מודעות קבועות. הדברים האלה ידועים, והיו התרעות, לא פעם אחת ולא פעמיים, גם למשרד התעשייה והמסחר, גם למשרד המשפטים וגם למשטרה.

אני שואל: מה קרה שהעניין הזה התעורר עכשיו? כלומר, למה לא עשינו את הפעולה הזאת לפני חודש, לפני חודשיים, לפני חצי שנה? הרי כל הזמן יש מודעות כאלה, שמפיצים קלטות וידיאו שמראות מעשי מין עם קטינים, גילוי עריות וכל מיני דברים כאלה. זה לא דבר חדש. כלומר, זה לא דבר שהתחדש עכשיו. אני שואל את סגנית השר, מה קרה? טוב שהתעוררו, אבל מה קרה שהתעוררו עכשיו? בעקבות פנייה של מי? בעקבות פנייה של המועצה הלאומית לשלום הילד? בעקבות פנייה של אזרח? הרי כל הזמן יש מודעות, ואנחנו יודעים שיש בעיה.

ועדת החינוך של הכנסת עסקה בנושא הזה הרבה מאוד, לא פעם אחת ולא פעמיים, התרענו והיו מסקנות. לצערי הרב, לא נעשה כמעט דבר. אני שמח שעכשיו נעשה משהו.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, לקרוא מסמך שנקרא "הנחיות פרקליט המדינה", שפורסם בי"ט בטבת התשנ"ד, 2 בינואר 1994. כותרת ההנחיות היא: מדיניות החקירה וההעמדה לדין בעבירות של שידול לזנות בקשר למתן שירותי ליווי ולניהול מכוני עיסוי – אלא שההנחיות האלה אינן עוסקות רק בנושא של שירותי ליווי ומכוני עיסוי, אלא הן עוסקות גם בעניינים אחרים שנוגעים לאותו מקצוע. אחת ההנחיות אומרת כך: למרות האמור לעיל, אין מנוס מקביעת קווים מנחים לחקירה ולהעמדה לדין. אומרת פרקליטת המדינה: אני באה וקובעת הנחיות של חקירה והעמדה לדין – לפיכך ניתן לקבוע, כי יש מקום לפתיחה בחקירה כאשר המידע שבידי המשטרה מצביע על חשד לקיום אחד המקרים המפורטים להלן: א. מקרים שבהם מעורבים קטינים בעסקי הזנות, הן כעובדים והן בדרך אחרת. כלומר, שכל מקרה שמעורבים בו קטינים, והדברים קשורים לעבירות מין ולעסקי זנות, אומרת פרקליטת המדינה: יש מקום לפתוח בחקירה ויש מקום להעמדה לדין.

ויש כאן גם כמה קריטריונים – אדוני, אני כבר מסיים, אבל כיוון שאני רואה שהמציע השני איננו, אני מנצל עוד כמה דקות, בטובך וברשותך, כמובן. ונאמר: המשטרה צריכה לפתוח בחקירה ולהעמיד לדין על עבירות מסוג זה. אני שואל: מדוע המשטרה אינה עושה זאת? יש כאן, לדעתי, מחדל חמור.

החומרים האלה, בחלקם הגדול, מגיעים מחוץ-לארץ. אפשר לתפוס אותם במכס, ואפשר לתפוס אותם במקומות אחרים. אדוני היושב-ראש, פניתי כמה פעמים למשטרה ואמרתי: מדוע אינכם הולכים למכס ותופסים את הקלטות? אמרו לי שאין כוח אדם.

הדבר הזה משחית את מדינת ישראל, ממש כך. בחודש האחרון אנחנו עוסקים בחשבון נפש כללי ומתייחסים לכל מיני דברים שמשחיתים את החברה. זה אחד מהדברים שמשחיתים את החברה, ההתפרקות המוסרית בתוך המשפחה, ההתפרקות המוסרית בתוך החברה, התפרקות טוטלית. אם מפיצים קלטות של גילוי עריות ושל מין עם קטינים, זו התפרקות של החברה הישראלית. זה לא חמור פחות מאלומות.

למשטרה יש הנחיות. המשטרה יכולה לשים יד על הקלטות האלה. יש פרסום, ויודעים את הכתובות של החנויות, יודעים את הכתובות של המפיצים, אבל המשטרה אינה עושה מאומה.

אני צריך להפסיק. גברתי סגנית השר, אני מעריך את ההתערבות שלך, ואני דורש מהממשלה התערבות אגרסיבית הרבה יותר בכל הנושא הזה, שלא נצטרך בעוד חצי שנה לראות שוב מודעה ולומר עוד הפעם, היתה התערבות קטנה. בינתיים ההתערבות נראית לי מינורית מאוד.

אדוני, הייתי מבקש שהנושא יועמד על סדר-יומה של הכנסת ויועלה לדיון במליאתה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמין את סגנית שר התעשייה והמסחר להשיב על הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי בדבר הפסקה מיידית של שיווק ופרסום קלטות וידיאו על גילוי עריות במשפחה. בבקשה, גברתי סגנית השר, הגברת מאשה לובלסקי.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יצחק לוי, חברי הכנסת, אנוכי לא גיליתי את הנושא הזה, שיש לו כמה היבטים: ההיבט של הייצור, ההיבט של השיווק והייבוא לארץ וההיבט של הפרסום.

מה שתפס אותי בהתחלה היתה אותה ידיעה, במסגרת המדור המיוחד והמסוים שמופיע בעיתון "ידיעות אחרונות", ידיעה כאילו תמימה מאוד, על עיסוק שיכול להיות במשפחה, אבל הקלטת שנוגעת לגילוי עריות. בטלוויזיה, ביום ראשון, כאשר הגבתי, מובן שלא הראו את הקלטת, אבל הסבירו במה הקלטת עוסקת.

אני הבינתי שבאמצעות ועדת החינוך של הכנסת היתה הסכמה בין עורכי העיתונים שלא תוגשנה תביעות משפטיות על פרסום מסוג זה. היתה הסכמה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

זה לא נכון, אני ישבתי בוועדה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

סליחה, אל תשסע את דברי. היתה הסכמה שהעיתונים לא יעסקו בפרסום חומר תועבה – אני אומרת חד-משמעית: לא יעסקו בפרסום חומר תועבה מעין זה. לאחר הפרסום ביום ראשון שמעתי, שבעיתון "ידיעות אחרונות" ננזף מישהו מהעובדים על פרסום האפשרות לרכוש את הקלטת הזאת, וגם זה משהו.

חבר הכנסת לוי, אני שמחה על שהעלית את הנושא הזה לסדר-היום – לא משמחה על הנושא, הנושא הזה צריך להכאיב לכל בית בישראל ולכל משפחה – אלא מפני שצריך להמשיך ולהתמודד עם זה.

המשרד שלנו איננו יכול לאסור את השיווק. כפי שציטטת וציננת, הדבר אפשרי גם על-ידי המשטרה וגם על-ידי המכס. לכן פניתי מייד למנהל המכס, מר אריה זייף, העמדתי אותו על חומרת הנושא וביקשתי ממנו לפעול בדחיפות לאסור ייבוא לארץ של קלטות מן הסוג הזה.

בדיון אחר שקיימתי אתמול, בנושא אחר, בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, עם היועץ המשפטי של המשטרה, שמעתי עד כמה דלה המשטרה בכוח אדם לבדיקה, לאיתור ולהחרמה ולהעמדה לדין של העוסקים בנושאים האלה.

לכן פניתי גם ליועץ המשפטי לממשלה, כדי שיפעל באורח קבוע, באמצעות משרד המשפטים או בכל דרך אחרת.

אני תומכת בכך שהנושא יידון באחת מוועדות הכנסת. אינני יודעת אם הנושא צריך לחזור לוועדת החינוך או להיות נדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אינני יודעת, צריך להחליט – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אולי ועדת הפנים, כי שם מופיעה המשטרה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

במקום שהנושא יוכל להיות מטופל ומקודם במהירות הגבוהה ביותר, שם צריך לטפל בו. ברור שההחלטות שנתקבלו בוועדת החינוך לא עמדו במבחן במקרה הזה. אני שמחה שבעיתון "ידיעות אחרונות" הסיקו את המסקנות. אבל צריך בדחיפות לערב גם את גורמי המכס, גם את גורמי המשטרה, גם לחזור ולהזמין את עורכי העיתונים, על מנת שהתופעות מן הסוג הזה באמת לא תחזורנה על עצמן, וייאסר במדינת ישראל גם הייבוא, גם השיווק, גם הפרסום של קלטות העוסקות בגילוי עריות ובכל תופעות אחרות שהן בבחינת תועבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר, על תשובתייך. לפני שנעבור להצבעה יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת בא-גד, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה לסגנית השר על נחישותה ועל תמיכתה בהצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. אני רק רציתי להעיר את תשומת לבם של סגנית השר, שיש ביטוי "בנקומט", יש ביטוי "כספומט" והיום יש ביטוי חדש "קלטומט". במכונות קלטות אפשר במשך 24 שעות ביממה לגשת, ותמורת תשלום בלחיצה לקבל את סרט הווידאו המבוקש, גם כשהוא מלא תועבה, וזה נעשה בריש גלי. זאת אומרת, היום כבר לא צריך לגשת לקנות בחנות. אתה ניגש, לוחץ ומקבל. הייתי רוצה לחשוב גם כיצד ניתן למנוע הפצה של דברים כאלה במכונות תמימות לכאורה שמספקות את כל התועבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בא-גד.

אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדת הפנים של הכנסת?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע שהנושא יעבור לוועדת הכנסת, שם ימצאו את הוועדה המתאימה.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי סגנית השר מסכימה גם כן.

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, אין נגד ואין נמנעים. ההצעות לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק לוי ושל חבר הכנסת משה מאיה בדבר הפסקה מיידית של שיווק ופרסום קלטות וידיאו על גילוי עריות במשפחה עוברות לוועדת הכנסת אשר תחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא. מאחר שחבר הכנסת מאיה אינו נוכח, תועבר ההצעה חבר הכנסת יצחק לוי בלבד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי ולסגנית שר התעשייה והמסחר.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: שאלות ותשובות לשר התחבורה. אדוני שר התחבורה, לא אצטרך להטריח אותך, כנראה, כי יש שאלתא אחת, מס' 5414, של חבר הכנסת שאקי, והוא איננו. התשובה – לפרוטוקול.

הכשרת נהגי משאיות

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר התחבורה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

התאונה המחרידה שבה נהרגו עשרה אנשים בשל פגיעה טרגית של משאית בהם, מחייבת פעולה נמרצת לצמצום ממדי התאונות.

פורסם, שנהגי משאיות אינם עוברים הכשרה מקיפה; הקנס על עומס יתר אינו מרתיע; מבחן רישוי משאית נערך במתכונת פרטית; ולקבלת רישיון למשאית 27 טונות נבחנים על משאית של 15 טונות.

רצוני לשאול:

מה הן תוכניות משרדך לפתרון מיידי של כל אחת מהבעיות הקשות הללו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתחילת השנה, 1995, כבר אירעו 75 תאונות קטלניות שבהן היו מעורבות משאיות כבדות, לעומת כל שנת 1994, שבה אירעו 100 תאונות קטלניות.

בנאומי בכנסת ב-25 באוקטובר 1995, בתשובה על הצעות דחופות לסדר-היום של כמה חברי כנסת, בעקבות תאונת המשאית בכביש רעות-מכבים, שבה נהרגו עשרה בני אדם, נתתי תיאור מפורט ביותר של מכלול הפעולות שמשרדי מוביל בתיאום עם המשטרה, משרד המשפטים ומע"צ, על מנת להתמודד עם בעיית מעורבותן של המשאיות בתאונות הדרכים.

בדברי היום אתייחס רק לאותם נושאים שהעלה חבר הכנסת שאקי בשאלתא שלו:

1. בנושא הכשרת הנהג: לאחרונה החמיר משרד התחבורה את הדרישות המוצבות לפני מועמדים לקבלת רשיון נהיגה במשאיות כבדות. הועלו הוותק והגיל הנדרש, ועתה יש להיבחן גם במבחן מעשי מיוחד לכלי רכב מסוג גורר-תומך, לעומת המבחן העיוני בלבד שהיה מספיק לרשיון זה בעבר.

החל מ-1 ביוני 1995 החמרנו בנושא על-ידי תוספת לחוק.

הותקנו תקנות תעבורה: 1. 179(א) – המגדירה דרגת רשיון 13 – חדשה – לנהיגה ברכב מסחרי שמשקלו הכולל מעל 14,999 ק"ג.

2. 189(ב) – הקובעת תנאים לקבלת רשיון כלהלן: 1. גיל – 19 שנים; 2. המבקש הוא בעל רשיון נהיגה תקף במשך תקופה של שנה אחת, לפחות, שקדמה להגשת הבקשה; 3. השלים בהצלחה לימודים בקורס לנהגי רכב כבד; 4. נבדק על-ידי המכון הרפואי לבטיחות בדרכים והמציא אישור על התאמתו מבחינה רפואית לנהוג ברכב, כאמור.

2. תקנה 180 וכן 189(ג), בנושא: רשיון נהיגה דרגה 04 לנהיגת רכב מחובר או מרוכב (תומך/נתמך או גורר/גרור) – החמרנו גם בנושא זה, העלינו את גיל מקבלי הרשיון ל-20. מחייבים ותק של שנה על דרגה 13, וכן אישור רפואי ובדיקות במכון הרפואי נוסף על קורס נהגי רכב כבד ומבחן מעשי.

ב. בעבר לא היה כלל מבחן מעשי. כיום מחייבים מבחן מעשי של אגף הרישוי, שמבוצע ברכב שמשקלו הכולל מעל 19 טונות.

ג. הוכנה תוכנית לימודים מחייבת למבקשי רשיון – דרגה 13 – ולפיה מורי הנהיגה ילמדו בהתאם לתוכנית המפורטת בכרטיס תלמיד נהיגה לרכב כבד.

2. בנושא עומס יתר:

א. משרד התחבורה נערך למלחמה בלתי מתפשרת בתופעת עומס היתר של משאיות. המשרד, יחד עם משטרת ישראל, החמיר בהרבה את הפיקוח על העמסת משאיות במטען המותר בנמלים, במחצבות ובדרכים, ולא יותר. עומס היתר גרם בעבר לתאונות חמורות וקשות, בגלל השפעתו על יציבות המשאיות ועל כושרן לבלום ולהיעצר.

ב. משרד התחבורה יחד עם המשטרה ומע"צ משתמש במשקלות ניידים ובתחנות שקילה קבועות שבעזרתן הוא אוסף את העומס המותר במשאיות. הקפדה זו תלך ותתרחב, וכבר עתה ירד בהרבה שיעור המשאיות הנוסעות כשהן עמוסות עומס יתר.

ג. שר התחבורה, בעצה אחת עם שרי המשטרה והמשפטים, התקין תקנות שנמצאות עתה על שולחן ועדת שרים לחקיקה, ולפיהן יוגדל הקנס על עומס יתר. האחריות חלה לא רק על נהג המשאית אלא גם על בעל המשאית, שלו אחריות שילוחית למעשי הנהג.

ד. משרד התחבורה עם משטרת ישראל וארגוני המובילים נרתם לפעולת הסברה ופיקוח נרחבות בנושא עומס היתר ובנושא שעות העבודה והמנוחה של נהגי משאיות. נהגים מוזהרים מפני נהיגה במשך שעות ארוכות מהקצוב בחוק, ומספר הנהגים העייפים מאוד קטן בהרבה. בכל זאת יש להמשיך, להזהיר ולפקח בנושא הזה גם להבא.

לסיכום: אני מקווה, כי ההקפדה על המשך הביצוע של מכלול הפעולות במגזרים השונים, שפירטתי בנאומי ב-25 באוקטובר 1995, העמקת ההכשרה והדרישות המקצועיות מנהגי המשאיות והגברת האכיפה כלפיהם יתרמו את תרומתם לצמצום מעורבותן בתאונות הדרכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשר התחבורה.

הצעות לסדר-היום

העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 7746, 7750, 7752, 7753, 7761 ו-7770, בנושא: העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות, של קבוצת חברי כנסת. הראשונה – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. שלוש דקות לרשותך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, הנושא של תאונות הדרכים שבהן מעורבים נהגים של התחבורה הציבורית העסיק אותנו לאחרונה לא אחת בכנסת, גם בהקשר של נהגי האוטובוסים, גם בהקשר של נהגי המשאיות. והנה התפרסם התחקיר המאוד-מזעזע, שמדבר על תנאי העבודה של הנהגים השכירים ב"אגד". אני רוצה לומר לאדוני השר, שיש פה ההיבט הכפול: גם הניצול שלהם כעובדים – אם אכן התחקיר הזה מדויק – 17-18 ואפילו יותר שעות ביממה, ולא פחות מכך הסיכון של הבטיחות בתנועה.

אני חושבת, שאנחנו כולנו עדיין תחת ההלם של הידרדרות האוטובוס בדרך לסדום. אנחנו עדיין בהלם של תאונות דרכים שגובות מחיר יקר. והנה מסתבר, שלמרות הפיקוח שקיים במשרד

התחבורה ולמרות השימוש לכאורה באמצעים טכניים שאותם כבר אי-אפשר לרמות, הם אמורים להיות הבקר העליון, בכל זאת משרד התחבורה לא מצליח למנוע את התופעה המזעזעת של נהגים המנוצלים בעבודה במשך 18 שעות ויותר. אני מניחה, שבשעה ה-18, אם עיניהם לא נעצמות הן בוודאי מזוגגות, והם כבר לא רואים בדיוק לא את הרמזור, לא את הדרך, לא את התחנה ולא את הנוסע שעולה.

לכן, כמובן, הייתי רוצה לדעת גם מה משרד העבודה עושה כדי לפקח על חוק שעות עבודה ומנוחה, שגם הוא חוק במדינת ישראל, אבל מאחר שאדוני שר התחבורה עונה, אני רוצה לבקש ממך, אדוני, לבדוק בקפדנות ולדעת מה כבר הספקת לעשות ואילו מסקנות אתה מציע.

אני מעלה שלוש סוגיות, ואודה לך אם תענה עליהן: 1. כיצד המשרד מפקח על משך יום העבודה של הנהגים, על עירנותם ועל תנאי עבודתם, כך שהבטיחות בדרכים תובטח? 2. מה עושה השר מול התופעה של תמריצים הניתנים לנהגים במסגרת דמי לא יחרץ, אם זה בכסף או בטובות הנאה אחרות, כדי שהם יעברו על החוק? 3. מה עושה משרד נוכח המידע שנמסר, שכרטיס הטכוגרף, הקופסה השחורה, מוחלף במהלך יום העבודה, דבר שעל כמה שאני מבינה הוא בבחינת עבירה פלילית מובהקת?

אני רוצה להוסיף, אדוני, ולומר רק דבר אחד: נסעתי השבוע לא עם נהג אוטובוס, אלא עם נהג מונית. נהג המונית הוא גם כן נהג בתחבורה הציבורית. נהג המונית הזה עבר באור אדום. הערתי לו על כך – שלא מקובל עלי שהנהג עובר באור אדום. אמר לי נהג המונית: לא, זה לא נורא. כשהוא עבר פעם שנייה באור אדום, אמרתי לו: די, מספיק, כמה פעמים תעבור עוד באור אדום? הוא אמר לי: אם אני לא אעבור באור אדום, איך אני אתפרנס? אני חושבת, שיש לנו בעיה אמיתית, אדוני השר, עם פסיכולוגיה של נהגים שעדיין לא הפנימו את כל המערכות שאנחנו כל כך מקפידים עליהן, המערכות של חוקי התעבורה שאמורים לשמור גם עליהם, אבל קודם כול על האזרחים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את חבר הכנסת יגאל ביבי באותו נושא: העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות. בבקשה, אדוני, שלוש דקות לרשותך גם כן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד השר, כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי שר התחבורה, אני חושב, שהגיע הזמן להוסיף לתוארך "השר למניעת תאונות דרכים". צריך אולי להדגיש זאת. אם היו קוראים כל הזמן "שר התחבורה והשר הממונה על מניעת תאונות דרכים", אולי היינו מכניסים לתודעה את הנושא הזה.

כמעט כל יום אנחנו שומעים על תאונות, מבכים את מותם חסר הטעם של קורבנות תאונות הדרכים, מסרבים לקבל את האירועים האלה כגזירת גורל. אולם בעוד הגופים השונים נאבקים בריבוי תאונות הדרכים באמצעים שונים, חברת "אגד", המוביל הלאומי, מרשה לעצמה לעבור על החוק ולסכן בכך את ציבור המשתמשים.

אינני מעלה על הדעת שיכולה להיות שערורייה הגדולה מזאת. כל הזמן אנחנו מדברים על הגורם האנושי, שהוא הגורם העיקרי אולי בתאונות הדרכים, ואנחנו חוקקו חוקים בכנסת הזאת. יש תקנות של שר התחבורה. איך יכול להיות שהשבוע אנחנו קוראים בעיתונות, שנהג בשירות ציבורי נוהג עד 22 שעות ביום? יש נהגים שעובדים משמרת בוקר של תשע שעות ולאחר מכן משמרת ערב של תשע שעות. מסתבר כי הנהלת "אגד" מכריחה את נהגיה לעבוד לפעמים 18 שעות, כשהמקסימום המותר הוא 12 שעות. נהג שמסרב לעבור על החוק, אדוני השר, מאיימים עליו הסדרנים, ובעיקר מנצלים את הנהגים החדשים, השכירים, שרוצים להיות חברים ב"אגד". אומרים להם: אם לא תהיו מפירי חוק, אנחנו לא נקבל אתכם כחברים ב"אגד". השערורייה הגדולה ביותר היא, ש"אגד" נתן פרס לעבריינים.

שר התחבורה י' קיסר:

תן לי את הפרטים של הבחור הזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

זה היה בכל העיתונות. אז העיתונות הוציאה דיבה על "אגד"?

שר התחבורה י' קיסר:

אני מבקש להפנות את זה אלי כשר התחבורה. תן את שמו ואת כתובתו. אני רוצה למצות את הדין. איני יכול להילחם בטחנת רוח.

יגאל ביבי (מפד"ל):

השר מבין, שאדם שרוצה להתקבל כחבר ב"אגד", אם הוא יתלונן על "אגד", השר לא יעזור לו להיות חבר ב"אגד" – יחסלו אותו.

שר התחבורה י' קיסר:

— — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני אגיד לשר מה לעשות אם ייתנו לי דקה. הם נתנו גם פרס לעבריינים. כל אלה שעשו הכי הרבה שעות נוספות בעבריינות קיבלו כרטיס טיסה לטורקיה מתנה.

אדוני השר, אני שואל אותך שאלה. "אגד" משלם משכורת. הוא משלם לפי דוח של שעות. מה הבעיה של בודק שלך, שתמנה אותו מיידית, ללכת לחברה, לקחת את הדיווחים של החודשים האחרונים ולראות איך הם משלמים משכורת. זה שהם נותנים שני כרטיסים של הטכוגרף הזה, שמחליפים כרטיס ביום, זאת עבירה. הם עושים צחוק. הנהג מחליף אוטו ומחליף כרטיס. זה דבר חמור מאוד. זו רמאות.

על שלושת הדברים, אדוני השר, אתם יכולים להשתלט עם שני פקחים: על העניין של מספר השעות, על עניין ההפסקות – אתה רואה את הכרטיס האישי שלו, ועל עניין המהירות.

אני נוסע לפעמים במהירות של 100 קמ"ש, 100 ומשהו, ואני רואה שהאוטובוסים עוקפים אותי. זה צריך להופיע בטכוגרף של הנהג. אתם לא רואים? פעם בחודש תעשו בדיקה של 100 נהגים; תזמינו אותם, תזמינו את הכרטיסים שלהם, ותראו את המהירויות. תורידו אותם מהכביש. מספיק עם הקטל. תשחררו את הממונים עליהם. אני רוצה לראות פעם אחת שמישהו נתן את הדין על הקטל האיום הזה בתאונות הדרכים.

אדוני השר, תעשה משהו. העם מצפה ממך להיות לא רק שר התחבורה אלא גם השר שמונע תאונות בדרכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. אני מבקש להודיע, שכל חבר כנסת שלא יימצא באולם, לא נקרא לו שנית.

אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין, באותו נושא: העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות. בבקשה, אדוני. שלוש דקות לרשותך.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, המזכיר הארצי של קואופרטיב "אגד" אמר: אנחנו לא עובדים על-פי חוק אלא עובדים על-פי הצורך. אני חושב שזו אמירה מספיק ברורה כדי לקחת את המזכיר הארצי כעד לאותם דברים שאמרת, אדוני השר, לידידי חבר הכנסת ביבי: תביא לי אחד כעד. יש לך אחד כעד, הנה הוא לפניך.

חברת "אגד" מאלצת נהגים לעבוד יותר מ-18 שעות. אין זה סוד – יש תלוש מצולם בעיתון, אפשר לבדוק את הדברים האלה. אני יכול להציע לך הצעות בסוף הנאום שלי איך אפשר לבדוק את הדברים האלה. מחליפים אוטובוסים – על זה דיברו החברים שלי פה – בגלל הטכוגרף. מחליפים את הכרטיסים, מנתקים מערכות להגבלת מהירות, הרי זה פשוט, זה רק כפתור, כדי שהאוטובוס ייסע מעל 100 קמ"ש. איזו שליטה יכולה להיות על זה? מצדדים בנהגים גם על-ידי תמריצים וגם באיומים. יש עדים לכך. יש אנשים שפוטרו. תבדוק כמה נהגים פוטרו מהקואופרטיב. אפשר לשאול את הנהגים שפוטרו למה הם פוטרו. אני חושב שניתן להגיע למסקנות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם השר יפרסם מחר הודעה בעיתון: כל הנהגים השכירים שפוטרו בשנה האחרונה יבואו להעיד בפני השר – – –

חיים דיין (צומת):

זה חלק מההמלצות שלי לשר, אבל אם תרשה לי, יש לי שלוש דקות והזמן קצר.

אדוני השר יודע שהנזק השנתי נאמד ב-4.25 מיליארדי שקלים – תחשיב המינהל לבטיחות בדרכים – כתוצאה מתאונות הדרכים. משנת 1949 עד שנת 1994 – 18,733 הרוגים היו על כבישי הארץ. הרי לא ייתכן בארץ כל כך קטנה מיליון וחצי כלי רכב לאורך של 4,300 קילומטרים, ואף אחד לא נותן את הדעת. אני אתייחס לנושא התקציבים. על הכבישים האלה נוהגים 2.1 מיליוני אנשים. איזה תשובות יש לאדוני השר על מנת לצמצם או לפחות לא להרחיב? אי-אפשר להכניס לארץ כל כך קטנה גם שטחי אימונים, גם כבישים, גם בנייה, גם חקלאות. השאלה היא איך אנחנו מתייחסים לדברים האלה.

לצערי הרב, מנתונים של המינהל לבטיחות בדרכים עולה, שעל כל 10,000 מכוניות מכל סוג שהוא במדינת ישראל, קרוב ל-49 משאיות מעורבות בתאונות דרכים, 38 אוטובוסים, 47 מכוניות פרטיות ו-78 אופנועים. אני חושב שאלה נתונים מספיק חמורים כדי לבדוק מה החלק של הקואופרטיב בתאונות הדרכים.

16,050 תאונות דרכים בתשעת החודשים האחרונים של השנה. האם זה לא נתון שצריך לזעזע את כולנו? אם היו לוקחים 18,700 אנשים, מכניסים אותם ל"איצטדיון טדי", ובשנייה אחת מטען נפץ מרים 18,000 אנשים למעלה – מישהו לא היה מזדעזע מזה? אנחנו צריכים להתייחס כלאחר יד כאשר אומרים בקואופרטיב: אצלי, אם נוסעים 50 זה פתרון ל-50 פקקים? אלה דברים שלא יעלו על הדעת. אני לא רוצה להתייחס רק להרוגים.

ניצול הנהגים השכירים, לדעתי, אדוני השר, זו לא רק עבירה של הנהג, זו גם עבירה של המעסיק. אני מצפה, אדוני השר, שהמעסיק יענש בכל חומרת הדין, כי הוא מאלץ את הנהג לצאת לעבודה, כאשר הנהג חסר ברירה לפעמים – זו פרנסתו והוא יודע שהוא יכול ללכת הביתה. זהו מצב בלתי נסבל. אני יודע מה הנזק השנתי. תאונות דרכים אחת בכביש עירוני, עם נפגעים – 114,000 שקל, ובכביש בין-עירוני – 250,000 שקל. אני חושב שהמצב הזה מעיד על עצמו.

אני לא רוצה להתייחס לתקציבים – סכומי עתק. בשנת 1992 – 6.3 מיליארדי שקלים, ב-1993 – 7.5 מיליארדי שקלים, והשנה – 9.2 מיליארדי שקלים כתוצאה מאגרות וכל מה שקשור בזה.

לסיכום דברי, אדוני השר, אני חושב ש-1,500 מצלמות נסתרות בכבישי הארץ יותר זולות מ-1,500 שוטרים. זו עובדה. היא לא תתלונן על שעות עבודה, היא תפקח 24 שעות, ונהגים חסרי אחריות יעמדו לדין מהר ככל האפשר. אפשר לעשות את זה.

שמעתי תגובות מאדוני השר ושמחתי. קראתי את זה בעיתון. אתה אמרת: אם יש נהגים שרוצים להתלונן – קו הטלפון שלי פתוח. אני רוצה לקבל תשובה מאדוני השר: כמה נהגים כאלה התקשרו? אני רוצה לדעת כמה נהגים יצאו לטורקיה. אם אדע כמה נהגים יצאו לטורקיה, אדע כמה עבדו יותר מ-17 שעות. אפשר לבדוק את הנושא הזה.

אני רוצה לדעת, אדוני השר, מי מפקח על כרטיסי הקופסה השחורה? אם יש לזה מספרים רצופים, כמו בדוחות תנועה של משטרת ישראל – שנכנסים למחשב, אני בודק דרך המחשב ויודע בדיוק מי היה הנהג. אני יכול לעשות הצלבות מכל מיני כיוונים ולהגיע למסקנות. אני גם דורש לדעת מאדוני השר – כי ניתן לבדוק את זה – כמה שעות עבודה עובד כל נהג שכיר, כי העובד השכיר לא יותר על שעות נוספות שמגיעות לו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים דיין. אני מזמין כעת את חבר הכנסת בנימין טמקין באותו נושא.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל, אבל בסדר-היום זה הופיע בצורה קצת אחרת.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, טוב שיש "גלי צה"ל", טוב שיש עיתונות חופשית במדינת ישראל, טוב שיש לנו אמצעי תקשורת שעל אף ההתקפות שלפעמים מתנהלות כנגדם יש להם תפקיד חשוב ביותר בחשיפת תופעות שליליות ביותר בחברה הישראלית. אני רוצה לומר, שאם לא היו התחקירנים האלה של אמצעי התקשורת, היה צריך להמציא אותם, כי אתה שואל את עצמך: איפה הרשויות האחראיות, איפה מבקר "אגד", איפה הפיקוח של משרד התחבורה, איפה המשטרה בנושא רגיש כל כך, בעניין שנוגע לכל אזרחי מדינת ישראל המשתמשים בתחבורה הציבורית וגם לנוסעים בכבישים באמצעי תחבורה אחרים ויכולים להיות קורבן של תאונה שנגרמת עקב עייפות של הנהג או של הנהגים?

לא מזמן שמענו על חשיפות בנושא המשאיות הנוסעות עם מטען כבד מדי, הנהוגות על-ידי נהגים שנוהגים שעות רבות או בלי שקיבלו הכשרה מתאימה. עכשיו אנחנו שומעים על "אגד", על תופעות קשות של ניצול הכוח, העוצמה והמונופול לצורך קביעת נורמות עבודה שמסכנות ממש חיי אדם.

אני חושב, שהתחקיר הזה מעורר שאלות שאי-אפשר להשאירן לבדיקה פנימית. האזרח בישראל שומע כל פעם על חברות שמטפלות בעצמן ומפקחות על עצמן. לא מזמן היו גילויים לגבי "תנובה", והודות לתחקיר עיתונאי גילינו שאומנם מכניסים לחלב חומרים שלא צריך להכניס אליו. עכשיו התגלו אותן עובדות, או לפחות אותם חשדות, ואני מציע שאנחנו לא נשאיר את העניין הזה לבדיקה פנימית

של "אגד". אני מציע שמשרד התחבורה ייכנס בעובי הקורה באופן הרציני והיסודי ביותר, ואני סומך על השר שאומנם יעשה זאת.

אני גם פניתי אל שר המשטרה לבדוק את ההיבטים הפליליים שיכולים להיות בנושא הזה, אם באמת שיחקו עם הטכוגרף על מנת להסתיר את העובדה שנהגים נוהגים 14 ו-18 שעות ביום. מדובר במעשה פלילי חמור, אם אומנם נעשו דברים שכאלה.

אני מבקש, שהרשויות תהיינה עירניות הרבה יותר, על מנת שלא נזדקק לתחקירים כאלה, שעושים שירות חשוב לחברה, עושים שירות חשוב לציבור. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בנימין טמקין. אחרון המשתתפים בדיון זה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר התחבורה, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לכבוד היושב-ראש על שאפשר לי להעלות את ההצעה.

התחקיר שהתפרסם בעיתונות, אשר מראה ש"אגד" מנצל את הנהגים, ובמיוחד את הנהגים השכירים, בשעות עבודה ארוכות ולא מאפשר להם לנוח – זה תחקיר המצביע על סכנות חמורות ומעורר דאגות רבות, במיוחד כשהוא בא על רקע תאונות דרכים רבות שבהן נספו אנשים, נהרגו אנשים והיו פצועים רבים.

אני מעריך את העבודה ששר התחבורה ואנשי משרדו עושים כדי לצמצם את ממדי התאונות במדינה. אני מעריך את כל המאמצים שאתם משקיעים. אבל אי-אפשר לעבור לסדר-היום לנוח תחקיר כזה, שמראה שמנצלים את הנהגים הללו בצורה מחפירה הן מבחינת ערך העבודה, 20 שעות ביום, פחות או יותר, וגם מבחינת היכולת של האדם, של אותו נהג, לעבוד. אני חושב, שמשרד התחבורה חייב להתערב מייד ב"אגד" ואולי גם בחברות אחרות שמנצלות את הנהגים, כדי למנוע מהן ניצול כזה שמסכן את חיי הנוסעים וגם חיי הנהגים.

אדוני השר, אני רוצה לומר – וגם בעבר העליתי את הנקודה שאני בא להציע עכשיו – נהגים שכירים בחברת "אגד" אינם זוכים לאותם תנאים שזוכים להם הנהגים החברים ב"אגד". בתנאי הפנסיה, למשל, יש הבדל גדול בין נהג שכיר לבין נהג חבר. החברות מקנה לאותו חבר זכויות במניות, בכספים, ברכוש. אבל אי-אפשר להבין את ההבדל בתנאי הפנסיה. מאפשרים לנהג חבר לצאת לפנסיה בגיל 55, בעוד נהג שכיר צריך לעבוד עד גיל 65, ואז הוא מזדקן. אחרי שנות עבודה רבות הנהגים הללו חולים, בדרך כלל, ולא יכולים להמשיך לעבוד, אבל הם צריכים לפרנס את המשפחות שלהם ולכן הם ממשיכים בעבודה. דבר זה מסכן את הנהגים, מסכן את הנוסעים ויכול לסכן גם רכבים אחרים על הכבישים.

אני חושב, שמשרד התחבורה והרשויות המוסמכות צריכים לקיים תחקיר מעמיק כדי למנוע את ניצול הנהגים ב"אגד", ובמיוחד את ניצול הנהגים השכירים, וכדי שיוענקו אותן זכויות שמעניקים לחברים גם לנהגים השכירים, במיוחד אלה שעובדים שנים רבות ומחכים לזכויות כדי שיוכלו לצאת לפנסיה; שיזכו באותן זכויות שזוכים בהן הנהגים החברים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אבקש משר התחבורה להשיב לחמשת המציעים על ההצעות הדחופות לסדר-היום בדבר העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות. אדוני, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי השואלים, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני רוצה את הקשבתי. קודם כול, אני מעריך מאוד את חברי הכנסת שהעלו את הנושא, אף שחלק מהמתקפה יוצא תמיד על משרד התחבורה. אני צריך להשיב, כי אני רואה בכך חלק בהעלאת המודעות הכללית בארץ נגד תאונות הדרכים. במיוחד בשתי קטגוריות אני עושה מאמצים אדירים להילחם; הזכירו אחת מהן, והיא המשאיות. חבר הכנסת בני טמקין הזכיר את המשאיות – אולי אתה מתעניין במה שעשיתי בתקופה האחרונה בנושא הזה. היום עומס היתר ירד ל-2%, לעומת יותר מ-35% עומס יתר בעבר. בתוך הנמלים הכנסנו את זה לתוך המחשב עצמו, ולא יוצאת משאית אלא אם כן היא – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש פרי – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אותו דבר לגבי אוטובוסים. לדידי האוטובוסים מסוכנים יותר, כי הם מסיעים בני אדם. נהג המשאית לוקח מכולה, הוא יכול להיפגע, הוא יכול לפגוע במכונית פרטית, אבל האוטובוס נושא בקרבו עשרות נוסעים, וכל תאונה כזאת גורמת לאסון.

לכן, כששמעתי ביום ראשון את התחקיר, יצאתי בהכרזה בטקס של הקמת תחנה מרכזית חדשה בירושלים, שכל מי שרוצה לבוא ולהתלונן, לשכתי פתוחה לקבל את התלונות, ואני אטפל בהן אישית. קיבלתי תשע עד לרגע הזה. רק באחת מהתלונות האיש הזדהה; השאר אנונימיות.

אני רוצה לומר לכם בנושא האנונימיות – לפחות לו ידעתי איך לטפל בזה, כי אי-אפשר לדעת אם זו נקמה על שפיטרו את המתלונן על רקע אחר, או בגלל המריבות הפנימיות.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל עדיין יש – – –

שר התחבורה י' קיסר:

סמוך עלי. אני כבר שיבחתי אותך על שהעלית את השאלה. לא על מנת לטייח או לטאטא אל מתחת לשטיח.

לפני שאגיד מה עשינו, אני רוצה לומר לכם, ש"אגד" היא חברה טובה, מסודרת; יש לה מוסכים מסודרים. נהג לא נכנס לעבוד כנהג גם אם יש לו רשיון נהיגה באוטובוס, אלא אם הוא עובר קורס נוסף ב"אגד". כלומר, זוהי חברה שגם אם יש תופעה כזו, ותיכף אדבר עליה, אסור לנו לשכוח, שזו אולי אחת החברות הטובות ביותר מכל בחינה שהיא. הלוואי שהייתי יכול להגיד את זה על אלפי האוטובוסים האחרים והחברות הקטנות שמאלתרות שלושה-ארבעה אוטובוסים, או משאיות, ורוצים לעשות הרבה כסף ומהר; כלכלה חופשית, חופש העיסוק – כל מיני משפטים שאנחנו לפעמים תקועים בהם עכשיו. בשבוע שעבר אמרתי מעל הדוכן הזה, שלא נותנים לנו להעביר חקיקה בגלל חופש העיסוק, כשאתה רוצה להילחם באותו דבר שאתה מדבר עליו, בצדק. יום-יום הורגים לנו בני אדם וידינו כבולות, פעם בגלל חוסר אכיפה, פעם בגלל חוסר חקיקה ופעם בגלל חוסר חינוך.

הבוקר קיימתי דיון עם הנהלת "אגד". לא חיכיתי לשאילתות. ידעתי שתבואנה שאילתות, וזה טבעי שהן תבואנה. אבל אני קיימתי הבוקר דיון ועשיתי חשבון קשה עם הנהלת "אגד". אמרתי: אם יש תופעות כאלה, אנחנו נילחם בהן בכל חומרת הדין.

מה התברר? רציתי לדעת מאיפה זה בא. אם זה מההנהלה, אז נכון, זה עניין פלילי. מה פתאום ההנהלה נותנת הוראות שמישהו יעבוד? ואני קיבלתי התחייבות מההנהלה עצמה, שהיא פועלת רק על-פי החוק. נכון שיש תופעות שסדרן עבודה לפעמים רוצה לעשות טובה לנהג שכיר שיש לו חובות – הוא רק התחתן – ואז הוא מאפשר לו לעבוד משמרת שנייה. או לפעמים מיוזמתו הוא, אם פתאום נהג לא בא הוא אומר: תמשיך לנסוע באוטובוס. יכול להיות שיש תופעות כאלה.

לכן אמרתי לאנשי "אגד": אותי לא מעניין, אתה תוציא הנחיות לסדרנים שכל סדרן שיעבור על החוק או על התקנה הזאת יפוטר, או תעמיד אותו לדין משמעתי. דרך אגב, להנהלת "אגד" יש בית-דין משמעתי מהקשים ביותר. אתן לכם דוגמה. יש אצלם נוהג, שלפיו נהג שעובר על ארבע העבירות הקשות: אור אדום, עצור, קו לבן ופסי רכבת, נוסף על העונש שהוא מקבל על-פי דין על-ידי רשויות השלטון, הוא נקנס על-ידי "אגד" לשבת חודש אחד בבית על חשבוננו וללכת לקורס למידה מחדש לפני שהוא חוזר לתפוס את ההגה.

כלומר, יש לנו פה חברה בסך הכול מסודרת. נכון שלפי התחקיר יש מקרים חריגים, אז אנחנו תופסים את השור בקרניו, ונתתי הנחיה למדור קציני הבטיחות שלנו, שייכנס למחשב ויראה, על-פי המשכורות שהם מקבלים, אם יש מישהו שעובד שעות נוספות מעבר לחוק, כי אפשר לעבוד שעות נוספות ולא לעבור על החוק. תלוי כמה ימים הוא עובד, כמה שעות הוא עובד.

לכן אני לא מציע לגזור גזירה – מי שעובד שעות נוספות, סימן שהוא עובר על החוק, או בגלל זה לקחו אותו לטורקיה. אבל ברגע שיכולים להיכנס למחשב, ולזה יש היום הסכמה של "אגד", שיבואו וייכנסו למחשב ויבחנו. וכבר היתה בדיקה אחת, וזו בדיקה שנייה. אנחנו ננהג בכל חומרת הדין לא כל כך בשביל "אגד", כי, כפי שאמרתי לכם, "אגד" הוא עדיין בעל בית שאפשר לדבר אתו, זו חברה מסודרת. יש לנו הפקרות בשוק. חברות ובודדים עושים מה שהם רוצים, ולצערנו כוח האכיפה של המשטרה מוגבל, ודאי של משרד התחבורה, כי עובדי משרד התחבורה מונים בסך הכול 600 איש, כשיש לנו בחברות 1,200 קציני בטיחות במשרה מלאה, שתפקידם לפקח ולשמור ולהאיר את עיני ההנהלה או את עינינו. בכל מקרה, 1,200 בעלי תפקידים בשכר מלא. כל משרד התחבורה החולש על האוויר, הים והיבשה יש לו בסך הכול 600 איש.

חיים דיין (צומת):

איך אתה מתייחס למזכיר הארצי שאמר שהוא לא עובד – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא רוצה להתייחס לזה. אני יודע שסיכמתי אתם היום דברים ברורים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה לא נהיה כמו כל המדינות, שם נהג לא ינהג יותר – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. העליתם את הצעותיכם, נתתי לכם מעבר לזמן הדרוש. אני מבקש לאפשר לשר להשיב. הרי יהיה דיון בוועדה.

שר התחבורה י' קיסר:

הרי אמרתי לכם דבר פשוט. הנושא חשוב.

בנימין טמקין (מרצ):

שאלה קצרה. תתייחס לתמריצים.

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי: אם יתברר שהתמריצים הם כתוצאה מאותו דבר שאומרים שהנהגים עבדו שעות יתר, מובן שזו עבירה. אבל אם הוא נותן תמריצים למי שעובד והוא לא עבר על התקנה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

סדרן העבודה יכול לתת תמריץ?

שר התחבורה י' קיסר:

נבדוק את זה. אנחנו לא נהיה פה שופטים.

דבר שני, בעניין המהירות. אני הוצאתי תקנה בדבר מכשיר מכני להגבלת מהירות במשאיות ובאוטובוסים, והוא חל מ-1 בינואר 1996 – כל אוטובוס חדש וכל משאית יבואו built-in עם הגבלת מהירות מכנית. אחר כך אני עומד להכניס את זה גם לרכב לא חדש, כי אני יודע מה המשמעות שמישהו דוהר במשאית או באוטובוס. מומחים אמרו: לא, הוא יעקוף, הוא לא יוכל לעקוף. אמרתי: אם זה טוב לאירופה, זה טוב בשבילי; אם זה טוב לגרמניה, זה טוב בשבילי, ולא היססתי להוציא תקנה שלפיה כל רכב חדש שנכנס לארץ, משאית או אוטובוס, יש בו הגבלת מהירות, וזה חלק מהמאבק שאנחנו עושים.

לכן אני לא מתנגד, אדוני היושב-ראש, שהנושא יעבור לוועדה. אנחנו מטפלים בנושאים האלה, כי אנחנו עוסקים בחיי אדם, ואני מודע לרגישות ולחרדה שיש באוכלוסייה ובכנסת בעניין תאונות הדרכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התחבורה.

יש לנו הצעה אחרת, של חבר הכנסת אסעד אסעד, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה מסדר-היום. אדוני, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר התחבורה, כמו כל אזרחי ישראל, וגם חברי הכנסת שהעלו את ההצעה, גם אני שמעתי על המקרים החריגים שהיו ב"אגד". אמרתי גם לפני שבוע, ואני אומר גם עכשיו, שאסור לעשות הכללות. "אגד" הוא המוביל הלאומי במדינת ישראל, שמעביר מאות אלפי אזרחים מהצפון לדרום, שמשרת את צה"ל ואת זרועות הביטחון. נכון שקורים אצלו מקרים חריגים. אבל אי-אפשר להכפיש את כל החברה, את עובדי החברה, את ההנהלה ואת הנהגים, שממלאים שירות לאומי אדיר, שאף אחד אחר לא יכול לעשותו. אני אומר תמיד שאסור לעשות הכללות, דוגמת הכללות שעשו לפני שבועיים לגבי מקרה מסוים אצל הדרוזים.

אני פונה אליך, אדוני השר, ואומר, שבמקרים החריגים צריך לנהוג ביד ברזל, אבל אסור להכפיש ולעשות הכללות על ציבור שלם בחברת "אגד". תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אסעד אסעד.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, האם את מסכימה שההצעה לסדר-היום שהעלית כאן תועבר לוועדת הכלכלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת ביבי, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, אתה מסכים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת חיים דיין?

חיים דיין (צומת):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בנימין טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, ומי בעד ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום? נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, אין נגד ואין נמנעים. ההצעות על העסקת נהגי "אגד" מעבר לשעות העבודה הסבירות, של חברי הכנסת גוז'נסקי, ביבי, דראושה, דיין וטמקין, יעברו לדיון בוועדת הכלכלה. תודה למציעים ותודה לשר המשיב.

שאלות בעל-פה

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 513, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד, בנושא: הכפשת שמם של קצינים דרוזים במינהל האזרחי.

אדוני סגן השר, אני מבין שזו הפעם הראשונה שאתה מופיע בתפקידך כסגן שר. אנחנו מנצלים אפוא את ההזדמנות כדי לברך אותך ולאחל לך הצלחה בתפקידך, שהוא בוודאי מורכב וחשוב, אבל אנחנו בטוחים שתעשה את המוטל עליך בהצלחה, כפי שעשית עד כה.

בבקשה, חבר הכנסת אסעד אסעד.

הכפשת שמם של קצינים דרוזים במינהל האזרחי

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, זו כמובן הפעם הראשונה שאני פונה אליך בתפקידך כסגן שר הביטחון. אני מאחל לך הצלחה בדרכך החדשה. אני בטוח שכפי שמילאת בהצלחה את תפקידך בצה"ל וכיושב-ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, תמלא את תפקידך זה בנאמנות ובהצלחה.

בשתי כתבות ב"הארץ", ב-15 וב-20 באוקטובר 1995, על המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, מאשים מר גדעון לוי את קציני צה"ל הדרוזים בכל תחלואי המינהל האזרחי.

רצוני לשאול:

1. האם שירתו במינהל האזרחי ביהודה ושומרון רק קצינים דרוזים? ומה הוא מספרם לעומת קצינים יהודים?

2. מה עושה מערכת הביטחון כדי שאותם קצינים דרוזים לא יהוו מטרה להתקפות?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני מודה ליושב-ראש ולחבר הכנסת אסעד אסעד על הברכות שבירכו אותי בתפקידי החדש. אני אעשה הכול כדי להצליח ולהצדיק את התקוות שכולכם תולים בי.

1. במינהל האזרחי ביהודה ושומרון משרתים 139 קצינים, בתוכם 28 קצינים דרוזים.

נכון, לצערי הרב, שתי הכתבות שהופיעו בעיתון "הארץ", כפי שציננת, ב-15 וב-20 בחודש אוקטובר 1995, הכוללות טענות והאשמות לא נכונות, פורסמו על-ידי הכתב גדעון לוי בלי שזה פנה לקבל את תגובת המינהל האזרחי טרם פרסומן. וזאת – ואני מבקש להדגיש זאת – בניגוד לאתיקה המקצועית המקובלת בעניין זה.

2. אני רוצה לומר לזכות המינהל האזרחי, אחרי שהספקתי לבדוק את העניין, שדובר מתאם הפעולות בשטחים התלונן פעמיים בפני הכתב ודרש ממנו לפרסם את תגובת המינהל האזרחי על הכתבות הנ"ל, אחרי שבמינהל האזרחי חשבו להעביר את תגובת הכתב אליך ואל אחרים. אף שתגובת המינהל האזרחי הועברה אל הכתב ב-22 באוקטובר, לא טרח כלל הכתב לפרסם תגובה זו. עד עצם היום הזה לא פורסמה שום תגובה בעיתון.

נוסף על כך, לאחר פרסום הכתבה השנייה שוחח דובר מתאם הפעולות בשטחים עם עורך העיתון יואל אסתרן, והתלונן גם בפניו על הטיפול והשקרים בפרסום הכתבה על-ידי הכתב הזה.

אני רוצה להדגיש פה, חבר הכנסת אסעד אסעד, שהקצינים הדרוזים המשרתים במינהל האזרחי, אבל לא רק במינהל האזרחי אלא בכל צה"ל, וחלק מהם – כפי שגם אתה יודע – בתפקידים בכירים

מאוד, מבצעים את תפקידם באופן מקצועי, יעיל וטוב. צה"ל באמת מצטער על הכתבה הזאת שהופיעה בעיתון "הארץ". הוא עשה כל מה שאפשר, כפי שאמרתי פה, כדי להזים את השקרים, אבל לא קיבל תגובה על כך בעיתון. על כך אני עצמי מתנצל בפני אותם קצינים דרוזים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובותיך. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, לצערי הרב, אין זה המקרה הראשון מאז כבש צה"ל את יהודה ושומרון, שדווקא כאשר קורים מקרים חריגים נטפלים אל הדרוזים. ואין זה מקרה שגם העיתון המכובד הזה – ו"הארץ" הוא עיתון מכובד מאוד – והכתב המכובד אינם טורחים אפילו לענות למערכת הביטחון.

כדאי מאוד, אדוני סגן שר הביטחון, לבדוק את הדבר, כי כבר יש איומים על חייהם של אותם קצינים שנזכרו בכתבה, וכן על חיי בני משפחותיהם; והרי לא יצמידו להם מאבטחים וגם לא ישמרו עליהם בבתיהם. בגוף הכתבה כותב מר גדעון לוי, בין היתר: עד מהרה נהפכו קפטן מנצור וקפטן ראפע, קפטן נאפע וקפטן פואד, יחד עם עמיתיהם הרבים, דרוזים ויהודים – ואינו מזכיר שם של שום קצין יהודי – כולם קציני המינהל האזרחי, שהפכו כביכול לזרוע המרכזית של מערכת הכיבוש הישראלית שמטרתה הפכה להיות – כמו מטרות שאר זרועות הכיבוש – דיכוי האזרחים.

זו פשוט שערורייה. הוא נוקב בשמות קצינים דרוזים, יודעים מי הם, יודעים איפה הם גרים, והוא פשוט אומר: הנה המטרות לפניכם, תעשו בהן מה שאתם רוצים.

אני מצטער לומר, שכל פעם שקורים מקרים חריגים, נטפלים אל החלשים. והחוליה החלשה במינהל האזרחי היא הדרוזים.

אני מבקש, אדוני סגן שר הביטחון, בשם היכרותי הקרובה אתך מזמן שירותי תחת פיקודך בצבא, שתעשה הכול כדי להזים את ההכפשות האלה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אסעד אסעד. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

ברור שאעשה הכול. אני חייב רק להזכיר, שזו איננה הכתבה השקרתית היחידה שמופיעה בכל מיני עיתונים.

אני מסכים למה שאתה אומר, ולכן הדגשתי, שמתוך 139 הקצינים המשרתים במינהל האזרחי יש 28 קצינים דרוזים. אני מסכים שדובר צה"ל וכל הדוברים המייצגים את הצבא ינקטו צעדים חריפים ביותר נגד פרסום כתבות כאלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון.

הצעות לסדר-היום

לימודי קצינים באוניברסיטת בר-אילן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 7714, 7715, 7716 ו-7717, בנושא: לימודי קצינים באוניברסיטת בר-אילן. המציעים העלו את הצעותיהם, ועכשיו תהיה תשובה ואחריה נצביע. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי נוכח בדיון מאחר שעדיין לא הייתי בתפקידי הנוכחי, אבל אני רוצה לומר שמקור ההצעות הדחופות באינפורמציה שאיננה נכונה. בתחילה אני רוצה לומר מה היו העובדות בקשר לאותה הצעה לסדר-היום על לימודי קצינים באוניברסיטת בר-אילן.

העובדות הן: היה מכתב של מפקד פו"ם בעניין אוניברסיטת בר-אילן, והוא הופנה לראש אכ"א והובא גם לידיעת הרמטכ"ל ומפקד המכללות. כל שעשה מפקד פו"ם – הוא ביקש במכתבו, שראש אכ"א יביע את דאגתו בפני שלטונות האוניברסיטה על התגובות לרצח ראש הממשלה, יצחק רבין, זיכרונו לברכה. לדעתו של מפקד פו"ם, הם לא הדגישו מספיק את הפגיעה בעקרונות הדמוקרטיה. כמו כן התייחס מפקד פו"ם לאספות, להפגנות ולהטפות שהיו באוניברסיטה טרם הירצחו של ראש הממשלה.

מפקד פו"ם לא מבקש כלל במכתבו ואינו מעלה בו את האפשרות של הפסקת לימודים של קצינים מכוחות הביטחון באוניברסיטת בר-אילן, כפי שעלה פה בהצעות לסדר-היום. כפי שאמרתי בפתיחה, ההצעות ניזונו, כנראה, מאינפורמציה לא נכונה באמצעי התקשורת.

דעתנו של מפקד פו"ם היתה דעה אישית של מפקד בצה"ל – אני חושב שטוב שיש לאנשים דעות אישיות; הוא בחר להעיר את תשומת לבם של ראש אכ"א והרמטכ"ל בנושא שהיה, לדעתי הוא עדיין מאוד אקטואלי ועומד על סדר-היום.

מדיניות צה"ל ככלל שוללת הכללות לגבי כל ציבור, וזה מתחבר גם לשאילתא של חבר הכנסת אסעד אסעד בנושא אחר לחלוטין, בוודאי גם בנושאים הללו.

שאלת לימודיהם של קציני צה"ל באוניברסיטת בר-אילן לא עומדת על הפרק; אין שום כוונה לעשות שינויים בדבר הזה. צה"ל ימשיך בקשר שנמשך שנים עם האוניברסיטה הזאת. מהיכרות אישית אני רוצה לומר לכם, שהקשר עם אוניברסיטת בר-אילן הוא קשר טוב ופועל לשביעות רצונו של צה"ל. לכן גם נשקלה שאלת הפנייה לאוניברסיטה, ולא נמצאה סיבה להמשיך בדיונים בין צה"ל לבין האוניברסיטה בנושאים הללו.

זו תשובתי, אדוני היושב-ראש. אין סיבה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, כי לא תהיה בה תשובה יותר מוסמכת. כמו שאמרתי בתחילה, הנושא ניזון מאינפורמציה לא נכונה – אין שום כוונה להפסיק את הלימודים באוניברסיטת בר-אילן. לכן, להערכתי, הפרשה הזאת גמורה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, סגן שר הביטחון.

יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת זאבי: להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בא-גד, אשר איננו נמצא כאן. אדוני, לצערי אתה לא יכול להסיר את הצעתו, מפני שחבר הכנסת איננו נוכח כאן. אנחנו גם לא נוכל להצביע, מפני ששום חבר כנסת מן המציעים איננו נוכח באולם. לכן, כל הצעותיהם בטלות ומבוטלות. זה תקנון הכנסת, ואין בידי לעשות דבר. והנושא הזה לא יעלה עוד.

תודה לסגן שר הביטחון.

הצעות לסדר-היום

קבורתו של החייל הבדואי בנצרת

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 7722, 7723, 7724, 7729 ו-7735: קבורתו של החייל הבדואי בנצרת, של חברי הכנסת שאקי, זאבי, שטרית, פלד ומירום. חבר הכנסת אבנר חי שאקי איננו כאן, ומי שלא נוכח לא יוכל לשאת את דברו אחר כך.

אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, בנצרת הערבית ובכפר יפיע סירבו לקבור את החייל הבדואי על א-נעים, ובסופו של דבר הוא נקבר ללא טקס דתי. אנשי דת מוסלמים סירבו לטפל בקבורתו בשל היותו "חייל ציוני".

המאורע החמור הזה צריך להזעיק אותנו לבחינה מדוקדקת באשר לתהליך של הפלשתיניזציה והאש"ף פיצציה בקרב ערביי ישראל. זהו רק סימפטום של ההתנכרות וההתבדלות מהמדינה שהחלו פושות בקרב ערביי ישראל והוא תוצאה והמשך של האינתיפאדה ושל הקמת הרשות הפלשתינית.

אם ממשלת ישראל תתעלם מהכתובת הזאת על הקיר, עד מהרה נמצא עצמנו בדרישות לאוטונומיה ערבית בגליל, במשולש ובנגב. זהו נושא רציני וכואב, ומדיניות בת-יענה, של טמינת ראש בחול, לא תפתור אותו.

אני מצפה ליד תקיפה ולהענשה במלוא חומר הדין את הקאדים והאימאמים שהתנהגו כך והתבטאו בגנות "החייל הציוני". זה זמן רב אנחנו עדים לתופעה של "התנחלות" כלי קודש כאלה מקרב ערביי השומרון בכפרי המיעוטים בגליל, והם מסיתים והם מדיחים את התושבים נגד המדינה. התלוננתי על כך בפני רשויות הביטחון, אבל התופעה נשארה בעינה ואפילו התחזקה. צריך לגרש בתוך יום אחד את כל המסיתים האלה, ששיבתם בישראל אינה חוקית.

הבדואים המשרתים בצה"ל ראויים לכל הזכויות, הפיתוח והרווחה שזוכים להם היהודים. הם הולכים אתנו יחד בשדות ישראל, בגבולות ומעבר לגבולות, הם מסתכנים והם בנופלים. לא צריכה להיות כל אפליה שלהם ושל כפריהם, כמו גם של יישובי הדרוזים שלוחמים אתנו כתף אל כתף בהגנת המדינה.

בחודש יוני השנה נפלו בלבנון שני חיילים בדואים מהכפר זרזיר, ומצאנו תמונה עגומה בבית-העלמין של כפרם. הצעתי אז לראש הממשלה ושר הביטחון, המנוח רבין, להקים חלקות צבאיות בבתי-העלמין בכפרי הבדואים, והתנדבתי לעסוק בזה במסגרת משרד הביטחון. ויצחק רבין, זכרו לברכה, העביר את הצעתי לבדיקה במשרדו, שטרם הסתיימה.

השערוייה בדרך קבורתו של על א-נעים צריכה לזרז את הבדיקה הזאת ולהביא את הממשלה לחשבון נפש מקיף, להפסקת החתרנות וההסתה בקרב ערביי ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית באותו נושא: קבורתו של החייל הבדואי בנצרת. בבקשה, אדוני, שלוש דקות לרשותך.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר, שבאווירה שנוצרה בארץ, אווירה של מלחמה בקיצוניות, בהסתה, מלחמה באלה שחושבים שתפיסת העולם שלהם היא מעל החוק – אם זו רוח ההלכה או הדת – אני מתפלא שיש מצב שבו חייל צה"ל נהרג, נפטר, ואימאם, על בסיס תפיסת עולמו, מסרב לאפשר קבורת החייל הזה בכפרו הוא, והמערכת שלנו נכנעת לאימאם הזה וקוברת אותו במקום אחר.

אני שואל ברצינות: איך זה מתיישב עם מה שקרה אצלנו בחודש האחרון? אם תפיסת העולם היא להילחם בקיצוניות, להילחם באלה שחושבים שהדת שלהם היא מעל לחוק, איך זה מתיישב? מה עשו לאימאם הזה? למה האימאם הזה לא הוזמן לחקירה במשטרה? למה האימאם הזה איננו נותן את הדין על כך?

אני תובע את עלבוננו של החייל שנהרג; אין זה משנה אם הוא חייל ערבי או יהודי. הוא חייל ערבי שנפגע, נהרג, משפחתו זכאית וראויה היתה לכך שהחייל ייטמן באדמתו שלו, קרוב להוריו.

וראה זה פלא, אנחנו עומדים על ארבע בפני אימאם כלשהו. אם אימאם יכול להכריע איפה תהיה קבורתו של חייל צה"ל, אני תמה על המערכת הממשלתית, המשפטית, שאיננה מסוגלת לטפל בזה. אני חושב, שזה עלבון לצה"ל, זה עלבון למשפחתו, וזה עלבון לכוחות הביטחון. לצערי, החייל הזה כבר נקבר ולא נעשתה שום פעולה כדי למנוע את אי-קבורתו בכפרו הוא.

יושב פה ידידי, סגן שר הביטחון החדש אורי אור. אני מקווה, שכאיש צבא, אלוף בצה"ל במילואים, תיתן תשומת לב אישית ומיוחדת כדי להבטיח שהמקרה הזה לא יישנה; אסור שהוא יישנה. אדוני סגן שר הביטחון, אני גם מציע לך לנקוט פעולה ממשית נגד האימאם הזה. האימאם הזה לא קם בבוקר עם מצב רוח רע ואמר שהוא לא מסכים לקבור את החייל; יש לו תפיסת עולם משלו: משום שהוא "חייל ציוני" – זו ההגדרה בעיתון – הוא לא ייקבר בכפרו. מה זאת אומרת? איפה הוא חי האימאם הזה? אם המדינה הציונית לא מוצאת חן בעיניו – שילך מפה; אף אחד לא מחזיק אותו בכוח, אף אחד לא מחזיק את האימאם הזה נגד רצונו.

אני חושב, אדוני סגן שר הביטחון, שאסור לעבור על העניין הזה לסדר-היום. אני חושב, שרצוי היה לדבר עם המשפחה, זו של החייל, ולהסביר מה קרה במקרה הזה, ומדוע בכל זאת המערכת נכנעה לאותו אימאם ולא טמנה את החייל באדמתו. אני סבור, אדוני השר, שזו חובתה של מערכת הביטחון, חובתך אתה כסגן שר הביטחון, ואני מקווה שתעשה זאת, כי זה לכבודנו, לכבודה של מדינת ישראל, לכבודו של צה"ל ולכבודו של כל חייל ששירת בצה"ל, במילואים, בסדיר או בקבע, ולא משנה אם הוא נוצרי, ערבי, דרוזי, יהודי או צ'רקסי. לא משנה כלל מאיזו עדה הוא.

היו"ר ע' מאור:

כן.

מאיר שטרית (הליכוד):

זו חייבת להיות מלחמה על כבוד כולנו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת משה פלד – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. אני רואה את חבר הכנסת שאקי. אני אאפשר לך להגיש את ההצעה הדחופה לסדר-היום.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מתנצל. הייתי בבית-הכנסת. הזמינו אותנו לטקס כתיבת ספר תורה במעמד שני הרבנים הראשיים, ולכן הייתי שם.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני באמת רוצה לומר שזה שערורייתי, מה שקרה בקבורה של החייל הבדואי היקר הזה. אימאם, היינו איש דת מוסלמי, שתפקידו הדתי הוא לעסוק בטקס קבורה ולמלא את המוטל עליו על-פי מצוות דתו, סירב לקיים את הטקס הזה, מפני שהאיש הוא חייל בצה"ל – כפי שהוא התבטא: צבא ציוני. וחוץ מזה היה שם אסון גדול, שהדגל שעטף את הארון של ההרוג היה דגל הלאום, דגל מגן-דוד, דגלה של ישראל.

זה מעשה שאין הדעת סובלתו. זו שערורייה מן המדרגה הראשונה. אינני יודע מי מינה את האימאם הזה. הייתי שר דתות ומיניתי הרבה אימאמים, ואני יודע שהדבר האלמנטרי שמותר וצריך לצפות מאימאם הוא קודם כול להיות נאמן למצוות דתו ואחר כך למדינתו. מסתבר, שהאימאם הזה לא מבין מה משמעות התפקיד שלו, והוא מסרב וקובר את החייל הזה – כפי שהתבטאו, ואינני רוצה לחזור על הביטוי הנורא – בקבורה משפילה, הפוגעת בכבודם של החיים ובכבודם של המתים. המשפחה נעלבה עד עמקי נשמתה. הוריו, קרוביו ומשפחתו של ההרוג מבקשים שהמדינה, באמצעות צה"ל והמוסדות האחרים, ינקטו צעדים ראויים, כדי להביא על עונשם אותו האימאם ואותם אנשי דת שנהגו בצורה מעליבה כל כך.

צריך לדעת, שיש במדינה הזו חוק – חוק בתי-קברות צבאיים – שקובע נורמה, סדרים ופרוצדורות, איך קוברים חייל שנהרג במסגרת שירותו הצבאי. החייל שלפנינו, שהוא בדואי בהשתייכותו האתנית, שירת בצה"ל, נפגע קשות בתאונה ונפטר כעבור ימים מעטים. הציפייה המינימלית היתה, שאנשי הדת העוסקים בכך ימלאו את חובתם הדתית, המוסרית והמשפטית כראוי.

אני בא להציע בזאת לשר הביטחון, ואני גם כתבתי לו מכתב היום, ואני מקווה שהוא יגיע אליו עוד היום, שבו אני מציע למנות איש דת לא-יהודי, מוסלמי או דרוזי, הכול לפי העניין, שיטפל בקבורתם של חיילים לא-יהודים שנהרגים או שיהרגו, חלילה, במסגרת שירותם הצבאי. יש סדר ברור לגבי חיילים יהודים. 'הי רצון, שלא ייפול איש בישראל: לא יהודי ולא לא-יהודי. אבל כאשר נופלים, זכותם האלמנטרית להיקבר בכבוד, להיקבר בקבר הראוי להם, בטקס הראוי להם ובכבוד הראוי למשפחתם. מה שקרה במקרה הזה הוא שערורייתי. הוא נוגד כל כללי מוסר. הוא נוגד כל עקרונות דת שאני יודע עליהם. נהגו כאן מנהג פוליטי. עשו פה חישוב של נקמנות של מי שאיננו סובל את דגל מגן-דוד, את דגל הלאום, ופגע.

לכן אני חוזר על בקשתי לשר הביטחון: אין מנוס, אלא למנות קציני דת, או קצין דת לא-יהודי, מוסלמי או דרוזי, הכול לפי הצורך והעניין, על מנת ששערורייה כזו לא תישנה עוד לעולם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת פלד ומירום, אומנם לא הייתם כשקראתי, אבל עכשיו אני אאפשר לכם. חבר הכנסת משה פלד, ואחריו – חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה. הדיון כבר הסתיים, למעשה, אבל מאחר – – –

משה פלד (צומת):

הוא רשום ראשון.

היו"ר ע' מאור:

גם הוא איחר. אבל מאחר שהספקתם להגיע עוד לפני תשובת סגן השר, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

מי איחר? הספקתי.

היו"ר ע' מאור:

כן. גם חבר הכנסת שאקי לא היה בתורו, אבל הספקתם. בבקשה, הזמן שלך.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לך על שהסכמת לתת לנו חזרה את רשות הדיבור. באוגוסט 1993 השתתפתי בהלוויה של רב-טוראי לב פסחוב, זיכרוננו לברכה, בבית-שאן. מייד עם הגיעי לבית-העלמין נדהמתי לראות שקברו של רב-טוראי פסחוב איננו באותה שורה של שאר חיילי צה"ל בני בית-שאן. כיון שהגעתי דקות מעטות לפני תחילת ההלוויה והציבור כבר עמד סביב הקבר הפתוח, לא מצאתי לנכון לעצור את מהלך ההלוויה ולשנות את רוע הגזירה ואת החרפה שנעשתה עם קבורתו של לב פסחוב. החרפה היא יצרה סערה ציבורית צודקת ואנושית בקרב הציבור בארץ, שלא קיבל קביעות משונות שכאלה, ועוד באותו שבוע הועבר קברו של לב פסחוב, זיכרוננו לברכה, אל שורת הקברים הצבאיים, ויותר מכך – כבודו כחייל בצבא ציוני בארץ-ישראל הוחזר.

בשבוע שעבר נעשתה נבלה דומה, כאשר החייל הבדואי עלא א-נעים הוכתר בתואר חייל בצבא הציוני, ובשל כך הוא לא היה ראוי להיקבר בבית-קברות מוסלמי יחד עם כל בני עדתו, וגם לא זכה לתפילה במסגד לפני קבורתו.

החרפה שהיתה בשבוע שעבר בנצרת ראויה להיבדק משני כיוונים: חייבת להתבצע בדיקה יסודית פנימית בצה"ל, איך מונעים הישנות של מקרים שכאלה, כיצד מונעים את ביזוים של חללי צה"ל פעם אחר פעם, וכיצד יישארו גאים לא רק בעת התגייסותם לצה"ל אלא גם בעת קבורתם לאחר נופלם. כיוון הבדיקה השני המתחייב מאותה פרשה עגומה הוא המשרד לענייני דתות. השאלה שחייבת להישאל היא, כיצד ממנים ומסמיכים אימאם שדעותיו כאלה, ומי אחראי שמקרים כאלה לא יישנו גם מצד הצבא וגם מצד המשרד לענייני דתות.

הרי לא יעלה על הדעת, שאימאם, ראש מסגד או דרשן במסגד, המצוי תחת שלטון ישראל וריבונותה, יטיף כנגד מדינתו, נגד צבאה וחייליו. אני כבר מסיים. את החרפה הזו מובילים אנשי דת, שהם בחזקת עשבים שוטים, וכאלה צריך לנכשם, כדי שהחרפה הזו לא תחזור ולא יהיה לה מקום בקרבנו. את אנשי הדת האלו, המטיפים נגד המדינה ונגד צה"ל, יש לסלק, לשלול מהם כל השפעה ציבורית וכל מגע עם הציבור. מקומם לא עמנו. הם אינם יכולים להמשיך ולהיות אזרחים ישראלים.

אני מסיים את דברי בתנחומים למשפחת א-נעים. אני שולח למשפחת א-נעים ולמשפחות הבדואים המשרתים בצה"ל ברכת אחים נאמנה, שבאה מהלב, שבאה מתוך אחוות הלוחמים הידועה והמוכרת הנהוגה בצה"ל. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, בפתח דברי אני רוצה לברך אותך, חברי אור אור, למינויך כסגן שר הביטחון. אין לי שום ספק שתכהן בהצלחה רבה בתפקיד הזה. הוכשרת לכך, ויש להתגאות במינוי שלך. שיהיה בהצלחה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תרשה לי להצטרף לברכות הללו.

משה פלד (צומת):

כן, כן, כולנו מצטרפים.

חגי מירום (העבודה):

הנה החברים מצטרפים.

חברי חברי הכנסת, אנחנו נאבקים במשך שנים, כמעט בכל דרך, כדי לנסות ולהביא ליתר שוויון ולסגירת פערים בין הציבור הערבי בישראל לבין הציבור היהודי כאן. מיעוט, צריך שיהיו לו זכויות שוות במדינה נאורה ודמוקרטית, ואין שום ספק שהממשלה שלנו, הנוכחית, שאני חבר בקואליציה התומכת בה, עשתה הרבה מאוד להקטנת הפערים וליתר שוויון בין ציבור ערבי לבין ציבור יהודי במדינת ישראל. אבל כל אימת שאנחנו נתונים בפער, שהוא פער רב שנים שצריך לגשר עליו ולסגור אותו, יש רגישות עוד יותר גדולה והרבה יותר חריפה כאשר קורה מקרה נורא כזה, כמו המקרה של החייל עלא א-נעים, זכרו לברכה.

מה קורה כאן? הרי הציבור הערבי בישראל, רובו אינו מצדד בגישה קיצונית מסוג הגישה שנוקט האימאם שסירב לקבור את עלא א-נעים. רוב רובו של הציבור הערבי, אף אם אינו משרת בצה"ל, יש לו רצון ויש לו הכרה והוא מאמין שצריך לשמר את מערכת היחסים שנרקמה, ובסך הכול, בגדול, הוא מוכיח נאמנות גדולה למדינת ישראל.

הציבור הערבי בישראל עבר מבחנים מאוד קשים מבחינתו: במלחמת לבנון, באינתיפאדה, שעה שאחיהם נאבקו ולחמו בנו, ובכל זאת לא ראינו תופעות מרחיקות לכת וזוועתיות של התקוממות עממית בתוך מדינת ישראל, של אינתיפאדה בתוככי תחומי מדינת ישראל. יותר ויותר אנחנו רואים בקרב הציבורים של ערביי מדינת ישראל רצון ונכונות לשרת בצה"ל, להצטרף לשורות הצבא, לשמש ולהוות חלק מהרקמה החברתית ומרקמת הביטחון של מדינת ישראל.

והנה כאן, כאשר קרה אסון וחייל ערבי נהרג, או נפצע בתאונת אימונים ומת כתוצאה מכך, פתאום מתנפלת עלינו שוב הקיצוניות של מטיפי דת, והתביעה האיומה הזאת שחייל כזה לא ייקבר במקום שהמשפחה ביקשה לקבור אותו, התביעה האיומה הזאת שחייל כזה לא ייקבר תחת דגל הלאום, היא חרפה והיא פוגעת ברקמת היחסים שאין לי שום ספק שערביי מדינת ישראל בונים אותה במשך שנים רבות.

על כן אי-אפשר להשלים עם העניין הזה ויש למצוא לו פתרון. חיילים ערבים המשרתים בצבא-הגנה לישראל הם חיילים לכל דבר. חייל הוא חייל; הוא חייל והוא משרת בצבא, ואנחנו צריכים לתת לחייל

ולמשפחתו את התחושה, שכל מה שמגיע לכל חייל אחר מגיע גם לו, בין בחיים ובין במוות. אני כבר מסיים, גברתי.

אינני יודע להצביע בדיוק על הפתרון הנכון בבעיה שנוצרה, אבל ברור שחייבת להיות הידברות בין משרד הביטחון והצבא לבין משרד הדתות, וחייב להתגבש נוהל שימנע חזרה של אירוע כזה בעתיד. לא ייתכן, שאימאם, שנמצא באיזה מקום והוא אולי אב רוחני של חלק מהציבור שם, יכתיב למדינת ישראל את אופי קבורתו של חייל, בין שזה מקובל ואהוב עליו שהוא משרת בצבא ובין שאין זה מקובל ואהוב עליו.

יש הטוענים שצריך להקים את מוסד האימאם הצבאי. יש שטוענים שאין צורך באימאם צבאי וצריך שיהיו אימאמים כאלה ואחרים, בתיאום עם משרד הדתות. הבעיה הזאת, אדוני סגן שר הביטחון, פותחת מחדש פצעים שאסור שיהיו בחברה הישראלית. חשוב שמשרד הביטחון יגבש פתרון עם משרד הדתות, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מתכבדת להזמין את סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היו"ר ע' מאור:

בהזדמנות זו, חבר הכנסת אור, אני רוצה לברך אותך בברכת הצלחה רבה בתפקיד החשוב החדש, ואין ספק שהרקע והכישורים יעמדו לך להצליח בו, והכנסת והמדינה כולה יתברכו בפעילות שלך. בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש. אני רוצה להודות פעם נוספת למברכי, כי הודיתי קודם למברכים קודמים, ואני מעשה הכול כדי שלא לאכזב את אלה שבחרו אותי ואת אלה שבירכו אותי בתפקידי. אני מאמין שהצלחתי תהיה הצלחה של כולם.

מבחינת פרטי התאונה – התאונה היתה קשה מאוד. נראה שתוך כדי אימונים במתקן אימונים בקציעות, חיילים עלו על נפל של מרגמה 60 מילימטר או M-203, נפל שקשה היה מאוד לאתר אותו, ועלא א-נעים, זכרו לברכה, הוא זה שנהרג, ונפצעו עוד חמישה חיילים.

בודקים עכשיו פעם נוספת מה אפשר לעשות כדי שנפלים כאלה לא יישארו בשטח. זה מסובך מאוד, ורק בסריקה רגלית יסודית מאוד של שטח אימון אתה יכול להבטיח – וגם אז זה לא בטוח – שלא יהיו נפלים כאלה, למרות כל הוראות הביטחון שישנן.

לגבי המקרה עצמו, אני רוצה לומר את הפרטים המדויקים, כי חלק מהעובדות שנאמרו פה מתוך חוסר ידיעה לא היו מדויקות. כמו שאמרתי, החייל נפצע בתאריך 15 בנובמבר. ביום ד', 22 בנובמבר, הוא הובא לקבורות.

סמוך לתחילת טקס ההלוויה, בשעה 12:30, נודע לראשונה, כי האימאם, שנמצא בבית המשפחה ובא לנחם אותה, מתכוון לנטוש ולא לבצע את הטקס הדתי. עקב בקשת המשפחה ומתוך כבוד לדתם, החל מסע ההלוויה לכיוון המסגד בכפר בטקס צבאי, והמשפחה קיימה, ללא חיילים – אני חוזר ואומר, לפי בקשתה – את הטקס הדתי, לרבות תפילת אחר הצהריים בתוך המסגד.

עם הוצאת הארון מהמסגד נמשך הטקס הצבאי על-ידי הובלת הארון אל בית-העלמין בתוך העיר נצרת. בבית-הקברות התבצע טקס צבאי מלא, לרבות דברי הספד, הנחות זרים ויריות כבוד.

אבל בהחלט יש למערכת הביטחון מסקנות, ואני קיבלתי אותן פה וקצת התחלתי לבדוק. עדיין יש כמה דברים שטעונים אישור של משרד הדתות, ואני אפרט. בכל אופן, המסקנות לגבי מה שצריך לעשות כדי למנוע הישנות של מקרים עצובים כאלה בעתיד הן אלה: צה"ל כבר פנה למשרד הדתות שינחה את כל האימאמים שממונים מטעמו בדבר חובת נשיאת תפילת המת על חללי צה"ל ויתר זרועות הביטחון. דבר נוסף: נראה שייקבעו אימאמים אזוריים שילוו כל טקס, ואם אימאם כזה או אחר לא ירצה לטפל בטקס ההלוויה, יפעל אימאם מטעם צה"ל. דבר נוסף – ואת זה העלה חבר הכנסת רחבעם זאבי בתחילת ההצעות לסדר-היום, כדובר הראשון – צה"ל יבצע את הצעדים הנדרשים באמת על מנת שיוקצה מקום מכובד לקבורת חללי צה"ל במקום יישובו של החלל, בין שזה יישוב בדואי ובין שזה יישוב אחר. דבר נוסף: ייקבעו הגורמים המוסמכים בצה"ל שיקיימו קשר שוטף במקרה הצורך עם משרד הדתות, במטרה לקבוע נהלים ולשמור על הנהלים שמחייבים, כדי להבטיח שלא יהיו מקרים דומים בעתיד.

אני רוצה לומר, שלאחר האירוע הטרגי הזה ביקר הרמטכ"ל בבית המשפחה, ביקר בכפר. כמו שאתם יודעים, לצערנו הרב, הרמטכ"ל איננו יכול לבקר כל נפגע שלנו באימונים, בפעילות מבצעית או בתאונות מבצעיות, ובמקרה זה הרמטכ"ל ביקר אצל המשפחה והביע את צערנו על מה שקרה. הוא התקבל בכבוד רב מאוד בכפר, ולדעתי חשוב מאוד שהרמטכ"ל עצמו היה בכפר.

אני רוצה לומר – וחבל שאין פה שום חבר כנסת ערבי – שהמקרה חמור מאוד, משום שיש פה עירוב מסוכן של דת ופוליטיקה. היום אנחנו מדברים על המוסלמים. זה חמור גם כשזה נעשה ברחוב היהודי, וזה חמור באותה מידה כשזה נעשה ברחוב הערבי.

אני פונה לחברי הכנסת הערבים ולמנהיגי הדת המוסלמית, הן המנהיגים הפוליטיים והן המנהיגים הדתיים, שייזהרו מאוד, משום שמחר אימאם כזה יכול גם לא לקבור קומוניסט ערבי, ומחר הוא יחליט שאיננו קובר מישהו אחר. זו תופעה שאנחנו, כאן ברחוב היהודי – – –

משה פלד (צומת):

זזה שישב בפרלמנט הציוני.

סגן שר הביטחון א' אור:

חבר הכנסת פלד – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד, ברשותך.

סגן שר הביטחון א' אור:

אנחנו צריכים, גם כחברי כנסת פה, כנסת ישראל, ואני פונה גם למנהיגות הערבית על כל גווניה, הדתית והחילונית, לציין בחריפות רבה את האירוע הזה ולהדגיש חזור והדגש, בוקר וערב, שיש להפריד בין דת לתפיסות פוליטיות.

אני מבחינתי אומר לחברי הכנסת, שאפשר להעביר זאת לוועדת החוץ והביטחון. אני לא אתן תשובות אחרות, כי התשובה המלאה ניתנה לחברי הכנסת – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מה בדבר הטיפול באימאם עצמו?

סגן שר הביטחון א' אור:

אמרתי שאינני רוצה להיכנס לשאלה אם צריך או לא צריך לטפל באימאם. אם צריך לטפל בו – אינני מציע שזה יעשה מעל במת הכנסת. צריך לבדוק את הנושא, והוא ייבדק.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

האימאם גורש משכם; יש ממש בזה?

סגן שר הביטחון א' אור:

אינני יודע על זה שהוא גורש משכם. אמרתי שאינני אחראי לעיתונות. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, אני מסתפק בתשובתך.

מאיר שטרית (הליכוד):

גם אני.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אתה מציע להסתפק בתשובה – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

אני מציע להסתפק בתשובה, כי אני אומר שאין לי פרטים נוספים למסור. מה שאני מתחייב והתחייבתי, אני אומר זאת לבקשתו של חבר הכנסת זאבי, הוא לעדכן בכל הנוגע לטיפול שנעשה בהקצאת חלקות מיוחדות לחללים בדואים, מוסלמים, בבתי-הקברות שלהם, בכפרים שלהם. אני מתחייב לעדכן כאשר הנושא יטופל.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני סגן השר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש דיון במליאה בהצעת.

היו"ר ע' מאור:

אינך מסתפק בהודעה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאקי, הראשון שרשום, אתה מסתפק?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסתפק בתשובת סגן השר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית לא. חבר הכנסת פלד? – מסתפק. חבר הכנסת מירום? איננו.

סגן השר, אתה אומר שאם הוא לא מסתפק בתשובתך – להעביר לוועדה. טוב. אם כן, נצביע על הצעתו של סגן השר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

יש הצעה אחרת, להסיר.

אסעד אסעד (הליכוד):

ביקשתי להסיר.

היו"ר ע' מאור:

אתה אומנם רשום, אבל אני אאפשר לך הצעה אחרת להצעתו של חבר הכנסת שטרית. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, א. אני רוצה לשלוח את תנחומי למשפחת א-נעים בנצרת, בתרשיחא ובגליל, שרבים מבניה משרתים בצבא. לוחמים בדואים רבים שירתו יחד אתי, תחת פיקודי; כולנו יודעים מה תרומת החייל הבדואי לצה"ל. הם תמיד הולכים לפני המחנה, לפני הסיור, לפני הרכב. אנחנו יודעים, שמי שהולך בראש – תמיד נפגע.

זו שערורייה שאותו אימאם לא מצא לנכון – ולפי הפרסומים שהיו בעיתונים, כיוון שהחייל הציוני עטוף בדגל הלאום.

אני חושב שכולנו חייבים לעשות בשביל אותם אנשים שהתנהגו כפי שהם התנהגו, או שהנושא ייבדק, ואם יש צורך להעניש – אז להעניש.

כל אימאם במדינת ישראל מקבל משכורת ממדינת ישראל. אולי הרב שאקי מכיר זאת מהתקופה שהוא כיהן כשר לענייני דתות. מי שלא מכיר בדגל הלאום – שיקבל משכורת בדגל לאום אחר.

אני חושב שהנושא הזה צריך להיבדק לעומקו, וודאי שאתמוך בהצעתו של חבר הכנסת זאבי להקים חלקת קבר אולי מרוכזת, כמו שעשו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, לגבי החללים הדרוזים בבית-הקברות בעוספיא, ששם קוברים את חללי הדרוזים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שטרית, האם אתה מסתפק בתשובת סגן השר?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, הוא שכנע אותי.

היו"ר ע' מאור:

הוא שכנע אותך, טוב.

אם כן, אנחנו רושמים לפנינו את התשובה המכובדת של סגן שר הביטחון ואת הנושא הכאוב שהועלה על-ידי הכנסת, ומקווים שדברים כאלה לא יישנו ושהנושא יקודם בטיפול בהיבטים הראויים לו.

פיגועים חבלניים ברמת-אפעל, בעיר העתיקה ובקריית-שמונה; ירי "קטיושות" לעבר אצבע-הגליל; האירועים בגבול הצפון; ההסלמה בלבנון; מצב הביטחון בדרום-לבנון, ביש"ע ובחברון; אירועי דרום-לבנון; המצב הביטחוני בגבול הלבנון

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: האירועים בגבול הצפון. אני רוצה להזכיר, שזה דיון משולב בנושאים שעמדו על סדר-יומה של הכנסת בעבר, לרבות, כמובן, האירועים הביטחוניים שפוקדים את הצפון מאמש.

בהזדמנות הזאת אנחנו שולחים, בשם הכנסת כולה, ברכות לכל תושבי הצפון והגליל.

ראשון הדוברים, חבר הכנסת עוזי לנדאו – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה לא יפתח בהודעה של הממשלה?

היו"ר ע' מאור:

נמסר לי, שסגן השר השתלב – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

יכול להיות – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

זו איננה הודעת ממשלה. הממשלה תענה בסוף.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיסמן, אני מציעה שנשמור על הנוהל, שכאשר יש דיון של הצעות חברי הכנסת, יפתח חבר הכנסת לנדאו, ואם סגן השר ימצא לנכון לדבר מייד אחריו על-פי פנייתך – זה יהיה הנוהל. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו. שלוש דקות לכל דובר, בזאת רשימת הדוברים נעולה. לדובר הראשון אני אאפשר חמש דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לדבריך החמים לתושבי הצפון, ואני מצטרף אל הברכות שהיו אל סגן השר אורי אור בתפקידו. הוא האיש הנכון במקום הנכון.

"קטיושות" בצפון – זו תזכורת כי רצח רבין, זיכרוננו לברכה, לא שינה את המזרח התיכון, גם לא מיתן אותו. הוא לא הפחית מחשיבות ערי הגולן, ערי יהודה ושומרון וביטחונה האסטרטגי של ישראל, הוא לא הפסיק את שיתוף הפעולה בין אש"ף לבין ה"חמאס", והוא לא הפך את ערפאת לחובב ציון.

גברתי היושבת-ראש, "קטיושות" נורות בצפון משום שסוריה מריחה ממשלה מתקפלת, והיא מנסה, עם הטרור, לבחון ממשלה זו בפעם הראשונה עד כמה תתקפל. כבעבר היא משלחת את ה"חיזבאללה"; היא איננה עושה זאת באופן ישיר, כדי שלא לקחת על עצמה כל סיכון.

אדוני סגן שר הביטחון, זהו המבחן הראשון, הרציני, שמר פרס ראש הממשלה עומד בפניו מול הטרור, והדרך שבה נעמוד במבחן הזה תקבע את הטון לא רק לגבי המשך פעולות הטרור בלבנון אלא גם לגבי סיכויי משא-ומתן עם סוריה, אם יהיה אמיתי ואם שלום שיבוא בעקבותיו יהיה אמיתי.

גברתי היושבת-ראש, סוריה עומדת מאחורי הטרור הזה, והיא מפעילה אותו כדי ללחוץ על מדינת ישראל לקראת המשא-ומתן, עם תחילתו אולי בטמפרטורה גבוהה יותר. לצערי, מדיניותה של ישראל, עצם נכונותה להמשיך במשא-ומתן עם סוריה בצל הטרור המתגבר הזה, בלי לגבות מחיר מסוים, מקל על סוריה את הפעלת הטרור, כפי שגם דיבורי מנהיגים בישראל על כך שדרוש פתרון מדיני, על כך שבלי פתרון מדיני לא יהיה סוף לטרור מלבנון, כי פתרון לטרור מלבנון במובנים אמיתיים, על-פי גישתה של הממשלה פירושו נסיגה מרמת-הגולן – כל אלה נראים בעיני הסורים כמתורגמים לדבר פשוט: יותר טרור בלבנון פירושו יותר נסיגה ברמת-הגולן ונסיגה יותר מהירה מרמת-הגולן. וכך בלי משים, בלי שתוצה בכך, מדיניות הממשלה בעצם היא פרס לטרור. יותר טרור בלבנון – נסיגה מהירה יותר מרמת-הגולן, על כן הסורים מומרצים לטרור.

יש ניסיון מסוים, יש לקח מן הניסיון הזה בשנים האחרונות, והניסיון שיש לנו עם הסורים, עם אנשי ה"חיזבאללה" בשנים האחרונות מאז הסכם ההבנות היה – הלוא הסכם ההבנות אמר, שבפועל המשמעות האמיתית שלו היא, שמותר לפגוע בחיילים באזור הביטחון, אבל אסור לפגוע ביישובי הצפון. היום התוצאה היא, שגם הורגים בחיילים וגם לא חוסכים "קטיושות" מיישובי הצפון.

המסקנה הנכונה שיש להסיק מכך היא, שאי-אפשר, באמת, להגיע לעסקאות, להבנות אמיתיות, להסכמים ראויים לשמם. עם הטרור ההסכמים תמיד זמניים, כל עוד הם טובים לו. כשהוא יכול להשתחרר מהם – הוא יעזבם בקלות. לכן בטרור צריך להילחם.

אני חייב לומר, ששמעתי אמש את מר פרס, ראש הממשלה, והוא הטיל אמש את האחריות במלואה על סוריה, בפומבי, במפורש, בגילוי לב שראש ממשלה בישראל כבר לא נצטיין בו שלוש שנים. זאת חייבים לומר לזכותו של מר פרס.

אני חייב לומר, שכאן הוא אמר דברים שעד כה בשנים האחרונות אמרו רק חברי כנסת מן האופוזיציה.

מאיר שטרית (הליכוד):

את ההערה הזאת הייתי רוצה שמר פרס ישמע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסדר. אני רוצה להאמין; אני רוצה לקוות שמשמעות ההערה הזאת תהיה אצל מר פרס, כלומר שהיא תתורגם ללקח מדיני, וממשלת ישראל תציג עתה בפני סוריה את הברירה – טרור או שלום. אם טרור, אין טעם בשיחות. מי שיורה על אזרחים חסרי הגנה בקריית-שמונה איננו רוצה שלום אמיתי.

אני מצפה, אני מקווה, שמר פרס יעלה בפני אסד את הקריאה להפסיק את הטרור בלבנון כתנאי להמשך המשא-ומתן המדיני. אפשר לקחת פה דוגמה נהדרת מג'ון מייג'ור, ראש ממשלת בריטניה. היום נתבשרנו ברדיו, שיש כנראה פריצת דרך לשלום בצפון-אירלנד. אבל בל נשכח, שג'ון מייג'ור

החל את צעדיו למשא-ומתן עם ה-IRA לאחר שתבע מהם שביתת נשק ושהטרור ייפסק, ותביעתו התקבלה.

עד כה – מלים במישור המדיני. עתה מלים מספר על הדרך שיש בה כדי להילחם בטרור במידה מסוימת. מה צריך להיות המפתח למלחמה בטרור? – תביעת מחיר שלא יוכלו לעמוד בו מי שמעורבים בטרור. ואני מבקש רק מלה אחת לגבי הסורים, שעליהם הטיל ראש הממשלה, בדין, את האחריות לטרור בלבנון.

אין מערכת יחסים סימטרית בינינו לבין הסורים. סוריה עומדת מאחורי הטרור בלבנון נגדנו, גובה מאתנו מחיר, ואינה לוקחת על עצמה כל סיכון. ממשלת ישראל צריכה להכניס סימטריה למערכת היחסים הזאת, לגבות מחיר מסוריה על כל פעולת טרור, ולעשות זאת בדרך שלא תביך את הסורים בפומבי אבל תרמז שיש מחיר לכל דבר. לדוגמה, אם רכב ישראלי עולה על מוקש, גם רכב סורי יכול לעלות על מוקש בלי שישראל תאמר שהיא עשתה זאת. אם "קטיושה" יורדת על קריית-שמונה, "קטיושות" יכולות ליפול במחנות צבא סוריים, והן אינן חייבות להיירות משטח ישראל. אנחנו לא נאמר מי עושה זאת. והדוגמאות רבות.

גברתי היושבת-ראש, הדבר הזה חשוב גם למשא-ומתן מדיני אמיתי, גם לכושר הרתעה וגם למאבק אפקטיבי בטרור בלבנון. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן; אחריו – חבר הכנסת זבולון המר, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזכירה שזה דיון של שלוש דקות לכל דובר. מי שלא יהיה יפסיד את תורו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מתי ידבר סגן השר?

היו"ר ע' מאור:

אחד לפניך. תוכל לשמוע.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אם אני לא טועה, אני הראשון שמזכיר לכם שהיום 29 בנובמבר, יום החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית וחלוקת ארץ-ישראל.

"לטרור, למלחמה בדרום-לבנון – אין פתרון צבאי"; "החיזבאללה הפר את ההבנות"; "החיזבאללה מקפיד על ההבנות"; "אם יהיה שלום עם סוריה, ישתרר שקט בדרום-לבנון"; "סוריה שולטת ב'חיזבאללה' ומכוונת אותו"; "סוריה אינה שולטת ב'חיזבאללה' ואינה משפיעה על פעילותו"; "הירי – תגובה על הריגת אנשי 'חיזבאללה', 'קטיושות' – בגלל ירי על כפרים"; "נילחם בטרור כאילו אין שיחות שלום, ונקיים שיחות שלום כאילו אין טרור"; "סוריה אשמה"; "סוריה אינה אשמה"; "שום ארגון לא לקח על עצמו אחריות"; "החיזבאללה לקח אחריות" – אלה הם ציטוטים מפייהם של אנשי צבא, שרים, מומחים, בקיאים, פרשנים, וכותבי מאמרים למיניהם.

בדרום-לבנון, על-פי דברי הרמטכ"ל, מתנהלת מלחמה. על-פי כל הסימנים המעידים – לסוריה יד בדבר.

האוכלוסייה בגבול הצפון משמשת כבני ערובה בידי הסורים, המשתמשים בידיים של ה"חיזבאללה" כדי לשלב אש ולחצים, דיפלומטיה ו"קטיושות", כאשר הכול או כמעט הכול כבר ידוע מראש; כלומר, כל רמת-הגולן תוסגר לסוריה, האדמה שייכת לסוריה, והמחיר שעליהם לשלם שווה לאפס. ככה לא מנהלים משא-ומתן, וככה לא נלחמים במלחמה.

אצלנו אומרים: לסורים אין השפעה או יכולת, או רצון לרסן את ה"חיזבאללה". אז מה יהיה לאחר שלום עם סוריה ומלחמה מתמשכת בלבנון? איזו מוטיבציה תתגלה אצל הסורים לבלום את ה"חיזבאללה"? אם הם לא עושים את זה היום, מדוע ישנו אורחם מחר? הרי כל הרמה תהיה בידיהם.

"למלחמה בלבנון רק פתרון מדיני" – איזה? מה ירוויחו ה"חיזבאללה" ואירן מהחזרת הגולן לסורים? שום דבר, הגולן יוסגר והמלחמה תימשך, כי ב"חיזבאללה" משרתים גם פלשתינים מחלסה – קריית-שמונה – פליטים מסעסע, וצעירים מעשרות כפרים ערים ועיירות שלרמת-הגולן מוחזרת אין כל השפעה על שאיפתם לחזור לבתיהם, ואם הם לא חוזרים – "קטיושות" חוזרות.

למה אתם ממהרים ל"הסדר" עם סוריה? אנחנו חייבים לנקוט יוזמה חזקה וקבועה נגד ה"חיזבאללה" בלבנון ומקורותיו במקומות אחרים, ולא לחדש שיחות עם סוריה עד שישתרר השקט בלבנון ומאוכלוסיית הצפון יוסר איום ההפגזות. השיטה הסורית של אש אנונימית כביכול, ידועה ומנוסה, ואצלנו – לא לומדים לקח, לא נכון ולא בזמן.

אין מה לדבר עם הסורים, כשהיעד החשוב עכשיו הוא להשיב מלחמה שערה נגד אויב בדרום-לבנון; והסורים, יואילו בטובם להמתין עד שנתפנה אליהם, או עד שנתרצה לשמוע מהם, על מה הם מוותרים תמורת שלום, ולא איזו טובה הם עושים לנו בהסכמתם האדיבה לקחת הכול תמורת שום דבר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, ירי ה"קטיושות" על יישובי הגליל בשתי היממות האחרונות מוכיח לנו שוב, כי ההבנות בין ממשלת ישראל ובין ה"חיזבאללה" כאילו לא התקבלו וכאילו לא היו.

מבצע דין-וחשבון לפני כשנתיים פגע בשיעים בדרום-לבנון, כאשר 300,000 נפש נטשו את כפריהם מפני האש של צה"ל, וזה הביא את ה"חיזבאללה" להסכים ל"הבנות". אלא שממשלת ישראל בזזה את המבצע ואת המורא שהוא הפיל על השיעים והגיעה להבנות שאינן הבנות. על-פי ההבנות האלה, מותר היה ל"חיזבאללה" להמשיך ולתקוף ולהפיל חללים מקרב צה"ל וצד"ל באזור דרום-לבנון, והם עשו זאת כאילו "בהבנה ובהסכמה", ואנחנו קברנו את חיילינו וספדנו להם, ודוברי הממשלה הפריחו סממאות ואיומים שאין להם כיסוי, והפיגועים נמשכו.

על-פי ההבנות האלה אסור היה ל"חיזבאללה" לפגוע ביישובים אזרחיים שלנו בגליל, והוא עשה זאת, ובכל פעם באמתלה אחרת, ואצלו אפילו קיבלו זאת בהבנה והיו מסבירים לנו את הסיבות וההצדקות לכך. לעתים היו מצרפים דברי אזהרה ואיומים, אבל אף אחד לא לקח אותם ברצינות.

את מטחי ה"קטיושות" שנפלו בצפון צריך להעריך ולשפוט לא לפי תוצאותיהם, ולמרבה המזל הם לא פגעו בנפש, אלא לפי הכוונות של משגריהם. והכוונות היו נוראות, הם ביקשו להפיל חללים רבים מקרבנו, האזרחים. לפי זה צריך לשפוט אותם ולטפל בהם.

ממשלת ישראל צריכה להודיע על ביטול ההבנות ובאותה עת לפגוע ב-20 יישובים שלהם, שיכאב להם, שתעלה צעקתם השמימה והם יתבעו מה"חיזבאללה" להפסיק את ההתקפות.

אני כבר שומע את היללות של "מחנה השלום", שאומרות כי מהלך כזה יחבל במשא-ומתן עם סוריה. מי שאומר כך איננו מכיר את הערבים ואיננו מבין לנפשם. אם דמשק רוצה לזרז את המשא-ומתן עם ישראל על-ידי פיגועי "חיזבאללה" – היא עושה כך מפני שהיא למדה את היהודים ואת ישראל.

עלינו ללמד את הסורים שיעור במשא-ומתן עם היהודים, ולפיו לא נסכים שתושבי הצפון יהיו בני ערובה למשוגותיהם, יצטופפו במקלטים וישתקו את מהלך חייהם בעבודה ובלימודים. נגיד להם שאיננו מאמינים בשלום אתם כאשר הם משגרים אלינו טילי מוות, כאשר הם נותנים אכסניות וחסות למפקדות של עשרה ארגוני טרור בדמשק. נגיד להם, שאם יכאב לנו – להם יכאב פי עשרה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שאול גוטמן. אחריו – סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור.

שאול גוטמן (ימין ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מדהים, ראש הממשלה, קצינים בכירים, ואפילו יושב-ראש סיעת מרצ אינם מוצאים סיבה לירי ה"קטיושות" האחרון.

כדאי להישיר מבט אל הציבור ולומר את האמת: מדינת ישראל איבדה את כושר ההרתעה שלה ערב מלחמת יום הכיפורים, ויש אומרים ערב מלחמת ששת הימים, ומאז לא החזירה אותו, למרות הפוטנציאל הצבאי המרשים שלה.

ראינו זאת באינתיפאדה. "ילדי האבנים" הביאו להסכם אוסלו וגרמו לצבא אדיר להתקפל.

נשיא סוריה התבונן בתהליך, ובמלחמת התשה, באזור הביטחון, מאלץ את ישראל להוריד את המחיר. אם לשפוט מן העבר – יש לו סיכוי טוב מאוד להצליח.

ראש הממשלה חוזר כמו תוכי על כך שרמת-הגולן היא סורית וישראל מוכנה לרדת עד שפת הכינרת. ראש הממשלה גם מכיר בעובדה כי סוריה היא האחראית הראשית לפעולות ה"חיזבאללה".

אסד, עם עצבי ברזל, מקעקע את הסדרי הביטחון שעוד נותרו, ויש רמזים לכך שהוא מצליח. על כל "קטיושה" אומרים בממשלה אצלנו: רק פתרון מדיני יפתור את הבעיה. והפתרון המדיני הוא צמצום הסדרי הביטחון.

מכיוון שאין עוד דרישה להקטנת סדר הכוחות בצבא סוריה, קורבן השלום הבא הוא תחנות ההתרעה הקרקעיות, בגלל זה לא כדאי להחמיץ את השלום.

אדוני ראש הממשלה, אם תביעתנו להקטנת סד"כ סוריה אינה קריטית, ואם תביעתנו לתחנות התרעה קרקעיות אינה קריטית, נא לחתום על הסכם הכניעה כבר עתה, חבל על הדם שאנו מקיזים בגבול הצפון יום-יום.

רבותי חברי הכנסת, למדינת ישראל אין עוד כושר הרתעה. מנהיגי ישראל מכניסים מורך בלב העם במקום להציב לו אתגרים.

לבעיית ה"חיזבאללה" יש ויש פתרון. על הסורים לדעת, מפי ראש הממשלה, כי ישראל לא תיצמד לחזית אחת. ביכולתנו להכות את סוריה בבטן הרכה שלה, בפתחת דמשק, ודווקא מכיוון רמת-הגולן.

אם לאסד יהיה ברור כי בדעתנו לפעול בנחישות – הוא יבלום את ה"חיזבאללה", כפי שהוא דואג לשקט שברמת-הגולן. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

סגן שר הביטחון א' אור:

גברתי היושבת-ראש, ראשית, מבחינת העובדות: אני רוצה לומר שהיו אתמול 35 נפילות. אינני רוצה לפרט את המקומות שבהם הן נפלו. פורסם מקום אחד – קריית-שמונה. אינני רוצה לפרט את יתר המקומות. זוהו 35 נפילות.

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן שר הביטחון א' אור:

מפריע לי.

קריאה:

סגן שר הביטחון א' אור:

אני אענה בסוף, אם הוא ירצה. בדקתי שמותר לי להביא עכשיו את עמדת הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

היתה גם פנייה של חברי כנסת.

סגן שר הביטחון א' אור:

היתה פנייה של חברי כנסת, ידידי חבר הכנסת מיקי איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי מה שמותר לך, אתה יכול לעמוד עכשיו ולדבר עד סוף המושב.

היו"ר ע' מאור:

זה הוא לא יעשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני מכיר חברי כנסת אחרים שאוהבים את זה, לא אני.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו המומחיות שלך, אדוני.

סגן שר הביטחון א' אור:

לא אני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

סגן שר הביטחון א' אור:

היתה פנייה.

היו"ר ע' מאור:

היתה פנייה של חברי כנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה מותר, אני אמרתי לו. עכשיו הוא יכול להחליט מה הוא רוצה.

היו"ר ע' מאור:

סגן שר הביטחון, הזמן הוא שלך, עם כל הכבוד. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רוצים לשמוע את עמדת הממשלה, מה קורה ומה יקרה.

סגן שר הביטחון א' אור:

היתה פנייה של כמה חברי כנסת, ולכן החלטתי לומר עכשיו, ואם ירצה – לומר גם בסיכום כמה דברים.

לגבי העובדות, אני רוצה לחזור ולומר, חבר הכנסת זיסמן, שזוהו 35 נפילות, חלקן בגליל המערבי וחלקן בקריית-שמונה; תשעה פצועים באורח קל, מרסיסי זכויות, חלקם קצת בהלם. נפגעו בעצם שני בתים, והיו עוד כמה פגיעות קלות.

איש איננו מזלזל במה שהיה אתמול. אתמול היה ירי במטרה לפגוע ולהגיע למצב שאנחנו נספור נפגעים. השעה שבה היתה ההפגזה היתה שעה מתוכננת כדי לפגוע במקסימום אזרחי ישראל.

הקשבתי לחברי הכנסת, ואני רוצה לומר: רבות דובר על הקשר עם סוריה. אני מבין שכולם תוקפים את המשא-ומתן, שעדיין לא התחיל, בעצם, בין ישראל לבין סוריה. אחריותה של סוריה למה שקורה בלבנון ידועה, דובר על כך הרבה מאוד, ואני אמרתי פה, כחבר הכנסת, עוד לפני היותי סגן שר הביטחון, שחשוב לזכור שה"חיזבאללה" איננו מקבל אישור קבוע לכל פעילות שהוא עושה, אבל סוריה יכולה להשפיע ויכולה למנוע פעילות של ה"חיזבאללה", אם היא רוצה בכך.

אני שואל את חברי הכנסת, ואני שואל גם אנשים שהם חברי הממשלה: מדוע אפילו היום לא הזכיר איש את חלקה של ממשלת לבנון? עם כל זלזולנו בממשלת לבנון – עדיין יש בלבנון ממשלה, עדיין יש צבא לבנוני.

אני רוצה לומר לכם פה, שחלק מה"קטיושות" של אנשי "חיזבאללה" עובר דרך אזורים שצבא לבנוני שולט בהם. ממשלת לבנון גם היא צריכה לדעת שהיא אחראית לחיי אזרחיה שמצפון לאזור הביטחון, בלי להפחית כהוא זה מחלקה של סוריה כמדינה שיש לה צבא, יש לה השפעה, ונשיא לבנון עולה ויורד חדשות לבקרים אל אסד כדי לקבל את ברכתו. כנ"ל ראש ממשלת לבנון.

חשוב שנזכור, גם פה וגם בממשלה, את אחריותה של ממשלת לבנון. אני חושב שהממשלה זוכרת זאת, אבל חייבים להדגיש זאת. אם ממשלת לבנון מתכוונת להמשיך להיות שבויה בידי אנשי "חיזבאללה", אל תתפלא מאוחר יותר שקשה לה מאוד להגן על אזרחיה.

כל מה שנאמר פה על-ידי כמה חברי כנסת, כאילו יש קשר כלשהו בין המשא-ומתן כביכול שמתנהל בין ישראל לבין סוריה לבין רצונה או אי-יכולתה, כמו שנאמר פה, של ממשלת ישראל להגן על אזרחי הצפון או חייליה – אין קשר כזה, חבר הכנסת רחבעם זאבי וחבר הכנסת רפאל איתן, שאיננו פה, לצערי. ממשלת ישראל מגינה ותגן ותעשה הכול להגן על חיי אזרחיה בלי שום קשר למשא-ומתן עם סוריה; ואין קשר.

השאלה המרכזית עכשיו – ופה אני פונה לחברי הכנסת שדיברו, וחלקם אינם פה – רבותי, גם כשהיתה ממשלת לבנון וגם כשלא היתה ממשלת לבנון פעלנו עצמאית במשך כדור שלם. אין כמעט דבר שלא עשינו בלבנון. היה אזור ביטחון קטן, היה אזור ביטחון גדול והיה אזור ביטחון חצי קטן חצי גדול. היינו בביירות והיינו בג'ונייה. ואינני מדבר כרגע על ממשלה זו או אחרת. היינו במספר פשיטות רב לאין ספור לכל מיני מקומות בלבנון.

חבר הכנסת איתן, שאיננו פה, יש לו פתרון אחד, ואני נהנה תמיד לשמוע איך הוא לא מתעייף, והמשמעות שלו היא, שמה שלא הולך בכוח כדאי להוסיף לו עוד כוח. זה לא עובד כנראה בחלק מהזמן.

המרכיבים של האיזון העדין בלבנון, כל זמן שאין שלום עם סוריה ומשא-ומתן כמעט שלא מתקיים, מחייבים דקדוק ומחשבה איך לא לסבך את חייהם של חיילי צה"ל לחינם, איך לא לסבך את תושבי הצפון בלי לפתור דבר. בתוך האיזון העדין הזה – שיש בו, כמו שאמרנו, "חיזבאללה", יש בו ממשלת לבנון שלא מתפקדת כמעט, יש בו יוניפי"ל, יש כמובן יישובי הצפון ויישובים שחיים באזור הביטחון – בתוך כל המרכיבים האלה יש להמשיך ולתפקד מתוך הנחה שאתה לא יכול לפתור את הבעיה כולה מחר בבוקר.

לכן אני מתפלא על חלק מחברי הכנסת של הליכוד, כי אין ויכוח בינינו בסוגיה הזאת. חבל לקשור זאת למשא-ומתן הזה עם סוריה, כי אין קשר. הקשר הוא במורכבות הלבנונית של היום, שהיא מסובכת ואיננה ניתנת לפתרון, מתוך הנחה באמת ששלום עם סוריה איננו הולך להיות מחר בבוקר. אלו הם הגורמים העיקריים שמרכיבים את פעילות הממשלה היום.

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר להגיב חזק יותר, כמו שרבין עשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני חושב, שראש הממשלה – והסתובבתי בצפון ונכחתי אתמול, תיכף אגע בזה כשאדבר על יישובי הצפון – דווקא דיבר ברור מאוד והגדיר את חלקה של סוריה והגדיר מה הם הפתרונות של המצב הזה כמו שהוא. הוא אומנם לא נגע בפתרונות, ומטבע הדברים לא צריכים ראש ממשלה ושר הביטחון, לא שר הביטחון וגם לא הרמטכ"ל לומר פה ולא בתקשורת מה הם הפתרונות ואילו פתרונות צבאיים יש, כי הסוגיה הזאת בהחלט מסובכת מאוד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ראש הממשלה גם מסכים אתך בנושא לבנון? בנושא ממשלת לבנון?

סגן שר הביטחון א' אור:

בוודאי. אני לא מדבר על דעת עצמי. אני מדבר גם על דעת עצמי, אבל אני מייצג פה את הממשלה.

חבר הכנסת גוטמן – חבל שהוא איננו – ראש הממשלה לא אמר שרמת-הגולן סורית. ראש הממשלה אמר, שרמת-הגולן היתה סורית, אם אנחנו מדייקים. הערה חשובה, אבל ראש הממשלה אמר: רמת-הגולן היתה סורית. הוא לא אמר כמו שאמר חבר הכנסת גוטמן, וחשוב לצטט פה דברים נכונים.

אתמול הייתי בצפון – ביומי הראשון כסגן שר הביטחון. קודם כול אני רוצה לברך את תושבי הצפון, ואני רוצה לומר פה שחלקם, רובם חזק הרבה יותר מחלק מחברי הכנסת שאני שומע פה וגם מחלק מאמצעי התקשורת.

כשבאתי אתמול לטלוויזיה, השאלה הראשונה ששאלו אותי: עד מתי? רבותי, אין תשובה ולא יכולה להיות תשובה על השאלה הזאת. היא מצביעה על קוצר רוח – עד מתי – משום שמורכבות המצב בלבנון ידועה, ועכשיו אמרתי מה הממשלה שלה יכולה לעשות ומה היא כנראה איננה רוצה לעשות. לכן, במורכבות הזאת אנחנו בודקים בשים לב את כל מה שהיה בשבועיים האחרונים, את הפעילות שלנו – היו כמה פעולות מוצלחות מאוד, שאינני רוצה לפרט אותן פה, חלקן פורסם בתקשורת – מה היא התגובה הנכונה ואיזו תגובה צריכה להיות כזאת שתבהיר גם ל"חיזבאללה" וגם לסורים וגם לממשלת לבנון, אם צריך, שבדרך של טרור, לא יכול להיות שרק צד אחד יישא בכל המחיר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור, סגן שר הביטחון. אני מבקש לנצל את ההזדמנות ולברך אותך על כניסתך לתפקיד החשוב הזה. אני קצת מכיר את התפקיד הזה. היתה תקופה שמילאתי אותו, ואני רוצה להגיד לך, שזה תפקיד מרתק, מעניין, אולי המעניין והמרתק ביותר שיש. בהזדמנות הזאת הייתי מבקש לומר לך, שבימים שבהם אני כיהנתי כסגן שר הביטחון עסקתי בצורה אינטנסיבית מאוד

בכל מה שקשור לעורף, בכל הנושא של המיגון, של הגנת האזרחים, האינטגרציה בין המערכות השונות שעוסקות בחירום.

אסעד אסעד (הליכוד):

הנושא עבר למשרד לביטחון פנים.

היו"ר ע' עלי:

העבודה היתה בעיצומה, בראשיתה בחלק מהתחומים, ואני מקווה מאוד, שכאשר בא סגן שר ביטחון נמרץ ורציני בעל ידע כמוך, העבודה הזו תושלם.

אני מאחל לך מכל הלב הצלחה בתפקיד.

סגן שר הביטחון א' אור:

תודה רבה על הברכות. אני יכול להבטיח לך, שרק ננסה לשפר את מה שאתה התחלת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מזמין את חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

אומנם פיקוד העורף יעבור למשרד לביטחון פנים, אבל הקשר בין המערכות השונות הוא קשר חזק מאוד, ואי-אפשר לנתק אותן זו מזו, חבר הכנסת אסעד. זה קשור בשינויי חקיקה רציניים מאוד, זה עניין של זמן. צריך לשנות את חוק-יסוד: הצבא. הדבר הזה איננו פשוט, הוא מורכב מאוד. עבודת המטה שצריך להשקיע באינטגרציה בין כל מערכות החירום – תאמין לי, כמי שעסק בזה, מיניתי את ועדת הרצל שפיר, היא עסקה בכך שנה ושלמה והכינה חמישה ספרים עבי כרס שעניינם כל האינטגרציה והשילוב של צה"ל עם המשטרה, עם מד"א, עם מל"ח, עם פס"ח, עם הרשויות המקומיות, עם כל הגורמים שעוסקים בנושא הזה. הנושא הזה מורכב מאוד. הוא לא דבר של מה בכך. דבר זה יאריך, לדעתי, חודשים רבים, עד שהנושא הזה ייכנס תחת משרד אחר. זה נושא ששווה דיון אחר, אבל לא כרגע.

אסעד אסעד (הליכוד):

זה עבר בקלות, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

למען הסדר, גם בזמני היה ויכוח בקבינט בסוגיה הזאת. לא רק בקבינט. גם בממשלה היה ויכוח איפה צריך להיות פיקוד העורף. יש תפיסות שונות. חבר הכנסת זאבי לא נמצא כאן, אבל הוא מקדמת דנה חשב שזה צריך להיות חלק אינטגרלי של משרד המשטרה, והיו לי אתו ויכוחים ארוכים ומייגעים בסוגיה הזאת. אבל זה לא הנושא שלנו. היות שהערת על כך, השלמתי את התמונה. הנושא רציני מאוד, וחבל שהוא יידחק ככה לקרן זווית. אסור שזה יקרה.

בבקשה, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, זו היתה התקפת "קטיושות" מן הכבדות ביותר. אני לא בטוח אם היא היתה הכבדה ביותר, אבל היא היתה מן הכבדות ביותר.

אני הכרתי לראשונה את סגן השר אורי אור כשהוא היה אלוף פיקוד המרכז, ואני שימשתי כממלא-מקום קבוע של יושב-ראש ועדת המל"ח – משק לשעת חירום – שנים רבות. כבר אז הבחנתי בכישוריו, בנתוניו, ואני מאחל לו הצלחה. אני בטוח שהוא יצליח. לכן אני רוצה לפתוח בזה.

אני שואל אותך, אדוני סגן השר, וזו האחריות שלך: איך יכול להיות, שבכל פעם שיש התקפת "קטיושה" אנחנו עדים בכלי התקשורת לתיאורים ולמראות המזעזעים על מצב המקלטים בקריית-שמונה ובמקומות אחרים? עוד הפעם מקלטים מוצפים במים, מקלטים מלאים בעכברים ובחולדות, מחסור במקלטים. השאלה הנשאלת היא, איך ייתכן שתיאורים אלה נמשכים לאור הבטחות חוזרות ונשנות של משרדי הממשלה השונים ליישובי הצפון, העומדים בפני התקפות חוזרות ונשנות של מטחי "קטיושה", לטפל בבעיותיהם? האם יש דרך להיערך לחיזוי מוקדם של נחיתת "קטיושה" והכנת האוכלוסייה בטרם נחיתת המטחים? נדמה לי, שמה שאנחנו שומעים צריך להיבדק אחת ולתמיד, מאחר שהמצב הזה, כפי שאמרת לנו, הוא מצב שיימשך כנראה הרבה מאוד זמן, כי אין פתרון צבאי מוחלט, הפתרון הוא פתרון מדיני בעיקר, ואין אנחנו מתכוונים להיכנע לסחטנות ולאיומים של הסורים.

אני שמעתי את ראש הממשלה. הוא לא אמר שהרמה הסורית היתה סורית. הוא אמר שהיא סורית. אבל אם הוא תיקן את עצמו, אני מקווה שעכשיו הוא יגיד שהיא לא תהיה עוד סורית. מה זה חשוב מה הוא אמר? היא לא תהיה סורית, כי אם היא תהיה סורית היא תהיה מרכז ובסיס לתוקפנות – אם לא בזמן הקרוב, בעתיד הרחוק. אני מבקש ממך, אדוני סגן השר, כי אני יודע שזה גם בתחום האחריות שלך – כך זה היה בזמן סגן השר המנוח, מוטה גור – שאתה תטפל בנושא הזה שנקרא הכנת העורף והכנת הצפון והגליל לקראת אפשרויות כאלה בעתיד, ושלא נחזור על מה שקורה עכשיו, ואתה לא התייחסת לזה.

עכשיו לשאלה השנייה: שמעתי היום מפקד ידוע, שאני מעריך אותו, הוא גם מפקד אמיץ, אלוף פיקוד הצפון, לוין, והוא אמר: אין "זבנג וגמרנו". מה, אנחנו נחזור על "מבצע ליטני"? "שלום הגליל"? על מבצע דין-וחשבון? אני מסכים אתו, אבל הוא אמר עוד משפט אחד, וכל פעם המשפט הזה חוזר. מצטטים אותו – וחרירי יצא היום נגדך – שאתה אמרת, שה"חיזבאללה" וכל מי שפוגעים בנו ישלמו

מחיר. הרמטכ"ל אומר: לצה"ל יש זרוע ארוכה, היא תגיע. ולוין אומר: לא כדאי להם. אני רוצה להבין אם יש משמעות לדברים האלה.

אתה אמרת דבר נכון, אני מכיר אותך, היה לי הכבוד להיות גם בוועדת החוץ והביטחון – אני עדיין בה – כשאתה שימשת כיושב-ראש, כיושב-ראש טוב, ואתה מכיר את הנושא היטב. אני שואל אותך: יש ממשלת לבנון? זו ממשלת בובות. חרירי הוא ראש ממשלה או נשיא? הוא מוקיון, הוא שכיר חרב של סוריה. מה יש לדבר? זו ארץ חסות. אנחנו אפילו לא מעמידים תנאי למשא-ומתן עם הסורים, שאם יהיה שלום עם הסורים, שתהיה הוצאת כל הכוחות הזרים. כל הכוחות הזרים הם לא רק "חיזבאללה", לא רק ארגוני הטרור, הם גם הסורים. אנחנו מסכימים, כנראה, שייחתם הסכם שלום שהצבא הסורי יישאר.

אתמול שמעתי דבר מעניין מאוד, אדוני היושב-ראש – שיש מיליון סורים שעובדים בלבנון. כלומר, יש השתלטות של עם זר, השתלטות צבאית, השתלטות כלכלית. הופכים את לבנון לאזור של סוריה הגדולה. אני שואל אותך: אם באמת הוא מתכוון ברצינות שלא כדאי להם, אני מבקש תשובה מה זה לא כדאי להם. אני לא מדבר על מבצעים כמו שהיו, אני מדבר על כך שצריכים להפסיק את הדבר הזה. אם אנחנו לא רוצים לשלם את המחיר שהסורים רוצים מאתנו, איך אנחנו נמשיך את המצב הזה? זה יכול לקרות, וכל פעם יש חריגה מהנהלים. עכשיו יש הפרה בוטה של הנהלים. היכול להיות שארגון שיש לו כמה מאות אנשי גרילה יחזיק אוכלוסייה של רבבות? ואתה אומר לי: היו תשעה פצועים קל. היו עשרות שקיבלו התקפי לב.

סגן שר הביטחון א' אור:

שקיבלו התקפי לב?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן. שלא הרגישו טוב מבחינה זו שהם שרויים בחרדה.

אני שואל אותך, אדוני סגן השר, ואני אומר זאת לעם ישראל – מדינה חזקה, 48 שנות עצמאות, מה אנחנו צריכים לפחד מן השלום? יש לנו מדינה חזקה. אנחנו נתונים לטרור שרוצה לפגוע באנשים חפים מפשע, ואנחנו אין לנו תשובה על כך, וכל פעם אומר לוין: אנחנו מחפשים את הנוסחה הגואלת. מה היא הנוסחה הגואלת? חיל האוויר מפציץ רק מטרות מסוימות? אולי הוא יכול להפציץ גם מטרות אחרות. איפה הזרוע הארוכה של צה"ל? האם התשובה היא רק פתרון מדיני?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן על הנאום הנרגש שלו.

חברת הכנסת בלומנטל – אינה נוכחת. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. מי שאיננו נוכח, איבד את זכות הדיבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מנצל את ההזדמנות הזו כדי לברך את סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור, על המינוי שלו. כולנו מאחלים לו, שבנושא שכל כך נמצא בקונסנסוס – שמירת ביטחון ישראל – הוא יצליח, יעשה חיל ויגיע לאותו קונסנסוס ביטחוני שכל מדינת ישראל רוצה בו.

אמרו כאן כמה חברי כנסת, אדוני היושב-ראש, איך לטפל בבעיה. כמעט עם כולם אני מסכים, וחבל שנחזור על הדברים. אני מניח שגם הממשלה חושבת מה לעשות. אף-על-פי-כן אני רוצה לומר דבר אחד – אני חושב שזה הרגע בדיון לבוא ולומר אותו בשם הכנסת. אני מתכוון לומר, ואני חושב שאני אומר זאת על דעת כל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון, וייתכן שגם על דעת חברי הכנסת שלא השתתפו – אין לי ספק, שעל דעת רובם – שלבנו עם תושבי הצפון, שביממה האחרונה נמצאים בתנאים של חרדה, ורובם, על נשיהם טפם, נמצאים במקלטים. רובם לא שלחו את ילדיהם לבתי-הספר. הם נמצאים במקלטים, הם בחרדה מפני נפילת "קטיושות". אם נפלו 35 פגזים, הרי שזה מספר הגדול ביותר של פגזים שזכור לנו בעת האחרונה.

דעו לכם, תושבי הצפון, שלבנו אתכם. לא רק שאנחנו יודעים עד כמה התנהגותכם חלוצית, נכונה וגיבורה, אלא אנחנו יודעים שאתם שליחינו. שלא כמו חלקים מסוימים במדינת ישראל, שמסתכלים לפעמים על אנשים שנמצאים במקומות הספר – בצפון, ברמת-הגולן, ביהודה ושומרון ובעזה – כאילו הם דואגים רק לבתיהם ולעצמם, אנחנו יודעים שכל החלוצים האלה וכל האזורים האלה הם שליחי העם והמדינה כולה. הם נמצאים בכל המקומות האלה, ועכשיו המוקד הוא בגבול הצפון. אתם נמצאים בגבול הצפון כשליחים של כולנו, וכולנו יודעים, שכאשר הפגז נופל ואתם במקלטים, הרי אתם הנפגעים. אבל גם בלבנו ובמוחנו יש פגיעה, כי אנחנו יודעים שאנחנו מקושרים אתכם כאחים ובעבותות של דאגה ואהבה.

כולנו צריכים לברך ברכת "הגומל" על כך ש-35 הנפילות לא הביאו לכך שהיו נפגעים קשים בנפש, ורק תשעה נפצעו פציעות קלות. אנחנו מודים לקדוש-ברוך-הוא על כך ומתפללים שלהבא לא תיפול שערה משערות ראשכם, תושבי הצפון, שנזכה באמת שתבוא הרוח הנכונה על ממשלת ישראל, שנצליח הן במבצעים צבאיים, הן בפעילות השוטפת של צה"ל, הן בתושייה גדולה יותר של המשא-ומתן שצריך להפסיק עד שהם ישתלטו על ה"חיזבאללה", והן באמצעים כלפי ממשלת לבנון, להפסיק כליל את פעולות ארגון המרצחים ה"חיזבאללה". תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון אורי אור, ברכות מקרב לב כקודמי, ואם מותר להוסיף דבר – יהי רצון שתדע ללכת גם בדרך קודמך, מוטה גור, זיכרונו לברכה, שידע הן להקשיב ולהידבר והן להחליט ולעשות.

הכרוניקה העיתונאית אומרת: הילדים ניצלו בנס. הילדים ניצלו בנס, אומר "ידיעות אחרונות", נס גדול היה פה, אומר "מעריב", ואנחנו מודים לריבון העולמים, שברחמי וברוב חסדיו אכן בנס לא היו פגיעות קשות בנפש. אבל, מורי ורבותי, דווקא ההלכה היהודית המפוכחת מלמדת אותנו, שאין סומכים על הנס. אני אומר גם לידידי שאול יהלום, אפשר לברך על העבר, אבל אי-אפשר לסמוך על הנס.

אינני מקנא באלה שצריכים לקבל היום את ההחלטות מה לעשות ומה לא לעשות, מתוך הכרה בכך שאי-אפשר להעמיד את תושבי הצפון במבחנים נוספים כגון אלה לאורך ימים. נכון, הנחישות שמאפיינת את אנשי קריית-שמונה ואת שאר אנשי אצבע-הגליל והגליל בכללו ראויה להערכה גדולה. אבל, גם אותם אי-אפשר להעמיד בניסיון לאורך ימים. כולם זוכרים, מתוך פעימות לב, את המנוסה שהיתה בשעתה אחרי סדרה של הפגזות שהביאה לעיר ריקה למחצה, קריית-שמונה. אנשי הצפון אומרים, וגם על כך יש להעריך אותם, שהם מוכנים אפילו לשאת בנטל, בישיבה במקלטים, בסבל, ובלבד שהם ידעו שהאימה הזאת מוסרת מעל ראשם.

אני רוצה לומר דברים פשוטים. אחד, באשר למשא-ומתן עם סוריה. תהא אשר תהא עמדתו של הנושא ונותן, אין נושאים ונותנים תחת אש, אין נושאים ונותנים תחת איום. אמר את זה יפה ראש הממשלה שלנו, שמעון פרס, אבל הוא צריך להיות גם נאה דורש ונאה מקיים.

ראיתי אתמול בערוץ-2, אגב, מתוך זעזוע, את התיאורים של אימוני אנשי ה"חיזבאללה" ואנשי הטרור בסוריה כהכנה לשליחתם ללבנון. מי שמיתמם ואומר שלסוריה אין חלק בכך, כדאי שיראה את סרטי התעמולה שהם עצמם הכינו.

סגן שר הביטחון א' אור:

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

שמעתי את דבריו של אהוד ברק היום. אומנם הוא אמר את זה בטון מינורי, אבל הניסיון הזה כאילו להקל ראש באחריותה של סוריה, אני חושב שהוא לא תורם דבר. אני יכול להבין את המגמה, אבל זה לא תורם דבר.

ובכן, זוהי נקודה ראשונה, אין נושאים ונותנים תחת אש, תחת איומי טרור.

הנקודה השנייה, מוכרחים לראות באומץ ובפיקחון, שהסכמי מבצע דין-וחשבון קרסו. מלכתחילה ההסכמים האלה היו הסכמים שלא ניתן היה לראות אותם לטווח ארוך, כי ההפרדה הזאת בין דם לדם, בין דם חיילים לדם אזרחים, לפי דעתי לא תצלח.

לפי דעתי, דרוש לגבש אסטרטגיה חדשה, שגם אם היא תהיה תקיפה מאוד בשלב ראשון, והיא תהיה רחוקה ממה שהיינו רוצים לראות, ואנחנו בסך הכול רוצים לראות שלום בגבול לבנון, היא בסופו של דבר תהיה הדרך הארוכה, שהיא קצרה. אינני בא פה לפרוט פרטים, אבל אני חושב שכך בוודאי לא ניתן להמשיך, ויש צורך בצעדים תקיפים מאוד ונחרצים מאוד ששיביבו את השקט לגבול הצפון. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, לסגנים יש בעיה, כשאין פה יושב-ראש שיכול להחליף את הדובר. לכן מדבר עכשיו חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרינו אני ואחריו – חבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת בא-גד הוא הראשון בתור. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, אני מבקש מכאן לשלוח ברכה, ברכת "חזק ואמץ" לכל תושבי צפון הארץ.

אמש, בשעת לילה מאוחרת, היתה לי שיחה, בין היתר עם אחי, שהוא ראש המועצה האזורית מבואות-חרמון, וממנו שמעתי על מצב הרוח הקשה ששורר בחלק מהיישובים. אני מבקש לחזק את ידיהם. לבנו אתכם, אנחנו אתכם, וכל מה שנוכל לסייע ולעזור, נעשה זאת בלב חפץ ובנפש שוקקה.

אדוני היושב-ראש, ראה זה פלא, בכל פעם שמתחדשות השיחות המדיניות בין ישראל לבין סוריה, מייד נוחתים פגזים ופצצות על יישובי צפון הארץ. הסורים משתמשים בתושבי הצפון כבני ערובה לתהליך השלום. הם חושבים, שבטרור שהם מפעילים באמצעות ה"חיזבאללה" ובאמצעות ארגוני הטרור שסרים למרותם, הם יוכלו להחיש, מצד אחד, את תהליך השלום, ומצד שני גם לקבל מחיר יותר טוב ממה שאנחנו מסוגלים או רוצים או מוכנים לשלם.

כשאני שומע ממנהיגי המדינה, לעתים, את הנוסחה הפשוטה כביכול, שרק פתרון מדיני יכול להדביר את הטרור, יכול לחסל את הטרור, הנוסחה הזאת, אדוני סגן שר הביטחון, היא נוסחה מאוד מסוכנת. יש בה מסר שלילי, יש בה מסר של חולשה, יש בה בעצם מסר, שכדי להשיג הישגים מדיניים, אתם מוזמנים – ואני אומר את זה במרכאות כפולות ומכופלות – להמשיך בטרור, מפני שהטרור הזה יכול להחיש; אולי תוכלו באמצעותו להשיג הישגים יותר טובים. אני לא אומר שאתם אומרים זאת, אבל מה שמסתתר מאחורי הנוסחה, מישהו יכול להבין את זה בטעות כעידוד לפעולות הטרור שמתבצעות היום.

לכן אני מבקש ופונה בכל לשון של בקשה, קודם כול למדינאים, לפוליטיקאים שבינינו, אבל, מעל ומעבר לכך במיוחד לקציני הצבא הבכירים, מה לכם ולנושאים האלה? התפקיד של קציני הצבא הבכירים הוא לשמש פרשנים? לבוא ולספר מתי אפשר להדביר טרור או לא? התפקיד שלהם הוא לעשות הכול במסגרת מדיניות הממשלה ובהתאם להוראות הממשלה, לבצע את תפקידם כדי להילחם בטרור, להדביר אותו ולשרש אותו. התפקיד שלהם הוא לא להיות פרשנים מדיניים או פרשנים צבאיים או פרשנים פוליטיים. הפרשנות הזאת יש בה גם, חלילה, כדי לעודד, ומשיגים דווקא את ההיפך ממה שאנחנו רוצים וממה שאנחנו מצפים.

אמר כאן סגן שר הביטחון: מדוע אתם לא פונים ללבנונים, מדוע אין לכם טענות נגד הלבנונים. יש טענות נגד הלבנונים. נצטרך לטפל גם בלבנונים, בממשלת לבנון. אבל כל בר-בי-רוב יודע, שחרייר והממשלה הלבנונית הנוכחית הם בסך הכול בובות, הם מריונטות של חאפז אסד מדמשק. מי לא יודע זאת, שבעצם מי שמפעילה היום את ה"חזבאללה" ואת הטרור זו סוריה. מדוע להתעלם מהעובדות הבסיסיות האלה, שכולם מודים בהן, לרבות ראש הממשלה פרס ולרבות ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, זכרו לברכה? גם הוא אמר זאת לא אחת. מדוע להתעלם מהדבר הבסיסי הזה, כשאנחנו מודעים לבעיה ואנחנו יכולים לטפל בה כמו שצריך. מסר ברור וחד חייבים להעביר מיידית לסורים: כך לא תשיגו הישגים, באמצעות טרור לא תשיגו הישגים, ההיפך מכך, אתם תפגעו בעצמכם, תפגעו בתהליך, תשיגו פחות מפני שאתם מעוררים חוסר אמון בציבור הישראלי בעצם הפעלת הטרור נגדנו.

והערה אחרונה, או לפני האחרונה. קודם כול, אני לא רוצה להשיא כאן עצות לממשלה ולדבר על הרתעה, התקפה ופגיעה במנהיגי הטרור, לרוצץ את ראשי הטרור, כפי שעשינו זאת לא אחת בימי ממשלת שמיר – עבאס מוסאווי, בשנת 1992. אני לא רוצה כרגע להשיא עצות לממשלה. הממשלה יודעת בוודאי מה היא צריכה לעשות. יש לנו צבא חזק, יש לנו צה"ל יוצא מן הכלל, אנחנו באמת מעצמה גדולה וחזקה מבחינה צבאית, אבל, אנא, הפעילו את כוח ההרתעה שלנו.

כדאי שהמסר הזה יגיע גם אל מי שהוא צריך להגיע, אל מי שמקבלים החלטות כל כך קשות נגד יישובי הצפון, נגד אזרחים חפים מפשע שנוחתים עליהם פגזים. אנחנו לפעמים מקלים בזה ראש. האם אתם יודעים מה זה לחיות תחת מטר פגזים, תחת מטר "קטיושות"? האם אתם יודעים אילו חרדות ואילו נזקים זה גורם לילדים, לנוער ולכל התושבים בצפון?

אני מציע שלא להקל בזה ראש. ובצדק אמר קודמי, שאין סומכים על הנס. קרה הפעם נס ולא היו נפגעים בנפש, אבל האם משהו מאתנו יכול לקחת על עצמו את האחריות שזה לא יקרה אף פעם?

ההערה האחרונה שאני מבקש להעיר מתייחסת לנושא הכנת העורף למלחמה, או הכנת העורף מול פגיעות. כאשר ישבתי על כס היושב-ראש הערתי בעניין זה הערת אגב. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להרחיב את הנושא במסגרת של חצי דקה או דקה.

אני זוכר, שכאשר שימשתי בתפקיד סגן שר הביטחון בקדנציה הקודמת היו ויכוחים סביב נושא המקלטים, והיו ששאלו: למה אתם צריכים מקלטים, מדוע צריך מיגון? הרי זה עולה כסף רב ונופל על משלם המסים, ובסופו של דבר זה נטל כבד על כלכלת המדינה. וכאשר רואים את הצרכים הלאומיים

סגן שר הביטחון א' אור:

חבר הכנסת עובדיה עלי, בשנתיים האחרונות נבנו – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מתייחס לזה, תסלח לי, אדוני סגן שר הביטחון, אני לא מדבר כרגע על מה שבנו כעת. אני אומר שבתקופה שבה אני הייתי סגן שר הביטחון אמרו לי את הדברים האלה. אני יכול גם למסור לך שמות – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

אני רוצה לומר לך מה נעשה בשנתיים האחרונות.

עובדיה עלי (הליכוד):

האמן לי, שזו סוגיה שאני מצוי בה לפני ולפנים. אני מניח שיגיעו גם אליך בניסיון לשכנע אותך שלא צריך זאת. כל זמן שלא צריכים את הדברים האלה הם באמת נראים מיותרים, אבל ברגע שאתה צריך אותם, ברור שאין להם תחליף.

הדבר מורכב משני נושאים. האחד הוא בנייה – צמצום הפערים במקלוט ובניית מקלטים חדשים ואמצעי מיגון. אבל יש עוד נושא שהוא לא פחות חשוב, וכוונתי להחזקת המקלטים ולטיפול בהם, וזה כולל את מערכת האזעקה, את מערכת הכוונות ואת הפעלת המערכות האלה.

סגן שר הביטחון, אני מציע לך הצעת חינוך: כדאי שתיקח את הנושא הזה לידיים, כי אני חושש מתופעה אחת. נאמר כאן בהערת ביניים, שהנושא עבר למשרד לביטחון פנים. אבל אסור שבתקופת הביניים הזאת הנושא הזה ייפול בין הכיסאות. כי עד שהנושא הזה אכן יעבור למשרד לביטחון פנים, יש צורך בתהליך ארוך וממושך מאוד, כי זה דורש שינוי בחקיקה, שינוי בחקיקת חוק-יסוד: הצבא. זה כרוך בהרבה מאוד שאלות לוגיסטיות של תיאום בין-מערכתי ובין-משרדי. הנושא אינו פשוט, ואסור שמישהו יזלזל בעניין הזה ויחשוב: הרי בלאו הכי זה לא שלי, בלאו הכי זה יעבור בעוד חודשיים למשרד אחר, אז למה עלי להשקיע בזה כספים?

מדובר כאן בדיני נפשות, ואני מציע לך ומבקש ממך שתיקח את העניין הזה לידיים. מטבע הדברים הוא מופקד בידך, ואני מתאר לי שקיבלת על עצמך את האחריות לטפל בתחום הזה. קח את העניין בידיים, טפל בו, כי מדובר בדיני נפשות, וזה יכול להקל גם את הרגשתם של תושבי הצפון. ברגע זה הם נתונים בוודאי לחרדות, וכדאי להפחית ולהקטין אותן עד כמה שאפשר.

אני שוב מברך אותך ומאחל לך הצלחה ודרך צלחה בתפקידך החדש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. עכשיו חבר הכנסת דב שילנסקי, אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחכה רק עד שסגן יושב-ראש הכנסת ייקח בחזרה את כס הכבוד, זה שלו.

היו"ר ע' עלי:

תקופת תפר היא תמיד תקופה קשה, תקופה בעייתית. תקופת תפר בין כהונות, בין משרדים, היא בוודאי תקופה בעייתית.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרחק הרחק מתל-אביב, לאורך גבול הצפון, חיים יהודים. מי שמכיר אותם יודע איזה יהודים טובים הם, איזה בני אדם מצוינים. אוהבי ארץ-ישראל, אוהבי מולדתם, רובם אנשים בקיאים בתורה, שנאחזו באזור הצפון בציפורניהם ממש. הם עברו תקופות קשות מאוד. קריית-שמונה, דוב"ב, אביבים, כפר-יובל, מרגליות, משגב-עם – איזה תקופות קשות הם עברו שם, והם נאחזו במקום ולא ברחו.

אני גם זוכר איך התל-אביבים לעגו פעם לאנשי קריית-שמונה, כאשר אחרי תקופה ארוכה של הפגזות שם נשים וילדים יצאו מהאזור. אני זוכר איזה לעג לעגו להם. אני מניח שאותם תל-אביבים שלעגו לתושבי קריית-שמונה באותם זמנים נתקפים בייסורי מצפון, אחרי שהם עצמם ברחו מתל-אביב כאשר נפלו ה"סקאדים". הם בוודאי מתחרטים על הדברים שאמרו אז על אנשי קריית-שמונה הנהדרים.

אנשי קריית-שמונה והצפון רחוקים מתודעתנו. לא רק שלא דאגנו מספיק לביטחונם, אלא גם מבחינה כלכלית אנחנו הזנחנו ומזניחים אותם. אנחנו חייבים לשים קץ לתופעה הזאת.

ידידי עובדיה עלי הוא איש האזור. אומנם הוא גר בעפולה, אבל נוסף על זה שיש לו אח בצפון שהוא יושב-ראש מועצה אזורית, הוא גם אורח קבוע בקריית-שמונה, אצל חברים רבים שהם גם חברי, והוא מכיר את האזור, והוא דיבר על המקלטים שם. אינני מקנא חלילה במקלטים שיש בקיבוצים, כי בצדק יש בקיבוצים מקלטים כאלה. אבל אני תמיד שואל מדוע לא מגיעים מקלטים כאלה גם לתושבי קריית-שמונה.

הייתי שם פעמים רבות בזמן ההפצצות, וראיתי את האשה רצה עם ילדיה מהקומה העליונה אל המקלט, הלוך וחזור, מפני שילד אחד, תסלחו לי, רוצה פיפי וצריך לעלות אתו אל הדירה בקומה העליונה, ושוב לרוץ אתו אל המקלט, ואחר כך לרוץ עם הילד השני למעלה למטרה אחרת וחזור חלילה. האמת היא, שיש מרחק פיזי עצום בין מרכז הארץ לשם. אבל לפעמים יש גם מרחק נפשי, וזה לא פחות חמור. הבה נתקרב אליהם ונקרב אותם אלינו.

אני רוצה לסיים ולגעת בנקודה שמרבים לדבר בה היום. היום שמעתי ברדיו: לא צריך לנקוט עכשיו יד קשה. זה רק ירגיז את הסורים. אני בטוח שאילו נפלו "קטיושות" בתל-אביב, חס וחלילה, לא היו אומרים שזה עלול להרגיז את הסורים או את האחרים. אבל עובדה היא שיש הטוענים כך. יש המזכירים: הרי לא פעם אחת ניסינו זאת, והכול חזר לקדמותו. אולי כדאי שנחשוב מדי פעם, שגם כאשר ניסינו מסיבה זו או אחרת, לא עשינו את המלאכה עד הסוף.

המצב היום הוא כזה, שתושבי גבול הצפון הם בני ערובה בידי הסורים. נכון אמר חבר הכנסת עובדיה, שהם בני ערובה לא בידי לבנון אלא בידי סוריה, כי בלבנון נעשה הכול על-פי החליל של הסורים.

והנה היום, כאשר שוב מדברים על משא-ומתן, כשרוצים להיכנס למשא-ומתן, הם שולחים "קטיושות" לגבול הצפון כדי להגיד באמצעותם: תיכנעו לתנאים שלנו, כי יש בידינו בני ערובה שלכם, תושבי גבול הצפון.

אסור לנו להיכנע. אנחנו צריכים להפעיל את כל עוצמתנו. והרי אומרים לנו פה שאל לנו לפחד ממשא-ומתן לשלום, כי יש לנו כוח ויש לנו עוצמה. ובכן, את כל העוצמה צריך להפעיל על מנת שתושבי גבול הצפון לא יהיו עוד בני ערובה בידי אף אחד.

מכאן אני שולח לתושבי הצפון ברכה, ומברך את סגן שר הביטחון אורי אור שיצליח בתפקידו. הנה, במקרה קיבלת פעולה ראשונה לשקם ולהציל ולסיים את הבעיה בגבול הצפון. שיהיה לך בהצלחה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. תודה רבה שהסכמת להחליף אותי כדי שאוכל לדבר כאן. ועכשיו, חבר הכנסת יוסף בא-גד; בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני סגן שר הביטחון, ברכותי לבחירתך. תקוות רבות תולים בהצלחתך.

שוב תמונות הזוועה בטלוויזיה של ירי ה"קטיושות". ושוב העיתונאים עטים על קריית-שמונה ועל הצפון, ושוב רואים תמונות ודיווחים. ושוב ראש הממשלה והרמטכ"ל נוסעים לבקר, להזדהות. ושוב –

– –

קריאה:

מה רע בזה?

יוסף בא-גד (מולדת):

הרע בזה הוא שכל זה דיבורים. שמעתם על תוכנית כזו ברדיו? פה זו תוכנית חדשה: הכול הבטחות, הבטחות הבטחות הבטחות. אם יש פה הסטנוגרמה – הפרוטוקול – מהפעם הקודמת שבה נפלו ה"קטיושות", אפשר לקחת ולחזור על אותו דבר: הבטחות, וכלום לא נעשה, מבצע דין-וחשבון, הסכמים, לא להרגיז את הסורים, הדברים חוזרים.

אני רוצה לומר לכם, אנחנו מדברים פה בשלווה, אבל תיאר את זה קודם חבר הכנסת שילנסקי, אמא אחת שיורדת מדירתה עם תינוקות ביד, ואולי האבא לא היה בדיוק במקום, והיא צריכה לרוץ עם כמה ילדים ולזכור מה לקחת – זה לא שווה את כל הדברים האלה. איך אמר המשורר? דמעת ילד קטן לא ברא השטן.

היו"ר ע' עלי:

ליתר דיוק, נקמת ילד קטן לא ברא השטן.

יוסף בא-גד (מולדת):

מותר לי, אני גם קצת משורר, דמעת. הדמעה הזו מחלחלת וכואבת.

אדוני סגן שר הביטחון, התחום שלי אינו מומחיות בצה"ל. הניסיון שלי הוא בנח"ל בלבד. המבצע הכי גדול היה אבטחת ראש הממשלה דאז, דוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, ביער חולדה, בכנס גדול. התחום שלי אינו צבאי.

היו"ר ע' עלי:

המומחיות שלך היא נחל בלשון רבים.

חנן פורת (מפד"ל):

ראש הממשלה לעתיד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, גם ראש הממשלה לעתיד חושב ש"וכיתתו חרבותם לאתים", והמומחיות הבאה צריכה להיות במשרד החינוך, בחינוך ילדי ישראל, שלא יצטרכו עוד נשק.

אבל, אני בשכלי הפעוט שואל שאלה פשוטה – שאלתי מומחים ואמרו לי: שני מטוסי "קובר" שיורדים לאן שצריך לרדת בלי סיכון צבאי גדול יכולים לפתור את הבעיה. למה אי-אפשר לנקות את האזורים שמהם באו ה"קטיושות"? להיכנס, לכתר, או על-ידי מטוסים – זו המומחיות שלכם. להפסיק להבטיח. ה"חיזבאללה" מחכה ליד תקיפה מצדנו. הסורים מחכים שאנחנו ניקח את העניינים בידיים. מספיק הבטחות, מספיק דיבורים, לקחת פעולה אחת, לחסל את ה"חיזבאללה" מקומית, באותם מקומות, בלי להיכנס לקרבות גדולים. אנחנו צריכים לשמור גם על חיילינו. לדעת מומחים שאתם התייעצתי, ניתן לעשות את זה. ככל שתעשו את זה מהר יותר, זו תהיה הצלחת כולנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. רבותי, לכל נואם יש שלוש דקות, בבקשה לעמוד בלוח הזמנים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבעיה של גבול הצפון היא בעיה מורכבת ומסובכת, המלווה אותנו זה שנים רבות. אסור לשכוח שהיה לנו "מבצע ליטני" והיתה לנו מלחמת לבנון, ובסופו של דבר, לאחר שהות מסוימת בלבנון החליטה בשעתה ממשלת האחדות הלאומית בראשותו של שמעון פרס, אומנם לפי מיטב זיכרוני על חודו של קול, לצאת מדרום-לבנון ולהסתפק ברצועת הביטחון. ההנחה היתה, שלצורך ההגנה על הגליל, די ברצועת הביטחון.

במשך הזמן היו כמה התפתחויות. ההתפתחות החשובה ביותר היא זו, שבעוד שבשנים שלפני מלחמת לבנון היה לנו עסק בעיקר עם טרור פלשתיני, היה מדובר באותם פליטים פלשתינים שגרו במחנות הפליטים בדרום-לבנון, והפיגועים נעשו בעיקר על-ידי פלשתינים, מאז נגמרה מלחמת לבנון הטרור הוא בעיקר טרור שיעי אסלאמי קיצוני, ששואב את השראתו מאירן, נעזר בכסף אירני, נעזר במשאבים אירניים, והאמת ניתנת להיאמר, שהסורים ששולטים היום בלבנון לא עושים מאמץ רציני כדי לפתור את הבעיה. אולי מבחינתם של הסורים הם שומרים על שקט ברמת-הגולן, אבל נוח להם שאנחנו מוטרדים בלבנון, בבחינת שלא נחשוב שאנחנו יכולים גם להחזיק את רמת-הגולן וגם ליהנות מרגיעה מוחלטת.

השאלה היא מה עושים. אינני מתיימר להיות מומחה גדול, שיכול לתת פתרונות לכל דבר, אבל לפחות כמה דברים צריכים להישקל. אחד הדברים הוא, שרצועת הביטחון, כל עוד אנחנו מחזיקים בה, צריכה להיות כזו שתמנע עד כמה שניתן פגיעות בחיילי צה"ל, וכאשר הקו איננו קו שבו יש גדר, ואין בו גדר מערכת, אז מתאפשרים חדירות, מטעני צד, ירי וכיוצא באלה, שלפעמים זה מצליח ל"חיזבאללה", לפעמים זה לא מצליח להם, ולפעמים כתוצאה מאי-קיום הוראות אצלנו, זה כן מצליח.

הדבר השני הוא ירי ה"קטיושות". אני רוצה לומר, שאני תמכתי במבצע דין-וחשבון. חשבתי שהפעולה של מבצע דין-וחשבון היא נכונה, משום שבעצם אין לנו אפשרות אמיתית לרדוף אחרי המחבלים הללו שעה שהם עזבו את הקו והם מסתתרים בכפרים בתוך לבנון.

אני שומע שמטוסי חיל האוויר תקפו, או הארטילריה של צה"ל הפגיזה. אני יודע שבמידה רבה מאוד האפקטיביות של הפעולות האלה לא יכולה להיות יעילה, כי הם מסתתרים בתוך הכפרים, מסתתרים בבונקרים, מסתתרים במקומות שקשה לך מאוד להוציא אותם מהם. ואז השאלה היא מה עושים בכל זאת.

למה אמרתי שאני תומך במבצע דין-וחשבון? משום שמי שצריכם להיות הגורם העיקרי שידאג למניעת פיגועים מהכיוון הזה אל הכפריים הם תושבי דרום-לבנון. למה הושגה הבנה אחרי מבצע דין-וחשבון? משום שלאחר ההפצצות המסיביות נמלטו רבים מאוד צפונה, זה יצר לחץ בלתי נסבל על ממשלת לבנון וגם על הסורים, ואז הם החליטו שצריך למצוא איזה פתרון.

לכן אני אומר בצער רב, שאם הדברים האלה ימשכו, צריך יהיה לנקוט את השיטות של מבצע דין-וחשבון. דהיינו, אם אין שקט בצד שלנו – אין שקט בדרום-לבנון, עד כדי כך שמי שייאלצו לנטוש את הכפרים שלהם בדרום-לבנון, הם יפעילו את הלחץ גם על המחבלים וגם על הצבא הסורי וגם על צבא לבנון, כדי להשקיט את הגזרה. אני לא מוצא שום פתרון אחר.

הלוואי שלא נזדקק, הלוואי שלא יהיה צורך בפתרון נוסח מבצע דין-וחשבון, כי כל פעולה נוסח מבצע דין-וחשבון פוגעת גם באנשים שאינם מעורבים ואינם אשמים, ובסך הכול רוצים לחיות בשקט. אבל, כמו שבמלחמת העולם, כשהפציצו את ברלין, יכול להיות שנהרגו שם גם כמה אנשים שהיו מתנגדי המשטר הנאצי, כמו שייתכן שכשהפציצו את לונדון או ערים אחרות בבריטניה, מצאו שם כאלה, והיתה תנועה נאצית בבריטניה בתקופת מלחמת העולם, יכול להיות שגם כאלה נהרגו. במלחמה אין לך אפשרות לעשות פתרון נקודתי. אתה לא יכול לעשות ניתוח עם איזמל של מנתחים, בוודאי לא ניתוח לייזר.

לכן, אם זה לא יירגע, נצטרך לחזור על שיטות של מבצע דין-וחשבון. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. חברת הכנסת סלמוביץ – אינה נוכחת. חבר הכנסת קהלני – אינו נוכח. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

מי אחריו?

היו"ר ע' עלי:

כבודו רחוק עוד.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, תרשה לי לברך אותך מכל הלב ולאחל לך הצלחה. בעיקרו של דבר אתה ראוי לאיחולים, כי ברכות כבר תתברך בכל מה שתעשה, והמצב דורש איחולים.

מלבד הצדעה גדולה ועמוקה לתושבי הצפון וחוף מאשר לומר להם שכולנו אתם בלב, בנפש, בכל הכוחות, ועם תושבי קריית-שמונה במיוחד, אני רוצה לומר באופן הברור והנמרץ ביותר, גם באוזני העולם, שהיתה כאן הפרת הסכם בוטה ונבזית מצד ה"חיזבאללה" נגד מדינת ישראל, נגד תושבי הצפון. הם חשבו שהם ישפכו דם נקיים, ולא יעזור להם דבר, מדינת ישראל מבוצרת מאחורי צה"ל ומאחורי תושבי הצפון, והיא תדע להגן עליהם.

דבר שני שאני רוצה לומר באוזני סגן שר הביטחון; אני מכיר את עמדותיך ואני בטוח שאני מדבר אל אוזניים פתוחות ואל לב פתוח. אני רוצה להזכיר, שראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, אמר באופן המפורש ביותר, ואני רוצה להזכיר את זה היום: חופש הפעולה הצבאי חייב להיות בידינו במלואו. אבל אין שיטות של "זבנג וגמרנו" בדרום-לבנון, ומי שרוצה להמליץ על דין-וחשבון ושלושת-רבעי דין-וחשבון ופעם וחצי דין-וחשבון –

סגן שר הביטחון א' אור:

רן כהן (מרצ):

לכן אמרתי שאני מדבר אליך בידיעה מי אתה.

– שישכחו מהעניין הזה. הקורבנות שישלמו על כל מבצע "זבנג וגמרנו" יהיו לא רק חיילי צה"ל אלא תושבי הצפון.

שנית, צריך להבין גם, שהמלחמה בדרום-לבנון היא פרובלמטית. גם אי-אפשר להתקפד במלחמת הגנה, חייבת להיות אופציה שלישית. זו מלחמה יזומה, מלחמה חכמה, מלחמה מדויקת, שכוונתה, בלי שום חוכמות – כמה שיותר לפגוע ב"חיזבאללה" ובמשתפי הפעולה אתו, כמה שפחות להיפגע. זו הנוסחה, מלחמה חכמה, כל זמן שאין ברירה ועדיין אין שלום. אבל המוצא חייב להיות באחת משתי הצורות. צורה אחת שאני מאמין בה באלף אחוז, ואת הצורה השנייה אני רוצה להזכיר בעיקר לזכרו של סגן שר הביטחון לשעבר, מוטה גור, זכרו לברכה.

בסיכומו של דבר, כאשר הצענו שלום לסורים, היו הפגזות של ה"חיזבאללה". כשלא הצענו שלום לסורים, היו הפגזות של ה"חיזבאללה". ושלא ישקרו מהבית הזה. מדינת ישראל יודעת, שבכוחם של הסורים לעצור את ה"חיזבאללה" ולחנוק אותם. ולכן התהליך המדיני עם סוריה הוא בסיכומו של דבר התהליך שייתן פתרון, לא רק מדיני אלא גם צבאי וביטחוני.

אבל, ואולי באמת לזכרו של מוטה גור, זכרו לברכה, שכתב מאמר אחרון שבו הוא אמר: "הרעיון הוא, שמדינת ישראל תודיע באופן חד-משמעי וחד-צדדי לממשלת לבנון, שאין בכוונתנו לשחק במשחקי אש מקומיים, ואין שום סיבה ששתי המדינות לא תגענה להסדר שלום מלא. אי-לכך, ממשלת ישראל תסיג את כוחותיה מלבנון באופן חד-צדדי אל הגבול הבין-לאומי, ובהנחה ברורה שתיפסק כל פעולה עוינת מגבול לבנון אל תושבי ישראל". את זה הציע סגן השר מוטה גור, לא מלשון נסיגה חד-צדדית, כ"פראיירים", אלא לאחר הגעה להסדר, לאחר תקופה של מבחן הדדי, לאחר שבביטחון לא חוזרים לגבול ישראל כדי לחזור ל"קטיושות".

אם, ולו לזכרו של מוטה גור, אפשר לפנות בפנייה כזאת אל ממשלת לבנון – אני אומר, אני לא מאמין בה, כי בעיני ברור לחלוטין שלבנון היא כלי משחק בידו הסורים, והם לא ייתנו להם לעשות את זה, אבל שלא יתחמקו מאחריות. צריך להציע להם את זה ולהגיד להם, שיבואו בבקשה לוויינגטון, או לקהיר, או לרבת-עמון, או לירושלים לדבר אתנו על פתרון בינינו לבינם. ואז יתברר שאם הם לא רוצים לבוא, הרי שהם סרח עודף לשלטון הסורי. אם הם יבואו, מה טוב, נדבר אתם ונעזור לתושבי גבול הצפון. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני לעשות כמו רבים מקודמי ולהזדהות עם תושבי הצפון הנמצאים בקו העימות ומשלמים את המחיר שבעצם כולנו היינו צריכים להשתתף בו, מחיר קיומה והגנתה של מדינת ישראל.

אני מאוד מקווה, ששום אדם במדינת ישראל ובארץ-ישראל, לפחות שום אדם שנאמן למדינה ונאמן לערכי היהדות והציונות לא אומר היום: טוב, נו, אז כמה גרים שם, כמה אחוזים מאוכלוסיית המדינה כבר מתגוררים בקו שבין נהרייה, ראש-הנקרה, טבריה ומטולה? אנחנו עדיין נמצאים בעימות. העימות הזו היא לא עימות מקומי, היא עימות שנוגע לשורשי הקיום הלאומי שלנו כאן בארץ-ישראל, הוא נוגע לעיקרי אמונותינו כעם יהודי, והעימות הזה הוא עימות שאנחנו צריכים להפיק ממנו לקחים ברורים.

העימות עם הסורים אינו נוגע אך ורק לגבול שלנו עם סוריה. הם אומרים את זה, הם מעלים את זה, הם רואים את עצמם אפטרופסים לעניין ערבי כולל. העימות שלנו עם הלבנונים ועם ה"חיזבאללה" אינו נוגע אך ורק, כפי שציין כאן חבר הכנסת רן כהן, לכמה קילומטרים רבועים בדרום-לבנון. העימות

שלנו עם אויבים אחרים אינו נוגע לשכם, לחברון או לבית-לחם, והוא לא ייגמר שם, ואת הלקחים האלה כדאי שכולנו נחקוק טוב טוב בלב, דווקא על רקע היכולת של מדינת ישראל מאז שנת 1977 להתקדם בדרך שתוביל אי-פעם לשלום אמת עם כל שכנינו.

אבל, הייתי רוצה שאזרחי ישראל יעשו מה שאנחנו בדרך כלל עושים בעת צרה – משתדלים להפיק ממנה את המירב מבחינת הלקחים. ואני פונה אליך, אדוני סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור. ראשית, אני רוצה לברך אותך ולומר לך, שעליתי לדוכן וכעסתי מאוד על הממשלה, על הקלות הבלתי-נסבלת הזאת שבה ממנים סגני שרים. אני חושב, שזו שערורייה אדירה. בשביל לפתור כל מיני בעיות ממנים שבעה סגני שרים ממפלגת העבודה ללא שום הצדקה, סתם, וכל סגן שר זה מינויים, לשכה והכול. אני רוצה לומר, שההתנגדות שלי אינה למינוי שלך באופן אישי, כמובן, וגם לא של מישהו לתפקיד סגן שר הביטחון, כי אני חושב שזה מינוי חיוני, חשוב; במיוחד לאור העובדה שיש לנו ראש ממשלה שהוא גם שר הביטחון, הייתי מתפלא אם לא היה מינוי כזה. כך שהביקורת שלי על ריבוי הסגנים בעינה עומדת, אבל היא לא מכוונת אליך, ואני מאחל לך הצלחה בתפקידך.

עכשיו נחזור לעניין הלקחים. אני מסתכל מה קורה היום בגבול הלבנון. מה יש לנו שם, חברת הכנסת ענת מאור? יש גדר? יש? יש מערכת טשטוש? יש? יש חיילים רבים שעומדים לאורך הגדר הזאת? יש? קו ביצורים יש? יש. בכל אופן, על מנת להבטיח את יישובי הצפון, צה"ל מקיים מעבר לגדר הזאת רצועת ביטחון של כמה עשרות קילומטרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כי אין הסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

רבותי, מה אנחנו מבקשים? רצועת ביטחון לעפולה, רצועת ביטחון לכפר-סבא, רצועת ביטחון לפתח-תקווה, רצועת ביטחון לירושלים. תראו מה קורה היום. ה"חיזבאללה" שם – "עז אל-דין אל-קסאם" בג'נין; ה"חיזבאללה" שם – ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" כאן. אנחנו לא יכולים להפיק את הלקחים האלה ובמו ידינו אנחנו הולכים לוותר על כל אלמנט ביטחוני?

אנחנו לא רוצים גדר. הגדר בגבול הצפון אינה מונעת טרור, היא מקשה, אתם צריכים להוציא את החיילים מעבר לגדר. אנחנו רוצים שלום בלי גדרות, אנחנו רוצים שהשלום יהיה שלום אמיתי. הגדר לא תביא לנו שום שלום, היא תביא לנו מלחמה בתוך הארץ שלנו ולא רק בגבול הצפון, לא רק שם תהיה מלחמה, כל הארץ הופכת ליישובי ספר. את זה אתם מזמינים לנו? זה הלקח שאנחנו לומדים ממה שקורה שם?

אנחנו צריכים לומר: לא יהיה תקדים של גבול הצפון בלב הארץ הזאת, לא יהיו כאן גדרות ביטחון. הביטחון כאן יהיה ביטחון שמבוסס על שלום אמיתי, ומי שיבטיח את השלום האמיתי זה המטרייה הביטחונית של צה"ל. צה"ל וכוחות הביטחון של ישראל חייבים להבטיח חיי שלום בין יהודים לערבים בארץ-ישראל. לא נסמוך על כוחות זרים ולא ניתן לריבונות זרה להיכנס עד לקרבת הערים שלנו. לבנון היא לא ישות – אתם אומרים שלבנון היא כלום – ובכל אופן אנחנו לא יכולים להיכנס ללבנון

ולשתק שם את הטרור. למה? כי היא ישות מדינית. אז היום אתם רוצים להפוך את יהודה ושומרון לישות מדינית, לדרום-לבנון? בואו נתפכח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית רצוני לברך אותך, אדוני סגן שר הביטחון. כולנו בכנסת מכירים אותך כאיש נעים הליכות, איש מקצוע מיומן. אנחנו מתפללים לה' שינחה אותך בדרך הנכונה, מכיוון שאתה מופקד על נושא שכרוך בפיקוח נפש ובמניעת שפיכות דמים. כולנו מתפללים שתצליח.

בהזדמנות זו, כמו רבים מקודמי, אני רוצה להביע הזדהות עם תושבי הצפון, שזכו אתמול לנסים גלויים, נסים שבחסדי ה' יתברך הסתיימו אומנם עם פצועים וחרדות, אבל לא עם אבדות בנפש. זה יומרני לומר את זה, אבל כולנו נמצאים היום עם תושבי הצפון.

אדוני סגן שר הביטחון, אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, אני רוצה להביע מורת רוח על כך שאתמול והיום, יום רביעי אחר-הצהריים, הממשלה לא באה למסור הודעה על מה שקורה בצפון.

ענת מאור (מרצ):

לא היית פה. סגן שר הביטחון מסר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

התכוונת להודעה ולדין?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, להודעה מדינית ולדין.

וכל כך למה? לצערנו הרב, בגבול הצפון היו בעבר פיגועים ומטחי "קטיושות", היו דברים רבים, ויש הרבה מה לשאול את הממשלה ולשמוע מה היא אומרת על השאלות האלה. אסביר לך.

זו הפעם הראשונה לאחר שנחתם הסכם אוסלו ב', לאחר שמפנים יישובים ביהודה ושומרון קרוב ללב-לבה של הארץ, כאשר ממשלה חדשה מיישמת את ההסכם הזה, קורה מה שקורה וראש הממשלה אומר: הסורים אשמים בכך. הוא צודק, כולנו יודעים את זה, כל בר-בי-רע יודע, שאילולא סוריה ה"חיזבאללה" לא היה עושה את מה שהוא עושה, לא היו לו הכוח והאומץ לעשות את זה והוא לא היה עושה את זה, כולם יודעים למה. יש ממשלה חדשה, יש קיפאון מדיני בתהליך המדיני עם סוריה. עשו הסכם עם הפלשתינים, עשו הסכם עם ירדן, שלא לדבר על כך שיש הסכם עם מצרים וסוריה מעוניינת בתהליך המדיני בדרכה שלה ולפי מה שהיא רוצה, והיא רוצה את הכול. קמה ממשלה חדשה, ומה עושה סוריה? היא שולחת את ה"חיזבאללה" לפגוע פיגוע המוני בצפון, בחסדי ה' לא היו אבדות בנפש, כולנו ראינו מה קרה שם ובנס לא קרה מה שהיה צריך לקרות, זאת מכיוון שהם רוצים לזרז אותנו למסור ולתת להם הכול.

אני רוצה לומר לך, אני מייצג בזה רבים מאזרחי המדינה: אני רוצה הסכם שלום, אני מוכן למסור חלקים מארץ-ישראל תמורת שלום-אמת, וזה עולה לי בבריאות. אני רוצה שלום, אני רוצה למנוע שפיכות דמים. אני שואל את עצמי: האם זו דרכם של השכנים שלנו, של האויבים שלנו? אנחנו ניתן להם היום את שכמם ואת ג'נין, ניתן להם מחר את רמת-הגולן – אחת הטענות תהיה שצריך לשמור על גבול הצפון כדי שלא ייפגעו אזרחים – ייגמר התהליך הזה ויהיה שלום. אז יקום מנהיג ערבי ויאמר: אני רוצה גם את יפו, ואם לא אקבל את יפו, חברת הכנסת גוז'נסקי, יתחילו פיגועים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אין דרישה כזאת.

משה גפני (יהדות התורה):

יש, יש דרישה, אנחנו שומעים את ה"חמאס", אנחנו שומעים את הארגונים הקיצוניים שם, ואנחנו שואלים את עצמנו: האם הסכם אתם הוא באמת הסכם? האם שלום הוא באמת שלום? האם הממשלה החדשה נותנת את דעתה על המציאות הזאת שבה אנחנו נמצאים בתהליך שלום? אנחנו עוזבים את יהודה ושומרון וחלקים מהם, מבקשים ומתחננים להסכם שלום עם סוריה. זו התמורה שמקבלים האזרחים בצפון? על זה אנחנו רוצים תשובה מהממשלה, אדוני סגן השר, ושוב ברכותי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת מנע. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בכל פעם שואלים אותי מחדש מה קורה. אני מזכיר לכם, שלכל נואם שלוש דקות, וכל אחד יתכן את הזמן שלו. אני לא אומר את זה רק לך אלא לכולם.

דן תיכון (הליכוד):

כמה דברים יש עדיין?

היו"ר ע' עלי:

יש 56, והגענו רק למספר 20. יש עוד 36.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דוברים לפני העלו שאלות נוקבות בקשר למצב בגבול הצפון. אני רוצה לומר בהקשר זה שני דברים.

הדבר הראשון שברצוני לומר, חבר הכנסת מיכאל איתן, גם לך וגם לאחרים, הוא, שההבדל בין המצב שאנחנו נמצאים בו עם הפלשתינים לבין המצב בצפון הוא: עם הפלשתינים עלינו על דרך של הסדר, דרך של הסכמים, ויש לנו בצד השני פרטנר שיש לו בדיוק אותו אינטרס כמו שלנו – לעצור פיגועים, כי זה פוגע בו כמו שזה פוגע בנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם לממשלת לבנון יש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לצערי הרב, בצד הסורי-הלבנוני אין לנו הסכם כלשהו והמשא-ומתן תקוע, כתוצאה מכך אין לנו בצד השני פרטנר.

הניסיון הוכיח, שמלחמות, כיבושים, כניסה עד ביירות – אלה לא פותרים את הבעיה. אין דרך אחרת מאשר לקרוא לממשלה – שסגן שר הביטחון, שאני מברכת אותו על תפקידו, מייצג אותה פה – לעשות עוד מאמץ, נוסף על המאמצים שהיא עושה, כדי לקדם את ההסדר הזה. זה השורש והיסוד להסדר בצפון הארץ, שיבטיח לנו גם את הביטחון של תושבי הגליל.

הדבר השני – יש לי פנייה אליך בתור נציג הממשלה ומשרד הביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול רק שאלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רגע. תושבי הצפון לא אחראים לניהול משא-ומתן עם סוריה. הם לא אחראים למצב שקיים בצפון. אבל, אנחנו אחראים לביטחונם ולשלומם. אני רוצה לומר, שלא יכול להיות, שכל פעם אחרי שנפלות "קטיושות", אנו שומעים זעקות על כך שהמקלט לא היה בסדר, שהמקלט היה צפוף, שהיו בו עכברים ולא היה מקום. אני חושבת שזו חובתנו הבסיסית, ללא כל קשר לשאלה מתי בדיוק נשיג את ההסדר, להבטיח את התנאים המרביים שמגיעים למי שחי בצפון הארץ, וזכותם לחיות בביטחון ובשלום.

לכן, אני רוצה לומר, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני יודעת שיש בינינו חילוקי דעות בסיסיים, אבל אי-אפשר לברוח מהלקחים ההיסטוריים. אי-אפשר. עברנו יותר מדי בחיים שלנו. אני חושבת שמגיעים היום צלילים חדשים מסוריה. טוב תעשה הממשלה אם תיענה לצלילים האלה, אם תמצא את הזווית, את הנקודה המתאימה לניהול המשא-ומתן החשאי, כמו שנוהל בערוץ הפלשתיני וכמו שנוהל קודם לכן בערוץ המצרי, בימי ממשלת בגין, ותבוא אלינו עם הסדר שלום גם עם סוריה וגם עם לבנון. ואז, יבוא שלום גם עלינו וגם על השכנים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת זוילי איננו נוכח. חבר הכנסת עזרן איננו נוכח. חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר החוץ אהוד ברק פנה בוועידת ברצלונה לפארוק אל-שרע והציע לו שלום. ההצעה לשלום תמורת נסיגה מוסברת על-ידי הממשלה ודובריה בכך, שבעצם אין מה לפחד מהחזרת השטחים בגולן. מדוע אין מה לפחד? כי אסד הוא האדם האמין ביותר במזרח התיכון. הוא מקיים ההסכמים הטוב ביותר שקיים במזרח התיכון. עובדה, מאז הסכמי הביניים שהיו ב-1974 ו-1975, לא נורתה אפילו ירייה אחת מהגולן לעבר מדינת ישראל. אפילו ירייה אחת לא נורתה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

סילבן שלום (הליכוד):

לכן, אם אסד מקיים הסכמים כל כך טוב, אין שום בעיה לעשות אותה נסיגה מהגולן. אבל, זה להראות את חצי הכוס המלאה. כשאסד לא יכול להפר הסכם, אז הוא מקיים אותו. אבל, כאשר יש לו הבנות לאחר מבצע דין-וחשבון בלבנון, ואותן הוא יכול להפר, אז הוא מפר אותן בריש גלי. עובדה, בעוד ברק יושב לו שם, בוועידת ברצלונה, ומדבר על שלום עם פארוק אל-שרע, נותן אסד הוראה

לשליחיו עלי אדמות, ה"חיזבאללה", לעשות מה שהם עושים ולירות "קטיושות". אז, מה אומרים עכשיו? בודקים אם הסורים ידעו או לא ידעו, אדוני סגן שר הביטחון; אני רוצה בהזדמנות הזאת לברך אותך על כניסתך לתפקיד. אולי הסורים לא ידעו? מישהו יכול לעשות משהו בלבנון בלי שהסורים ידעו? יש בכלל דבר כזה? יכול לקרות דבר כזה? עכשיו הם שינו את החוק בלבנון, את הקונסטיטוציה, כדי לאפשר לנשיא קדנציה שלישית, אף שעל-פי החוק הוא לא יכול, וזאת רק כדי להשאיר אותו שם.

לכן היום, כשבאה ממשלת ישראל ומנסה לעשות שלום עם סוריה, היא צריכה לדעת טוב מאוד שיש לה לקח, והלקח הוא ההסכם לאחר מבצע דין-וחשבון. אותן הבנות, שהושגו עם הסורים בתיווך אמריקני, יכולות להיות מופרות, בצורה בוטה, בצורה קשה, תוך גרימת נזקים בנפש וברכוש, כאשר נוח לעשות את זה. כשאנחנו בגולן יושבים למעלה, 40 ק"מ מדמשק שנמצאת למטה, הוא חושב אחרת. לא צריך בשביל זה להיות מצביא. לא צריך בשביל זה להיות רמטכ"ל. כל אחד מבין את זה. כל אחד יודע את זה. היום, יושבים אנשי קריית-שמונה ואצבע-הגליל, כל הגליל המערבי, נהרייה והאזור, בפחד ובחשש. צריכים לשבת במקלטים בלילות. אתמול לא התקיימה חתונה.

אני אומר עוד הפעם: צריכים ללכת לשלום עם הסורים ולעשות הכול, אבל כאשר הולכים לשלום בכל מחיר ומטילים את יהבנו עליו, על הנשיא הסורי אסד, זהו הלקח הגדול ביותר, אדוני סגן שר הביטחון, שאפשר ללמוד ממה שקורה עכשיו – שלא ניתן לסמוך במאת האחוזים על הפרטנר שיושב ממול. אי-אפשר לבוא ולהגיד: הוא התנהג בסדר.

אדוני היושב-ראש, אתה גר בצפון, אתה מייצג את הצפון ואתה ידוע כאיש צפוני. אתה בעצמך חי את העניין הזה. אתה יודע מה יקרה כאשר תהיה נסיגה מרמת-הגולן.

סגן שר הביטחון א' אור:

רפול עוד לא הגיע.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא מייצג בשבילי את כל הצפון. הוא גם איש הצפון במקור – מהתיישבות שהיא בצפון הרחוק. מה זה נקרא? מבואות-חרמון?

היו"ר ע' עלי:

מועצה אזורית. אליפלט.

סילבן שלום (הליכוד):

מועצה אזורית מבואות-חרמון ואליפלט זה די בצפון. לכן, הוא די מכיר את העניין. פניתי אליו, בתור איש צפון, כאחד שמכיר את העניין.

לכן, אדוני, הייתי מציע – ואתה, בתור אדם שנכנס היום למערכת הביצועית, אדם שאמור לשאת בנטל היומיומי של הביטחון, כאשר אין שר ביטחון במשרה מלאה, ואתה האיש שאמור באמת לקחת על עצמו משקל רב הרבה יותר מאשר כל סגן שר ביטחון רגיל – עליך לדעת דבר אחד: אפשר ללכת לשלום, צריך ללכת לשלום ולעשות הרבה למען שלום, אבל צריך לעשות את זה בצורה כזו שבה תמיד נדע שהאופציה לשמירת ביטחוננו נמצאת בידינו, כי כאשר אנו מטילים אותה או מביאים אותה לפתחו של אחר, יש בעיה. לכן, אדוני היושב-ראש, ובזה אני רוצה לסיים, אני הייתי מציע, בעניין הזה, לעשות את הכול כדי שהסורים ושליחיהם, ה"חיזבאללה", ידעו שלא עוד, שהדבר הזה לא יכול להימשך.

היום היתה ישיבת קבינט, ואומרים: לא הוחלט. לא יודע בדיוק מה, וגם אם הוחלט, אנחנו בוודאי לא יכולים לדעת כרגע. יש לעשות את הכול כדי שידעו שההתקפות האלה הן התקפות אחרונות, הן התקפות שלא יכולות להימשך. האנשים לא יכולים להישאר בני ערובה בצפון במקלטים. אסור לתת לזה יד, ולפי דעתי, כל יום שנותנים לזה יד ימשיך ויעצים אותן הפגזות של ה"חיזבאללה". תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שלום. חבר הכנסת מירום איננו נוכח. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני מבקש לשלוח מכאן ברכת "חזק ואמץ" לתושבי הצפון, אשר ישבו הלילה במקלטים, ובעצם הם הקורבן העיקרי של התקפות ה"קטיושות" בצפון. אני רוצה לשלוח ברכת החלמה לפצועים שנפצעו מנפילת ה"קטיושות" אתמול בגליל.

אני מוכרח לומר, שבכל פעם שנפלות "קטיושות" – והפעם בצורה ממש רצינית, ומדובר על 35 נפילות של "קטיושות" בבת אחת – מתרחש דבר מוזר בארץ. התגובות של הממשלה, בדרך כלל, הן תגובות במלים מאוד גבוהות. אבל, לצערי הרב, המעשים בעניין הזה הם מאוד מועטים. הדברים שאנו שומעים בדרך כלל מנציגי הממשלה: יש רק פתרון אחד למצב בלבנון – פתרון מדיני. הזרוע הארוכה של צה"ל תשיג את אלה שזורקים את ה"קטיושות".

אני שואל, איפה הביצוע של ההצהרות הללו? למה לא רואים באמת, הלכה למעשה, תשובה אמיתית של צה"ל ושל הממשלה על התקפת ה"קטיושות"? אני חושב שבמידה רבה איבדנו את היוזמה במלחמה ב"חיזבאללה". נראה לי, שהמדינה נתונה במצב שבו היא נגררת לתגובות בעקבות התקפת "קטיושות" יותר מאשר יוזמת מלחמה מתוכננת, התקפית, מצדנו כדי למנוע את שיגור ה"קטיושות".

אדוני היושב-ראש, אני מציע, שבמקום שהממשלה, אחרי נפילת ה"קטיושות", בבוקר, תתחיל לצלצל לשגריר האמריקני ולמזכיר המדינה בארצות-הברית לבקש שיתערבו טלפונית אצל פארוק אל-שרע או אצל סוריה, שיפסיקו את ה"קטיושות" – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

לא היה דבר כזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

היה דבר כזה ועוד איך. היום בבוקר זה היה; סליחה, אתמול בבוקר.

במקום שיעשו את הדבר הזה, הייתי מציע לשגר להם תשובה בעצמנו.

אגב, אני רוצה להשתמש במשפט שטבע ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, זיכרוננו לברכה. הוא אמר, שצריך להמשיך את המשא-ומתן לשלום כאילו אין טרור, וצריך להמשיך את המלחמה בטרור כאילו אין משא-ומתן לשלום. הוא לא רק אמר. אני מבקש לציין, אדוני סגן שר הביטחון, שהוא גם עשה זאת, להזכירך, במבצע דין-וחשבון. אני בטוח, שאילו ראש ממשלה של הליכוד היה מעז לעשות מבצע כזה כמו מבצע דין-וחשבון, היו יורדים לחייו בצורה שלא היתה נשמעת כמוה. ראש הממשלה אז לא היסס והלך לפעולה רחבת היקף מאוד. איך אומרים? במרוקאית יש פתגם שאומר: "ידוקו לוואן". זאת אומרת, שהם יטעמו מהטעם הזה. הטעים אותם את הטעם שמאכילים את תושבינו הרבה זמן, אוכלוסייה גדולה מאוד בדרום-לבנון, והתחיל לחץ שהביא בעקבותיו להסכם ההבנה שהם לא יתקפו.

אבל, מפירים את הסכם ההבנה פעם אחר פעם. אני לא יכול להעיד על כך שהפתיחה באש נעשית ביוזמה סורית, אין לי אינפורמציה כדי להגיד את זה. אני לא יודע אם הסורים יודעים מתי מישוה מתכוון לשלוח "קטיושה", אבל עובדה היא – וזה ודאי ובטוח – שהסורים יכולים להפסיק את הירי, כמו שקרה אתמול. הם הפסיקו את הירי בעקבות הפנייה הישראלית, בעקבות הפנייה האמריקנית.

אני מציע להפסיק לבקש, להפסיק להיות בכוננות ספיגה. אני מציע ליטול את היוזמה לידינו. אני מציע לשחרר את ידיו של אלוף פיקוד הצפון לנהל שם מלחמה. ממילא מתנהלת שם מלחמה, ממילא חיילינו משלמים כל יום מחיר דמים יקר בלבנון, עם מטעני חבלה ומטעני צד והפגזות והתקפות על צה"ל ועל צד"ל. ממילא יש מלחמה בדרום-לבנון. אני מציע לתת בעניין זה חופש פעולה מלא לצה"ל ולא לאלוף פיקוד הצפון לשתק את המקורות האלה, לפעול נגדם בכל אמצעי. אני מציע לשגר להם בחזרה תשובה טובה מאוד, שתרתיע אותם מלהשתמש בכלי הזה נגד אזרחים שלווים.

אני מציע שהממשלה תחזור לדרך המסורתית של צה"ל, גם כשאתה היית אלוף פיקוד הצפון, ידידי אורי אור, והיא: להעביר את הלחימה לשטח האויב, שהוא יהיה בכוננות ספיגה, שהוא יהיה עסוק בשאלה איך להתגונן, ולא בשאלה איך לתקוף. אולי אז נמצא את עצמנו במצב יותר טוב, הן מהבחינה הצבאית, הן מבחינת השמירה על חייהם של תושבי הצפון ועל ביטחונם, ולדעתי, הן

מהבחינה המדינית, שלא ירגיש מישהו בסוריה שהוא יכול, באמצעות לחץ כזה על תושבי הצפון, להשיג הישגים מדיניים. אם אנחנו ניכנע ללחץ כזה ותמורת זה נלך לווייתורים, אני חושש שאז נצטרך ללכת לווייתורים מרחיקים לכת הרבה יותר. היום עושים את זה באצבע-הגליל, ומחר זה יהיה אולי בדרום הגליל.

ודבר אחרון, אדוני היושב-ראש, ואני אומר את זה לראש הממשלה. אני שמח על העובדה שאתמול הוא ביטא את הדברים בצורה ברורה ונחרצת ואמר: שלום ו"קטיושות" לא הולכים יחד. זה הזמן לומר למר פרס: אדוני, מר פרס, כל עוד היית שר החוץ, אתה במידה רבה לחצת על הגז של המכונה המדינית והובלת את תהליך השלום קדימה בדהרה, כשהבלם היה מוחזק על-ידי יצחק רבין, זכרו לברכה. היום, כשאתה ראש הממשלה, אתה צריך ללחוץ על הבלם. אתה צריך להיות הגורם המבקר, המאזן, שמונע מאחרים ללחוץ על הגז ולתת "רייס". תהיה הגורם המאזן. הקריאה שלך אתמול היתה סימן יוצא מן הכלל, נכון וחשוב וטוב מבחינתה של מדינת ישראל, שיבינו: שלום – כן, לא בכל מחיר. שלום עם סוריה, אהלן וסהלן, בואו נדבר על משא-ומתן, אבל לא תחת הפגזות, לא תוך שימוש בכלי נגד אזרחי. בעניין זה לא נוותר וגם נוכל להגיב ולהכאיב היטב. אני רק מציע שפעם אחת נעשה את זה שוב, ולא רק נדבר. אולי את זה הם יבינו יותר טוב.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת גולדשמידט אינו נוכח. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני פותח בברכות לחברנו, חבר הכנסת אורי אור, ומאחל לו הרבה הצלחה בתפקידו החשוב. ההצלחה שלך תהיה ההצלחה של כל עם ישראל.

היה אתמול אירוע מאוד קשה: למעלה מ-30 מטחי "קטיושות". הפגיעה הפיזית היתה בתושבי הצפון. למזלנו הרב, כמעט שלא היו פגיעות בנפש ובגוף, אבל התחושה היא, שהפגיעה היא בכל עם ישראל, שכולנו נפגענו וכולנו חשים מה שחשים תושבי הצפון, יחד אתם, ומחזקים את ידיהם.

האירוע הזה הוא אירוע מאוד כואב, ואפשר להבחין גם בבית הזה בשתי תגובות על אירועים כואבים. האחת אומרת: טוב, עכשיו אנחנו מפסיקים לדבר ונתחיל לירות. זו התגובה הקלה: נהרוג, נשמיד, נאבד, נשרוף, ננקום, ניתן ביטוי ליצרים שלנו. זו תגובה קלה. אנחנו גם עושים את זה, ולעתים צריך לעשות את זה, בוודאי להרוג את זה שבא להרוג אותך. זה בסדר. יש רק בעיה אחת, שהתגובה הזאת לא פותרת שום דבר, וכמה שזה שחוק וכמה שנאמר את זה אלף פעם, כן, רק פתרון מדיני מסיים מלחמה. לא יעזור. זה נשמע מאוד לא מעניין, אבל זו האמת.

לא אפרוס כאן עכשיו פתרונות מדיניים שאף אחד עוד לא יודע אותם. אני רק רוצה לומר, אולי לשיקול, דבר שהוא לא לגמרי שגרתי. לעניות דעתי, הדרך היחידה לסיים את הפרשה – ואני מבקש מכבוד סגן שר הביטחון, שאני מפנה אליו את הדברים, להקשיב למה שאני אומר, עכשיו אני כבר מנסה להיות מעשי – היא להביא את הצבא הסורי במקום ה"חיזבאללה". ה"חיזבאללה" הוא אוסף של כנופיות. אף שאנחנו מאשימים את הצבא הסורי, שכביכול הוא יושב ועושה תכנונים אסטרטגיים,

ובדיוק ביום ובשעה הוא נותן להם פקודות, אני לא מאמין בזה. בכנופיות אף אחד לא שולט. כשהיו כנופיות באל-חמה, הצבא הסורי ידע לטפל בהן. עובדה שבגבול ברמת-הגולן הצבא הסורי שולט, ושום כנופיה לא פועלת מכיוון רמת-הגולן כלפי היישובים שלנו ברמה. לכן חלק מההסדר המדיני צריך, אם כך, להיות שישב מולנו צבא סורי מסודר, עם פקודות. אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש.

אין שום טעם להתקדם טווח "קטיושה" קדימה, כי תמיד אנחנו נגיע לעוד רצועה בסלאמי שבה יושבות כנופיות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אתה מתכוון שיגיע לרצועת הביטחון?

יורם לס (העבודה):

אני מתכוון לזה שצבא סורי יישב בנבטייה, לא בקרעון ולא בבקעה. ברגע שיושב צבא סורי, כחלק מהסדר מדיני – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מעדיף כנופיות מאשר טנקים סוריים.

יורם לס (העבודה):

לא טנקים סוריים. אני אמרתי טנקים?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אז מה, הצבא הסורי ישב עם מקלות?

יורם לס (העבודה):

אבל, חבר הכנסת ביבי, הרי אני לא עושה אתך עכשיו את המשא-ומתן ואני לא מדבר עכשיו בפרטים. אני מדבר בעיקרון. מי שרוצה לסלק כנופיות צריך להביא, במיוחד במזרח התיכון, צבא מסודר. יש שתי אפשרויות: או שהצבא המסודר שלנו ישב שם – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

תביא את הטילים והטנקים הסוריים לראש-הנקרה.

יורם לס (העבודה):

אתה עוד מעט תדבר אתי על בסיס של "סקאדים" סוריים. על זה אני מדבר? למה אתה שם בפי מלים שאני לא אומר?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה יביאו לשם, מנגל, כדי לעשות סטייקים?

יורם לס (העבודה):

אני מדבר על עיקרון. תחשוב פעם קצת באופן יצירתי, לא רק על הדברים שהם שטאנץ. כדי לחסל כנופיות, אתה צריך להביא צבא מסודר. יש שתי אפשרויות. אפשרות אחת – צבא-הגנה לישראל; וראינו איך התקדמנו בסלאמי עד ביירות וג'וניה. בסוף נגיע ללסקייה. תמיד תהיה עוד רצועה של כנופיות שיזנבו בנו. אפשרות אחרת, להביא צבא שהוכיח את עצמו ברמת-הגולן. מה שאני אומר זה לא לגמרי מופרך, כבר דובר על זה. זאת לא חייבת להיות אוגדה של טנקים סוריים, אבל אם תשב מפקדה סורית בנבטייה, ה"חיזבאללה" לא יעשה ולא כלום, כי באל-חמה לימדו אותם לקח, לימדו אותם לקח שאנחנו לא העזנו ללמד אותם אף פעם, ואולי זה הפתרון. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת לס. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, כמו רבים מקודמי אני מוצאת את השעה כשעה ראויה להשתתף, והייתי אומרת: ממש להתייצב עם האנשים, הנשים והילדים, עם כל הגילאים וכל גוני האוכלוסייה שבצפון.

אני מברכת את יושב-ראש הכנסת, ששילב את הנושא הזה בסדר היום, שכן את המעט שאנחנו יכולים לעשות באותה הבעת הזדהות ובקבלת המחויבות, על מנת לסייע בידיהם לעמוד בשעות הקשות – טוב שאנחנו עושים סמוך לאירועים עצמם.

מטבע הדברים, כל אחד מאתנו יש לו ידידים, חברים, והוא בא עמם בקשר. אני רוצה לציין, שאני תמיד מלאת התפעלות מכך שבתוך כל הקושי האדיר, ובוודאי לאוכלוסייה של ילדים, מוצאים את כוחות הנפש להתארגן בצורה ראויה. מנהיגות מקומית מכל מגזרי האוכלוסייה מובילה את כוח העמידה. אין טענות והאשמות, אין קריאות ומצבים שאנחנו יודעים שלא פעם קורים בפיגועים ובאירועים, ואני מברכת על כך מאוד.

אדוני סגן שר הביטחון, בביקור שעשתה נשיאות הכנסת לאחר מבצע דין-וחשבון ביישובי הצפון שמענו מכולם, שהבעיה העיקרית היא לא ה"קטיושות" אלא המצב החברתי והכלכלי. התביעה, הפנייה, הדרישה היתה, בצדק, שנסייע שתהיה יציבות חברתית ויהיה שגשוג כלכלי. אני יודעת שהממשלה עשתה רבות, ואני יודעת שיישובי הפיתוח השתנו, ובכל זאת אי-קידומו המספיק של הסדר המושבים, הקצאת משאבים לקריית-שמונה ולשלומי, קידום הסדר הקיבוצים – אלה הדברים ששמענו אז בשלומי, בדוב"ב, במנרה, בדרך ובכל מקום שהיינו אז ובכל הזמנים. זאת תהיה התרומה והאמירה המשמעותית של הכנסת, מדיניות התקציב ומדיניות הממשלה, של העדפה לפריפריה כולה וליישובי הצפון והנגב המרוחק במיוחד. אני יודעת שנעשה הרבה, לרבות במכללת תל-חי, ויש קפיצה אדירה לעומת העבר, אבל אין די בכך, במיוחד במושבים; ואנחנו יודעים מה קורה שם.

הנושא השני הוא נושא הפיצויים. גם כאן חל שיפור גדול מאוד, ובכל זאת יש תלונות שהן פשוט לא ייאמנו על עיכוב במתן הפיצויים. מתברר שחוק הפיצויים נותן תגמול לחקלאים ולתעשייה אבל לא לאלה שעוסקים בתיירות ובמסחר. הגשנו הצעת חוק, חבר הכנסת שלמה בוחבוט ואני, כמדומני שגם סגן היושב-ראש חבר הכנסת עובדיה עלי וחברת הכנסת נעמי בלומנטל, אבל הנושא הזה לא מקבל את אישור הממשלה, ולא בצדק. מי שעוסק בתיירות ובעסקים קטנים דינו כמו העוסק בחקלאות ובתעשייה, ומוכרחים לפצות אותו.

לבסוף אני רוצה להעלות את נושא המקלטות. דיברו על כך האחראים. אדוני סגן שר הביטחון, קידום המקלטות – לכל האוכלוסיות, לרבות אוכלוסיית ערביי ישראל בצפון, ושמענו על הבעיה בתרשיחא ובמקומות אחרים – הוא מחויבות שלנו. הכנסת יכולה וחייבת, מעבר להזדהות, גם לסייע לאותם תושבים ששנים עומדים בנחישות במצב בהחלט קשה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה נוכחת. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את סגן שר הביטחון חבר הכנסת אורי אור ולאחל לו הצלחה. אין ספק שתרומתו וניסיונו יעזרו למערכת הביטחון.

אנחנו מתפללים לשלומם ולביטחונם של אזרחינו בצפון. אנחנו מאמינים בנסיים, אבל חכמינו לימדו שאין סומכים על הנס. אני מקווה שההצטרפות שנשמעו על-ידי ראש הממשלה והשרים בדבר הצורך לטפל ב"חיזבאללה" יהיו הצהרות שיש בהן מעשה ולא רק דיבורים. ברור לכול שהאינתיפאדה בלבנון

נגד יישובי הצפון כוונתה ללחוץ לחץ מדיני על מדינת ישראל. כפי שהצליחו, כך הם חושבים, נערי האינתיפאדה לגרום לכך שמדינת ישראל תדבר עם אש"ף, הם חושבים שנוותר בתחום המדיני. לכן צריך לומר מפורשות, שאין משא-ומתן כל זמן שיש אש בצפון.

היום אמר אורי לובראני, שהם הפרו את הסכם מבצע דין-וחשבון. כל פעם שהם מפירים את ההסכמים, היתה צריכה לבוא החלטה מפורשת של הממשלה – הם הפירו את ההסכם, אנחנו חופשיים לעשות מה שאנחנו רוצים, מה שצריך לעשות.

לדעתי, מי שרוצה לחסוך בחיי אדם, גם אצלנו, גם אצלם – בערבית יש פתגם האומר, שאם אתה לא עושה את זה גדול זה גם לא יהיה קטן. צריך לטפל בעניין הזה מהשורש. יש לי הרגשה, שאויבינו רוצים לסגור על מדינת ישראל הקטנה, ואולי הם חושבים שאנחנו נהיה בפחד של קלאוסטרופוביה. כשאני מסתכל על המדינה הקטנה שלנו, ואני רואה שהסורים חושבים להוריד אותנו לגבול ה-4 ביוני, עד הכינרת – חבר הכנסת לס הציע כאן בכלל שהסורים יהיו בראש-הנקרה. לדמיון שהסורים הם בכינרת ובראש-הנקרה – אני לא יודע איך אדם ממפלגת העבודה בכלל אומר: אנחנו כובשים פה בארץ-ישראל, בארץ אבותינו אנחנו כובשים, אבל לסורים מותר לכבוש את לבנון. אני שומע, ואני לא יודע אם לצחוק או לבכות, כשחבר כנסת ממפלגת העבודה אומר: אנחנו כובשים, אבל לסורים מותר לכבוש את לבנון. זה לא נורמלי, זה דבר מדהים, מצחיק, מעציב. אם זאת החשיבה של חלק ממפלגת העבודה, באמת הגיע הזמן שיעשו טיפול בעניין הזה.

רבותי, אני רוצה לומר דבר לא נעים – נפלו 35 פגזים, היה נזק ברכוש. אנחנו יודעים בדרך כלל מה שאברהם אבינו אמר: קח את הרכוש ותן לי את הנפש. אני מתאר לעצמי, שאם היה נופל פגז, חס וחלילה, והיה דם, היתה תגובה אחרת. אז למה מחכים? שיהיה דם?

אני רוצה לומר, כבוד היושב-ראש, שלא יכול להיות שהמצב הזה יימשך. לא ייתכן. נכון שאנחנו סומכים על הממשלה, סומכים על המטכ"ל. אבל יש לנו הרגשה – היום שמענו ברדיו, שהמטכ"ל, הרמטכ"ל, האלופים, מביאים תוכניות, יש להם רעיונות, אבל יש בלימה של הממשלה, שלא נותנת להם לעשות. הייתי רוצה שהממשלה החדשה תשחרר את צה"ל לעשות מה שצריך.

לסיום אני רוצה לומר, שזה מצב איום. אתה פותח את הרדיו בבוקר ואתה שומע את הוויכוח האם לעשות גדרות ליד כפר-סבא, אתה שומע עוד אמצעים בצפון. אתה במדינה קטנה, צפופה, אי-אפשר לנסוע, אי-אפשר ללכת. אתה נמצא בסיר לחץ קטן. לקום בבוקר ולראות כאן את הגבולות, את הגדרות – איזה שלום זה? אני אומר: או שלום או מלחמה. אבל שלום שיהיה שלום אמיתי. שנוכל ללכת, לנסוע לבית-לחם, נוכל לנסוע ליד קלקיליה, נוכל לא לראות גדרות, נוכל לראות שקט, ללכת בביטחון, לא לפחד על הילדים. אבל או שלום או מלחמה. אני לא מכיר דבר באמצע. אני מקווה שיהיה שלום. אני בעד השלום. אבל אם אתם רוצים שיהיה שלום צריך שתהיה הרתעה, שתהיה תקיפות, שידעו שכשמדינת ישראל אומרת משהו, אז היא אומרת. היום איבדנו, לצערי, את כוח ההרתעה; ואם איבדנו את כוח ההרתעה, איבדנו גם את הביטחון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי. רשות הדיבור לחבר הכנסת מצא – איננו. חבר הכנסת זנדברג – איננו. חבר הכנסת ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, כותרות העיתונים היום הן: ב"חיזבאללה" רצו הרג המוני – זאת הכותרת שהודפסה היום בעיתון "ידיעות אחרונות". הם ירו חמישה מטחי "קטיושות" שכללו 30 "קטיושות" אל יישובי הצפון. גם העיתון, אדוני סגן שר הביטחון, השעה שהם קבעו – הם באמת התכוונו לפגוע, אבל לפגוע וגם להכאיב. מתוך ה-30 – 23 "קטיושות" פגעו פגיעות ישירות, חלקן ביישובי הצפון, והנזק הכבד היה בקריית-שמונה.

שמעתי הבוקר את מתאם פעולות הממשלה, מר לובראני, שנתן צידוקים, חיפש סיבות מדוע ה"חיזבאללה" פתח באש. הם מחפשים צידוקים מאחר שעשו, הממשלה הזאת עשתה הסכם הבנות לאחר מבצע דין-וחשבון. סיבה ראשונה, אומרים, מכיוון שצה"ל פוצץ בתים נטושים ובתים ביישובים נטושים מעבר לקו רצועת הביטחון. סיבה נוספת – פוצצו בתים של משתפי פעולה עם ה"חיזבאללה" בלב רצועת הביטחון. סיבה שלישית – פגעו באחד ממנהיגי ה"חיזבאללה".

אני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן שר הביטחון, אולי תקשיב לי – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

אני מקשיב כל הזמן.

אסעד אסעד (הליכוד):

משנת 1985, מאז קיימת רצועת הביטחון, אני הייתי מח"ט בצה"ל ואתה היית אלוף פיקוד צפון – לי, באופן אישי, יש השגות על כל נושא רצועת הביטחון. אולי אני מפר את הקונסנסוס שקיים במדינת ישראל. מה היא הקונצפציה של משרד הביטחון – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אין קונסנסוס.

אסעד אסעד (הליכוד):

מי שלא בקונסנסוס הזה אנחנו יודעים. אבל רוב עם ישראל, במערכת הביטחון, בצה"ל, שרים – אומרים שרצועת הביטחון היא המצאת פלא.

אני רוצה לשאול אותך שאלה, אדוני סגן שר הביטחון: מדוע דווקא אתמול היו "קטיושות", כאשר יום קודם הציע שר החוץ שלנו ופנה באופן ישיר לשר החוץ הסורי ודיבר אתו על שלום?

פיני בדש (צומת):

זו היתה התשובה.

אסעד אסעד (הליכוד):

זאת אולי התשובה. אני לא אומר שזאת התשובה – – –

פיני בדש (צומת):

הוא קיבל תשובה דרך ה"קטיושות".

אסעד אסעד (הליכוד):

חבר הכנסת בדש, אני לא אומר שזאת התשובה, כי אין לי הכלים לבדוק זאת. מדינת ישראל, עם הכלים שיש לה, יכולה לבדוק זאת. אולי לבדוק זאת התשובה. פה אומרים שראש הממשלה משותק. ה"חזבאללה" אומר שהוא בידי הסורים. אני בטוח שהסורים לא יכולים לשלוט על כל "קטיושה", אבל כל "קטיושה" שמגיעה ללבנון עוברת דרך הסורים, כי אין להם אפשרות אחרת.

אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש, ברשותך, שתקשיב לי שתי דקות. אני חושב, שהקונצפציה – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

אני מקשיב לך כל הזמן.

אסעד אסעד (הליכוד):

הקונצפציה של רצועת הביטחון פשטה את הרגל. אנחנו, במדינת ישראל, בונים את עצמנו על תפיסות עולם שבאות למבחן המציאות ולא עומדות בו. יש לי שתי דוגמאות קודמות, אמרתי זאת גם בעבר: הקונצפציה של מלחמת יום כיפור, שהערבים לא מסוגלים להילחם, והוכח שאנחנו לא צודקים; והקונצפציה שיהודי לא ירצח יהודי, ועובדה שרצחו את ראש הממשלה. אני מצטער לומר, שגם פה נכשלנו. נכשלנו, כי אם המטרה של רצועת הביטחון היא להגן בראש ובראשונה על יישובי הצפון –

היא אינה מגינה על יישובי הצפון, אינה מונעת פגיעות וירי בכל זמן שמתחשק להם, למחבלים, על יישובי הצפון.

הדבר השני – אנחנו, בדיעבד, זה כמו מעגל קסמים, אחרי מבצע דין-וחשבון, הפכנו במו ידינו את חיילי צה"ל למטרות נייחות או נעות ל"חיזבאללה" אחרי שעשינו אתם הסכם הבנות. אתה אפשרת להם, אנחנו אפשרנו להם לפעול מתוך כפריהם, לפגוע בחיילי צה"ל. ואנחנו יודעים מה קרה לפני שבועיים – תשעה חיילים נהרגו ועוד 16 נפצעו. כאן יודעים שמתנהלת בלבנון מלחמה.

מאחר שזה נכשל, לא מגן על יישובי הצפון, לא מאפשר לחיילי צה"ל בתוך רצועת הביטחון לשמור על עצמם ולמלא את משימותיהם – וזאת המשימה העיקרית, לשמור על קו הצפון – צריך לבדוק אפשרויות אחרות.

אני מציע, אדוני סגן שר הביטחון – משרד הביטחון במתכונתו הנוכחית הוא כמו חצי היריון. מזה לא יצא ח'יר. יש לפנינו שתי אפשרויות: האחת, להוציא את צה"ל קדימה, צפונה, כדי להוציא את יישובי הצפון מטווח ה"קטיושות", שיפסיקו להיות בני ערובה של ירי ה"קטיושות" – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אסעד אסעד (הליכוד):

אני לא מחליט, חבר הכנסת דראושה, תשמע אותי עד הסוף, כדאי שתשמע את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אסעד אסעד (הליכוד):

זה, אדוני סגן שר הביטחון, אולי לטווח המידי. אנחנו מדברים על הטווח היותר-רחוק, על הטווח היותר-חשוב. טוענים כל הזמן, שחייבים להגיע להסדר מדיני. הסדר מדיני יבוא בטווח הרחוק, ואם אנחנו דואגים באמת לכך שיישובי הצפון יצאו מטווח ה"קטיושות" על-ידי פעולות של צה"ל קדימה, בטווח היותר-רחוק, היותר-אסטרטגי, אנחנו יכולים לחזור לקו הגבול הבין-לאומי – כאשר באמת יהיה שם שלום. אבל במתכונת הנוכחית גם יישובי הצפון וגם חיילי צה"ל הם בני ערובה בידי ה"חיזבאללה", והם יעשו מה שהם רוצים בכל זמן שהם מחליטים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד. חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (צומת):

מה פתאום?

היו"ר ע' עלי:

פיתום ורעמסס.

פני בדש (צומת):

יש רשימה – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא היה לפניך.

פני בדש (צומת):

יש רשימה, אני מצטער. אנחנו נוהגים לפי הרשימה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אתה בטוח? תנהג לפי הרשימה, חבר הכנסת.

פני בדש (צומת):

— — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת בדש, אני לא מוכן לקבל את הסגנון שלך. תסתכל על הרשימה – הוא היה לפניך. הוא ביקש – – –

פיני בדש (צומת):

הוא לא היה פה – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא ביקש להעביר אותו.

יהושע מצא (הליכוד):

נכנסתי באותה שנייה – – –

פיני בדש (צומת):

אני צריך להגיע ב-19:30 לישיבה.

היו"ר ע' עלי:

הוא ביקש להיות אחריו, זה בסדר. כעת הוא ידבר, ואחריו אתה.

פיני בדש (צומת):

אני צריך להיות ב-19:30 בישיבה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני מתפלא עליך, נכנסתי באותה דקה. אני מתפלא עליך – – –

פיני בדש (צומת):

אל תתפלא – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אתה יושב כל הזמן, ואני יושב כל הזמן, מן הבוקר עד הלילה, ולא נעדר מהבית הזה, קצת יותר ממך.

אדוני היושב-ראש – – –

פיני בדש (צומת):

יש נהלים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

יש נהלים – – –

פיני בדש (צומת):

מי שמאחר מאבד את תורו.

היו"ר ע' עלי:

היתה לו סיבה מוצדקת.

יהושע מצא (הליכוד):

גם עברית נקייה קצת יותר מהמלה האחרונה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאותן שלוש דקות אני רוצה להקדיש דקה אחת לנושא הביטחוני ושתי דקות לתושבי קריית-שמונה.

אדוני היושב-ראש, לפני שעות אחדות חזרתי מקריית-שמונה, ואני אתיחס למה שעניי ראו שם. אני רוצה להשמיע משפט אחד בתחום הביטחוני על מה שהתחולל מאותו ירי. אני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר הביטחון, מלת ברכה עם היכנסך לתפקיד, והצלחה בתפקידך למען ביטחון ישראל. מה שקורה בגבול הלבנון הוא רק אזכור למה שיקרה, חס וחלילה, אם אותו מסלול שראש הממשלה פרס מוביל, למסירת רמת-הגולן והובלת הצבא הסורי לשפת הכינרת, יצא לפועל. אנחנו נראה "חיזבאללה" ברמת לבנון ונראה עוינות וצבא סורי שפוגע ומנסה לבתר את הארץ בצפונה. האזכור הזה הוא: עצרו את העגלה הזאת מהידרדרות לתהום.

שתי דקות לתושבי קריית-שמונה – על מה שראו עיני. נכנסתי לחמישה בתים, ראיתי הרס וחורבן בבתים. אני מבקש ממך, זאת כבר לא ביקורת, זה לא שנוי במחלוקת בינינו. לתשומת לבך, מה שראית אתמול – אינני מדבר על מה שראית אתמול, כי מה שראיתי היום לא השתנה כהוא זה ממה שראית אתמול.

אזרחים מסכנים ישבו על הרצפה על שברי זכוכיות, על שברי שולחנות, והמתינו לעובדי מדינה, מהמוסד לביטוח לאומי ומהאוצר וממס רכוש, המתינו והמתינו עד בוש. האחד נכנס, האחר יוצא, ובושה וכלימה מה שקורה שם. זאת התעללות ללא צורך באזרחים.

כשבאים פוגשים את השבר ואת מה שקורה במשפחות. אפשר לקרוא לנסיים שקרו שם נסי חנוכה. יש לתת לתושבים את השירות מייד, לסיים את הערכת הנזקים, כדי שיוכלו לשוב לבתיהם, לאסוף את השברים ולארגן את הבתים. במקום זה הם עדיין יושבים וממתנים לפקידי האוצר שיבואו לעשות את המלאכה שנטלו על עצמם.

ומשפט אחרון, גברתי היושבת-ראש. אנחנו מדברים על אזרחים בקריית-שמונה, שיושבים שם ובוכים. אני כבר לא מדבר על המחלוקת המדינית. בעיית המקלטים בקריית-שמונה היא בעיה קשה. אזרחים לא יכולים לצאת למקלטים במרחק 200-300 מטר מבתיהם. ראינו שחדרי הביטחון אינם עמידים ומהווים מחבל. ראינו "קטיושות" שחדרו לתוך חדרי ביטחון. המענה על כך הוא כולו עליך, אדוני סגן השר. אף שנושא הגנת העורף עובר למשרד אחר, עדיין האחריות שלך.

סגן שר הביטחון א' אור:

זה לא יגיע לוועדת הפנים.

יהושע מצא (הליכוד):

לא יגיע. אם זה בידיך, אני מבקש ממך להתייחס במלוא כובד הרצינות לאותם אזרחים שנפגעו וניצלו בנסי חנוכה. יש להרים להם קצת את המורל, לפחות. מורל פירושו מקלטים ומיגון טוב יותר. כאשר פגז נופל ו"קטיושה" יורדת, שיקבלו, לפחות, יחס חם, ולא יתחילו להתווכח אתם, האם זה שווה 1,000 שקל או 950 שקלים. קצת מורל וקצת התייחסות ביתר כבוד לתושבים בצפון. הם למעשה חגורת ההגנה המורלית והמעשית שלנו. החובה לשמור עליהם מוטלת עליכם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת פיני בדש, ואחריו – חבר הכנסת אלול, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת טמקין, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דראושה.

פיני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מוחה על כך, שחבר כנסת שלא היה כאן בזמן שקראו בשמו, אחר כך בגלל בעיות כאלה ואחרות נותנים לו את רשות הדיבור שלא בתורו. לכל אחד מאתנו יש לוח זמנים משלו. אנחנו יושבים ומחכים לתור שלנו. מי שמגיע תורו צריך לדבר, ולא נותנים למי שפספס את תורו ואחר כך עוד יבוא בטענות ויתקייף.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת אורי אור, שמונה לתפקיד סגן שר הביטחון. כולנו מברכים על המינוי. אני חושב שלא יכול להיות מינוי טוב יותר, ואני שמח על כך כמו כולם.

אני חושב, שמה שקורה בלבנון הוא לא מתקפת גרילה או מתקפת פתע כזו או אחרת. זה כבר צבא מסודר, צבא מאומן. אנחנו רואים זאת בתוכניות הטלוויזיה. מציגים שם בפני כתבים צבא מסודר, עם מדים, מאומן, עם תקציב. והתקציב מגיע דרך סוריה. רק אתמול קראתי כתבה על 60 מיליון דולר שמגיעים דרך ממשלת סוריה ישר אליהם. כל רכישות הנשק נעשות דרך סוריה. העסק מאוד מאוד מסודר ומאוד מאוד מחושב, מדיניות מכוונת ומסודרת.

מהצד השני, צה"ל עבר לפעילות שגריתית מול מטרות נעות. תשעת ההרוגים הם כתוצאה משגרה מסוימת שמתבצעת יום-יום בלבנון ולא מפעילות יזומה, פעילות שמכניסה את המערכת שם ללחץ.

אני חושב, שהבעיה הקשה שלנו בלבנון היא מפני שאין מגיבים בגלל המגבלה הפוליטית, לא רוצים להרגיז את הסורים. אדוני סגן השר, לא יעזור גם אם תנענע בראשך, יש כוונה שלא להרגיז כל כך את הסורים, או לא לצאת נגד הסורים, כדי לנסות ולקדם את המגעים עם הסורים.

צריך להבין דבר אחד: אי-אפשר לעבור לסדר-היום על פגיעה באזרחים – אלה כבר לא חיילים ולא צבא – וודאי שלא מול מתקפה מכוונת בשעה ספציפית מסוימת. יורים 35 "קטיושות" בשעה מסוימת, שהיא השעה שבה כולם יוצאים לעבודה ולבתי-הספר וכל הילדים נמצאים ברחובות. זו התקפה המכוונת להרג המוני.

אדוני סגן השר, אי-אפשר לעבור בשקט על התקפה כזו על אזרחים. אומרים שמבצע דין-וחשבון כן עזר או לא עזר, לא רוצים להיכנס עם כוחות, לא רוצים לסבך את הצבא וכו'. מכיוון שכל פעם אומרים אותו הדבר, הם מקבלים יותר תעוזה. הם התקיפו מוצבים של צה"ל ושמו על מוצב דגל של ה"ח'זבאללה". הם עושים דברים שבעבר לא עשו. זה קורה בגלל דברים שאנחנו לא יוזמים, משום שאנחנו לא מחזירים מכה אחת אפיים.

הם צריכים להבין דבר אחד – כל פגיעה באזרחים לא תעבור בשלום. על כל פגיעה באזרחים צריכה להיות פעילות אינטנסיבית, להכות בהם עד היסוד.

עכשיו לגבי מה שקורה בקריית-שמונה וביישובי קו החזית.

היו"ר ע' מאור:

זמן תם, אז ממש תסיים.

פיני בדש (צומת):

כל אחד קיבל תוספת של כמה דקות. אני כבר מסיים.

יש בעיות קשות מאוד בקריית-שמונה ויש בעיות קשות מאוד ביישובים. אנחנו הודענו על כך בוועדת הכספים. חבר הכנסת דן תיכון היה גם כן נוכח בישיבה עם ראש העיר. כל פעם מבטיחים. אחרי כל אירוע כזה כולם באים ונראים בשטח, מבטיחים אבל נותנים מעט.

האנשים שחיים שם חיים במתח ותחת לחץ, ומגיע להם מעל ומעבר למה שנותנים במקומות אחרים. זו ההזדמנות לבוא ולהבטיח ולקיים. אולי אתה, אדוני סגן השר, תדאג לכך, שהפעם יעמדו בכל ההתחייבויות הכספיות, או יענו לרצונות הכספיים של אותם יישובים שחיים במתח ובלחץ, לתת להם את המגיע להם. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הדיון כאן והדברים שאני שומע מזכירים לי את הפתגם הערבי האומר: הכה אותי ובכה ולפני הלך להתלונן.

מה שקורה היום עם ממשלת ישראל ועם צה"ל הוא, שהם יודעים שהם הפגזו בתים של אזרחים לבנונים בניגוד להסכם שהיה עם ה"חיזבאללה" ועם סוריה, וכאשר היתה תגובה של ה"חיזבאללה" הם באו להתלונן. ומה עושים? עושים הסלמה. אני לא יודע למי תועיל ההסלמה הזאת. כל מי שנאם כאן התקיף את ה"חיזבאללה". אני לא מגן על ה"חיזבאללה", אני לא אוהב את ה"חיזבאללה", אבל צריך להבין שה"חיזבאללה" מהווה רזיסטנס – התנגדות לכיבוש הישראלי. וכל עוד יש כיבוש ישראלי

בלבנון תהיה התנגדות של ה"חיזבאללה", של "אמל", של הפלשתינים, של הצבא הלבנוני. כל לבנוני רוצה לראות את דרום-לבנון כחלק מלבנון, לא תחת כיבוש ישראלי ולא תחת כיבוש אחר.

האם מישהו חושב שבדרום-לבנון ישלימו עם הכיבוש הזה ועם הקוויזלינגים של לאחד כשהם כבר מזמן אינם לבנונים, הם משרתים של הצבא הישראלי, הם משרתים של המדיניות הישראלית נגד עמם?

לכן אתם צריכים להבין, שכל הטענות הללו שאתם מעלים לא משנות את המצב. מה שישנה את המצב הוא, שממשלת ישראל תפתח במשא-ומתן עם הממשלה החוקית בבירות. הנשיא הראווי כבר הודיע לפני ימים אחדים, שאם ממשלת ישראל תחליט שהיא מוכנה לקבל את החלטת מועצת הביטחון 425 ולהכריז על מוכנות לנסיגה מדרום-לבנון, אנחנו נגיע להסכם שלום עם ישראל ונפרוס את הצבא הלבנוני בדרום-לבנון ולא תהיה אפילו ירייה אחת. הוא התחייב ואמר: לא תהיה ירייה אחת נגד ישראל.

אז מה אתם מלינים, על מה אתם טוענים? למה שממשלת ישראל לא תפתח במשא-ומתן עם ממשלת לבנון החוקית ותבטיח בכך את הביטחון של צפון ישראל, היישובים הישראליים? אני רוצה שיובטח הביטחון שלהם. אני לא רוצה שום פגיעה בישראלים, לא בבית ישראלי ולא באזרח ישראלי. תבינו, כל עוד אתם יושבים שם ככובשים – זה המצב. הלבנונים יתנגדו, ואתם תעשו את כל מה שאתם עושים: תפציצו ממטוסים, תפגיזו בתותחים, מטנקים, תפוצצו בתים של אזרחים, תהרגו אזרחים לבנונים. אז תבוא הנקמה, תבוא התגובה, ואז נפגעים אזרחים ישראליים שאינם אשמים בכל מה שקורה.

אני אומר לממשלת ישראל, ממשלה שאומרת שהיא רוצה לעשות שלום: תחישו מייד את המשא-ומתן עם לבנון, עם הממשלה החוקית. לאחד והקוויזלינגים שלו לא יסייעו לא לקריית-שמונה ולא למדינת ישראל ולא יבטיחו את הביטחון של מדינת ישראל. רק שלום הבנוי על צדק, שלום הבנוי של נסיגה של הישראלים הכובשים מדרום-לבנון, נסיגה של צה"ל שנמצא שם על תקן של כובש, מהגולן ומדרום-לבנון – זה יבטיח את השלום של צפון ישראל, זה יבטיח את השלום של דרום-לבנון וזה יבטיח הסכם שלום מלא בין ישראל ללבנון. ואחר כך, על הבסיס הזה של שלום מלא תמורת נסיגה מלאה, אפשר להגיע גם להסכם עם סוריה ולשלום כולל צודק באזור כולו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת אורון, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שפירא, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קראתי ושמעתי את תגובת ראש הממשלה, תגובה ראשונה על האירוע החריג בתחילת כהונתו כראש הממשלה, ושמחתי מאוד לשמוע שראש הממשלה מכוון קו ברור גם לעבר ה"חיזבאללה" וגם לעבר סוריה. הוא אמר: התקפת ה"קטיושות" היא מעשה חמור

שלא נוכל לעבור עליו לסדר-היום. אני מקווה, שמה שאמר ראש הממשלה הוא לא רק הצהרה אלא גם כוונה.

שמעתי אתמול ברדיו תגובות של אנשי ציבור, ראשי מועצות וראשי ערים. היו ביניהם שאמרו שלא צריך לצאת לתגובת נגד, היו שאמרו שכן צריך בתגובה חריפה מאוד.

אל לנו לשכוח, שמלחמת "שלום הגליל", מבצע של"ג, נועד להביא שלום לגליל. באותו זמן הייתי קצין צעיר בצה"ל. נכנסנו ללבנון ונתגלתה לעינינו תמונה מדהימה. אין הר שלא היה חצוב ולא היתה בו תחמושת, אין בית שלא ישבו בו מחבלים. לכל אורך הלבנון, עד לביירות, מצאנו מצבורי תחמושת. לא יכולנו להרשות לעצמנו לחזור לארץ בלי לשמור על רצועת הביטחון שעליה אנחנו מדברים.

אבל היום נוצר מצב חדש, לצערי, שרצועת הביטחון השתחררה, ומדינת ישראל נתפסת עם המכנסיים למטה. אין רצועה. השאלה היא: האם מדינת ישראל תחשוף את ערוותה, או תרים את המכנסיים ותסגור את רצועת הביטחון. אם צה"ל, אם הממשלה, אם ההחלטות של ועדת החוץ והביטחון לא יתירו לצה"ל להיכנס למקורות הירי, לתוך מחסני ה"חיזאבללה", לתוך בסיסי ה"חיזאבללה", על מנת לפגוע במקומות הירי, באלה שלא נותנים שקט לגבול הצפון – לא נוכל לעבור לסדר-היום.

מבצע דין-וחשבון בא כתגובה נוספת על אותן הבנות שהגיעו אליהן במלחמת "שלום הגליל", שלא אפשרו לצה"ל להמשיך באותם מטחי אש לכיוון ריכוזי האוכלוסייה. שמעתי גם תגובות בכנסת. אומרים: ריכוזי אוכלוסייה, אזרחים, ילדים. מה, הילדים שלנו שונים מהילדים שבלבנון? הנשים שלנו שונות מהנשים שבלבנון? פה כן מותר להם לשבת במקלטים ושם אסור להם לשבת במקלטים? אם צריך לצאת למבצע – לצאת למבצע. אם שולחים 30 "קטיושות" – נשלח 30 "קטיושות". אין סיפור נוסף. זו השיטה, זו הדרך שהם מבקשים.

שמעתי את שר החוץ אהוד ברק, מה הוא אמר בברצלונה, כאילו שלסוריה אין כל כך יד בנושא הזה. מאין באות כל ה"קטיושות" אם לא דרך סוריה? הן באות דרך ישראל? האם הסורים לא יודעים שה"קטיושות" האלה מטרתן הסופית היא לפגוע באזרחים חפים מפשע? האם סוריה לא יכולה למנוע את זה?

שמעתי גם את תגובת סגן השר. אדוני, באופן אישי אני מאחל לך מכל הלב הצלחה בתפקיד. אני מכיר את המקצוענות שלך. שמאתי שאמרת אתמול, בכנס של צעירי מפלגת העבודה, שאם יחודש ירי ה"קטיושות", נטרוף גם אנחנו את הקלפים. אדוני, הם כבר טרפו את הקלפים. מה שנשאר לך כרגע הוא או לחשוף את היד, או להגיד "שברו את הכלים ולא משחקים", ולהתחיל לשחק אותו משחק. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, אחריו – חבר הכנסת פרץ, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד, אם לא ייכנסו אחרים. בקרב הנוכחים פה יש עוד שלושה דוברים. חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי כנסת נכבדים, ראשית, ברכות חמות לך, חבר הכנסת אורי אור, סגן שר הביטחון, עם היכנסך לתפקיד רב אחריות בשעה גורלית כל כך לאומה. אתה מביא לתפקיד מטען אדיר של ניסיון מקצועי ממדרגה ראשונה פלוס ניסיון של יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון במשך שלוש שנים וחצי. ודאי שהצירוף הזה יהיה לתועלת למדינה ולכולנו. יישר כוחך ותחזקנה ידיך.

אתה נכנס לתפקידך בעיצומו של מצב קשה, מצב שמביך את כולנו. הכול יודעים, שמה שקורה בצפון, הסבל של תושבי הצפון, של תושבי קריית-שמונה וכל היישובים בגליל המערבי הוא סבל ששוב אין לקבלו.

קודם כול, נשלח מכאן לכל תושבי קריית-שמונה והצפון איחולים, שהסיוט הזה יסתיים בהקדם, שהם יוכלו לצאת מן המקלטים בקרוב ושוב לא לראות עוד מתקפות של "קטיושות" מן ה"חיזאבללה" או מגורם אחר. מגיע להם, לאזרחים הנפלאים, הנאמנים והמסורים הללו בצפון, שמדינת ישראל תעשה הכול כדי להביא קץ לצרותיהם. זאת איננה גזירת שמים, זה איננו מצב שאיננו בן-שליטה – ההיפך הוא נכון. יש ויש ביכולתו של צה"ל למגר את הכוח הזה, במיוחד כאשר הוא הפר את כל הכללים, שבר את כל ההבנות, מנסה לפגוע בנו בהשתוללות איומה תוך התמוטטות מוחלטת של כל ההבנות שהיו קיימות כביכול עם ארגון הטרור הרצחני הזה.

ברור היום לכול, שביטחונם של יישובי הצפון התערער במידה מדאיגה. זה מביא לכך שכולם שואלים מה היא תשובתה של ממשלת ישראל.

היום דיברתי עם תושבים רבים בקריית-שמונה ואנשי צפון – הם מרגישים שיש פה, למרבה הצער, מבוכה. הם אינם חשים בתשובה ובתוכנית של ממש. כל מה שנותר לי הוא להאמין, שראש הממשלה החדש שלנו, מר פרס, שהוא גם שר הביטחון, יעמוד בדיבורו כאשר הוא אומר, שהאחריות רובצת על האחראים לכל מה שקרה.

מובן שהוא שלח אצבע מאשימה לעבר סוריה, אף-על-פי ששר החוץ, הרמטכ"ל לשעבר, נמנע, בתוקף תפקידו החדש, מלבטא דברים חריפים כאלה. אבל גם הוא, הרמטכ"ל, אמר דברים דומים מאוד לאלה של שר הביטחון. ולא נותר אלא לבקש מהם שאכן יממשו את הבטחותיהם, שממשלת ישראל לא תיתן לטרור הרצחני של ה"חיזאבללה" להוסיף ולהשתולל.

אי-אפשר שלא לומר כמה דברים על הסורים. זה יותר משנתיים הדיקטטור הסורי מנסה להעמיד פנים של מבקש שלום, שוחר שלום, מאמין בשלום. והנה, כל אימת שמתקרב עניין של שיחות שבהן אולי יצמח משהו של ממש, אנו רואים שהסורים מפעילים את ה"חיזאבללה" ככלי שרת בידם.

אומרים לנו, ושמענו זאת היום, שהאחריות היא של ממשלת לבנון. מישהו יכול לדבר ברצינות על ממשל מרכזי בלבנון? יש דבר כזה? היה דבר כזה בשנים האחרונות? יהיה דבר כזה בשנים הבאות? אלה הבלים. אין ממשלה מרכזית בלבנון. השולטים האמיתיים הם כמובן הסורים, ואנחנו יודעים שהם

קובעי הדבר. דרכם ובאמצעותם ובעזרתם ותחת עינם הפקוחה עובר הנשק, עוברת התחמושת ועוברים הכספים מאירן וממקורות אחרים.

לכן הכנסת חייבת, לדעתי, לסכם את הדיון הזה באמירה ברורה דווקא לסורים: חדלו מכל השיטה הנלוזה הזאת. אם רצונכם בשלום עם ישראל, לא דרך חידוש הטרור הרצחני תשיגו זאת. אתם גורמים לכך שהציבור הישראלי חדל לתת בכם את שארית האמון שעוד היתה לו בכם. אין זו סוריה אמينة ששולחת רוצחים לרצוח אזרחים חפים מפשע. אין זו סוריה שוחרת שלום, שלמעשה הופכת את הצפון לגיהנום מדי פעם בפעם. לא זו הדרך, רודן סוריה, אסד. אלה שרוצים בשלום יודעים איפה לשבת, עם מי לשבת. ישראל מוכנה לשבת, הציבור הישראלי מעוניין בשלום, אבל לא בשלום הכרוך ב"קטיושות", בדמים, ברצח, בנזקים איומים לרכוש.

אני רוצה לסיים בבקשה. אדוני סגן שר הביטחון, היה דיון בוועדת הכספים לפני זמן מה, שבו טענו אנשי הצפון שהם אינם מקבלים את המינימום הדרוש למקלוט ולאמצעי המיגון שלהם. לא יעלה על הדעת, שציבור הסובל כל כך והנזקק כל כך למקלטים ולכל הסובב, שגם המעט שהבטיחו לו, אותם מיליונים מעטים, שלא יגיעו בזמן הנכון. אנא, היה אתה הראשון הלוקח נושא זה ברצינות הראויה כדי להביא לקריית-שמונה, לדוב"ב, לאביבים, לכפר-יובל, למשגב-עם ולכל היישובים בגליל-המערבי את העזרה הדרושה המיידית. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יחס קואליציוני. אני מבין שהוא דיבר כפול זמן.

היו"ר ע' מאור:

הוא לא דיבר כפול זמן. חבר הכנסת זיסמן, נדמה לי שגם אתה קיבלת קצת. את האווירה הקואליציונית עם המפד"ל אל תטיל על אחרים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

קיבלת את זה מעובדיה עלי, לא ממך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לברך את ידידי – אני מקווה שאני לא מזיק לך כשאני אומר ידידי – חבר הכנסת אורי אור ולאחל לו הצלחה בדרך שתוביל באמת לשלום.

גברתי היושבת-ראש, כסיעת חד"ש אנחנו מביעים דאגה מהפגיעה באזרחים חפים מפשע. אנחנו מצטערים על כל פגיעה באזרחים חפים מפשע. בו בזמן אנחנו חייבים גם להבין, למדנו זאת בשנים האחרונות, שאין שלום עם כיבוש. מדינת ישראל ניסתה את זה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הסורים לא כבשו את לבנון? הסורים בלבנון הם לא נטע זר? אתה יודע שמיליון סורים עובדים בלבנון היום.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לפני כשנה שאלת אותי את השאלה הזאת, ואני אמרתי שאני רוצה שמדינת לבנון תהיה מדינה ריבונית בלי התערבות של כל גורם זר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אם ישראל תיסוג, אתה תדרוש שגם הסורים ייסוגו?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אותה שאלה שאלת אותי לפני שנה, ועניתי לך, כן. ואני חוזר על כך. אבל היות שאני לא מדבר בשמו של אסד ואני לא מדבר בשמו של א-שרע ואני לא מדבר בשמו של חדאם, אני מדבר פה כחבר כנסת, אני דורש מממשלתי, שאני גם נמצא בגוש החוסם שלה, להפסיק עם מה שקורה שם.

זאת מלחמה שנמשכת כבר כמה שנים. אלה לא סתם תקלות ותקריות, זאת מלחמה, מלחמת הצפון, שנמשכת כמה שנים. חייבים להפסיק את המלחמה הזאת. אין ביטחון למדינת ישראל על-ידי כיבוש. זה הוכח בשטחים הפלשתיניים הכבושים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה בעד הוצאת כל הכוחות הזרים? תגיד את זה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני אמרתי את זה. אני רוצה שצה"ל ייסוג מדרום-לבנון וייסוג מהשטחים הסוריים הכבושים, מהגולן ומכל השטח שנכבש אחרי 4 ביוני 1967.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ומה עם הסורים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

האשם מחאמיד (חד"ש):

שכחתי שיש פה עוד אגף, ושכחתי שהמפד"ל עוד מעט תהיה בקואליציה. אין סיכוי כזה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

שום סיכוי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

נחכה ונראה.

על כל פנים, אני רוצה לומר חד-משמעית, שכיבוש ושלום, כיבוש וביטחון לא הולכים ביחד. זאת אנחנו יודעים. אני בטוח שגם סגן השר אורי אור מסכים אתי שזה בלתי אפשרי. זה כמו אש ומים יחד. הם לא הולכים ביחד.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני קורא לממשלה להגיע להסדר מדיני עם סוריה ולבנון על בסיס של נסיגה טוטלית מהשטחים הכבושים, גם הסוריים וגם הלבנוניים. שלום כולל הוא ערובה לביטחון כלל העמים והמדינות באזור, לרבות עם ישראל ומדינת ישראל.

אני חושב שיש משמעות למה שאמר שר החוץ הסורי – רק אתמול שמענו בתקשורת – כשהוא דיבר אל שר החוץ, מר אהרן ברק, ואני לא אקרא לו כמוהו גנרל – – –

היו"ר ע' מאור:

אהוד ברק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

סליחה, אהוד ברק. אני אומר שאין שלום בלי נסיגה; כעומק הנסיגה, עומק השלום; שטחים תמורת שלום. אין מה להתחכם פה. סגן שר הביטחון אמר לפני כמה שנים: ניתן להם שלום, ייתנו לנו שטחים. אלה סתם התחכמויות. לכן אני אומר שצריך לסגת מהשטחים. חייבים לשים קץ לכיבוש הזה, ואז גם נשים קץ למלחמות. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו, אחרון הדוברים – חבר הכנסת יוסי אחימאיר. ואז כמובן תשובתו של סגן שר הביטחון והצעת החלטה.

סאלח סלים (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני מאחל החלמה מהירה לפצועים.

דבר שני, אני מתפלא על מה שאני שומע פה. לצערי הרב, חברי הכנסת, המנהיגים לא מדברים אמת עם העם, זה מה שאני חושב, כי לומר שהם לא יודעים – אני לא חושב שהם לא יודעים.

שמעתי חלק מחברי הכנסת שאומר: זרקו 30 "קטיושות", אז נזרקו 30 "קטיושות", נרביץ. אבל הסוגיה הזו, הדרך הזאת נמשכת כבר עשרות שנים. בסוף מי סובל מזה? התושבים בצפון. אפשר לעשות יותר ממלחמת 1982? הרי אי-אפשר. למה לא אומרים לעם את האמת? שום פתרון צבאי לא מביא לשקט בצפון הארץ, רק פתרון מדיני. פתרון מדיני פירושו נסיגה מלבנון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת סלים, נסיגה של כל הכוחות הזרים, לרבות הסורים?

סאלח סלים (חד"ש):

לבנון היא בשביל הלבנונים, לא לישראלים. הישראלים שם כובשים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

והסורים?

סאלח סלים (חד"ש):

הסורים נמצאים כאילו בהבנה. אני אומר שלבנון היא ללבנונים, לא לישראלים. סוריה לסורים, לבנון ללבנונים וישראל לישראלים. לכן אין לנו מה לחפש שם.

יעקב שפי (העבודה):

השאלה היא מה זה ישראל.

סאלח סלים (חד"ש):

ישראל של גבולות 1967.

יעקב שפי (העבודה):

מי אמר את זה? אתה אומר את זה.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה רוצה כיבוש. עברת לליכוד? זו התוכנית של מפלגת העבודה.

יעקב שפי (העבודה):

אני רוצה ישראל חזקה.

סאלח סלים (חד"ש):

הרי כולנו יודעים כמה ישראל חזקה. ראינו מה היה במלחמת המפרץ. מה זה חזקה? תשפשו את המוח קצת. ראינו במלחמת המפרץ את כל החוזק שלנו. לצערי, לא עזר שום דבר. טילים באו מעירק. לכן צריך לשנות את המוח בפנים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה לא מעריך את זה שישראל הבליגה במלחמת המפרץ. עכשיו אתה אומר הפוך: ישראל חלשה כי היא לא הגיבה.

סאלח סלים (חד"ש):

את זה אתה אומר.

המרחק הגיאוגרפי הוכיח, שאם אין פתרון של שלום, זה מביא טילים אפילו מעירק. לכן השינוי שצריך להיות הוא לא התקפה צבאית על לבנון. מדינת ישראל עשתה זאת עשרות פעמים, והתוצאה היא "קטיושות". יש כאן צורך בשינוי, והשינוי הוא שינוי המחשבה, כדי שנבין שאי-אפשר להמשיך בתהליך מלחמה, אי-אפשר להמשיך בתהליך כיבוש. זה בלתי אפשרי. והרי אנחנו רואים את האלטרנטיבה עם מצרים – שלום, ואין בעיות. זו דוגמה. למה לא אומרים את זה לאנשים? שום פעולה צבאית לא תעזור. ימשיכו ליפול "קטיושות". ומי שאומר אחרת, משקר לאנשים.

רק שלום. ושלום בא אם אנחנו מכבדים את הצד השני, יוצאים משם ונותנים להם את שלהם.

ובסוף אני מצטרף למברכים את כבוד סגן השר – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה אתה מאחל לו?

סאלח סלים (חד"ש):

אני מאחל לו הצלחה בתפקידו ביישום תוכנית השלום של הממשלה הזאת, ולא בכיבוש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת יוסי אחימאיר. אחריו – סגן שר הביטחון.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לשלוח ברכת מזל טוב לאתי ושלומי לחמני. אתי ושלומי, למי שאינו יודע, באו אמש בברית הנישואין בבית-הכנסת בקריית-שמונה. במקום צלילי הכליזמרים ליוותה את חתונתם מוזיקה אחרת, שריקות ה"קטיושות" ששיגרו מחבלי ה"חיזבאללה" בברכת סוריה.

כל הכבוד לאתי ושלומי, שהקימו בית חדש בישראל בקריית-שמונה. כל הכבוד לתושבי קריית-שמונה כולם. כל הכבוד לתושבי הצפון שחיים במתח קבוע ומתמידים בישיבתם.

הנושא של גבול הצפון וקריית-שמונה מזכיר לי את טיפולנו בנושא תאונות הדרכים. יש תאונה חמורה, ומייד כולנו מזדעקים, מגישים הצעות ועצות. עוברים כמה ימים, והנושא יורד מסדר-היום. יש "קטיושות" על הצפון, ומייד כולנו נזעקים להגיש הצעות ועצות. יעברו עוד כמה ימים, ותושבי הצפון יישארו לאנחות. אני מקווה שלא עוד. הגיע הזמן באמת לתת טיפול שורש לבעיות הביטחון בצפון.

הגיע הזמן להבין, שלא ייתכן שהסורים ידברו אלינו ב"קטיושות" ובפיגועים. וה"קטיושות" האלה – –

סאלח סלים (חד"ש):

אז לכבוש את לבנון זה הפתרון?

יוסף אחימאיר (הליכוד):

ה"קטיושות" האלה הן כנראה התשובה של אסד לשר החוץ שלנו, אהוד ברק, שקרא לו לעשות שלום עכשיו. אנחנו מושיטים את היד, והם גומלים לנו בהתקפת טרור פרועה. זהו השלום עכשיו הסורי.

הגיע הזמן שיבינו אצלנו, כי אין הפרדה בין מאמצי שלום לבין ירי "קטיושות". אי-אפשר לטמון את הראש בחול, ואי-אפשר לקבל תכתיבים באמצעות ה"חיזבאללה". צריך לזכור, כי סוריה היא זו שנמצאת בעמדת נחיתות, גם כלכלית, גם מדינית, גם חברתית, ולא אנחנו. ולכן הגיע הזמן שלא רק נושיט יד לשלום, אלא גם נלווה את היד בשרירים ועוצמה. ואולי צריך להזכיר לסורים, שאנו נמצאים 60 קילומטר בלבד מדמשק.

חברי הכנסת, אירועי הביטחון בצפון מחזקים את הצורך, וכבר אמרתי זאת מעל במה זו, למנות שר ביטחון במשרה מלאה, עם כל הכבוד לסגן השר אורי אור, שאני מברכו מקרב לב להצלחה. גם לעת מאמצי שלום נושא הביטחון היה ונשאר ראשון במעלה. תשאלו את תושבי קריית-שמונה, נהרייה, שלומי ואביבים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את אורי אור, סגן שר הביטחון, להשיב. לאחר מכן – את חבר הכנסת יעקב שפי להגיש את הצעת ההחלטה. נא לצלצל.

סגן שר הביטחון א' אור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, קודם הצגתי את עמדת הממשלה. עכשיו הייתי רוצה לתקן כמה דברים שנאמרו כאן. אקרא לזה בשם טעויות, כי אני לא מניח שאנשים אומרים בכוונה דברים לא נכונים, ואני רוצה גם להבהיר ואולי להאיר כמה נקודות.

לנושא המקלוט – בשנתיים האחרונות בלבד נבנו 2,000 חדרי ביטחון בגבול הצפון. אינני אומר שכל הבעיות נפתרו, אבל אני יכול לומר שהושקעו מאות מיליוני שקלים ביישובי הצפון במשך השנים על-ידי כל הממשלות. בינתיים עלתה רמת החיים, אנשים יצאו מבניינים משותפים ובנו שכונות, בנו גם חדרי ביטחון. דרך אגב, חלק מהאנשים לא רצו לשים בחדרי הביטחון חלונות בהתאם לתקן, ושמו במקומם חלונות גדולים, ואז נכנסים רסיסים.

יש בעיות שדורשות פתרון, אבל אסור לנו לומר בבית הזה שאין משקיעים, כי משקיעים הרבה מאוד. כמי שהיה גם אלוף פיקוד הצפון ומכיר את יישובי הצפון מותר לי לומר מבמה זו לאנשי הצפון, שישקיעו את נשמתם, דבר ראשון, במקלטים הקיימים, ידאגו לכך שהם יהיו מטופחים, שיהיו בהם מזרונים, שיהיו בהם כל הדברים הדרושים לפתרונות מידיים; והם יודעים מה הם הדברים. כי יש מקומות שבהם המקלטים מוזנחים, ולא באשמת הממשלה אלא באשמת האנשים הגרים שם. חובתם של הדואגים לאנשים האלה לבוא אליהם גם בדרישות, ובצדק. אני אומר כאן את הדברים האלה, אבל עם זאת אני גם מבטיח, שכסגן שר הביטחון, שהיה שם גם אתמול, אראה מה אפשר לעשות כדי לשפר ולתת.

כל האומרים כל הזמן: אתה ואתה, ואתה תעשה ותעשה, טוב שיזכרו שיש גם שלוש אצבעות שמופנות אליהם, אל כל אחד מאתנו וגם לאיש שגר שם.

נשמעה כאן הערה מפי חבר הכנסת שילנסקי, הערה שאינה במקומה וגם אינה נכונה. הוא ציין פער בין המקלוט בקיבוצים לבין המקלוט בקריית-שמונה. זה לא נכון, וגם לא נחוץ לומר זאת. גם בקיבוצים הולכים מרחק מאות מטרים אל המקלטים, וגם אנשי קריית-שמונה הולכים מרחק מאות מטרים. כך זה בגלל המבנה והפיזור של השכונות. לכן אסור לומר זאת, מה גם שזה איננו נכון, וחבל לעורר סתם שנאות ישנות. יש מספיק בעיות כאשר יורים "קטיושות".

אני רוצה להתייחס עוד לדבר שהעלו כאן כמה חברי כנסת שדיברו על תפקידה של רצועת הביטחון. רצועת הביטחון לא נועדה למנוע ירי "קטיושות". היא נועדה למנוע חדירות, היא נועדה למנוע ירי בכיוון ישיר, והיא עוזרת בדברים האלה. אני רוצה להזכיר את האוטובוס במעלות, את מה שקרה באביבים, שהיו חדירות דרך הגדר. אנחנו כבר שכחנו חדירת מחבלים דרך הגדר, ובזכות אזור הביטחון שכחנו זאת.

אזור הביטחון אינו יכול לפתור בעיות של ירי ארטילרי, והוא גם לא נועד לזה. הוא לא יכול לפתור כל בעיה.

חבר הכנסת מחאמיד וחבר הכנסת דראושה, אני יודע שאתם אנשים הגונים ולא תמימים. כאשר הייתי אלוף פיקוד הצפון והקמתי את אזור הביטחון, בשיחות שקיימתי עם קצינים לבנונים – ואינני רוצה להזכיר את שמותיהם כי חלק מהם נמצא במעמד בכיר מאוד בלבנון – שאלו אותי מדוע אנחנו צריכים את אזור הביטחון. אמרתי להם: אני לא צריך את אזור הביטחון. קחו שתי חטיבות לבנוניות, תפרסו אותן בקו, ואני לא צריך את אזור הביטחון. אני אומר לכם זאת גם עכשיו, ואמר זאת גם ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, זיכרונו לברכה. יצחק רבין נרצח. תפיסותיו לא נרצחו. הוא אמר: ממשלת לבנון, תפרסו את הצבא שלכם. אני מוכן להיכנס אל מעבר לקו הגבול. תפרסו את הצבא, נראה שהאזור שקט, ואז אין צורך באזור הביטחון.

הבה לא ניתמם. אתה יודע היטב, שסוריה עומדת מאחורי זה, ועל כך כבר דובר רבות ואינני רוצה להוסיף. אחרי מבצע דין-וחשבון רצתה ממשלת לבנון לפרוס את צבאה דרומה. סוריה אמרה לה: לא, תעצרי פה.

לכן אני אומר שהנושא הרבה יותר מורכב ומסובך, ואני מציע לכולנו, וזו ההערה האחרונה שלי, שלא לקשור – כי אין קשר בין המשא-ומתן עם סוריה מבחינת צה"ל ומדינת ישראל וממשלת ישראל והמלחמה בטרור. וכשאני אומר שאין קשר, אני אומר למעשה שהוויכוח שלנו פה אינו משפיע על צה"ל. לצה"ל יש תוכניות אופרטיביות, וההחלטה אם לבצע אותן או לא זו החלטה מבצעית טהורה שאינה קשורה למשא-ומתן עם סוריה. וחשוב שנזכור זאת כאן. כאשר אנחנו רוצים להגן – ואנחנו רוצים להגן – על חיי החיילים והאזרחים, שום שיקול של משא-ומתן לא ימנע מאתנו לעשות זאת. כל החלטה שלנו על פעילות בלבנון – לכן אני אומר לכם: אין פה ויכוח פוליטי, רק ויכוח מבצעי אמיתי, מה יהיה לאחר הפעולה הזאת ומה יהיו התוצאות.

אינני רוצה להיכנס אתך לוויכוח, חבר הכנסת אחימאיר. לא אני אמרתי: 40 שנה תשקוט קריית-שמונה. בצדק אינני רוצה להיכנס לוויכוח הזה. לכולנו יש אותה שאיפה, כולנו מבינים את המגבלות. כשאין פתרון של "זבנג וגמרנו", זה לא משום משא-ומתן, זה משום שהצגתי קודם בדברי הפתיחה שלי את עמדת הממשלה, המורכבות של המצב בלבנון דורשת מורכבות רבה מאוד בפעילות התגובה.

אני רוצה להודות לכל אלה שבירכו אותי. הודיתי בפתיחה ואני רוצה להודות בסיכום. אני מבטיח שאעשה הכול כדי שלא לאכזב את מברכי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצעות הסיכום. יש לנו שתי הצעות. אני מזמינה את חבר הכנסת יעקב שפי להביא את הצעות סיעות העבודה, הליכוד, מרצ, המפד"ל וצומת. לאחר מכן יציג את הצעת חד"ש חבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, להלן הצעת הסיכום של מפלגות העבודה, הליכוד, מרצ, המפד"ל וצומת:

הכנסת מחזקת את ידיהם של תושבי הצפון, חיילי צה"ל וכוחות הביטחון המופקדים על שמירת גבול הצפון.

הכנסת שולחת את ברכותיה להחלמת הפצועים כתוצאה מהתקפת ה"קטיושות" אתמול על יישובי הצפון.

הכנסת קוראת לממשלה לפעול על-פי מדיניותה המוצהרת, דהיינו לנקוט את כל האמצעים הדרושים להגנה על יישובי הצפון ועל ביטחון תושביהם ולעשות כל שנדרש על מנת למנוע ירי של "קטיושות" בעתיד על היישובים בצפון.

הכנסת קוראת לממשלה לתת סיוע מיוחד ליישובי הצפון על מנת לחזקם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה שאתה קורא זה בשם כל החלקים של חד"ש?

האשם מחאמיד (חד"ש):

בשמנו ובשם הדרך השלישית.

גברתי היושבת-ראש, הצעת סיכום מטעם סיעת חד"ש בנושא האירועים בגבול הצפון:

1. חד"ש מגנה כל פגיעה באזרחים חפים מפשע ומביעה צער על הפגיעות באזרחים.

2. חד"ש מביעה דאגה עמוקה מהידרדרות המצב בגבול הצפון ומהמלחמה הנמשכת זה שנים וגורמת לקורבנות ולאבדות בקרב שני העמים, הישראלי והלבנוני.

3. חד"ש קוראת לממשלה להגיע להסדר מדיני עם סוריה ולבנון על בסיס נסיגה ישראלית מהשטחים הסוריים והלבנוניים הכבושים.

4. חד"ש מאמינה ששלום וביטחון אינם עולים בקנה אחד עם כיבוש. שלום כולל הוא הערובה לביטחון כל העמים והמדינות באזור, לרבות עם ישראל ומדינת ישראל. תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כלומר, לבנון – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. כפי שנמסר, אנחנו מתחילים להצביע על הצעתה של סיעת חד"ש, ולאחר מכן נצביע על ההצעה של חמש הסיעות.

אנחנו מצביעים כעת על הצעת הסיכום של סיעת חד"ש בנושא האירועים בגבול הצפון.

הצבעה מס' 9

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ה' מחאמיד – 3

נגד – 6

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ה' מחאמיד לא נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שלושה תומכים, שישה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שההצעה לא אושרה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מפ"ם בעד המשך הכיבוש הסורי בלבנון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיסמן, את פירוש הדעות – – –

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה שקרא חבר הכנסת יעקב שפי בשם חמש הסיעות.

הצבעה מס' 10

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' שפי – 9

נגד – אין

נמנעים – 3

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' שפי נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, שלושה נמנעים. אני קובעת שההצעה אושרה ונתקבלה.

בשם כולם אנחנו מאחלים הרבה חוזק וחוסן ליישובי הצפון, הרבה הזדהות אתם וכל המחויבויות שדיברנו עליהן שאכן ימומשו, ושייפסק כמובן ירי ה"קטיושות".

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – שכר שרים)

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום, שלמעשה הוא כמו בכל יום רביעי רגיל, אלא שאני מתנצלת בשם שרת העבודה והרווחה וסגן שר החינוך והתרבות על שהם לא יוכלו להיות כאן. חברי הכנסת יגישו את הצעותיהם, והתשובות תינתנה במועד אחר.

אני מזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – שכר שרים); הצעת חוק ג'קי. ישיב סגן השר אורי אור בשם שר האוצר.

מאיר שטרית (הליכוד):

בתור סגן שר האוצר?

סגן שר הביטחון א' אור:

אני משיב בשם שר האוצר.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי שמוגשת לכנסת נועדה לעשות תיקון בתנאי הפנסיה של השרים. לצערי הרב, בניגוד לכל המקובל במשק ובניגוד למקובל לגבי חברי הכנסת, אני מבקש להשוות את תנאי הפנסיה של השרים לתנאי הפנסיה של חברי הכנסת.

היום, בניגוד לחברי הכנסת, שר זכאי לתנאי פנסיה, שנקבעו על-ידי הממשלה בשנת איכה, בתנאים מועדפים ביותר לעומת התנאים של כל אזרח בישראל וגם של חברי הכנסת: חבר הכנסת זכאי לפנסיה של 4% לשנה, ואילו השר זכאי לפנסיה של 7% לשנה. חבר הכנסת זכאי לצבור פנסיה לא יותר מ-70% מקסימום צבירה, ואילו שר זכאי לצבור 100% פנסיה.

אני חושב שאין לכך שום הצדקה עניינית או כלכלית או אחרת. ודווקא על רקע המצוקות במשק, על רקע הדרישות של סקטורים במשק להגדלת שכר ותנאי פנסיה, על רקע דרישות של שר האוצר מחברי הכנסת להימנע מלהעלות את שכרם ולדחות זאת לסוף השנה, ולהימנע מכל תיקון בשכר העוזרים הפרלמנטרים שמא המשק יתמוטט, על אותו רקע אני קורא לממשלה ולשר האוצר לתת דוגמה לציבור, דוגמה אישית, ולהסתפק באותם תנאים שחברי הכנסת זכאים להם, דהיינו 4% פנסיה בשנה וצבירה מקסימלית של 70% פנסיה.

החוק נועד עניין זה בחוק-יסוד: הממשלה. אני רוצה להסביר לחברי הכנסת, שוועדת השרים לענייני חקיקה קבעה את עמדתה כדלקמן – אני קורא מתוך מכתבו של מזכיר הממשלה. הוא אומר: אני מתכבד להודיעך, אנחנו מחליטים להתייחס להצעת חוק-יסוד: הממשלה וכן הלאה, של חבר הכנסת מאיר שטרית. ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק בהרכבה היום איננה יכולה ואיננה מוכנה לנקוט עמדה בשאלת שכר חברי הממשלה או שיעור הפנסיה המרבית של חברי הממשלה. במלים אחרות, לממשלה בעצם אין עמדה בעד או נגד. אבל עם זאת הם אומרים: ועדת השרים לענייני חקיקה מוכנה להשאיר את הנושא לשיקול דעתה של ועדה בכנסת המוסמכת לדון בו. דהיינו, ועדת הכספים, לשם אני מציע ומבקש להעביר את הצעת החוק שלי.

עם זאת, כשנציג שר האוצר מעלה את הטענה – אגב, היא טענה שאני לא פוסל אותה על הסף, ידידי נציג שר האוצר – שר האוצר אומר שלא טוב שתיקון הפנסיה של השרים ייעשה בחוק-יסוד: הממשלה

דן תיכון (הליכוד):

ואם זה לא יהיה בחוק-יסוד: הממשלה, הוא מסכים לזה?

מאיר שטרית (הליכוד):

זה מה שאני מבין מהצעת הממשלה ומדבריו: שהוא מסכים עקרונית רק שהדבר ייעשה בוועדת הכנסת.

סגן שר הביטחון א' אור:

בוועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד):

סליחה, בוועדת הכספים.

אני מצהיר, ידידי סגן השר ששיב בשם השר האוצר, שאני כמציע החוק אומר לשר האוצר – והיום העוזרת שלו סיכמה אתי, הוא לא פה, לצערי, ואינני יכול להעמיד אותו על מקומו – אבל אני אומר לשר האוצר היום: אני מסכים שלא להביא את החוק לקריאה ראשונה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אלא להסתפק בקריאה הטרומית, להעביר אותה לוועדת הכספים, ושם לקיים דיון כבקשתו של השר האוצר והוועדה תחליט.

סגן השר הביטחון א' אור:

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, זה שונה. הצעה לסדר-היום יכולה שלא להידון לעולם ולא לקבל שום מסקנות. הצעת חוק מחייבת לקיים דיון.

לכן אני מבקש מחברי חברי הכנסת – ההצעה היא הגיונית – את תמיכתכם להעברת הצעת החוק שלי לוועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן השר אורי אור, בבקשה, תשובת הממשלה.

התכוונת לכל 15 השנים, כלומר, 3.5 פלוס 15.

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

סגן השר הביטחון א' אור:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מדבר כנציג הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

סגן שר הביטחון א' אור:

נכון. אני יודע, אתה צודק.

חבר הכנסת שטרית מציע בהצעת חוק זו לקבוע בחוק, כי שיעור הפנסיה המרבי של שר לא יעלה על 70%, וכי שיעור הפנסיה עבור כל שנה לא יעלה על 4%.

מטרת ההצעה, לפי דברי ההסבר שלה, היא להשוות את זכויות הפנסיה של השרים לאלו של חברי הכנסת והסקטור הבכיר בשירות המדינה.

ככלל, אומר שר האוצר, המגמה של הצעת החוק מקובלת עלי, ולדעתי ראוי לבחון את נושא הגמלאות לשרים. ההצעה משקפת את העמדה הנכונה, שלפיה השרים צריכים להוות דוגמה אישית לשמירה על המסגרות המקובלות במשק בנושאי שכר וזכויות נלוות. מבחינה זו איני מתנגד לדין בנושא העולה בהצעת החוק.

ואולם, על אף עמדתי הנזכרת אני מתנגד להצעת החוק, ופה בעצם הוויכוח העיקרי ביני לבין חבר הכנסת שטרית.

חוק-יסוד: הממשלה קובע, כי קביעת שכר השרים ייעשה בידי הכנסת או ועדה שהסמיכה לעניין זה, וחוק הגמלאות לנושאי משרה קובע, כי גמלאות השרים ייקבעו בידי הכנסת או ועדה שהסמיכה לעניין הזה.

הכנסת הסמיכה את ועדת הכספים, הן לעניין קביעת שכר השרים בהתאם לחוק-יסוד: הממשלה, והן לעניין קביעת גמלאות המשולמות לשרים לפי חוק הגמלאות.

התוצאה המרכזית של הצעת החוק המונחת היום בפנינו, הקובעת בחקיקה הראשית את תנאי הפנסיה של השרים, היא הגבלת סמכותה של ועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

למה? ההצעה תעבור לדיון בוועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני הצעתי – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

לא כהצעת חוק אמרתי.

אם תתקבל ההצעה, הרי שבעתיד כל שינוי בתנאי הגמלאות לא יובא עוד לדיון בוועדת הכספים, אלא יחייב את כל ההליכים של חקיקה ראשית בכנסת.

שינוי עתידי הבא לשפר את תנאי הגמלאות של השרים יכול שיהיה, למשל, במסגרת בחינה כללית מחדשת של כל תנאי השרים, הכוללת הרעה בתנאים אחרים הנתונים להם. הגבלת הסמכות, חבר הכנסת שטרית, של ועדת הכספים בנושא הגמלאות משליכה, כדבר מובן מאליו, גם על יכולתה של הוועדה לשנות בעתיד תנאים אחרים של השרים במסגרת בחינת כל מכלול התנאים של השרים. וזאת, אומר שר האוצר, באמת אינה תוצאה רצויה.

לדעתי, מוטב להותיר את הסמכות לקביעת שכר השרים והגמלאות המשולמות להם בידי ועדת הכספים. ברור כי התנאים של השרים – השכר והגמלאות – מהווים מכלול אחד, ועל כן יש להשאיר בידי הוועדה את מלוא הסמכות והשיקולים לקבוע את התנאים האמורים.

יש לציין, כי חבר הכנסת שטרית מציע לכלול את תנאי השכר בחוק-יסוד, הלוא הוא חוק-יסוד: הממשלה. יהיה זה חריג מאוד, ואולי אף צורם, לכלול הוראות פרטניות כאלה, המסדירות את התנאים האישיים של השרים, בחוק-יסוד. מעבר לאמור, הרי שהכללת הוראה זו בחוק-יסוד תהפוך את החקיקה המוצעת למשוריינת, דבר שיכביד בעתיד על היכולת לשנותה, גם בכנסת עצמה.

לסיכום, אני מסכים שהנושא ראוי לדיון, אולם הדיון צריך להתנהל במסגרת הרגילה הקבועה לכך בפני ועדת הכספים של הכנסת, ולא בדרך של שינוי בחוקי היסוד של מדינת ישראל. לכן אבקש מחברי הבית לדחות את הצעת החוק, כמו שהיא מוצעת פה, ולהסירה מסדר-היום.

אם חבר הכנסת שטרית יציע להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום ולהעבירה לוועדת הכספים – זה דבר אחר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני הצעתי' – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

לא, לא, לא. כולנו ערים לנושא.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, האם אתה מוכן להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' מאור:

לא. יש דבר כזה, אבל זכותו לא להסכים.

אם כן, אנחנו מצביעים על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – שכר שרים), של חבר הכנסת מאיר שטרית, בקריאה טרומית. נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בע ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 5

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון שכר שרים),

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

**הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הנהגת לימוד חובה מגיל שלוש החל משנת הלימודים
התשנ"ו–1996), התשנ"ה–1995**
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הנהגת לימוד חובה מגיל שלוש החל משנת הלימודים התשנ"ו–1996), התשנ"ה–1995; הצעת חוק ב'תתקעג. לא תהיה תשובה של השרה. אני מבקשת גם להתחשב בשעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להביא בקריאה טרומית הצעה להחלת חוק חינוך חובה חינוך מגיל שלוש, שנחתמה על-ידי 46 חברי כנסת מכל סיעות הבית.

אני רוצה להדגיש, שהיום חייבים ההורים בתשלום בעד גני טרום-חובה, אף שהכנסת אישרה עוד ב-1984 חוק שהיה אמור לפטור את הילדים בגילי שלוש וארבע מתשלום עבור שכר הלימוד בגני הילדים.

לצערי הרב, הממשלה דאז ביקשה לדחות, והשיגה רוב לדחיית הביצוע. הביצוע נדחה, נדחה ונדחה, וכרגע המועד להפעלת החוק הוא 1999.

אני חושבת שאבטא את דעתם של חברי הכנסת כשאומר, שדווקא על רקע נתוני הדוח על גידול ממדי העוני, שפורסם היום, יש חשיבות רבה לחינוך חינוך בגילי שלוש וארבע, דבר שיתרום להקטנת הפערים בחברה הישראלית וייתן נקודת זינוק שווה לכל הילדים במדינת ישראל, לאלה שגרים במרכז ובצפון – יהודים וערבים.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק להמשך הדיון, אם היא תעבור, בוועדה המשותפת לגיל הרך. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. לגבי הוועדה, האם ועדה שהיא לא סטטוטורית, אפשר להעביר אליה? אדוני מזכיר הכנסת. הוועדה לחינוך לגיל הרך – בסדר, זה נרשם.

חברי הכנסת, מאחר שסגן שר החינוך איננו, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הנהגת לימוד חובה מגיל שלוש החל משנת הלימודים התשנ"ו-1996), התשנ"ה-1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון הנהגת לימוד חובה מגיל שלוש החל משנת הלימודים התשנ"ו-1996), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

היה צלצול בהתחלה, כשהיא התחילה לדבר. אבל נוסיף את שמך.

אברהם פורז (מרצ):

ועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

14 תומכים, לרבות חבר הכנסת זיסמן, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה, ומסגרת הדיון תיקבע על-ידי ועדת הכנסת, שכן המציעה הציעה להעביר את הצעת החוק לוועדה לגיל הרך, וחבר הכנסת אברהם פורז הציע לוועדת הכספים. ועדת הכנסת תחליט.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תגמול בגין שירות מילואים ארוך), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. מאחר שאין סגן יושב-ראש אחר אציע את ההצעה שלי בשתי מלים מן המקום, ונצביע עליה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מצטער, זה אסור.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מוכן להחליף אותך.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו עוברים להצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – תגמול בגין שירות מילואים ארוך), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ב'תשצט. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג. בינתיים נבדוק מה המצב עם סגני היושב-ראש.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מטרת הצעת החוק היא לתגמל, או לשלם תגמול נוסף לחיילי מילואים המשרתים תקופות שירות ארוכות המסתכמות בימי מילואים רבים מעל הממוצע.

הצעתי היא, שכל חייל מילואים בשירות קרבי המשרת יותר מ-35 יום בשנה, ישולם לו סך של 100 שקלים בגין כל יום שירות מעל היום ה-35. הדבר עולה בקנה אחד עם הרצון לפצות על הנזק או הנטל שנגרם הן לחייל והן למשפחתו, וכן עם מדיניות הצבא, התומכת בקיצוץ במכסת ימי המילואים. אם תהיה אותה חרב של התשלום יקצצו, ויכול להיות שגם מתוך שיקולי התייעלות יגויסו אנשים לפרקי שירות קצרים יותר.

אני מציע לקבל את הצעת החוק וקורא לבית לעשות כן.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. מאחר שאין תשובה של השרה – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אין תשובה של השרה?

היו"ר ע' מאור:

לא.

אליעזר זנדברג (צומת):

צלצלו? אם יש לי חמש דקות, אני רוצה להשלים.

היו"ר ע' מאור:

לא היה צלצול?

אליעזר זנדברג (צומת):

אשלים עוד כמה משפטים.

היו"ר ע' מאור:

תשלים. אני מבקשת צלצול.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני יכול לבקש להסיר?

היו"ר ע' מאור:

אתה לא יכול לבקש, כי הממשלה מתנגדת.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון. אין כאן ממשלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר ע' מאור:

הוא יכול להסיר? חבר הכנסת זנדברג, אתה רוצה לדבר עוד? בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מניח שיהיה זמן גם לחבר הכנסת שטרית להסיר.

כפי שצינתי, בקשתי היא לתמוך בהצעת החוק הזאת, מכיוון שאנחנו במצב שלפיו – הייתי ער לכך לאור פניות של ציבור רב – חלק מאוכלוסיית המשרתים במילואים במדינת ישראל משרת תקופה ארוכה ביותר, וחלק – תקופה קצרה. התוצאה היא, שכל אדם אומנם מקבל אותו תשלום המגיע לו בגין החלק היחסי של אובדן ההכנסה או התקופה שבה הוא משרת ונמנעת ממנו האפשרות להשתכר, ועם זאת יש נזקים עקיפים או השלכות כלכליות עקיפות על המשפחה, על הבית, על הוצאות שנגרמות כתוצאה מכך. כך אני סבור. אני מודה לך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מאיר שטרית מבקש להסיר את הצעת החוק. שלוש דקות נותרו.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, למען האמת, הצעת החוק שהונחה בפנינו על-ידי חבר הכנסת אליעזר זנדברג היא צודקת.

אברהם פורז (מרצ):

אם היא צודקת לך הביתה.

מאיר שטרית (הליכוד):

היא צודקת, אבל אני מצטער על כך שהדיון מתקיים בלי נציג של הממשלה. בהצעות חוק רציניות כל כך אני חושב שהממשלה צריכה לתת את דעתה – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

כל הממשלה הלכה לצפון לשבת עם התושבים.

מאיר שטרית (הליכוד):

הצעת החוק הזאת באה לעשות קצת צדק עם אלה שמשרתים מעל מכסת ימי המילואים המקובלת בחוק וכדי להבטיח שלא יגייסו סתם אנשים מעל המכסה הדרושה. דבר זה הגיוני, ואני לא רואה סיבה שהממשלה תתנגד לכך. הרי היא יכולה לא לשלם שום דבר אם היא לא תגייס מעל הדרוש – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

הנה הממשלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הנה הממשלה.

לכן אני חושב שהעניין צודק.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, כבר הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון תגמול בגין שירות מילואים ארוך), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם בעד? 11 בעד, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע – – –

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

איזו ועדה? ועדת הכנסת תחליט. אני קובע, שהצעת חוק הביטוח לאומי (תיקון – תגמול בגין שירות מילואים ארוך), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, עוברת לוועדה להכנה לקריאה ראשונה. ועדת הכנסת תחליט איזו ועדה. חזק חזק ונתחזק.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח לעקרת בית), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם היתה צריכה לדבר חברת הכנסת ענת מאור. זה המחיר שמשלמים כאשר רוצים להיות סגן יושב-ראש הכנסת. אבל הישועה באה הפעם.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח לעקרת בית), התשנ"ג-1993; הצעת חוק תת"ר. תנמק מהמקום חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק באה לתקן עיוות. נשים שעבדו באופן רציני בבית, גידלו ילדים וסייעו למשפחה – נבצר מהן לקבל קצבת זיקנה. הבעל קיבל תוספת של 50% בלבד, וכך האשה גם לא נחשבה כעצמאית וגם לא קיבלה 100% קצבה.

הגשתי את הצעתי יחד עם חברת הכנסת סלמוביץ באוגוסט 1993. אני שמחה שהממשלה הגישה הצעה ברוח דומה לפני שבוע. הנושא יידון ביחד, ואני בטוחה שהוא יביא בשורה למאות אלפי נשים בישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שרת העבודה והרווחה איננה.

רבותי, אני רוצה לתקן תיקון לפרוטוקול – את יכולה לשבת דקה, אני אסדיר זאת. בפעם הקודמת, בגלל טעות נעשתה פה עבירה: אני הצבעתי בשביל חברת הכנסת ענת מאור, כי הצבעתי מהכיסא הזה, ופה כתוב ענת מאור. אני מבקש להוסיף להצבעה הקודמת את הקול שלי נוסף על הקול של חברת הכנסת ענת מאור. אאפס את השעון על מנת שהקול שלי – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

ביקשתי להסיר.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה לא יכול לבקש להסיר.

ענת מאור (מרצ):

מן המקום – לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם מן המקום הוא יכול, פשוט לא הגיעה אלי בקשתך להסיר.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה יהיה קצר, זה נושא חשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מכיר את ידידי חבר הכנסת מאיר שטרית, הוא רוצה להביע את תמיכתו, לכן הוא משתמש בטכניקה הזאת ומבקש להסיר, על מנת להביע את דעתו. נכון? יש לך חמש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

מאה אחוז, אדוני היושב-ראש, יותר מזה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, חבר הכנסת טמקין.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אם לא תפסיק להפריע לי אדבר חמש דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה להסביר לך. גם אם המציע מדבר דקה מן המקום, הזכות של המבקש להסיר היא לחמש דקות ומפה. השעון מופעל.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עליתי בעצם על מנת לברך את חברת הכנסת ענת מאור על הצעת החוק. היא היתה זריזה ממני והגישה את הצעתה לדיון. אף שלפני חודשים רבים הגשתי הצעת חוק זהה לזאת, עדיין לא הבאתי אותה, לצערי, לדיון. בעתיד אולי אצטרף אליכם, לעגלה הזאת, ואעשה זאת.

אני תומך בהצעת החוק הזאת בכל לבי. אין דבר צודק יותר מאשר לתת קצבת זיקנה לעקרת הבית, שמקדישה את ימיה ואת לילותיה למשפחה. אני זוכר את אמא שלי, זיכרונה לברכה; כמו נשים רבות אחרות שמעולם לא עבדו מחוץ לבית והקדישו את כל חייהן וימיהן לילדיהן ולמשפחה. הם ראויים לאותה קצבה לא פחות ואולי יותר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ראויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

ראויות; אולי יש עקרי בית.

הן ראויות לאותה קצבה אולי יותר מאדם אחר שעבד וצבר לעצמו פנסיה, כי הן הקדישו את חייהן למשפחה ולילדים. אני רוצה לומר לכנסת, שאם יצא ממני מה שיצא כחבר כנסת חרף המצוקה הכלכלית, ואני מכיר רבים כמוני במשפחות רבות ברחבי הארץ – –

אלי דיין (העבודה):

אני מבקש לשבח גם את אמא שלי.

מאיר שטרית (הליכוד):

ואת אמא של חבר הכנסת אלי דיין ואחרים.

– – זה תודות לאותן אמהות – – –

בנימין טמקין (מרצ):

המפלגה שבחרת היא לא אחראית.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, אל תטעה, אדוני, המפלגה היא המפלגה הנכונה.

הדבר הזה מגיע להן, וצר לי על שהן קופחו שנים רבות כל כך. אני תומך בכל לבי בהצעת החוק הזאת ואשתדל להביא את ההצעה שלי בשבוע הבא כדי שתידון יחד עם ההצעה שלנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שמח על התוספת. עמדתי על כך ששמי יופיע בהצבעה מתוך רצון לתמוך בחוק. זה כבוד לכל האמהות כמו האמא של מאיר ואמי המנוחה, שלא זכו לכך אבל בימי חייהן היו זקוקות לכך מאוד.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון ביטוח לעקרת בית),

התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שההצעה שהביאה חברת הכנסת ענת מאור, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח לעקרת בית), התשנ"ג–1993, תעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד חולה במחלה ממארת), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – ואני רק אקרא – הצבעה בלבד. נמתין דקה, עד שחברת הכנסת ענת מאור תקבל את הכיסא חזרה.

היו"ר ע' מאור:

תודה לך על ההחלפה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת שטרית בנושא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד חולה במחלה ממארת), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ג'קז. ההצעה כבר הוצגה. עכשיו אנו מצביעים עליה.

מאיר שטרית (הליכוד):

שידעו על מה מדובר – ההצעה באה להבטיח קצבת ילד נכה לילד שחולה במחלה ממארת שישה חודשים לאחר גמר הטיפול הכימותרפי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הצעה נהדרת.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון ילד חולה במחלה ממארת),

התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק החשובה מאוד אושרה, והיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

בנימין טמקין (מרצ):

עברה קריאה ראשונה.

היו"ר ע' מאור:

תועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק זכויות לעיוור, התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת חיים דיין להצגת הצעת חוק זכויות לעיוור, התשנ"ה–1995, בשם קבוצה של חברי כנסת; הצעת חוק ג'רלה. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אנו רוב בכנסת.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אין זו הפעם הראשונה שאני מביא הצעות חוק שאינן שנויות במחלוקת לגבי הקלות לעיוור, כפי שהיה לגבי משפחות חד-הוריות וכפי שהיה לגבי הקלות לחירש. חתומים על הצעת החוק הזו כל חברי ועדת העבודה והרווחה, והחוק מדבר על הקלה.

במדינת ישראל יש 25,000 עיוורים, ביניהם יש נשים נשואות המתקשות לגדל את ילדיהן, יש גברים שאמורים לפרנס את משפחותיהם, ואין ביכולתם לפרנסן בגלל מגבלתם, ויש ילדים שנמצאים בבתי-ספר וזקוקים לסיוע מיוחד ולאפשרות להחליף את מכונת הברייל, סוף כל סוף, בסורק אופטי, מחשב, כדי שיוכלו פשוט להשתלב, הן מבחינה מקצועית והן מבחינת השכלה בחברה הישראלית.

דבר נוסף בהצעת החוק הזו – להקל על אותם עיוורים להגיע למופעי תרבות באמצעות הנחה של 50% במחירי הכרטיסים.

יש עוד נושא אחד, שהייתי מתיחס אליו – תדפיסי הבנק. הבנק שומר על סודיות. אני חושב, שמגיע לאדם העיוור לקבל את התדפיס שלו בכתב ברייל, על מנת שיוכל לדעת מה מצב חשבונו.

אני גם דורש, שיחשבו מה קורה לגבי הקשישים העיוורים – אולי להקים בית-אבות, שיהיה אך ורק לעיוורים, על מנת שהם יקבלו את הטיפול המתאים.

זה החוק, ואני מקווה לקבל את תמיכתכם בו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לאיזו ועדה?

חיים דיין (צומת):

אני מבקש שההצעה תגיע לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

העבודה והרווחה. תודה.

חבר הכנסת שילנסקי מבקש להסיר את הצעת החוק. הוא ינמק זאת בכמה מלים, ואנו נצביע.

דב שילנסקי (הליכוד):

על מנת להסביר, כוונתי אינה – – –

אברהם פורז (מרצ):

נאבד את הקול.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה יכול להוריד את הידיים. יש לי חמש דקות לדבר. אל תמהר. כשאתה עומד ככה, יש לי איזה לחץ.

חברי הכנסת, בכוונתי לחזק את הצעת החוק. היום הסברתי, שנוצרה בכנסת הזו פרוצדורה, שאדם בכלל רוצה לתמוך, אבל כדי להגיע לרשות הדיבור הוא נרשם אצל מזכיר הכנסת כאילו הוא רוצה להוריד, ואז הוא מקבל את רשות הדיבור.

אני ביקשתי את רשות הדיבור, כי הדבר הזה בוער בעצמותי. אני נתקלתי במקרים רבים, בעיקר נתקלתי בעיוורים שהם פצועי צה"ל, ואני מקורב לאלה. ראיתי לאילו הישגים אנשים כאלה יכולים להגיע – הם הגיעו, כשניתנה להם עזרה, כשניתנה להם תשומת לב וכשניתן להם חום. רבותי, איש לא רוצה להיות עיוור. כל אחד רוצה לראות במו עיניו ולא ללכת עם כלב שינחה אותו או עם מקל ברחוב. אבל למעלה הוחלט אחרת. מה נותר לנו לעשות לגביו? את אור עיניו לא נחזיר לו. אנחנו צריכים לתת לו, ראשית, לב ונשמה, לתת לו עזרה מכל הלב – –

היו"ר ע' מאור:

כן.

דב שילנסקי (הליכוד):

– – והרבה עזרה, ולתת לו חום. ואז לאותו עיוור יכולים להיות, פחות או יותר, חיים נורמליים, חיים רגילים.

מתקרב חג החנוכה, ואני מברך את אלה שהביאו את החוק. חג החנוכה הוא חג האור. אני מקווה, ואני רוצה להציע, וזה היה העיקר שלשמו עליתי: ההצעה תעבור, בוודאי, לוועדת העבודה והרווחה. אני פונה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שיריץ את החוק כך שעד חג החנוכה הוא יעבור בקריאה שנייה ושלישית, וזו תהיה תרומת הכנסת, דמי החנוכה, לעיוורים לחג החנוכה, חג האור.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק זכויות לעיוור, התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת חיים דיין וקבוצת חברים. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 16

בעד להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק זכויות לעיוור, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם
בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת חיים דיין, אתה נבהלת. חשבת שאני ארצה להוריד.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 11, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה. אני מברכת את המציע ואת כל חברי הכנסת, ונביא בכך אור ומאור לעיוורים.

הצעה לסדר-היום

החוק בעניין הלאמת רכוש יהודי רומניה

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז להציג הצעה לסדר-היום מס' 7762, בנושא: החוק בעניין הלאמת רכוש יהודי רומניה. ישיב לו סגן שר החוץ. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין זו הפעם הראשונה שהכנסת נזקקת לנושא שאני מעלה כאן, והאמת היא שבעקבות הדיונים הקודמים היו גם התפתחויות חיוביות. אבל בסופו של דבר התמונה היא די עגומה. ההתפתחויות החיוביות היו בכך שארגון איל"ר – ארגון יהודי עולמי להשבת רכוש – ובעצם הקונגרס היהודי העולמי הגיע להסכם עם ממשלת רומניה בקשר לרכוש הקהילתי שהשאירו יוצאי רומניה ברומניה.

בחוק שהתקבל לא מזמן ונחתם לפני ימים מספר על-ידי נשיא רומניה יון אליאסקו, הכירה ממשלת רומניה בזכות לקבלת פיצויים, אלא שלמרבה הצער הזכות הזו מותנית בכך, שמי שרוצה לקבל פיצויים ייקח חזרה את האזרחות הרומנית, זה דבר אחד; והדבר השני: סכום הפיצויים עומד להיות, כנראה, סכום מגוחך. אני חושב, שעל דירה שערכה ברומניה – ואתם יודעים שרומניה איננה מדינה שבה מחירי המקרקעין בשמים – 40,000-50,000 דולר, במחירי השוק, הפיצוי יהיה בסדר גודל של 5,000 דולר, ואולי פחות מזה, וגם סכום זה ישולם במשך 15 שנים.

דב שילנסקי (הליכוד):

איל"ר הסכים לכך?

אברהם פורז (מרצ):

לא. איל"ר הגיע להסכם רק לגבי הרכוש הקהילתי: בתי-כנסת, בתי-חולים, בתי-ספר – לגבי זה הגיעו להסכם מניח את הדעת. כרגע אני לא מדבר על הרכוש הקהילתי אלא על הרכוש הפרטי.

כפי שאתם יודעים, בישראל חיים כחצי מיליון יוצאי רומניה. נכון, חלקם דור שני, אבל חלק גדול מהישראלים יוצאי רומניה שגרים היום בישראל, השאירו אחריהם רכוש רב, שכלל דירות, נכסים, מגרשים, מפעלים וכיוצא באלה. הם השאירו את הרכוש הזה משום שמרביתם עזבו לישראל בתקופת השלטון הקומוניסטי, ובאותה תקופה השלטון הקומוניסטי הלאים את הרכוש. דרך אגב, הוא לא הלאים רק את רכושם של הישראלים. הוא הלאים את רכוש כולם. לאחר המהפכה שהיתה ב-

1989 ברומניה, החל גל של החזרת רכוש לבעליו. ממשלת רומניה של היום והפרלמנט הרומני פונים, בין היתר, לכלכלת שוק. אבל הגה מי שהגה איזה רעיון, שאני קורא לו רעיון שטני, שלפיו הדירות, לרבות דירות השייכות ליהודים ולישראלים, לא יוחזרו להם. הממשלה הרומנית תמכור אותן לדיירים הנוכחיים, והדיירים הנוכחיים ישלמו לממשלה איזה סכום. לפי החוק המקורי, הממשלה היתה אמורה לשלם פיצוי לבעלים המקוריים, בתנאי שהם גם אזרחי רומניה וגם תושבי רומניה.

בינתיים, בעקבות ההתפתחויות שהיו, בעקבות מה שקרה בבית-המשפט החוקתי ובעקבות לחצים, החוק החדש, שאושר לפני כמה ימים, נותן את הפיצוי, גם אם אתה אינך תושב רומניה, ובלבד שאתה אזרח רומניה. לשון אחרת, אזרחי ישראל ממוצא רומני שירצו לקבל פיצוי – הפיצוי, כמובן, מגוון – יצטרכו ללכת לשגרירות הרומנית ולקבל חזרה את האזרחות הרומנית שהם בעצם לא רוצים בה. הרי בשביל מה אדם מקבל אזרחות של מדינה? הוא מקבל אותה על מנת לגור באותה מדינה. קורה לפעמים שיהודי נולד, למשל, בארצות-הברית, עזב לישראל, והוא שומר על האזרחות האמריקנית. אבל מה הטעם בכך שאזרחים ישראלים יוצאי רומניה ילכו לשגרירות הרומנית ויחזירו לעצמם אזרחות רומנית, שעה שאין להם שום עניין בדבר הזה?

אני חושב, שאנחנו, כנסת ישראל, חייבים להפעיל לחץ מסיבי על ממשלת רומניה, כדי שתחזיר את הרכוש לבעליו. נכון, ברכוש הזה מתגוררים היום דיירים, שבמשך השנים היו כאילו דיירים של המדינה, ואני לא רוצה לפגוע בהם. אתם יודעים שגם אצלנו יש חוק הגנת הדייר, שקובע זכויות מסוימות לדיירים, ואני לא טוען ולא מבקש שיזרקו את הדיירים לרחובות והישראלים יבואו וייקחו את הדירות. אבל בהתאם לחוק הגנת הדייר, צריך להיות הסדר שלפיו הרכוש מוחזר לבעלים. ואם מדברים על פיצוי, הפיצוי צריך להינתן לאלה שהיו הבעלים, בין שהם אזרחים ובין שאינם אזרחים.

אני מעלה את העניין הזה היום, משום שאני חושב שלא צריך לוותר. הקרב צריך להימשך. רומניה תלויה בקהיליה הבין-לאומית. רומניה רוצה היום להיות מדינה מתפתחת, היא רוצה לקבל סיוע מהמערב, היא רוצה לקבל סיוע מהקהיליה האירופית, היא רוצה לקבל סיוע מארצות-הברית, היא רוצה למשוך משקיעים זרים. איך ממשלת רומניה יכולה למשוך משקיעים זרים כשהיא מתייחסת כך לרכוש של זרים, ביחס הבלתי-הוגן הזה?

אני חושב שאנחנו צריכים להפעיל את הלחץ בכל מקום שזה אפשרי. הייתי בארצות-הברית, נפגשתי עם כמה סנטורים וחברי קונגרס ועניינתי אותם בנושא זה. אני יודע שהקונגרס היהודי העולמי מטפל בעניין הזה, אבל המאמץ לא נשא פרי, לצערי הרב, משום שהחוק שאושר באופן סופי על-ידי הנשיא אליאסקו לפני כמה ימים לא מחזיר את הרכוש לבעלים, לא נותן פיצוי הוגן וגם מתנה את הפיצויים בעניין האזרחות.

לכן חשבתי, רבותי חברי הכנסת, שצריך להעלות זאת כאן, והכנסת תאמר את דברה. אנחנו נמשיך להפעיל את הלחצים המתאימים על ממשלת רומניה, כדי שנביא לכך שהרכוש הזה ברומניה, שערכו, להערכתי, מיליארדי דולרים, יוחזר לבעלים המקוריים, וייעשה צדק. אני מציע דיון במליאה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

סגן שר החוץ א' דיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראש ובראשונה אני חושב שיש לשבח את ממשלת רומניה, שעקרונית מוכנה להסדיר את הנושא הזה – היא גם מסדירה אותו, בניגוד לארצות אחרות, שעדיין לא הסדירו את העניין של הרכוש הקהילתי, כמו פולין. לא מזמן ביקרתי בפולין והעליתי את הסוגיה הזאת, והבטיחו לי שבחודשים הקרובים יהיה חוק בפרלמנט, שיסדיר בראש ובראשונה את עניין הרכוש הקהילתי, ואחר כך נעבור לדיון בעניין הרכוש הפרטי. אבל יש לשבח את ממשלת רומניה לפחות על כך שהיא הסדירה את עניין הרכוש הקהילתי.

אשר לרכוש הפרטי, היא אכן הסדירה זאת בצורה שאינה משביעה את רצוננו, ולכן פעלנו כדי שיבוצע התיקון. גם התיקון הזה אינו פותר את הבעיה, בעצם, בגלל הסעיף המיוחד הזה, האומר שקודם כול צריך לקבל אזרחות של מדינת רומניה. אנחנו חושבים, שהסעיף הזה אינו סביר, במיוחד כשיודעים שהוא מתייחס בראש ובראשונה לאזרחים ישראלים שכבר גרים כאן שנים במדינה, והם אזרחי המדינה. מה הטעם לבוא ולתבוע מהם היום להיות אזרחי מדינת רומניה, כדי שיהיו בכלל בעלי זכות תביעה, גם לפי אותם קריטריונים, שהם מצומצמים, והם אינם מחזירים להם את רכושם בערכו המלא?

אנחנו מוצאים לנכון לשבח את ממשלת רומניה ואת נשיא רומניה שהיו מוכנים לבצע את התיקון, כי בחוק המקורי התנאים היו בכלל בלתי הגיוניים ובלתי סבירים לחלוטין.

עם זאת, אנחנו נמשיך לפעול ונפנה לממשלת רומניה. התיקון הזה הגיע למשרדנו רק שלשום, ב-27 בנובמבר. הגיע הרבה חומר, ואנחנו מתרגמים את החומר הזה ומקבלים חוות דעת משפטית מוסמכת, שתאמר מה הן ההערות שלנו. גם על-ידי איל"ר וגם על-ידי פנייה ישירה של ממשלת ישראל ועל-ידי הפעלת כל ההשפעה שיש לנו אנחנו נרצה בוודאי לתקן את מה שהציע חברי, חבר הכנסת אברהם פורז, ובצדק, היינו, שאותו סעיף הקובע שהתנאי הקודם לתביעה הוא אזרחות של מדינת רומניה, ישתנה. גם נבדוק מה התוכן של החוק הזה, ואולי יהיו לנו הסתייגויות נוספות. נפנה ישירות לממשלת רומניה ונבקשה לבצע את התיקון בחוק, כדי שלפחות המינימום הזה – הייתי אומר, גם לפי הקריטריונים המינימליים ביותר – ימומש הלכה למעשה, ולא יהיה תלוי באיזה תנאי שאנחנו יודעים שיהיה קשה לבצע אותו ואולי יש לו גם השלכות אחרות שאינן צפויות.

זו הודעתנו, ובהזדמנות זו – – –

היו"ר ע' מאור:

איפה אתה מציע שהנושא יידון?

אברהם פורז (מרצ):

במליאה. זה מאוד אפקטיבי.

סגן שר החוץ א' דיין:

אין לנו התנגדות שהנושא יידון במליאה, כי גם פה המטרה בראש ובראשונה היא הדיון הציבורי.

בהזדמנות זו אני רוצה לקרוא לפולין ולמדינות אחרות שעדיין לא חוקקו את החקיקה הזאת ולומר להן, שהגיע העת שגם הן יחוקקו חקיקה דומה, הן בעניין הרכוש הקהילתי והן בעניין הרכוש הפרטי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת דב שילנסקי מבקש להעביר את הנושא לוועדה. בבקשה. דקה מהמקום, חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני רוצה לברך את חבר הכנסת פורז שהעלה את הנושא, בתקווה שדברי שבח ממני לא יפריעו לו במרצ.

אני רוצה להגיד לאדוני סגן שר החוץ – – –

היו"ר ע' מאור:

בעניין הזה אין מרצ-ליכוד.

דב שילנסקי (הליכוד):

רצ.

אדוני סגן שר החוץ, אתה הבעת תקווה שאיל"ר ימשיך ויסדיר את העניין. אדוני סגן שר החוץ, אתה לא הרבה זמן בתפקיד. אני רוצה לתרום לך מניסיוני. אם אתה תתלה תקווה באיל"ר, שום דבר לא יצא. החוק הזה, לגבי החלק של הרכוש הציבורי, התקבל למרות הפעילות השלומיאלית, שלא שווה שום דבר, והיא גם חבלנית, של איל"ר. ולא שבאיל"ר אין אנשים טובים. יש באיל"ר אנשים טובים מאוד, מצוינים. על הגג – ברונפמן, וברונפמן בכלל לא מתעסק בעניין והעביר למישהו, לרבי זינגר, ואינני יודע איזה רבי הוא, אבל כל מי שיש לו כיפה הוא רב גדול מאוד, והם לא שווים גרוש ולא עושים שום דבר, ואינני רוצה להיכנס לכל העניין.

לכן, אדוני סגן שר החוץ – והזהרתי גם את בייגה שוחט – פה מדובר בהרבה מיליארדים, ואנחנו נתנו להם שיעשו.

גברתי, אני רוצה להוסיף רק עוד דבר. אני רוצה להפנות את תשומת הלב לכך, שחלק גדול מאלה שזכאים לרכוש אינם בחיים, אבל יש דור שני, ובהתאם לכל חוק בכל מקום, הדור השני יורש.

ועוד נקודה אני רוצה להוסיף בנושא אזרחות – תרשי לי רק חצי דקה, כי בנושא הזה אני בקיא באופן כללי, גם לגבי ליטא, גם לגבי לטביה, גם לגבי פולין. אומרים: תקבל אזרחות רומנית. ואומרים: זה חל לא רק על יהודים, אלא על כולם. פה יש הבדל, ואני מציע לך להשתמש בהבדל הזה במאבק שלך. הרי יש מישהו שברח מרומניה, עזב את רומניה. יהודי רומניה, בחלקם הגדול, הוצאו מרומניה לאושוויץ ולכל מיני מקומות. לא ברצון הם יצאו. הובילו אותם למוות. במקרה הם נשארו בחיים. עכשיו יגידו להם: מאחר שאתה לא ברומניה ואתה לא אזרח רומניה, אתה לא יכול לקבל את הרכוש. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי על התוספת החשובה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת פורז: החוק בעניין הלאמת רכוש יהודי רומניה. בהסכמת סגן שר החוץ, ההצעה היא: דיון במליאה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהדיון בנושא הזה יתקיים במליאה. אני רוצה לברך את חבר הכנסת פורז על העלאת הנושא החשוב. ובאמת נקווה, אדוני סגן שר החוץ, שהמאבק אכן יימשך בעוצמה הראויה.

הצעה לסדר-היום

מדיניות ישראל כלפי הפרת זכויות האדם בניגריה

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן להצעה לסדר-היום מס' 7695, בנושא: מדיניות ישראל כלפי הפרת זכויות האדם בניגריה. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ב-11 בחודש הזה, נובמבר, הוציא הממשל הצבאי בניגריה להורג תשעה פעילים למען זכויות האדם בניגריה. היתה על כך תגובה חריפה מאוד בכל העולם. חבר העמים הבריטי השעה את חברותה של ניגריה בחבר העמים, רוב מדינות אירופה וצפון-אמריקה החזירו את השגרירים שלהם להתייעצויות, ואף ממשלת ישראל, על-פי מכתב שקיבלתי מראש הממשלה שמעון פרס, הוציאה גיוני חריף ביותר למעשים של ממשלת ניגריה. באמת מדובר באחת המחאות החריפות שאני זוכרת בהיסטוריה של הדיפלומטיה הישראלית, על שממשלת ניגריה לא שעתה לפניות מכל רחבי העולם, לרבות פניות של ממשלת ישראל, לחון את הנידונים. הגיוני כלל דרישה אולטימטיבית לחזרה במהירות המקסימלית למשטר אזרחי בניגריה.

יומיים אחר כך, גברתי היושבת-ראש, היתה ב"פופוליטיקה" כתבת תחקיר של חנן עזרן. את תוכנה אני מכירה היטב. מסתבר ממנה, שמשמר נשיא ניגריה, אותו נשיא ניגריה שגינינו אותו בצורה הפורמלית והקשה ביותר, ממומן על-ידי חברה ישראלית באישור משרד הביטחון.

משום שהשעה מאוחרת והכנסת עייפה, אדוני סגן שר החוץ, יש לי חמש שאלות אליך, ואודה לך אם תשיב על כל אחת מהן.

שאלה ראשונה – כיצד אנחנו יכולים להסביר למדינות העולם הנאור שישראל איננה תומכת במדיניות ניגריה, כאשר חברה ישראלית מאבטחת את הנשיא?

שאלה שנייה – ממשלת ישראל אומנם נתנה סיוע צבאי לניגריה עד 1991. לכן אני שואלת: מה היתה הסיבה להפסקת ההבטחה הרשמית והסיוע הרשמי ב-1991?

שאלה שלישית – על סמך מה ניתן לחברת "טנדו", בבעלות ישראלית, רשות לאבטח את השליט לאחר הפסקת הסיוע הרשמי של ממשלת ישראל?

שאלה רביעית – אדוני סגן שר החוץ, בראש קבוצת או חוליית האבטחה של הנשיא עומד סגן-אלוף ע', לשעבר מפקד "דובדבן", היה מפקד "דובדבן" בזמן הריגתו של סמל אלי אישה, זיכרוננו לברכה. הוא עדיין בחופשת שחרור בצה"ל. הייתי רוצה לדעת, איך ייתכן שקצין שעדיין משרת בצבא עובד בחברה פרטית ישראלית באבטחת נשיא שכל העולם הנאור, לרבות ממשלת ישראל, חושב שהוא רומס זכויות אדם.

השאלה האחרונה – מדוע מסרבת הממשלה לתמוך בהצעת חוק שלי שתביא אישורים לחברות פרטיות שעוסקות בייצוא ביטחוני לכנסת ולאישורה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת? נוצר מצב שמדיניות ישראל היא כך, וישראלים עושים בדיוק להיפך.

אודה לך על תשובותיך על חמש השאלות האלה. תודה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את סגן שר החוץ, חבר הכנסת דיין, להשיב על הצעה לסדר-היום בנושא החשוב של הפרת זכויות האדם בניגריה. בבקשה.

סגן שר החוץ א' דיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מייד עם היוודע דבר הוצאתם להורג בניגריה של המורדים, בעצם, המתנגדים לשלטון, ביניהם הסופר Ken Saro Wiwa, נשיא התנועה להישרדות העם, יחד עם שמונה מחבריו, גינתה ישראל באופן החריף ביותר את המעשה הנפשע הזה, אשר לא ייעשה.

משרד החוץ מצטער מאוד על כך שממשלת ניגריה לא שעתה לבקשות הרבות שהגיעו מכל קצווי תבל לחון את חייהם של תשעת הפעילים לזכויות האדם.

המקרה החמור הזה ממחיש לנו, רבותי חברי הכנסת, את הצורך הדחוף – כל הקהילייה הבין-לאומית, לרבות ישראל, צריכה לעשות ולסייע, להחזיר את השלטון האזרחי ואת השמירה על זכויות האדם בניגריה על כנם, ויפה שעה אחת קודם.

אנחנו יודעים – ציינה זאת חברת הכנסת חזן, ואני משבח אותה על רגישותה המיוחדת לזכויות האדם, כל אדם – כי בצלם אלוהים נברא האדם. כך אנחנו צריכים לנהוג בכל מקום שהוא, אלה צריכים להיות הערכים שלנו, שצריכים להנחות אותנו הן כאנשים פרטיים והן כמדינה – בוודאי כמעשה מדינה.

אנחנו יודעים, שהרבה מדינות אירופיות החזירו את השגרירים שלהן להתייעצויות, נוסף על ההשעיה של ניגריה מחבר העמים. אנחנו תומכים, כמובן, בהשעיה הזאת, כי היא חלק מאותו מאמץ של הקהילייה הבין-לאומית להחזיר את השלטון האזרחי על כנו.

חברת הכנסת חזן, שאלת אותי כמה שאלות שקשורות לפעילותם של אנשים פרטיים, או של חברות פרטיות – – –

נעמי חזן (מרצ):

אני שאלתי מה היא מדיניותו של משרד החוץ כאשר אזרחים ישראלים מקבלים רשיונות של ממשלת ישראל כדי לעבוד בניגוד מוצהר למדיניות שנתת לה ביטוי ברגע זה.

סגן שר החוץ א' דיין:

המדיניות ברורה. כשיש מעשה של מדינה, ודאי שאנחנו מקפידים ונקפיד הקפדה מלאה על המדיניות הזאת ונמשיך לפעול ביחד עם כל המדינות המתוקנות והקהילייה הבין-לאומית כדי לפתור את הבעיה הזאת ביסודה.

לגבי השאלות הספציפיות שאת שואלת – אין לי פרטים. אלה, בעצם, שאלות מפורטות משאלות. את מתייחסת לקצין מסוים, או לחברה מסוימת שאני לא יודע ברגע זה איזה רשיון היא קיבלה, ממי היא קיבלה, מה היו תנאי הרשיון, מי הם האנשים. לכן לא יהיה אחראי מצדי לשלוח תשובות שאינן מוסמכות ואינן בדוקות. בלי להמתין לפרוצדורה הרגילה של שאילתות בעל-פה או שאילתות רגילות, אני אשמח אם תעבירי אלי בכתב את השאלות המפורטות אחת לאחת, ואני אשיב לך. אלה נושאים שגם קשורים למשרדי ממשלה אחרים, כפי שאת מבינה, לא רק למשרד החוץ. אני אשיב לך בצורה מוסמכת לגבי כל שאלה ושאלה.

לגבי הדיון ברישוי – הוא באמת מביא לכאורה, לפחות לכאורה, לתוצאה הזאת, שאנשים פרטיים או חברות פרטיות מסכלות בעצם את המדיניות הרשמית של הממשלה – הנושא הזה באמת טעון בדיקה.

נעמי חזן (מרצ):

תציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

סגן שר החוץ א' דיין:

בהחלט, זה מה שאני רוצה להציע. אני רוצה להציע להעביר את כל הנושא הזה לדיון בוועדת החוץ והביטחון, כדי לדון בסוגיה הזאת. שלא ייווצר מצב שמצד אחד אנחנו רוצים לשמור על זכויות האדם ואפילו להיות מובילים בהגנה על זכויות האדם, ומצד שני יש פרצה של מתן רישוי שגורמת לאדם פרטי או לחברה פרטית לפעול בניגוד לאותה מדיניות שאנחנו רוצים שבאמת תנחה אותנו. הקדמתי ואמרתי: זו לא רק המדיניות של הגופים הממשלתיים. דבר זה צריך בראש ובראשונה לחייב אותנו

כבני אדם וכבני אנוש. זה חלק מאותה שמירת ערכים של כי בצלם אלוהים נברא אדם, וכל אדם יש לו זכויות שוות וזכויות אנושיות שיש לשמור עליהן.

הנני ממליץ שהנושא הזה יועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן בנושא מדיניות ישראל כלפי הפרת זכויות האדם בניגריה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה צריך לשאול אותי אם אני מסכימה להעברה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא ידעתי שעוד לא נשאלת, כי נאמר לי שיש רק להצביע. האם את מסכימה להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

נעמי חזן (מרצ):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן, בנושא: מדיניות ישראל כלפי הפרת זכויות האדם בניגריה, עוברת לוועדת החוץ והביטחון.

אם אינני טועה, יש לנו רק עוד סעיף אחד. חשבתי שאני מחליף את חברתי ומשחרר אותה כדי שתיסע הביתה. זה גם מעט זמן, וגם אני מרוויח מצווה, וגם עוד אזכה לשמוע את ידידי חבר הכנסת רפאל פנחסי ואת שר הפנים שזאת תהיה הופעתו הראשונה בכנסת.

אתם רואים כמה זכויות. עמדתי לנסוע הביתה. אמרו לי, שענת מאור צריכה לנסוע רחוק, ויש לה אוטובוס ב-20:15, תחליף אותה, תעשה מעשה חברי. עשיתי מעשה חברי, וראו בכמה מצוות ובכמה זכויות אני זוכה.

הצעה לסדר-היום תפקוד הוועדה הקרואה בבני-ברק וקיום בחירות בעיר

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת רפאל פנחסי יביא הצעה לסדר-היום מס' 7682, בנושא: תפקוד הוועדה הקרואה בבני-ברק וקיום בחירות בעיר. בבקשה, אדוני, יש לך עשר דקות תמימות להביא את הצעתך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה לברך את שר הפנים החדש, מר חיים רמון, ולאחל לו הצלחה בתפקידו. למרות השעה המאוחרת, למרות העובדה ששרים אחרים לא טרחו לבוא ולענות תשובות, הוא טרח והגיע. אני מאוד מעריך, מוקיר ומודה לו על כך.

ועכשיו לגופו של עניין. ביקשתי להעלות כהצעה לסדר-היום את תפקוד הוועדה הקרואה בבני-ברק. אין זה סוד, שלפני כשבעה חודשים התמנתה בבני-ברק ועדה קרואה. אני לא רוצה לגעת בעבר. היו שם רוטציות. כולנו היינו בדעה שיש לעשות משהו כדי לזעזע את העיר הזאת, כדי שכ-140,000 תושביה, משפחות ברוכות ילדים, משפחות מצוקה, יוכלו לקבל את שירותי העירייה כפי שמגיע להם.

חשבנו שיקימו ועדה קרואה, ועדה מקצועית, שאכן תשכיל לנהל את העיר – לא פוליטית אלא לגופו של עניין. אני נמנה עם אלה שבתחילה הובילו למינוי הוועדה הקרואה, עד שנקראתי לרבנים ונצוויתי לרדת מהנושא. אני ירדתי מהנושא, אבל הזמן עשה את שלו ונאלצו להקים ועדה קרואה. בתוך תוכי שמחתי; אמרתי: סוף-סוף הגיע הזמן שוועדה מקצועית תנהל את העיר בצורה עניינית.

התאכזבנו, לצערי, כל תושבי העיר. מפטירין כדאשתקד, עדיין שולטים הלחצים של הפלגים האלה והאחרים בעיר. מינו ועדה שליושב-ראש שלה יש כמה תפקידים. הוא יהודי יקר מאוד. אולי אם הוא היה באמת מתמסר לעיר בני-ברק הוא היה יכול להצליח, אבל הוא יושב-ראש מועצת רשות הדואר, חבר בעיריית ירושלים, הוא חבר בדירקטוריונים שונים. משהו מנה אצלו 17 תפקידים. לענייני העיר בני-ברק הוא מקדיש שעה ביום או פעם-פעמיים בשבוע. בצורה כזאת ודאי וודאי שאי-אפשר לנהל את העיר הזאת.

מה עשו? מינו ממלא-מקום ליושב-ראש ושני סגנים. שני הסגנים, כל אחד עובד בשליש משרה, באים פעם-פעמיים בשבוע. ולגבי ממלא-המקום – היו צריכים, לדעתי, לשקול אם בכלל מותר למנות אותו, כי בתפקידו הקודם הוא היה חשב מלווה לעירייה והדיחו אותו. את נבחר העיר הדיחו, והחשב המלווה, שחודשים רבים היה צריך ללוות ולראות שהמינהל יהיה תקין ולא יעבירו תקציבים ויביאו את העירייה למצב שאליו הביאו אותה – הוא נשאר. הוא קיבל פרס. מינו אותו ממלא-מקום היושב-ראש. כאשר התחלתי להתעניין, מה פתאום בחרו בו להיות ממלא-מקום היושב-ראש, נרמז לי, כי מכיוון שהוא צבר הרבה שנות עבודה במשרד הפנים והוא צריך לצאת לפנסיה, הוא יוכל לצאת עם פנסיה של נבחרים. לכך מספיקה חצי שנה. הוא כבר חצי שנה בתפקידו, וצריך להביא אנשי מקצוע, אנשים שינהלו את העיר, וטובת העיר תעמוד לנגד עיניהם.

ולמה אני אומר את הדברים? הדברים קיבלו יותר משמעות בנושא שהוא מופקד עליהם. הוא מופקד, בין שאר התפקידים, על מחלקת החינוך בעיריית בני-ברק. לפני תחילת שנת הלימודים נפטר, לצערי, מנהל אגף החינוך בעיריית בני-ברק, איש מקצוע שהיה מקובל על כל הציבור בעיר. הוא באמת עשה את עבודתו נאמנה. לצערנו, הוא קיבל התקף לב ונפטר.

מטבע הדברים, עד שבחרים מנהל אגף חדש, צריך למנות איש מקצוע שיוכל לנהל את העיר. הלכו ומינו את העוזר של ראש העיר לשעבר, שהיום הוא גם עוזר יושב-ראש הוועדה. יכול להיות, שאם הוא היה רק במינוי הזה, הייתי אומר שיש אילוצים וצריך להשלים עם זה. לא עברו 24 שעות, הפלג הליטאי שמע שמינו איש חסידי לתפקיד, באו ולחצו שהם רוצים גם ייצוג שלהם. לקחו את העוזר של ממלא-מקום ראש העיר ומינו אותו גם כן כאחראי למחלקת החינוך. עכשיו, מה קורה? יש שם נציג חסידי ונציג ליטאי. אם נלך לפי המסורת שהיתה בעיר שיש פלג חסידי ויש פלג ליטאי, אז לא מינו גם איש ספרדי? לא, אין מי שיתבע.

יצא מכרז למשרת מנהל אגף החינוך. חשבתי: מילא, התקופה עוברת. תיגמר התקופה של החסידים והליטאים, יבוא מנהל, יהיה מכרז, ויכלול לנהל את העניינים על-ידי בחירה אישית. פתאום אני שומע מאחורי הקלעים, שכבר פלוני הבטיח לרב אלמוני שהוא לא צריך לדאוג, הבחירה תהיה מהציבור שלו. הלכו והציעו ועדת קבלה לאותו מנכ"ל. איך מרכיבים אותה? יושב-ראש הוועדה הקרואה, כמובן, ממלא-המקום שלו, כי הוא ממונה על אגף החינוך, ואיש משרד החינוך. אבל מציעים להוסיף שני אנשי ציבור. מי הם שני אנשי הציבור? סגן ראש העיר לשעבר שהוא מהפלג הליטאי, הרב הלבפשט, ומי שהיה פעם מפקח במשרד החינוך שהוא קרוב משפחה שלהם. למה, כדי שיהיה רוב להכט וליושב-ראש שהבטיחו לאותו רב שיבוא מנהל אגף חינוך מהציבור שלהם.

האם לילד הזה התפללנו? זה מה שביקשנו? בשביל זה רצינו ועדה קרואה?

ומה קורה בעיר?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס, אתה יודע ששר הפנים הוא ממוצא פולני, לכן אתה מתקיף את הליטאים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני לא מתקיף לא ליטאים, לא חסידים ולא ספרדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

צריך להגן על הליטאים, אני ליטאי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, האמן לי, לו היו מנהלים את בני-ברק בצורה מקצועית ובוחרים מנהל ליטאי, זה היה עניין אחר. אבל זה משחק מכור מראש, כי מי שרוצה להיבחר לראש עיריית ירושלים רוצה להבטיח לרבנים אלו כדי לקבל את תמיכתם, שיוכלו לתת לו את האפשרות להגיד שהנה הוא היה בבני-ברק והוא מקורב לחצר של אדמו"ר זה ולחצר של רב זה. אחרת לא הייתי אומר את זה. אבל הדברים נעשים בשעה שכל המטרה של הקמת הוועדה הקרואה היתה להילחם בתופעה הזאת של חצרות אדמו"רים ורבנים אלה ואחרים.

אני זוכר שהיתה התייעצות עם ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, אם צריך לקחת יושב-ראש ועדה קרואה דתי או לא דתי. הנושא הזה התגלגל. גם אני הייתי מעורב באותה התייעצות. אמרתי את דעתי: אני חושב שצריך להיות איש מקצועי, הוא לא צריך להיות דתי. אם הוא יהיה חסידי – הוא יהיה חייב לאדמו"ר פלוני אלמוני, אם הוא יהיה ליטאי – הוא יהיה חייב לרב זה או אחר. כדי למנוע ממנו את הלחצים צריך להביא איש מקצועי אפילו הוא לא דתי, אבל שיכיר את הצרכים וידע להתייחס לעיר הזאת לפי האוכלוסייה שבה.

לצערי, הדברים האלה לא נעשים. מאחר שהיושב-ראש הנוכחי קיבל את התפקיד על כורחו – אני יודע כמה לחצים הופעלו עליו כדי שיסכים לקבל את התפקיד – הוא עצמו אמר שהוא עמוס ויש לו הרבה תפקידים, אני חושב שצריך לפנות אליו ולהציע לו, שמאחר שזמנו לא מאפשר לו, או שיעזוב

את תפקידיו האחרים ויתמסר רק לתפקיד של יושב-ראש הוועדה הקרואה לעיר בני-ברק, שיש בה 140,000 תושבים והיא זקוקה לאיש במשרה מלאה, או שהוא יצטרך לעזוב את התפקיד הזה.

אין לי טענות לשר הנוכחי, שרק עתה נכנס לתפקיד ובוודאי ילמד את הנושא – בירכתי אותו בתחילת דברי – אבל לא יעלה על הדעת, כפי ששמעתי אתמול, שיועברו מיליוני שקלים לעיר בני-ברק, לשיקומה ולהבראתה, ולא נדע מה עשו עם הכספים האלה.

יש תוכנית הבראה – פיטרו כמה עובדים. צריך לעשות תוכנית הבראה, אבל מה אני שומע? עובדים מתלוננים על פיטורין, ואת המיוחסים השאירו. היו צריכים להראות שיש תוכנית הבראה – פיטרו עשרות עובדים, אבל במקומם לקחו עובדי חברות קבלניות. לזה קוראים ניהול? בשביל זה היו צריכים את הוועדה הקרואה? הוועדה הנבחרת היתה יותר טובה מהוועדה הקרואה הזאת. אילו היו אותם עשרות מיליוני שקלים שהזרימו לוועדה הקרואה מוזרמים למועצה היוצאת או לנבחרים, אני חושב שהם היו עושים את זה לא פחות טוב.

אבל, שוב, אני לא בא להגן על המועצה. אמרתי שגם אני הייתי בדעה שהרוטציה הרסה שם כל חלקה טובה, ובגלל המחלוקות שהיו, אם צריך עובד אחד מקבלים שניים, כי צריך להיות אחד מזרם זה ואחר מזרם אחר – וזה צריך להיפסק. אבל צריך שהוועדה תהיה לגופו של עניין.

ולא רק זאת, וזה לא סוד, אתה יכול להזמין את היושב-ראש ולשאול אותו, היחסים בינו לבין ממלא-המקום שלו מאוד מאוד לא תקינים, וזה בלשון עדינה. הממלא-מקום השלה את עצמו שהוא יקבל את מקום היושב-ראש, ומאחר שהוא לא קיבל את התפקיד – ניתנות לו הצעות אחיזת-על, מאחר שאינו נמצא כל הזמן בעירייה, כדי להכשיל אותו.

אתן לך דוגמה קטנה: מייד כשהוועדה נכנסה צריך היה לחפש מקורות הכנסה. מה עשו? המקור היחיד שהם חשבו שיכול להגדיל את קופת העירייה היה מחירי הכניסה למקוואות. מחיר הכניסה למקווה בעיר בני-ברק היה 4 שקלים, והעלו אותו ל-9 שקלים, כמו שקבע המשרד לענייני דתות. אבל המשרד לענייני דתות קבע את המחיר הזה בערים שבהן מבקרים במקווה אולי 10 או 20 איש. בבני-ברק מבקרים במקווה מאות, אולי אלפים בכל יום.

כשיש ביקוש גדול כזה למקוואות, גם מחיר של 4 שקלים היה מספיק; אם בא למקווה אבא עם חמישה או שישה ילדים, בשבילו זו הוצאה גדולה להיכנס בכל שבוע למקווה. קמה צעקה בעיר. מה עשו? עשו כרטיס מנוי במחיר של 60 או 65 שקלים. לו זה היה חודשי, ניחא, אפשר להיכנס בלי הגבלה. כפי שאמרתי, המחיר היה 4 שקלים, העלו אותו ל-9 שקלים ואחר כך הורידו ל-2.5 שקלים. מה הועילו חכמים בתקנתם? עשו את זה כדי שתהיה אפשרות כניסה יום יום, וכדי שיוכלו לראות שההכנסה היא גם בימי חול, אבל בימי חול אין שם ביקורת והכסף הולך לכל מיני גופים, ולא מגיע לקופת העירייה. הייתי מציע לכבוד השר לבדוק זאת לגופו של עניין.

אין לי שום עניין באיש זה או אחר, אין לי גם מועמד. כפי שאמרתי, אני בעד שיהיה מועמד לא דתי, שלא תהיה מחויבות לאף אחד.

אולי כבור השר צריך להכריז על בחירות. בעוד 11 חודשים יתקיימו הבחירות לכנסת. הייתי מציע שבאותו מועד יעשו גם בחירות לעירייה, כדי שלא יהיו שתי מערכות בחירה, ותושבי העיר יבחרו את נציגיהם, את מי שהם רוצים. גם בנתיבות, כשהיתה ועדה קרואה, היא היתה בסך הכול לשנה; וזו מועצה שיש בה פחות תושבים משיש בבני-ברק, ובכל זאת מצאו לנכון אחרי שנה לתת לתושבי המקום לבחור את הנבחרים. גם פה צריך לחשוב על כך, או למנות לוועדה הקרואה אנשים שיתמסרו לתפקיד ויכולו באמת לפעול כראוי.

ואתן עוד דוגמה: נושא הפלישות, שהמועצה, העירייה לא יכולה להתמודד אתו. יש אנשים שפלשו לשטחים, לדונמים רבים. לעירייה לא היה כוח להתמודד עם זה. אלה אנשים אלימים, והעירייה לא יכולה להוציא אותם. לפחות שהוועדה הקרואה, כוועדה מקצועית, תתמודד עם זה. בזה הם אינם נוגעים. במה הם גיבורים? אם יש משפחה ברוכת ילדים שבנתה לה מרפסת והוסיפה שני מטרים – כאן הם גיבורים. כאן הם עושים משפטים, למה לא הוציאו היתר ולמה לא הלכו לפי כללי התכנון והבנייה.

אני בעד שמירת כללי התכנון והבנייה, אבל לכולם. שיהיו גיבורים גם נגד הפלישות העיקריות, שם מדובר על עשרות דונמים, שעליהם יכולים לבנות מבני ציבור, במקום לחפש מקום למבני ציבור או לדברים אחרים.

אדוני השר, אני מבין שאתה בתחילת דרכך, ואולי זה לא הוגן מצדי לדרוש ממך כבר בתחילת דרכך לעשות מהפכות בעיר הזאת. אבל, מאחר שבבני-ברק יש 140,000 תושבים שקטים – אין שם אפילו תחנת משטרה; האנשים שומרים על החוק, אין להם דרישות גדולות, אין שם פשע – שנמצאים בתחתית סולם העוני, והם סובלים גם מערמות אשפה המתגלגלות ברחוב, אני בכל זאת מבקש מכבוד השר שייקח את הנושא הזה ויכלול אותו בסדר העדיפויות שלו.

יש לי עוד הרבה מאוד דוגמאות, אני לא רוצה לפרט אותן פה במליאה. אם השר יסכים שאפרט במקום אחר, אני אביא פרטים שכבוד השר יפתע לשמוע אותם. אין זה נעים להעלות אותם כאן, מעל הדוכן הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר הפנים, בהופעתך הראשונה בכהונתך הרמה, אני מודיע שלא נהוג לקרוא קריאות ביניים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אין מי שיקרא לו קריאות ביניים חוץ ממני.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפני שאתה מתחיל, כדי שאני לא אצטרך לקרוא קריאת ביניים, אני רוצה להמליץ לכבוד השר לבקר בבני-ברק. לפני שבועות מספר התארחתי בשבת בבני-ברק. רואים עולם אחר. אם כבודו יבלה שבת אחת בבני-ברק עם האשה והילדים, הילדים יוכלו ללכת בכביש כמו ביום כיפור בתל-אביב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הכול מדרחוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק אופניים אין שם כמו ביום כיפור בתל-אביב. השר גם ייהנה רוחנית וגם ילמד את בעיית בני-ברק. בבקשה, אדוני שר הפנים.

שר הפנים ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פנחסי, בפורום אינטימי זה אני מאוד מודה על הברכות. אני חושב על הרעיון להגיע לבני-ברק, אינני בטוח שהילדים, בלי גלגליות, יאהבו את הרעיון.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מקווה שלא תנהג כמו שר הפנים הקודם שביקר בבני-ברק. הוא ביקר אצל הפלג החסידי ואצל הפלג הליטאי, כאילו הספרדים לא קיימים כלל בעיר הזאת. אני מקווה שאתה – – –

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת פנחסי, אתה יודע שאני אף פעם לא הזנחתי את הספרדים, עד כדי כך שאפילו התחתנתי אתם. זה שאתה מעלה על דעתך שיכול לקרות לי דבר כזה, זה קצת מפריע לי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

השר הקודם עשה זאת.

שר הפנים ח' רמון:

אתה מדבר אתי, חבר הכנסת פנחסי.

חבר הכנסת פנחסי טען בפנינו נגד עבודת הוועדה הקרואה שהוקמה בבני-ברק, אך לפני כארבעה חודשים, ובין יתר הרעיונות שהוא העלה, הוא אומר: בואו ניגש לבחירות ונאפשר לתושבים לבחור שוב את נציגיהם. זה נכון. בימים כתיקונם חשוב מאוד שהתושבים ינהלו את ענייניהם, יבחרו לעצמם ראש רשות ומליאת מועצה בבחירות דמוקרטיות. אבל את הערך הזה עלינו לאזן מול ערכים אחרים, חשובים לא פחות, והם רווחת התושבים ומינהל תקין. אני קובע באופן חד-משמעי, שהעניינים בבני-ברק נוהלו בשנים האחרונות לא על-פי מינהל תקין ולא לרווחת התושבים.

זה יהיה מעשה חפוז, חסר אחריות, להשוות את בני-ברק לנתיבות. יש לי הרבה כבוד לנתיבות, אבל בנתיבות יש בקושי חצר אחת, אולי שתיים, ובבני-ברק חצרות רבות סביב לה ובתוכה.

לכן נתן המחוקק לשר הפנים סמכות לבוא במקום אותם נבחר ציבור, שלא הרימו את המטלה שקיווה החוק וקיווה הבוחר לתת להם, והם לא עמדו בסטנדרטים המקובלים של מינהל תקין ואינם מסוגלים לספק לתושבי העיר את השירותים שהם ראויים להם.

הסיבות שהביאו להקמת הוועדה הקרואה היו: ניהול כספי כושל; כניסה לגירעונות כתוצאה מאי-גביית מסים ואגרות; הוצאת כספים לצורכי נבחר ציבור שלא בהתאם לקריטריונים ולהוראות. דוגמה צורמת – בחירת 12 סגנים לראש העירייה. בכך שברה בני-ברק את השיא של סגנים בישראל, ויש לי ספק אם בעתיד הנראה לעין השיא הזה יישבר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היא למדה את זה מהממשלה.

שר הפנים ח' רמון:

בממשלה יש תשעה. בבני-ברק – 12.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל 21 שרים.

שר הפנים ח' רמון:

יש יותר חברי מועצה בבני-ברק. כמובן, ניפוח של מנגנון. אתה תיארת את הדברים, ואינני רוצה להוסיף עליהם. אבל החמור ביותר בעיני הוא, שאם היו עושים את כל הדברים הללו ולא היה נוצר

גירעון, הייתי אומר: זו העיר, זה אופיה, כך העניינים מתנהלים בה, אבל אין בזבז של כספי ציבור. התברר שב-30 ביוני 1995 עמד הגירעון המצטבר בבני-ברק על 113.6 מיליון ש"ח. הוועדה הקרואה קיבלה בתקופה הזאת מענק, נוסף על המענק השוטף, בסך 71 מיליון ש"ח. בכך לא סיימנו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

יש בוועדת הכספים, מחר, עוד 40 מיליון שקלים.

שר הפנים ח' רמון:

אני לא יודע אם מחר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני קיבלתי הזמנה.

שר הפנים ח' רמון:

אז אני מחדש לך, שזה לא יהיה מחר, כי אני ביקשתי שזה לא יהיה מחר – לא בגלל בני-ברק, מסיבות אחרות.

מענק של 20 מיליון ש"ח נוספים ממתין לאישור ועדת הכספים. סך הכול, בזבז הכספים בבני-ברק הביא לכך שמשלם המסים נתן מענק מיוחד לבני-ברק בסך של יותר מ-90 מיליון ש"ח. זה הון תועפות. האמן לי, אני לא נמצא הרבה זמן במשרד הפנים, אני עוסק שעות רבות בתקציבי הרשויות לקראת השנה הבאה, ב-90 מיליון ש"ח אפשר לסדר את הגירעונות של כמעט כל הרשויות ל-1995. וזו רק בני-ברק.

לכן אין לי ספק שהוועדה הקרואה צריכה להמשיך בפעולתה, לפעול לתיקון המעוות ולהבריא את קופת הרשות. כשהדברים האלה נעשים, הצעדים אינם פופולריים, ומדרך הטבע הם מעלים ביקורת מצד זה ומצד אחר. אינני רוצה להתייחס לביקורת כפי שציננת. אולי יש בה ממש, אולי אין בה ממש. העניינים ייבדקו. אבל הם עשו כמה דברים שלא עשו קודם, וראוי לאזן את התמונה לזכותם של אנשי הוועדה הקרואה בראשות מר עמוס מר-חיים. למשל, אישור וביצוע הסכם הבראה עם ועד העובדים, שכלל פיטורי עובדים וקיצוץ בשכרם של עובדים.

מתפקידי הנוכחי כיושב-ראש ההסתדרות, עוד שלושה ימים, אני יודע, שכל פעם שיש פיטורי עובדים יש טענות, שמי שמפוטר איננו מפוטר על-פי קריטריונים אובייקטיביים. לעתים יש גם צדק בדברים. אבל זו טענה שכיחה ושגורה, שקשה מאוד לבדוק אותה. אבל זה נעשה.

העמקת הגבייה תוך עריכת סקר נכסים, עדכון האגרות וגביית היטלי השבחה שלא נגבו במשך שנים, התחלת הקמתו של מערך פיקוח יעיל על תחומי התכנון והבנייה – התקבלו ארבעה פקחים עובדי חברה לתפקיד זה – והקפאת קבלת כוח אדם לעירייה בכל הנוגע למשרות שהתפנו ואין חיוניות באישון. נכון, הוועדה קיצצה בהקצבות השונות שלא נמצאה להם הצדקה ועדכנה תעריפים בהתאם להוראות של משרדי הפנים, החינוך והדתות.

נוסף על כך עוסקת הוועדה הקרואה בזירוז האישורים לתוכניות בניין עיר, שיביאו ליצירת מתחמי תעשייה באזור התעשייה הצפוני של העיר ויהוו משענת כלכלית רבת חשיבות לעיר בני-ברק, שמורכבות אוכלוסייתה ידועה לא רק למשרד הפנים אלא גם לכל מי שעוסק בענייני ציבור.

כל מה שאנחנו עומדים לעשות בנושא בני-ברק צריך להישקל בזהירות רבה לאור לקחי העבר הרחוק והקרוב. תוכנית ההבראה שהוועדה הקרואה מציגה בפנינו מתייחסת גם לשנים 1996 ו-1997. הוועדה שואפת לספק, החל מ-1996, סל שירותים מינימלי בעיר, תוך הקטנת הגירעון התקציבי ב-1997 ל-30 מיליון ש"ח, וזאת באמצעות צעדים נוספים מלבד הצעדים שתיארתי, כמו צמצום עד למינימום של מערכות האחזקה העירוניות, הקמת מערך פיקוח אחיד אשר יאכוף את מערכת החוקים העירונית ועריכת שינויים במבנה הארגוני של העירייה, כך שתימנענה כפילויות.

פירוק הוועדה או זעזועים בוועדה זמן קצר כל כך לאחר שהיא התמנתה ימנע ממנה להשלים את מלאכת ההבראה שהוטלה עליה ולעמוד ביעדים שהיא הציבה לעצמה. הדבר רק ידרדר, להערכתי, את מצב העיר לאותם ימים עגומים שאינם רחוקים מאתנו כלל ועיקר.

אין לי התנגדות שההצעה של חבר הכנסת פנחסי תעבור לדיון בוועדת הפנים. שם יהיה אפשר לדון בטענותיו אחת לאחת. אני משוכנע שלחברי הוועדה הקרואה יש תשובות. אם אין פה ושם תשובות טובות, ואם נעשו דברים שצריך לתקן – אין לי ספק, שהוועדה הקרואה, יחד עם משרד הפנים, יתקנו את המעוות. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר הפנים על דברי התשובה. לפני שאנחנו מצביעים אני רוצה לברך אותו בתפקידו החדש, ללא כל חשיבות לחילוקי דעות פוליטיים.

שר הפנים ח' רמון:

לנו יש חילוקי דעות? לא ידוע לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכוון בבית הזה.

שר הפנים ח' רמון:

היו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם הנושאים הצמודים למשרד הפנים יפעלו בהצלחה, זו כמובן ההצלחה של השר, ולהצלחה יש הרבה אבות, אבל זו גם הצלחת המדינה והצלחת התושבים. כולנו רוצים, בוודאי, בהצלחת המדינה ובהצלחת התושבים. לכן כולנו צריכים לבקש ולהתפלל להצלחתך, יהי רצון וכן יהי.

אחרי דברי הברכה – ניגש להצבעה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברוב עצום של שלושה בעד, איש לא מתנגד ואיש לא נמנע, עוברת הצעתו של חבר הכנסת רפאל פנחסי, בנושא: תפקוד הוועדה הקרואה בבני-ברק וקיום בחירות בעיר, לדין בוועדת הפנים.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, בשבוע הבא, יום שני, י"א בכסליו התשנ"ו, 4 בדצמבר 1995, ב-16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:20.